

**TURİZM EĞİTİM VE ÖĞRETİMİNDE
YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ
BAŞARISINA, TUTUMUNA, GÖRÜŞLERİNE VE BAŞARININ
KALICILIĞINA ETKİSİ:
OTEL YÖNETİMİ DERSİ ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

Tuğçe ÖZOGUL

Eskişehir, 2019

**TURİZM EĞİTİM VE ÖĞRETİMİNDE
YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ
BAŞARISINA, TUTUMUNA, GÖRÜŞLERİNE VE BAŞARININ
KALICILIĞINA ETKİSİ:
OTEL YÖNETİMİ DERSİ ÖRNEĞİ**

Tuğçe ÖZOĞUL

DOKTORA TEZİ

**Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Aralık, 2019**

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1709E493 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Tuğçe ÖZOĞUL'ın "Turizm Eğitim ve Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına, Tutumuna, Görüşlerine ve Başarının Kalıcılığına Etkisi: Otel Yönetimi Dersi Örneği" başlıklı tezi 30 Aralık 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca **Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Anabilim Dalında, Doktora** tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : **Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ**

Üye : **Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL**

Üye : **Dr.Öğr.Üy. Hakan SEZEREL**

Üye : **Dr.Öğr.Üy. Alev DÜNDAR ARIKAN**

Üye : **Prof. Dr. İrfan YAZICIOĞLU**

Prof. Dr. Bülent GÜNŞOY
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal
Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

TURİZM EĞİTİM VE ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA, TUTUMUNA, GÖRÜŞLERİNE VE BAŞARININ KALICILIĞINA ETKİSİ: OTEL YÖNETİMİ DERSİ ÖRNEĞİ

Tuğçe ÖZOĞUL

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aralık 2019

Danışman: Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ

Bu araştırmanın amacı turizm eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü ders programında yer alan otel yönetimi dersini alan öğrenciler oluşturmuştur. Karma araştırma yönteminden yararlanılarak gerçekleştirilen araştırmanın nicel aşamasında yarı deneysel desen kullanılarak otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve derse düz anlatım yöntemiyle alan kontrol grubunun otel yönetimi dersine yönelik hazırlanan başarı testi (ön test, son test ve kalıcılık testi) puanlarının farklılık gösterip göstermediğinin tespitine yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, deney ve kontrol grubunun otel yönetimi dersine yönelik hazırlanan tutum ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin analizler yapılmıştır. Ayrıca, araştırmanın nitel aşaması ile ilgili olarak uygulama süreci boyunca her ders sonunda öğrencilerin yazmış oldukları katılımcı günlükleri, dönem sonunda yazmış oldukları mektuplar ve öğrencilerle yapılan görüşmelerin içerik analizleri yapılmış, elde edilen bulgular tartışılarak yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre deney grubunda yer alan öğrencilerin derste öğrendikleri bilgilerin kalıcılığının arttığı, derse yönelik olumlu tutum geliştirdiği ve bilişsel ve duyuşsal alanda birçok kazanıma sahip oldukları tespit edilmiştir. Otel yönetimi dersinin yaratıcı

drama ile işlenmesinin turizm sektöründe çalışan personelde olması beklenen becerilerin gelişimine katkı sağladığı görülmüştür. Buradan hareketle ön lisans ve lisans düzeyinde yaşantılara dayalı bu tür öğretim yöntemlerinin uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim ve Öğretim Yöntemleri, Yaratıcı Drama, Turizm Eğitimi, Turizm İşletmeciliği, Otel Yönetimi.

ABSTRACT

THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA IN TOURISM EDUCATION AND TRAINING ON STUDENT ACHIEVEMENT, ATTITUDE, OPINIONS, AND RETENTION OF ACHIEVEMENT: EXAMPLE OF HOTEL MANAGEMENT COURSE

Tuğçe ÖZOĞUL

Department of Tourism Management

Anadolu University Graduate School of Social Sciences, December 2019

Advisor: Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ

This research aims to reveal the effect of the creative drama method on student achievement, attitude, opinions, and retention of achievement in tourism education. The study group of the study consisted of the students who took the Hotel Management course in the Tourism Management Department of Anadolu University. In the quantitative phase of the research, which is carried out by using mixed research method, quasi-experimental design is used, the experimental group who took the course of Hotel Management with creative drama method and the control group who took the course with the expression method, analyses were conducted to determine whether the achievement test (pre-test, post-test, and retention test) scores prepared for the Hotel Management course differed. Besides, analyses were conducted to compare the scores of the experimental and control groups on the attitude scale prepared for the Hotel Management course. Also, the content analysis of the participant diaries written by the students at the end of each course, the letters they wrote at the end of the semester and the interviews with the students were made regarding the qualitative phase of the research, the findings were discussed and interpreted. According to the findings, it was found out that the students in the experimental group increased the retention of the information they learned in the lesson, developed a positive attitude towards the course and had many gains in cognitive and affective fields. It has been seen that the creative drama of the hotel management course contributes to the development of the skills expected of the personnel working in the tourism sector. From this point of view, it is

recommended to apply such teaching methods based on experiences at associate and undergraduate level.

Keywords: Education and Teaching Methods, Creative Drama, Tourism Education, Tourism Management, Hotel Management.

ÖNSÖZ

Bu araştırma boyunca desteğiyle her zaman yanımda olduğunu hissettiren, hayatımda güzel dönüm noktaları yaratan, birlikte çalışmaktan keyif aldığım, güler yüzlü tez danışmanım **Prof. Dr. Semra Günay AKTAŞ**'a,

Sonsuz sabrı ve özverisiyle bana destek olan ve yol gösteren değerli hocam **Dr. Öğr. Üyesi Hakan SEZEREL**'e,

Akademik bilgi birikiminden yararlanmamı sağlayan, bana vakit ayırıp yardımcı olan ve yapıcı yorumlarıyla desteğini esirgemeyen değerli hocam **Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL**'e,

Yaratıcı drama alanında aldığım eğitim süresi boyunca tecrübelerinden yararlandığım değerli hocam **Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK**'e,

Uygulama sürecinde gönüllü katılımlarıyla desteğini esirgemeyen sevgili öğrencilerime,
Araştırma sürecim boyunca ilgisini, sabrını ve desteğini benden esirgemeyen, her daim yanımda olan **Sinan BALLYALI**'ya,

Araştırma sürecinde desteğini esirgemeyen herkese ve değerli zamanlarını ayırarak araştırmanın geliştirilmesi için gerekli görüşleri benimle paylaşan değerli hocalarıma,

Tüm hayatım boyunca her türlü desteği esirgemeyerek bu günlere gelmeme olanak sağlayan, bana olan güvenlerini hiçbir zaman yitirmeyen ve her aldığım kararda yanımda olan canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tuğçe ÖZOĞUL

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tez çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığımı ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Tuğçe ÖZOĞUL

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Amaç ve Önem.....	4
1.3. Varsayımlar	5
1.4. Sınırlılıklar.....	5
2. ALANYAZIN TARAMASI	7
2.1. Turizm Eğitimi	7
2.1.1. Turizm eğitiminin amacı ve önemi.....	7
2.1.2. Türkiye’de turizm eğitimi	8
2.1.2.1. Örgün turizm eğitimi	9
2.1.2.1.1. Ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi.....	9
2.1.2.1.2. Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi	10
Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi.....	10
Lisans düzeyinde turizm eğitimi	11
Lisansüstü düzeyde turizm eğitimi	11
2.1.2.2. Yaygın turizm eğitimi	12
2.2. Turizmde Öğretim Yöntemleri	14
2.2.1. Anlatım yöntemi.....	15
2.2.2. Tartışma yöntemi.....	15
2.2.3. Örnek olay yöntemi	15

2.2.4. Gösterip yaptırma yöntemi	16
2.2.5. Soru-cevap yöntemi	16
2.2.6. Sınıf dışı öğretim yöntemi	16
2.3. Eğitimde Yaratıcı Drama	18
2.3.1. Yaratıcı drama ve temel öğeleri	18
2.3.2. Yaratıcı dramanın özellikleri.....	19
2.3.3. Yaratıcı dramanın amaçları	21
2.3.4. Yaratıcı dramanın aşamaları.....	22
2.3.5. Yaratıcı dramada kullanılan teknikler	24
2.4. Turizm Eğitime İlişkin Yapılmış Araştırmalar	31
3. YÖNTEM	85
3.1. Araştırmanın Yaklaşımı ve Tasarımı.....	85
3.2. Alan Uzmanlarının ve Araştırmacının Rollerini	88
3.2.1. Araştırmacı.....	88
3.2.2. Alan Uzmanları.....	88
3.3. Ders Seçimi	89
3.4. Evren ve Örneklem	91
3.5. Veri Toplama Araçları	92
3.5.1. Otel yönetimi dersine yönelik başarı testinin geliştirilmesi	93
3.5.2. Pilot çalışma.....	97
3.5.3. Otel yönetimi dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi.....	99
3.5.4. Görüşme sorularının hazırlanması	99
3.5.5. Mektuplar ve katılımcı günlükleri	100
3.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	100
3.7. Deneysel Müdahale Süreci ve Verilerin Toplanması.....	102
3.8. Verilerin Analizi	103
4. BULGULAR.....	106
4.1. Öğrencilerin Demografik ve Davranışsal Özelliklerine İlişkin Bulgular....	106
4.2. Başarı Testinden Alınan Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ..	108
4.3. Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	112
4.4. Görüşmelerden Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular	113
4.4.1. Beceri teması	115

4.4.2. Ders süreci teması	121
4.4.3. Öğrenme teması	122
4.4.4. Duygu durumu teması	124
4.4.5. Öneriler teması.....	125
4.5. Mektuplardan Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular	126
4.5.1. Beceri teması	128
4.5.2. Ders süreci teması	130
4.5.3. Öğrenme teması	132
4.5.4. Duygu durumu teması	133
4.5.5. Öneriler teması.....	133
4.6. Katılımcı Günlüklerinden Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular.....	134
4.6.1. Beceri teması	136
4.6.2. Ders süreci teması	139
4.6.3. Öğrenme teması	143
4.6.4. Duygu durumu teması	145
4.6.5. Düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler teması.....	145
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	147
5.1. Sonuç	147
5.1.1. Nicel verilere ilişkin sonuçlar.....	147
5.1.2. Nitel verilere ilişkin sonuçlar	148
5.2. Tartışma	156
5.3. Öneriler	165
5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler	165
5.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler	166
KAYNAKÇA	168
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Yaratıcı dramının amaçları.....	22
Tablo 2.2. Turizm eğitime ilişkin yazılmış makaleler	50
Tablo 2.3. Turizm eğitime ilişkin yazılmış lisansüstü tezler	70
Tablo 2.4. Turizm eğitime ilişkin yazılmış bildiriler	81
Tablo 3.1. Turizm İşletmeciliği Bölümü program yeterlilikleri (Çıktıları)	89
Tablo 3.2. Otel yönetimi dersi içeriği	90
Tablo 3.3. Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrenci sayıları.....	92
Tablo 3.4. Otel yönetimi dersinin amaçları ve hedefleri.....	93
Tablo 3.5. Belirtke tablosu	95
Tablo 3.6. Demografik ve davranışsal bilgilerin elde edilmesine yönelik sorulmuş sorular	96
Tablo 3.7. 38 kişilik bir grubun 36 maddelik bir testten aldıkları puanların frekans dağılımı	97
Tablo 3.8. Başarı testinin güvenilirlik istatistiği	98
Tablo 3.9. Çoktan seçmeli soruların güvenilirlik istatistiği	98
Tablo 4.1. Öğrencilerin demografik ve davranışsal özellikleri.....	106
Tablo 4.2. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin demografik ve davranışsal özelliklerinin karşılaştırılması.....	107
Tablo 4.3. Deney ve kontrol gruplarının ön test sonuçları.....	109
Tablo 4.4. Deney ve kontrol gruplarının son test sonuçları	109
Tablo 4.5. Deney grubunun ön test ve son test sonuçları.....	110
Tablo 4.6. Deney grubunun son test ve kalıcılık testi sonuçları	110
Tablo 4.7. Kontrol grubunun ön test ve son test sonuçları.....	111
Tablo 4.8. Kontrol grubunun son test ve kalıcılık testi sonuçları	111
Tablo 4.9. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi sonuçları	112
Tablo 4.10. Deney ve kontrol gruplarının tutum puanlarının test sonuçları	113
Tablo 4.11. Görüşmelerden elde edilen verilere ilişkin kod matris tarayıcısı	114
Tablo 4.12. Mektuplardan elde edilen verilere ilişkin kod matris tarayıcısı.....	127
Tablo 4.13. Katılımcı günlüklerinden elde edilen verilere ilişkin kod matris tarayıcısı	135

Tablo 5.1. Turizm sektörü çalışanlarında olması beklenen beceriler.....	158
Tablo 5.2. Yaratıcı drama kazanımları, sektör çalışanlarından beklenen beceriler ve Turizm İşletmeciliği Bölümü program yeterliliklerine göre örtüşen beceriler.....	163

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1. Araştırma süreci	87
Şekil 4.1. Beceri teması	115
Şekil 4.2. Ders süreci teması	122
Şekil 4.3. Öğrenme teması.....	123
Şekil 4.4. Duygu durumu teması	124
Şekil 4.5. Öneriler.....	125
Şekil 4.6. Beceri teması	128
Şekil 4.7. Ders süreci teması	131
Şekil 4.8. Öğrenme teması.....	132
Şekil 4.9. Duygu durumu teması	133
Şekil 4.10. Öneriler teması	134
Şekil 4.11. Beceri teması	136
Şekil 4.12. Ders süreci teması	140
Şekil 4.13. Öğrenme teması.....	143
Şekil 4.14. Duygu durumu teması	145
Şekil 4.15. Düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler teması.....	146
Şekil 4.16. Nitel verilerden elde edilen temalar	154
Şekil 4.17. Nitel verilerden elde edilen beceri temasına ilişkin alt temalar	155

KISALTMALAR DİZİNİ

AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
BTOİE	: Bilgisayarlı Turizm ve Otel İşletmeciliği Eğitimi
CIPP	: Context, Input, Process, Product (Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün)
HOTS	: The Hotel Operational Training Simulation (Otel Operasyonel Eğitim Simülasyonu)
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ITHAS	: The International Tourism and Hospitality Academy at Sea
İKMEP	: İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi
KEİ	: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü
KR-20	: Kuder-Richardson 20
KTMÜ	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
OTELAB	: Otel Eğitim Laboratuvarı
OTEM	: Otel ve Eğitim Merkezi
OYES	: Otel Eğitim Simülasyonu
OYSAS	: Otel Yönetim Stratejileri Analiz Simülasyonu
ÖSYM	: Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖSYS	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TİKA	: Başbakanlık Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
TUGEV	: Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı
TUREM	: Turizm Eğitim Merkezleri
UNDP	: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

1. GİRİŞ

Bu araştırmanın amacı turizm eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini ortaya koymaktır. Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde verilen derslerde çoğunlukla düz anlatım yöntemiyle teorik olarak bilgi aktarımının sağlandığı bilinmektedir. Öğretmen merkezli ve öğrencinin ders sürecinde pasif dinleyici konumunda kaldığı derslerde yaratıcı drama gibi öğretim elemanı ile öğrenci etkileşiminin yoğun olduğu ve öğrenci merkezli öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye’de lisans eğitimi veren kurumların çoğunda uygulamalı ve etkileşimli derslerin yürütülmesi amacı yapılan çalışmaların sınırlı olduğu belirtilmektedir (Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013, s. 195). Turizm eğitiminde uygulamalı derslerle (Polat Üzümcü, 2015, s. 146; Zencir, Çoşkun ve Günay Aktaş, 2016, s. 1040; Polat Üzümcü ve Alyakut, 2017, s. 81; Zencir, 2017, s. 25) yaşantılara dayalı bir öğretim süreci izlenerek öğrencinin daha aktif katılım sağladığı drama gibi farklı öğretim yöntemleri uygulanabilir. Etkin katılım gerektiren yaşantılara dayalı öğrenme bireyde kalıcı öğrenmeyi sağlamaktadır. Hatırlama ve kalıcılık; sözel ağırlıklı öğretimde %10 ve görselde %30’dur. Bu oran, yaşantılara dayalı öğretimde %90’a ulaşmaktadır. Eğitimde sözel ağırlıklı öğretimin yerini yaşantılara dayalı öğrenme almaktadır (Adıgüzel, 2006a, s. 32). Bu doğrultuda, öğrencilerin çalışma hayatına hazırlanabilmeleri açısından turizm eğitiminde de yaratıcı drama yöntemiyle yaşantılara dayalı öğrenmenin gerçekleştirilmesi önemlidir. Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde yer alan her dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi gibi bir iddia söz konusu olmasa da öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal alanda kazandıkları, öğrencilerin sosyal ve mesleki hayatlarına hazırlanmalarını kolaylaştıracaktır.

Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde öğrencilerin dersleri sıkıcı buldukları, öğrencileri ezber yapmaya yönlendiren bir öğretim sisteminin mevcut olduğu ve en önemlisi uygulamalı derslerin olmadığı belirtilmektedir (Zencir, Çoşkun ve Günay Aktaş, 2016). Turizm eğitiminde bu ve benzeri sorunları ortadan kaldıracak, öğrencilerin derslerde daha aktif katılım sağladığı başka bir ifadeyle yaparak, yaşayarak ve eğlenerek öğrenebilecekleri öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenme açısından bakıldığında yaşantılara dayalı öğrenmeyi içeren yaratıcı drama, öğrenenin kendi olduğu, etkinliklerin içeriğini belirlemede ve irdelemede etkin olduğu ve kendi yaşamında kalıcı davranışlara dönüştüğü durumları oluşturmaktadır. Eğitimde yaratıcı dramının öğrenme açısından en önemli varlığı; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yetilerle

bütünleşmiş olmasıdır. Pek çok öğretme biçiminde bulunan çeşitli beceriler eğitimde yaratıcı dramada aktif katılım yoluyla kazanılabilmektedir (Adıgüzel, 2007a, s. 23). Buradan hareketle, insan ilişkilerinin odak noktası olduğu turizm sektörü ile ilişkili eğitimde yaratıcı drama yönteminden yararlanılması oldukça önemlidir.

Araştırmada öncelikle turizm eğitimine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Turizm eğitiminin tanımı, önemi ve amaçları ele alınmıştır. Sonrasında Türkiye’de turizm eğitiminin yapısına değinilerek, örgün ve yaygın turizm eğitiminden bahsedilmiştir. Sonraki başlıkta, turizmde öğretim yöntemleri üzerinde durulmuştur. Araştırmanın bir sonraki bölümünde eğitimde yaratıcı drama konusuna yer verilmiştir. Bu doğrultuda, yaratıcı dramanın tanımı ve temel öğeleri, yaratıcı dramanın özellikleri, amaçları, aşamaları ve son olarak yaratıcı dramada kullanılan teknikler açıklanmıştır. Ayrıca, turizm eğitimine ilişkin yapılmış araştırmalar ele alınmıştır. Sonraki bölümde ise araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Karma araştırma yönteminden yararlanılarak gerçekleştirilen araştırmanın nicel aşamasında yarı deneysel desen kullanılarak otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemiyle alan kontrol grubunun otel yönetimi dersi başarı testi (ön test, son test ve kalıcılık testi) puanlarının farklılık gösterip göstermediğinin tespitine yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, deney ve kontrol grubunun otel yönetimi dersi tutum ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının ilişkin analizler yapılmıştır. Bunların yanı sıra, araştırmanın nitel aşaması ile ilgili olarak uygulama süreci boyunca her ders sonunda öğrencilerin yazmış oldukları katılımcı günlükleri, dönem sonunda yazmış oldukları mektuplar ve öğrencilerle yapılan görüşmelerin içerik analizleri yapılmış, elde edilen bulgular tartışılarak yorumlanmıştır. Son olarak elde edilen bulgulardan hareketle, sonuçların tartışılmasına ve turizm eğitiminde yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirliği ile ilgili olarak önerilere yer verilmiştir.

1.1. Problem

Alanyazın incelendiğinde turizm eğitimi ile ilgili birçok araştırma olduğu görülmüştür. Bu araştırmaların çoğunun kuramsal olarak ele alındığı anlaşılmıştır. Konu ile ilgili uygulamaya yönelik araştırma sayısının oldukça az olduğu ve bu araştırmaların derslerde teknoloji kullanımına yönelik gerçekleştirildiği söylenebilir. Yaratıcı drama yöntemi açısından incelendiğinde ise turizm eğitimi ile ilgili olarak az sayıda araştırmada söz konusu yöntemin ele alındığı görülmüştür. Bu araştırmaların da

okullarda verilen turizm eğitiminden ziyade işletme çalışanlarına yönelik gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Ayrıca, ilgili alanyazında rol oynama ve doğaçlama gibi yaratıcı drama tekniklerinin kullanıldığı araştırmalara rastlanmıştır. Dolayısıyla, ilgili alanyazında okullarda verilen turizm eğitim ve öğretiminde yaratıcı dramanın öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini inceleyen bir araştırmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerin internet sayfaları incelendiğinde bu kurumlarda verilen derslerin teorik eğitime dayalı olarak işlendiği ve uygulamalı derslerin sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Eş zamanlı olarak üretilen ve tüketilen soyut ürün sunulduğu turizm sektöründe, turist tercihleri sürekli değişim göstermekte; farklı turist tiplerinin sosyo-ekonomik, demografik ve psikolojik özelliklerine uygun olarak mal ve hizmet sunumu yapılmaya çalışılmakta ve turist talepleri pek çok gelişmeden etkilenmektedir. Bu özellikler dikkate alındığında öğrencilerin sektörde karşılaşılabilecekleri durumları yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri sektörde çalışmaya hazırlanmaları açısından önemlidir. Bu aşamada öğrenciler aktif ve etkileşimli, başka bir ifadeyle uygulamalı öğretim yöntemlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu uygulamalı yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir.

“Yaratıcı drama, bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak; bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2016, s. 41)”. Bireydeki tüm bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranış alanlarını geliştirmek yaratıcı drama alanlarının temel amaçlarıdır. Bunların en başında yaratıcılık olmak üzere, kendini tanıma, demokratik tutum ve davranış geliştirme; iletişim ve empati becerilerini geliştirme gelmektedir (Adıgüzel, 2016, s. 49). Turizm eğitimi ve eğitimde yaratıcı drama ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, yaratıcı drama yöntemi, turizm sektöründe nitelikli personel olarak çalışmaya hazırlanacak öğrencilerin problemlerle karşılaşma durumunda karar verme becerilerini geliştirme, farklı turist tiplerine nasıl davranması gerektiğini bilmesi gibi iş ortamında sergilemesi gereken davranışları içselleştirmesine olanak sağlayacaktır. Yaratıcı drama yöntemi ile turizm eğitimi alan öğrencilerin aktif olarak karşılaşılabilecek bir problemin içinde yer alma, yaşadığı çatışma durumlarını çözme, iş arkadaşlarıyla iletişim becerilerini geliştirme gibi gerçek yaşantılardan yola çıkarak kurgusal dünyalarda canlandırma yapmaları ve rol almaları söz konusu olabilecektir. Tüm bu değerlendirmelerin ışığında, uygulamalı derslere ihtiyaç duyulan turizm eğitim

ve öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisinin araştırılması gerektiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubundaki öğretimin ve düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubundaki öğretimin öğrencilerin otel yönetimi dersi başarılarına ve kalıcılık düzeylerine etkisi nedir?
 - ✓ Deney grubunun ve kontrol grubunun uygulama öncesi başarı testi (ön test) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - ✓ Deney grubunun ve kontrol grubunun uygulama sonrası başarı testi (son test) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - ✓ Deney grubunun uygulama öncesi başarı testi (ön test) ve uygulama sonrası başarı testi (son test) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - ✓ Kontrol grubunun uygulama öncesi başarı testi (ön test) ve uygulama sonrası başarı testi (son test) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - ✓ Deney grubunun ve kontrol grubunun kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - ✓ Deney grubunun uygulama sonrası başarı testi (son test) puanları ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - ✓ Kontrol grubunun uygulama sonrası başarı testi (son test) puanları ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun ve düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubunun otel yönetimi dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun otel yönetimi dersine yönelik görüşleri nelerdir?

1.2. Amaç ve Önem

Bu araştırmanın amacı turizm eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini ortaya koymaktır. Araştırma, uygulamalı eğitim ve öğretim bakımından sınırlı olanaklara sahip olan (Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013, s. 195; Polat Üzümcü, 2015, s. 146; Zencir, Çoşkun ve Günay Aktaş, 2016, s. 1040; Polat Üzümcü ve Alyakut, 2017, s. 81; Zencir, 2017, s. 25) turizm bölümlerinde verilen eğitim ve öğretim uygulamalarında yaratıcı drama

yönteminin etkili bir öğretim yöntemi olup olmadığının incelenmesi açısından önemlidir. Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde genellikle teorik eğitim verildiği ve uygulamalı derslerin olmadığı (Zencir, 2017, s.25) bilinmektedir. Bu doğrultuda, bu araştırmanın Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde uygulamalı ders sayısının artmasına, derslerin öğrenciler tarafından sevilmesine, öğrenilen bilgilerin kalıcılığının artmasına ve beceri gelişimine katkı sağlamasına olanak sağlayan farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmasını teşvik etmesi açısından turizm eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma sayesinde ayrıca, Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde yer alan ders içeriklerinin uygulama yapmaya müsait hale getirilmesine yönelik öneriler sunulabilecektir.

Alanyazın incelendiğinde, turizm eğitime yönelik birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Ancak, Turizm İşletmeciliği eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini belirlemeye yönelik bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Araştırmada öğrenci başarısının ölçülmesinin yanı sıra, öğrencilerin farklı yöntemlerin uygulandığı otel yönetimi dersine yönelik tutumlarının ve görüşlerinin belirlenmesiyle derinlemesine bilgi edinileceği düşünülmüştür. Bu araştırma, turizm eğitiminde bir eğitim-öğretim dönemi boyunca yaratıcı drama yönteminin uygulandığı başarı odaklı ilk araştırma niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın alanyazındaki bilgi birikimine katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

1.3. Varsayımlar

Turizm eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, aşağıdaki varsayım doğrultusunda gerçekleştirilmiştir:

- Araştırmaya katılan öğrencilerin, veri toplama aşamasında kendilerine yöneltilen soruları doğru algıladıkları ve soruları gerçekleri yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma; zaman, maliyet ve uygulama alanı gibi sınırlılıklar göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Buna göre araştırma, aşağıda yer alan sınırlılıklar kapsamında gerçekleştirilmiştir:

- Araştırma Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesinde otel yönetimi dersini alan öğrencileri kapsamaktadır.
- Uygulama süreci 2017-2018 bahar döneminde gerçekleştirilmiştir.
- Veri toplamada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmesi nedeniyle elde edilen sonuçları evrene genelleme gibi bir amaç güdülmemiştir.

2. ALANYAZIN TARAMASI

Bu başlık altında turizm eğitimi, turizmde öğretim yöntemleri ve eğitimde yaratıcı dramaya ilişkin kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bu doğrultuda, turizm eğitiminin tanımı, turizm eğitiminin amacı ve önemi, Türkiye’de turizm eğitimi ve turizmde öğretim yöntemlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Ayrıca, eğitimde yaratıcı drama konusu ayrı bir başlık olarak ele alınmış; yaratıcı dramanın tanımı, yaratıcı dramanın özellikleri, amaçları, temel öğeleri, aşamaları ve yaratıcı dramada kullanılan teknikler açıklanmıştır. Son olarak bu bölümde, turizm eğitimine ilişkin yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Turizm Eğitimi

Bir hizmet sektörü olan turizm sektöründe temel öge insandır. Bu sektörde verilen hizmetlerin standartları uluslararası nitelikler taşımaktadır. İşte bu nedenle turizmde insan ve iş gücü eğitimi önem arz etmektedir (Hacıoğlu, 1992, s. 94). Turizm eğitimi; farklı düzeylerde eğitim alan öğrencilere turizm bilincini ve misafirperverliğin temel prensiplerini öğretmek, genel ve mesleki bilgilerini artırmak ve turizm sektörüne yönetici, araştırmacı niteliklerde uzman, uygulayıcı, teknisyen yetiştirmek için yapılan her türlü faaliyetlerdir (Olalı, 1973, s. 10’dan aktaran Tuyluoğlu, 2003, s. 10). Turizm eğitimi birçok yönden farklı işlevlere sahip turizm olgusunun temel sektörlerinden biridir ve doğrudan veya dolaylı olarak turizm sektörünün tamamını etkileyebilecek bir alan olarak kabul edilmektedir (Ayikoru, Tribe ve Airey, 2009, s. 191).

2.1.1. Turizm eğitiminin amacı ve önemi

Mesleki turizm eğitiminin temel amacı, turizm sektörüne istihdam edilebilen ve işletmeleri kârlılığına veya turizm ile ilişki organizasyonların amaçlarına olumlu katkı sağlayabilecek mezunlar yetiştirmektir (Tribe, 2000, s. 10). Mesleki turizm eğitiminin diğer amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Hacıoğlu vd. 2008, s. 15’ten aktaran Aksu ve Bucak, 2012, s. 9):

- Eğitim yoluyla teorik ve pratik ilişki kurmak.
- Turizm sektörünün gelişmesine katkıda bulunmak.
- Turizm sektörüne yetişmiş nitelikli personel sağlamak.
- Turizmin ekonomik kalkınmadaki yerini ve önemini anlatmak.
- Vatandaşa olumlu bir turizm bilinci yaratmak.

- Turizm sektöründe çalışanlara mesleki bir formasyon kazandırmak.
- Turistik işletmelerde çalışanların bilgi ve becerilerini artırmak.
- İnsanların turizme ilgisini çekmek.
- Nitelikli turizm eğitmenleri yetiştirmek.

Çalışanların eğitilmesi, becerilerinin ve motivasyonlarının artırılması, sektöre veya işletmelere olan bağlılıklarını artırarak çalışanlar aracılığıyla rekabet avantajı elde edilmesini sağlamaktadır. İşletmeler için çalışanlar önemli ve yeri doldurulamaz bir girdi haline geldikten sonra, kopyalanamayacak bir iş gücü sağlamak ve bunları korumak önemlidir. Bu nedenle, müşterileri turizm sektöründe ve işletmelerinde mutlu ve sadık kılmak; iyi eğitilmiş, yüksek motivasyonlu ve mesleğin gerektirdiği becerilere sahip iş gücüne bağlıdır. Böyle bir iş gücünü sağlamada, Türkiye’de farklı seviyelerde turizm eğitimi veren kurumlara önemli sorumluluklar düşmektedir (Kusluvan, S. ve Kusluvan, Z., 2000, s. 252).

Ayrıca, turizm sektöründe yerel halkın vasıfsız ve buna bağlı olarak da en düşük maaşlı pozisyonlarda çalıştırılarak kıdemli personelin genellikle yurt dışından temin edilmeye çalışılması da başka bir sorundur. Mesleki eğitim yerel halkın istihdamının, gelişiminin sağlanması ve kültürel sorunların önlenmesi için de esastır (Echtner, 1995, s. 121). Çalışan faktörü turizm sektöründeki kalitenin temelini oluşturduğundan, turizm sektörünün geliştirilmesinde önemlidir (Amoah ve Baum, 1997, s. 7).

2.1.2. Türkiye’de turizm eğitimi

Türkiye’de turizm eğitimi ile ilgili ilk ciddi çalışmalar 1940’larda başlamıştır. 1960’lı yıllara kadar çeşitli kurslar düzenlenerek, aşçı ve garsonlar eğitilmiştir. Daha sonra ilk Otel Okulu açılmıştır (Ağaoğlu, 1991’den aktaran Güzeller, Yıldız ve Sonuç, 2009, s. 8). Türkiye’de turizm eğitimi 1953 yılında Turizm Meslek kurslarının açılması ve bazı turizm derneklerinin düzenlediği tercüman rehberlik kursları ile gelişmeye başlamıştır. 1963 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı’nın kurulması ve turizm eğitimi ile ilgili olarak İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminden itibaren turizm sektöründe çalışacak personelin yetiştirilmesi konusu gündeme gelmiştir (Timur, 1992, s. 49). Ülkemizde turizm eğitimi veren kurumlar incelendiğinde kademeli bir eğitim sisteminin mevcut olduğu görülmektedir. Türkiye’de mesleki turizm eğitimi sisteminin, genel mesleki eğitimin yapısına uygun olarak iki şekilde planlandığı görülmektedir (Hacıoğlu, 1992, s. 92):

- *Örgün turizm eğitimi*: Bir diploma almaya yönelik okul eğitimidir.
- *Yaygın turizm eğitimi*: Bir sertifika almaya yönelik eğitim ve öğretim faaliyetleri çeşitli kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.

2.1.2.1. Örgün turizm eğitimi

Örgün eğitim bir diploma almaya yönelik olarak eğitim ve öğretim kurumlarında yapılan eğitim türüdür. Örgün eğitim sisteminin ilk basamağını Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve resmi otelcilik ve turizm meslek liseleri oluşturmuştur (Maviş ve Kozak, 1992, s. 170). Yükseköğretim düzeyinde örgün turizm eğitimi veren kurumları ise meslek yüksekokulları, lisans düzeyinde eğitim veren yüksekokullar ve fakülteler ve lisansüstü düzeyde eğitim veren üniversiteleri kapsamaktadır.

2.1.2.1.1. Ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ticaret ve turizm meslek liseleri; kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu, çeşitli alanlarda çalışacak orta seviyeli insan gücünü yetiştiren, öğrencileri hem iş hayatına hem de yükseköğretime hazırlayan okullar olarak faaliyet göstermiştir. Bu okullar Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri, Özel Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri ve Aşçılık Meslek Liseleri gibi türleri kapsamaktaydı (Külahçı, 1992, s. 108). Bu okullarda amaç, genellikle orta kademe kadrolarını ve işi gerçekleştirecek personeli ve nezaretçileri yetiştirmektir (Timur, 1992, s. 50). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 01.02.2014 tarihinde yayımladığı genelgeye göre mesleki ve teknik ortaöğretimde okul çeşitliliğinin azaltılması amacıyla Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri, Özel Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri ve Aşçılık Meslek Liselerinin adları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Lisesi olarak değiştirilerek Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü çatısı altında toplanmıştır.¹

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nün resmi internet sayfasında yer alan verilere göre Türkiye genelinde Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Çok Programlı Anadolu Liselerinde konaklama ve seyahat hizmetleri, eğlence hizmetleri ve yiyecek içecek hizmetleri alanlarına ilişkin eğitim verildiği görülmektedir. Bu verilere

¹ <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1690.pdf> (Erişim Tarihi: 13.03.2019)

göre konaklama ve seyahat hizmetleri alanında eğitim veren 190 adet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Lisesi bulunmaktadır. Bu liselerin 92'sinde kat hizmetleri dalı, 164'ünde ön büro dalı, 46'sında operasyon dalı ve 30'unda da rezervasyon dalı bulunmaktadır.²

Eğlence hizmetleri alanında eğitim veren üç adet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bulunmaktadır. Bu liselerde animatörlük dalı ile ilişkili olarak eğitim verilmektedir. Ayrıca liselerin birinde çocuk animatörlüğü dalının da mevcut olduğu görülmektedir.³

Türkiye genelinde yiyecek içecek hizmetleri alanında eğitim veren 539 adet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çok Programlı Anadolu Lisesi ve Mesleki Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Bu liselerin 34'ünde aşçılık dalı, 15'inde bar dalı, 41'inde hosteslik dalı, 540'ında mutfak dalı, 13'ünde pasta ve tatlı yapımı dalı, 239'ında pastacılık dalı, 335'inde ise servis dalına yönelik eğitim verilmektedir.⁴

2.1.2.1.2. Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi

Yükseköğretimde ön lisans düzeyinde turizm eğitimi veren Meslek Yüksekokulları (iki yıllık), Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulları ve Turizm Fakülteleri (dört yıllık) ve turizm alanı ile ilişkili bölümleri içeren lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) eğitim-öğretim programları bulunmaktadır.

Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi

İlk kez 1973 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılan meslek yüksekokulları, istihdam sektörünün ihtiyaç duyduğu alanlarda becerili iş gücünü yetiştirmeyi amaçlamıştır (Külahçı, 1992, s. 109). Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi veren meslek yüksekokullarında iki yıl süreli eğitim verilmekle birlikte turizm sektörü için ara eleman yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Maviş ve Kozak, 1992, s. 171). Meslek yüksekokullarında Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Turizm ve Seyahat İşletmeciliği, Ağırhama Hizmetleri, Turist Rehberliği, Turizm Rehberliği, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Aşçılık ve İkram Hizmetleri bölümleri bulunmaktadır.⁵

² <http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?PAGE=Liste> (Erişim Tarihi: 13.03.2019)

³ (http-2).

⁴ (http-2).

⁵ <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 06.06.2019)

Lisans düzeyinde turizm eğitimi

Ön lisanstan sonra gelen yükseköğretime dayalı lisans eğitimi, 2547 sayılı yükseköğretim kanununun 3. maddesine göre; en az 4 yıllık (8 dönem) bir programı kapsayan yükseköğretimdir (Olalı, 1984, s. 92'den aktaran Pak, 2015, s. 23). Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 37 Turizm Fakültesi ve 28 Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu bulunmaktadır. Ayrıca; Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Fen Bilimleri Enstitüsü ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde de turizm ile ilişkili bölümlerde eğitim verilmektedir. Bu fakülte ve yüksekokullarda Turizm İşletmeciliği, Turizm İşletmeciliği Eğitimi, Turizm İşletmeciliği Uzmanı, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik, Turizm Rehberliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Seyahat İşletmeciliği, Konaklama İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği, Yiyecek İçecek İşletmeciliği, Turizm Animasyonu ve Rekreasyon Yönetimi bölümleri bulunmaktadır.⁶

Lisansüstü düzeyde turizm eğitimi

Lisans eğitimi üzerine dayalı ihtisas programları ile yüksek lisans ve doktora eğitimi veren turizm eğitimi programları Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde bulunmaktadır. Bu düzeydeki "turizm eğitiminin amacı, modern turizmin sosyal, ekonomik ve teknik özellikteki karmaşık sorunlarını çözebilecek; teorik ve pratik bilgilerle donatılmış; turizm sektöründe istihdam edilmek üzere yetenekli; yabancı dil bilen ve yüksek düzeyde bilgi, beceri, sevk ve idare yeteneği olan; değişik faktörlerin etkinliğini değerlendirerek soyutlama, sentez, karar verme gücüne sahip elemanların yetiştirilmesidir (Timur, 1992, s. 50)".

Yüksek lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi, öğrencilerin bir kariyere yönlendirilmiş bireyler olarak sektöründe yönetici, uzman, araştırmacı ve planlama faaliyetlerinde görev alabilen elemanlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Doktora düzeyinde verilen turizm eğitiminin amacı ise turizm disiplinine akademik başarı için araştırma yapmak ve problem çözmek, öğretim ve iletişim yeteneklerini geliştirerek akademik seviyede en yüksek standartlarda bilgi donanımına sahip olmak ve bu yolla sektörün gelişmesine bilimsel katkılar sağlamaktır. Yüksek lisans eğitim süresi asgari olarak iki yıl, doktora eğitim süresi dört yıldır (Demirkol ve Pelit, 2002, s. 6). Sosyal

⁶ (http-5).

Bilimler Enstitüsü ve Lisansüstü Eğitim Enstitülerinde 2018-2019 öğretim yılı verilerine göre Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, Seyahat İşletmeciliği Anabilim Dalı, Rekreasyon Anabilim Dalı, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı Rekreasyon ve Turist Rehberliği Anabilim Dalı bulunmaktadır.⁷

2.1.2.2. Yaygın turizm eğitimi

Yaygın eğitim kapsamında mesleki turizm eğitimi faaliyetleri, eğitim merkezleri tarafından açılan meslek kurslarında gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu elemanları kısa süre içinde yetiştirmek amacıyla sertifikalı turizm kursları ile mesleğe yönelik eğitim verilmektedir. Bu sertifika programlarının başında, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kurulan Turizm Eğitim Merkezleri (TUREM) bulunmaktadır. Türkiye’de Otelcilik ve Turizm Meslek Kursları 1967 yılından itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Turizm Eğitimi Dairesi Başkanlığına bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından gerek konaklama ve yeme-içme tesislerinde görev yapan personelin mesleki niteliklerinin geliştirilerek hizmet kalitesinin artırılması, gerekse toplumda turizm bilincinin oluşturulması amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli ücretsiz turizm eğitimi programları düzenlenmektedir. Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünce turizm sektöründe konaklama ve yeme-içme tesislerinde çalışan personel ile ev pansiyonculuğu yapan/yapmayı planlayan kişilere yönelik olarak yurt içi eğitim programları yürütülmektedir. İşbaşı eğitimi kursları kapsamında ön büro, yiyecek-içecek servisi, kat hizmetleri, yiyecek üretimi, yöneticileri eğitici olarak yetiştirme ve ev pansiyonculuğu eğitimi verilmektedir. Ayrıca, Başbakanlık Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), üniversiteler ve turizm meslek birliklerinin iş birliğiyle, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütüne (KEİ) üye ülkeler ve diğer bölge ülkelerine yönelik olarak, bilgi ve deneyimlerin paylaşılması ile ülkeler arasında var olan dostluk ve ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla, İkili ve Çok Taraflı Anlaşmalar gereğince uluslararası turizm eğitimi programları da gerçekleştirilmektedir. Bu eğitim programları turizm potansiyeli mevcut olan ülkelerde faaliyette olan turizm işletmelerinde görev yapan personelin hizmet kalitesinin

⁷ (http-5).

artırılmasına ve de turizm bilincinin oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla düzenlenmektedir. Turizm sektörünün gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim programları ülkelerin turizm alanındaki ihtiyaçları doğrultusunda ülkemizde veya kendi ülkelerinde yürütülebilmektedir. Ülkelerin turizmini geliştirmek amacıyla turizm ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanları bilinçlendirmeye yönelik çeşitli konularda seminerler düzenlenmektedir. Turizm potansiyeli olan ülkelerde faaliyet gösteren turizm işletmelerinde çalışan personelin, sahip oldukları alan bilgileri ile deneyimlerini geliştirmeye ve astlarına etkin bir şekilde iletme yollarını göstererek hizmet kalitesini artırmaya yönelik ise Otel İşletmeciliği ve Seyahat Acenteciliği Eğitim programı, İşbaşı Eğitim Programları (Ön Büro Eğitimi, Yiyecek ve İçecek Servisi Eğitimi, Kat Hizmetleri Eğitimi, Yiyecek Üretimi Eğitimi), Yöneticileri Eğitici Olarak Yetiştirme Kursu (Eğiticilerin Eğitimi) ve Kişisel Gelişim Seminerleri gerçekleştirilmektedir.⁸

Yaygın turizm eğitimi kapsamında faaliyetlerini yürüten bir diğer kurum ise 1984 yılında kurulan Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV)'dir. Kuruluşun asli görev tanımı ülke turizmini geliştirici faaliyetlerde bulunmak ve eğitim desteği ile sektöre nitelikli iş gücü kazandırmaktır. TUGEV'in temel faaliyetleri aşağıda verilmiştir⁹:

- Uluslararası eğitim kurumları ve yabancı uzmanlarla ortak projeler yürütülerek, turizm eğitimi konusunda öneriler oluşturulmuş ve bu öneriler tüm kademe eğitim kurumlarınca benimsenerek eğitim programına alınmıştır. Böylece okul-sektör iş birliği konusunda çok önemli bir yol alınmıştır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca kurularak vakfa devredilen Antalya Kemer Otel ve Eğitim Merkezi (OTEM), uluslararası standartlarda modern turizm eğitimin verildiği bir kurum haline getirilmiştir. OTEM turizm eğitiminde ülkemiz için otelcilik eğitiminde kurumsal bir modül oluşturmuştur. Okul ve otel 2000 yılında özelleştirilmiştir.
- İşbaşı Eğitimi Programları ve seminerler ile bugüne dek sektöre 3126 meslek elemanı kazandırılmış ve büyük bir bölümüne yurtdışı staj olanağı sağlanmıştır.
- Ülkemizde bir ilk olan 'Eğiticilerin Eğitimi' Programı ile 249 öğretmen ve monitöre sertifika verilmiştir.

⁸ <https://aragem.kulturturizm.gov.tr> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

⁹ <https://tr.icvb.org.tr> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

- Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinin hazırladığı programlara teknik danışmanlık yapılarak bu alanda 6675 öğrencinin eğitilmesine katkıda bulunulmuştur.
- Turizm sektöründe meslek standartlarının belirlenmesi ve buna uygun eğitim programlarının hazırlanması konusunda 1990 yılından bu yana Turizm Bakanlığı'nın da katkılarıyla Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı [United Nations Development Programme (UNDP)] ve Uluslararası Çalışma Örgütü [International Labour Organization (ILO)] ile teknik görevler üstlenerek meslek standartları konularında birçok değerlendirme dokümanı hazırlanmıştır.
- Turizmde sertifikasyon çalışmalarına büyük ölçüde danışmanlık hizmeti verilmiştir.
- Boğaziçi Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi ile oluşturan sertifika programları hayata geçirilmiş ve çok sayıda meslek elemanı yetiştirilmiştir.
- Dokümantasyon Merkezi kurulmuş ve 3000'i aşkın kitap ve 60'ın üzerinde dergi reel ve dijital ortamda bir araya getirilerek sektöre ve kurumlara yönelik önemli bir kaynak oluşturulmuştur. Merkez 2013 yılında Anadolu Üniversitesine bağışlanmıştır.

Bunların dışında Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne¹⁰ bağlı olarak Halk Eğitim Merkezlerinde düzenlenen kısa süreli eğitimler, Çıraklık Eğitim Merkezi¹¹ tarafından konaklama ve yiyecek içecek hizmetleri alanlarında yürütülen eğitimler de yaygın eğitim kapsamında değerlendirilebilecek eğitimlerdir. Ayrıca; turizmde satış ve pazarlama, kabin ve yolcu hizmetleri eğitimi, seyahat acentelerinde tur planlaması ve biletleme, ekoturizm uzmanlığı gibi eğitimlerin uzaktan eğitim şeklinde de gerçekleştirildiği görülmektedir¹².

2.2. Turizmde Öğretim Yöntemleri

Turizm öğretiminde farklı yöntemler kullanılabilir. Turizmde en çok yararlanılan öğretim yöntemleri anlatım, tartışma, örnek olay, gösterip yaptırma, soru-

¹⁰ <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

¹¹ <http://maol.meb.gov.tr/web/ciraklikEgitimi/ustalik.htm> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

¹² <https://esertifika.anadolu.edu.tr> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

cevap ve sınıf dışı öğretim yöntemleridir. İzleyen başlıklar altında bu yöntemler hakkında bilgiler yer almaktadır.

2.2.1. Anlatım yöntemi

Anlatım, en eski öğretim yöntemidir. Öğrenciler pasif bir durumda oturdukları ve genellikle öğretim sırasında soru sorma ve düşüncelerini açıklama olanaklarına sahip olmadıkları için etkin bir yöntem sayılmamaktadır. Önemli olan anlatımın yerinin ve süresinin iyi seçimidir. Anlatımın kısa ve ilginç olmasını sağlama ve herkesin dikkatini çekme öğretmenin görevidir. Öğretmenin konuşmasının, hareketlerinin, görünümünün, anlatımdaki açıklığının ve öğrencilerle göz göze ilişkisinin bu yöntemde son derece önemli olduğu bilinmelidir (Köksal ve Atalay, 2017, s. 169). Diğer birçok disiplinde olduğu gibi turizm eğitiminde de anlatım yönteminden çoğunlukla yararlanılmaktadır.

2.2.2. Tartışma yöntemi

Tartışma, bir konu üzerinde öğrencileri düşünmeye yöneltmek, iyi anlaşılmayan noktaları açıklamak ve verilen bilgilerin pekiştirilmesi amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem daha çok bir konunun kavranması aşamasında karşılıklı olarak görüşler ortaya konurken, problemin çözüm yollarını ararken ve değerlendirme çalışmaları yaparken kullanılmaktadır. Tartışma yöntemi öğrencileri aktif hale getirip görüşlerini özgürce açıklamalarını sağladığı gibi iletişimin de çok yönlü olmasına yardımcı olmaktadır. Böylece öğrenciler görüşlerini ifade edebilme becerisi kazanmaktadırlar (Köksal ve Atalay, 2017, s. 179). Tartışma yöntemi, turizm eğitiminde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biridir.

2.2.3. Örnek olay yöntemi

Örnek olay incelemesi öğrencilerin sorunlu bir olaya aktif olarak katılmalarını gerektiren bir yöntemdir. Sorunlu olay gerçek ya da hayali olabilir. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler; olayı öğrenir, verileri analiz eder, sorunu değerlendirirler. Tartışarak olayın nedenlerine ya da çözümüne ilişkin öneriler getirirler (Bilen, 2006'den aktaran Köksal ve Atalay, 2017, s. 172). Özellikle sosyal bilimlerde pek çok konu örnek olay biçiminde sınıfa getirilebilmektedir. Öğrenciler tartışarak öğrenme imkânına kavuştukları için bu yöntemden oldukça hoşlanmaktadırlar (Köksal ve Atalay, 2017, s. 172). Turizm

eğitiminde de öğretim yöntemi olarak turizm işletmeleri ile ilgili örnek olaylardan yararlanılmaktadır.

2.2.4. Gösterip yaptırma yöntemi

Gösterip yaptırma yöntemi; bir işlemin uygulanmasını, bir araç gerecin çalıştırılmasını önce gösterip açıklama; sonra da öğrenciye alıştırma ve uygulama yaptırarak öğretim yoludur. Bu yöntem, bir konuya ilişkin bilgilerin açıklanması ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesi için gerekli uygulamaların yapılması aşamasında kullanılmaktadır. Bu yöntemden daha çok uygulama düzeyindeki davranışların kazandırılmasında yararlanılmaktadır (Köksal ve Atalay, 2017, s. 175). Turizm eğitiminde de gösterip yaptırma yönteminden yararlanıldığı bilinmektedir. Kuver açma işleminin önce dersin öğretim elemanı tarafından gösterilmesi, sonrasında öğrencilerin de aynı işlemi yapması bu yöntemin kullanımına örnek olarak verilebilir.

2.2.5. Soru-cevap yöntemi

Soru-cevap tüm hedef davranış düzeylerinde ve diğer öğretim yöntemlerinin içerisinde kullanılabilecek bir yöntemdir. İyi öğretim ve iyi öğrenme soru sormayı gerektirmektedir. İyi sorular sormak kişiyi olası doğru yanıtlara götürmektedir. Öğretmenler sorgulama becerileri ile uygun öğretim uygulaması sergileyen örnekler oluşturmaktadırlar (Sünbül, 2010, s. 287). Turizm eğitiminde de sıklıkla başvurulan yöntemlerden biridir.

2.2.6. Sınıf dışı öğretim yöntemleri

Sınıf dışı öğretim yöntemlerinden biri ödevlerdir. Ödev, öğretici yazma türünden olup, yazmayla ilgili belirli bilgi ve beceriyi kazanan her öğrenci bu yazı türünde başarı gösterebilir. Yaratıcı ve öğretici olmak üzere, iki türlü yazılı anlatım vardır. Yaratıcı yazma; roman, öykü ve şiir türünden yazıları içerip; özel bir duyarlık, bir yetenek ve özgün bir anlatım biçimini gerektirmektedir. Öğretici yazma ise ödev, tez, bilimsel makale ve benzeri yazıları içermektedir. Eğitim programı ve derslerin içeriği de tamamıyla öğretici yazmaları kapsamaktadır. İlkokuldan üniversiteye kadar, her düzey ve türdeki eğitim kurumlarında, öğrencilerden çeşitli araştırmalar yaparak, bunların yazılı dökümü olan ödev, tez, rapor, seminer raporu ile benzeri belgeler hazırlamaları istenmektedir (Sünbül, 2010, s. 334).

Sınıf dışı öğretim yöntemlerinden biri olan sergi hazırlamak öğrencileri aktif hale getiren, sadece oyun ve eğlence için değil öğretim ve öğrenme deneyimi kazandıran bir yöntemdir. Bir yönüyle bu teknik yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi gerektirmektedir. Sergi genellikle sınıf içi öğretimi tamamlama, belirli bir konuya ve etkinliğe ilgi uyandırma, işlenmiş olan bir konuyu özetleme ve örneklendirme ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamak amacıyla uygulanmaktadır. Sınıf dışı öğretim yöntemlerinden bir diğeri gezidir. Gezi, bütün hedef ve davranış boyutlarında öğrencileri aktif kılan bir yöntemdir. Öğrenciler gezi etkinliği esnasında çok çeşitli bilgileri öğrenmektedir. Gezi yapılacak ortam, bir resmi kurum ya da doğal bir alan olabilmektedir (Sünbül, 2010, s. 335). Proje tabanlı öğretim yöntemi ise sınıf içi ve dışı çalışmaları gerektiren bir yöntemdir. Bu yöntemin başlangıcında öğrenciler bireysel ya da gruplar halinde kendi ilgi ve istekleriyle bir konu seçmektedir. Öğretmenin rehberliği altında öğrenciler serbest çalışmalarını yürütmektedirler. Problem çözme sürecini kullanarak kendi konularında bir rapor sunmaktadırlar (Sünbül, 2010, s. 335).

Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi verilen programlarda yer alan dersler incelendiğinde, bilginin öğrenciye aktarılması aşamasında çoğunlukla geleneksel olarak düz anlatım yönteminden yararlanıldığı bilinmektedir. Buna ek olarak, yukarıda sözü geçen yöntemlerin kullanıldığı da belirtilebilir. Özellikle Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde uygulamalı derslerin olmadığı (Zencir, 2017, s.25) söylenebilir. Turizm İşletmeciliği programlarında öğrencilerin pasif dinleyici konumunda kaldığı öğretmen merkezli öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Bu anlayıştan sıyrılarak öğrenci merkezli, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Turizm sektörü; turist tercihlerinin sürekli değişim gösterdiği, eş zamanlı olarak üretilen ve tüketilen soyut ürün sunulduğu, her turist tipinin sosyo-ekonomik, demografik ve psikolojik özelliklerine uygun olarak mal ve hizmet sunumunu gerektirdiği ve turist taleplerinin pek çok gelişmeden etkilendiği bir sektördür. Bu özellikler dikkate alındığında öğrencilerin sektörde karşılaşılabilecekleri problemleri yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri sektörde çalışmaya hazırlanmaları açısından önemlidir. Bu aşamada öğrenciler, aktif ve etkileşimli, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak, başka bir ifadeyle uygulamalı öğretim yöntemlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir. İlerleyen başlıklar altında yaratıcı drama yöntemine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

2.3. Eğitimde Yaratıcı Drama

Bu bölümde eğitimde yaratıcı drama ile ilişkili kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bu bağlamda öncelikle yaratıcı dramanın tanımı yapılmıştır. Ayrıca, yaratıcı dramanın temel öğeleri, özellikleri, amaçları ve aşamalarına değinilmiştir. Son olarak, yaratıcı dramada kullanılan teknikler sunulmuştur.

2.3.1. Yaratıcı drama ve temel öğeleri

Dünyadaki eğitim ve öğretim sistemlerinin amaçlarına bakıldığında bireylerin bilgi birikimini artırmaya, şimdiki ve gelecekteki yaşantısında başarıya ulaştırmaya yönelik çalışmalara odaklanılmaktadır. Bu durum bireyin yaratıcılığını geliştirme; bilgiye ulaşma yollarını öğretme; sağlıklı ve uyumlu kişilik gelişimini sağlama; öğrenciyi edilgen öğrenme ortamlarından uzaklaştırıp daha etken ortamlarda aktif olarak öğrenmesini sağlama gibi sorunların çözümü anlamına gelmektedir. Bu çözümde etkili alanlardan biri üç boyutu (amaç, araç ve sanat eğitimi) ile birlikte yaratıcı dramadır (Adıgüzel, 2007b, s. 6). “Yaratıcı drama; bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak; bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) ve diğer tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, “-miş” gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır (Adıgüzel, 2016, s. 41)”. Türkiye’de yaratıcı dramanın ilk tanımlamalarından birini yapan San, (1996, s. 149) “yaratıcı dramanın süreç yönüne dikkat çekerek yaratıcı dramayı; bireylerin, grup çalışması içerisinde doğaçlama, rol oynama ve benzeri tiyatro veya tiyatro tekniklerinden yararlanarak eski bilişsel örüntülerinin yeniden düzenlenmesi; gözlemlerin, deneyimlerin, duyguların ve yaşamların gözden geçirilmesi ve yeniden yorumlanması yoluyla; bir yaşamı ve olayı, bir düşüncüyü, kimi zaman soyut bir kavram veya davranışı yorumladıkları, harekete geçirdikleri oyun benzeri süreçler” olarak tanımlamıştır.

Eğitimde drama terminolojisini inceleyen Amerika Çocuk Tiyatrosu Derneğine (Children’s Theatre Association of America) göre yaratıcı drama; doğaçlama gerçekleşen, sergilenmeyen, deneyimlerin hayal edilerek harekete geçirildiği ve yansıtıldığı, lider tarafından yönlendirildiği süreç merkezli bir drama biçimidir. İnsan dürtülerini ve dünyayı anlamak için algıları harekete geçirme yeteneği üzerine kurulu olan yaratıcı drama, hem mantıklı hem de sezgisel düşünmeyi gerektirmekte, bilgiyi

kişiselleştirmekte ve estetik zevk vermektedir (Landy, 1982, s. 5). Yaratıcı drama, hemen her yaş grubuna dönük olarak her mekanda uygulanabilmektedir. Bu uygulamalar zorunlu bir donanıma, araç-gerece ve metne dayalı değildir. Yaratıcı dramanın gerçekleştirilebilmesi için önce bir gruba, yaratıcı drama alanına ve yöntemine hakim ve yeterli deneyime sahip bir lidere/eğitmene, grubun rahatça kullanabileceği açık ya da kapalı mekana ve grubun canlandırma yapabileceği dramatik yapıya sahip bir düşünceye gereksinim duyulmaktadır. Grup, lider/eğitmen, mekan ve düşünceden oluşan bu dört öge yaratıcı dramanın en temel bileşenlerini oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2016, s. 40). Yaratıcı drama liderinin belli bir mekanda belli bir gruba, grubun düşüncesini bir süreç içinde harekete geçirmesi ve bir oluşuma götürebilmesi için bazı tekniklere gereksinimi vardır. Doğaçlama ve rol oynama bu tekniklerin en önemlilerindendir (Adıgüzel, 2016, s. 4).

2.3.2. Yaratıcı dramanın özellikleri

Yaratıcı dramada önceden yazılmış ve canlandırılmak üzere hazırlanan bir metin yoktur. Katılımcıların (öğrencilerin) kendi yaratıcı ve özgün düşünceleri, yaşantılarına dayalı olarak oluşturdukları eylem durumları, canlandırmaları da oluşturmaktadır. Bu canlandırmalar içinde eylem olan her türlü etkinliği içermektedir. Bir yönüyle tasarımların eyleme dönüşebildiği oyunları da kapsayan eğitimde drama, tüm eylemleri kapsadığı için birden çok insanın bir yaşam durumunu, canlandırmaya dayalı süreçlerde yeniden üretmeyi de geniş ölçüde kapsamaktadır. İnsanlar arasındaki çeşitli ilişki biçimleri, insanların diğer nesnelere kurduğu iletişim ya da etki ve tepkiye dayalı durumlar da bu eylemler arasındadır. Bu durumlar aynı zamanda içinde çeşitli problemleri ve gerilimleri barındırdığı için dramatik anı ya da dramatik bir durumu da meydana getirmektedir. Yaratıcı drama gerçek dünya ile kurgusal dünya ikilisinin etkileşiminden örülüdür. Yaratıcı drama çalışmaları grup etkinlikleri biçiminde yürütülür ve olabildiğince gönüllü katılıma dayalıdır. Drama öğretmeni ya da liderinin yönlendirmesi ile birlikte katılımcı, konu ya da konuları grup içi etkileşim yoluyla yaşamakta, denemekte ve öğrenmektedir. Bireyin kazanacağı ya da kazandığı tüm beceriler onun katılımı ile gerçekleşmektedir. Drama ortamlarında bir katılımcı izlediği ya da içinde olduğu canlandırmalarda çoğunlukla dramatik bir anı, çatışmayı kendi ya da başkasının yaşadığı bir sorundan yola çıkarak çözmeye doğru yönelmektedir (Adıgüzel, 2002'den aktaran Adıgüzel, 2007a, s. 22).

Öğrenme açısından bakıldığında yaratıcı drama yaşantıları, öğrenenin kendi olduğu, içeriği belirlemede ve irdelemede aktif olduğu ve sonuçta yine kendi yaşamında kalıcı davranışlara dönüştüğü durumları oluşturmaktadır. Heathcote, eğitimde dramayı güçlü bir öğretim aracı olarak görmüştür. Bunun yanında eğitimde drama, katılımcının kendine dönmesini, kendini yeniden değerlendirmesini ve dramatik sorunlara yönelik geçerli çözümler üretmesini sağlamaktadır. Yaratıcı dramanın öğrenme açısından en önemli varlığı; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yetilerle bütünleşmiş olmasıdır. Pek çok öğrenme biçiminde bulunan çeşitli beceriler eğitimde dramada katılım yoluyla kazanılmaktadır (Adıgüzel, 2007a, s. 23).

Yaratıcı drama, tümel bir öğrenmeyi gerçekleştirebilecek özelliklere sahiptir. Öğrenmede bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim alanlarının eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesini kolaylaştırmakta ve öğrenmenin yaşantılara dayalı olarak gerçekleştirildiği uygulamalardan oluşmaktadır. Katılımcılar yaratıcı drama ile kendilerinin merkezde olduğu çeşitli dramatik süreçleri yaşamaktadırlar. Bu süreç içinde çeşitli rolleri üstlenen katılımcı, kendini ve çevresini daha iyi tanımakta, algılar ve çeşitli öngörüler geliştirmektedir. Bu doğrultuda, yaratıcı dramanın özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Adıgüzel, 2016, s. 50):

- Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir.
- Yaratıcı drama katılımcıların tecrübelerine dayalıdır ve katılımcıları merkeze alır.
- Yaratıcı drama canlandırma odaklıdır. Bu odaklanma ise “-miş” gibi yapmaya, kurguya, spontaniteye (kendiliğindenliğe), daha çok doğaçlamaya ve rol almaya dayalıdır.
- Yaratıcı drama çalışmaları şimdi ve burada olgusu ile gerçekleştirilir.
- Yaratıcı drama sonuç değil, süreç odaklı bir yaklaşımdır.
- Yaratıcı drama çalışmaları, yaratıcı drama alanını bilen, yaratıcı drama çalışmalarını planlayan, uygulayan ve değerlendiren bir eğitmenin/liderin veya dramayı bilen ve bir yöntem olarak kullanabilecek olan bir öğretmenin yönlendirmeleriyle gerçekleştirilir.
- Yaratıcı drama çalışmaları, bu çalışmalara katılmak isteyen ve alanın gerektirdiği kuralları yerine getiren herkesle yürütülebilir.
- Yaratıcı drama disiplinler arası bir alandır. Eğitim ve tiyatro, yaratıcı dramanın doğrudan yararlandığı iki temel alanı oluşturur.

- Yaratıcı drama tiyatrodan farklı bir anlama sahiptir. Yaratıcı drama, tiyatro yapmak değildir, ancak tiyatrodan da sürekli beslenen bir alandır.
- Yaratıcı drama çalışmaları, alanın gerektirdiği özelliklere sahip belli bir mekanda ya da drama çalışmalarına uygun hale getirilmiş diğer mekanlarda yapılır.
- Yaratıcı drama oyunların tüm genel özelliklerinden yararlanır.
- Yaratıcı drama aynı zamanda bir mesleğin de adı olan oyunculuk yapmak değildir ve bu mesleğin gerektirdiği kadar oyunculuk becerisine sahip olma gibi bir ön koşulu yoktur.
- Yaratıcı drama sadece ısınma ve iletişim-etkileşim oyunlarından oluşmaz. İçinde mutlaka dramatik kruguya sahip canlandırma süreçleri olmalıdır.
- Yaratıcı dramanın bir yöntem (araç) ve bir ders (amaç) gibi farklı kullanım biçimi veya boyutları söz konusudur.
- Yaratıcı drama bir yapılandırmaya göre birbirine sistematik bir biçimde bağlı olan belirli aşamalara göre yürütülür.
- Yaratıcı drama; psikodrama gibi bir iyileştirme, tedavi amaçlı, katılımcının öznel yaşantısına odaklanan çalışmalar yapmak demek değildir. Bu tür çalışmaları doğrudan amaç olarak taşımaz.

2.3.3. Yaratıcı dramanın amaçları

Yaratıcı drama bireye eleştirel düşünme yeteneği kazandırmakta, bireyde yaratıcılık ve estetik gelişim sağlamaktadır. Bireyde yarattığı sosyal gelişimin yanı sıra birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmakta ve kendine güven duygusu oluşturarak karar verme becerilerini geliştirmektedir. Bununla birlikte, dil ve iletişim becerileri kazanma; imgelem gücünü, duyguları ve düşünceleri geliştirme; başkalarını anlama ve hissetme becerisini geliştirme (Empati kurma) gibi amaçları da söz konusudur (Nixon 1988; McCaslin 1990; O'Neill 1990; Ömeroğlu 1990; Üstündağ 1994; Üstündağ 1995; Fleming 1995'ten aktaran Üstündağ, 1998, s. 30; McCaslin, 1990; Ömeroğlu, 1990'dan aktaran Adıgüzel, 2007a, s. 26). Aşağıdaki tabloda literatürde yer alan yaratıcı dramanın amaçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2.1. *Yaratıcı dramanın amaçları*

<p>O'Neill ve Lambert, 1991 Üstündağ, 1997 Üstündağ, 1998 Pearce, 2003 McCaslin, 2006 Adıgüzel, 2007a Toivanena, Komulainen ve Ruismäki, 2011</p>	<p>Etkinlik / katılım Artan bellek, saklama ve geri çağırma Artan yaratıcılık Analitik becerilerde gelişim Öğrenmede çok yönlülüğü deneyimleme Heyecan duygusunun yaşanması Artan öz güven Eğlenme Motive olma Sosyal durumlarda öğrenme Farklı bakış açılarını görme Gözleme ve yapma Gücün ve rol özgürlüğünün yaşanması Bağımsız düşünme Öğrenme keyfi Duygusal gelişim Problem çözme Değişen tutumlar Başkalarıyla çalışabilme yeteneği Düşünceleri etkili bir şekilde başkalarına aktarma becerisi Öz-disiplin, duygu ve düşüncenin bütünlüğü</p>
---	--

Yaratıcı drama problem çözme ve karşılaşılan problemleri yeni bir bakış açısıyla inceleme fırsatı yaratmakla birlikte kazanılan, değiştirilen ya da düzeltilen davranışlar hakkında da bireye bilgi verme olanağı sunmaktadır. Bireylere farklı olay, olgu ve durumlarla ilgili deneyim kazandırmakta ve moral ve manevi değerlerin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Yaratıcı drama ayrıca, hoşlanılmayan durum, olay ya da olgularla nasıl başa çıkılacağını gösterme, içinde yaşanan dünyayı daha somut olarak görmeyi sağlama, soyut kavramları ya da yaşantıları somutlaştırma ve bireyler arasındaki farklılıklara hoşgörüyle bakabilmeyi sağlama gibi amaçları da taşımaktadır (Nixon 1988; McCaslin 1990; O'Neill 1990; Ömeroğlu 1990; Üstündağ 1994; Üstündağ 1995; Fleming 1995'ten aktaran Üstündağ, 1998, s.30; McCaslin, 1990; Ömeroğlu, 1990'dan aktaran Adıgüzel, 2007a, s. 26).

2.3.4. Yaratıcı dramanın aşamaları

Yaratıcı drama çalışmaları üç aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; hazırlık-ısınma aşaması, canlandırma aşaması ve değerlendirme-tartışma aşamasıdır (Adıgüzel, 2006b, s. 25-27):

- **Hazırlık-Isınma aşaması:** Isındırmak; birinin bir şeye yakınlık duymasını, alışmasını, benimsemesini sağlamak ve onu alıştırmak için yapılmaktadır. Daha çok beden hareketine geçtiği, duyuların eş zamanlı olarak yoğun kullanıldığı, içe dönük çalışmaların yapıldığı, güven kazanma, uyum sağlama gibi grup dinamiğini oluşturmak için yapılan, kuralları diğer aşamalara göre belli ve daha çok lider tarafından belirlenen bir aşamadır. Bu aşamanın esas amacı bir grup dinamiği oluşturmanın yanı sıra, bir sonraki aşamaya hazırlıktır. Bildiğimiz çocuk oyunları ya da türetilmiş oyunlar bu aşamada etkin olarak kullanılabilir. Bu oyunlar, liderin ve katılımcıların hem birbirlerine ısınmalarını hem de çalışılacak konuya hazırlanmalarını kolaylaştırabilmekte, gerekli durumlarda rahatlama çalışmalarını da içerebilmektedir. Bu aşamadaki seyir, liderin grubunu tanıması ve onların gereksinimlerine göre hazırlayacağı drama programına da bağlıdır. Bir başlangıç grubu için bu yaklaşımda iletişim-etkileşim için daha çok oyunlar oynanmakta, rol oynama ve doğaçlama daha çok giriş niteliğinde yapılmakta ve yaşanmaktadır.
- **Canlandırma aşaması:** Etkin bir duruma gelmesini sağlamak, etkinliğe geçirmek, geçmiş bir olayı ya da durumu göstererek yaşatmak ya da birinin rolüne girip onu oynamak olan (Püsküllüoğlu, 2004, s.201'den aktaran Adıgüzel, 2006b, s. 26) canlandırma; bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği tüm oluşum çalışmalarının yapıldığı aşamadır. Canlandırılacak konu çerçevesinde bir başlangıç noktası olan; doğaçlama, rol oynama ve diğer tekniklerin kullanıldığı bir aşamadır. Yaratıcı drama çalışmalarındaki tüm yaşantılar, paylaşımlar, değerlendirmeler bu aşamada yapılan oluşum çalışmaları ile oluşan canlandırmalara, sonuçlarına ve bireyde bıraktığı izlere göre yapılmaktadır. Saptanan temayı işlemede oluşturulan dramatik anları çözmek için gerekli olan tekniklerin kullanımı daha çok bu aşamada gerçekleştirilmektedir.
- **Değerlendirme-Tartışma aşaması:** Drama çalışmalarında elde edilen sonuçlar bu aşamada değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle; sürecin özü, önemi, niteliği ve niceliği bu aşamada saptanmaktadır. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada söz konusudur. Bu

aşama aynı zamanda konu ya da drama öğretim bilgisi ile bilgilerin de tartışıldığı bir aşamadır. Dramanın doğasına yönelik yapılacak tartışmalar, görüş alışverişleri, konuşarak olabileceği gibi rol içinde (Örneğin “Bugün drama çalışmasında ne oldu biliyor musun?” diye başlayan ikili doğaçlamalar ile) ya da rol dışında çeşitli yazma çalışmaları ile de (Mektup, yazın türleri, gazete çıkarma) yapılabilir. Değerlendirme açısından diğer alanlarda kullanılan değerlendirme biçimleri, yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması durumunda burada da geçerliliğini korumaktadır. Sözelimi çalışmanın amaçları arasında bilişsel kazanımlar ele alınıyorsa, bilgi düzeyini ölçen bir araç kullanılabilir. Çalışmanın tutumları geliştireceği düşünülüyorsa o zaman bir tutum ölçeğinden yararlanılabilir. Diğer yandan değerlendirme yalnızca görüş, tutum ve yaşantıların sözel olarak paylaşılmasını da içerebilir.

2.3.5. Yaratıcı dramada kullanılan teknikler

Bir öğretim yöntemi olarak da kullanılan drama aynı zamanda kendi içinde birçok teknik barındırmaktadır. Bu teknikler drama içinde, bir yandan yeni anlatım araçları oluşturmaya olanak sağlarken diğer yandan da ele alınan konunun geliştirilmesine, çatışma durumlarının giderilmesine, çözülmesi gereken sorunlara yardımcı olmaktadır. Dramada kullanılan tekniklerin başında, doğaçlama ve rol oynama gelmektedir. Diğer teknikler ise daha çok süreç içerisinde sorunla karşılaşıldığında ya da dramanın geliştirilmesi istendiğinde başvurulan çözüm araçları olarak görülmektedir. Eğitimde drama etkinliklerinde kullanılabilen bazı teknikler aşağıda verilmiştir (Öztürk, 2007, s. 127-137; Adıgüzel, 2016, s. 321-388):

- **Anlatı Tekniği:** Anlatının teknik olarak dramada kullanımı, değişik biçimlerde olabilmektedir. Bir öykünün canlandırılması sırasında özetleme yapmak için anlatıya başvurulabilir. Bir karakter bir öyküyü anlatırken diğerleri onu canlandırabilir ya da sahneler birbirine bağlı olarak anlatılır, üzerine yorumlamalar ve çözümlemeler yapılabilir. Anlatı tekniği; dili, estetik eğitimi ve sosyal davranışları geliştirmek için olanaklar sunmaktadır. Drama içinde anlatıyı kullanma düzeyi, katılımcıların ortak kararlarının yanı sıra canlandırmanın dramatik örgüsüne de bağlıdır. Özellikle küçük çocuklarla çalışırken drama çalışmalarının ilk evresinde, öğretmen öyküleme yoluyla öğrencileri drama çalışmalarına katılmaya yönlendirebilir. Bu durumda öykü, öğrencilerin

beklenen canlandırmayı yapabilmeleri için ağır ağır okunur ve gerekli yerlerde aralar verilir. Çalışma sürerken öğrenciler kendilerini daha fazla güvende hissedince öğretmen kararı gitgide daha fazla öğrencilere bırakabilir. Öykü akıcı hale gelince bireylerin neler yapacağı ve nasıl davranacağı bireylerin kararına bırakılabilir.

- ***Bilinç Koridoru (Conscience Alley)***: Dramada olay örgüsü devam ederken ana karakterin karşılaştığı herhangi bir ikilemi ya da içinden çıkamadığı durumu görmesine yardımcı bir tekniktir. Sahne düzeni, kişilerin yüzleri birbirine dönük olarak karşılıklı iki sıra hâlinde dizilmelerini gerektirir. Ana karakter, insanların oluşturduğu iki sıra arasında yürür ve bu sırada küme üyeleri, kahramanın karar veremediği konuda kendi görüşlerini söylerler. Öğrencilerin her biri değişik düşünce ve duyguları yansıtan birer tümce söyleyerek karakterin vicdanının sesi olurlar. Bazılarının görüşlerine uymayan karşıt görüşler olabilecek düzenleme yapılabilir. Bu süreçte, koridor boyunca önerilen düşünceler ve duygusal uyarımlar, karakterin bir karara varmasına yardımcı olur. Ana karakter geçidin sonuna ulaştığında kararını verir. Bu teknik düşünce tüneli olarak da bilinir.
- ***Bölünmüş Ekran (Split Screen)***: Drama sürecinde öğrenciler, değişik zamanlarda ve yerlerde gerçekleşen iki ya da daha fazla sahne düzenlemesi yaparlar. Sahneleyiş biçimi, çalışmanın bütünü bozmayacak biçimde iki ya da daha fazlaya bölünür. Daha sonra sinema filmlerinde olduğu gibi bu sahnelerin arasındaki olayları, ileri ya da geriye gitme biçiminde çalışırlar. Bu iki sahnenin kurgusu, bağlantıları, karşılıklı ilişkileri çok dikkatli bir biçimde hazırlanmalıdır (Somers, 1994'ten aktaran Öztürk, 2007, s. 128).
- ***Dedikodu Halkası (Gossip Circle)***: Drama süreci içinde bulunan karakterlerin davranışları, katılımcılar tarafından oluşturulan bir halka içerisinde, dedikodu olarak eleştirilir. Dedikodu, halkada yayılarak ilerlerken daha da çarpıtılır ve büyür. Dramanın daha ileri aşamaları için gerginlik ve çelişkileri belirlemede işlevsel bir tekniktir (Somers, 1994'ten aktaran Öztürk, 2007, s. 128).
- ***Donuk İmge (Still Image)***: Drama sırasında önemli bir durum gerçekleştirilirken öğrencilerin/katılımcıların donuk bir fotoğraf oluşturmasıdır. Oyundaki eylem ve söz, bir fotoğraf gibi ya da videodaki gibi dondurulur. Öğretmenin/liderin düzenlemesiyle gerçekleştirilen imgesel fotoğraflara, o doğaçlamanın dışında kalan diğer öğrenciler/ katılımcılar tarafından bu imgeler

üzerinde kısa süreli konuşularak çözümleme yapılır. Özellikle anlamların somut imgelere dönüştürülmesi, duyguların en ekonomik ve denetimli biçimde kümedekiler tarafından yorumlanması olasıdır. Donuk imgeler, bireysel ya da küme olarak duruş bulmayı gerektirir.

- **Doğaçlama (Improvisation):** Verilen bir durum ya da nesnenin göz önünde bulundurulması anında, kendiliğinden (spontane) canlandırma yapılmasıdır. Kim?, ne?, nerde?, kimle? gibi değişkenler doğaçlamaya yön vermektedir. Doğaçlama, kalıpları önceden belirlenmeksizin herhangi bir şey ya da durumla ilgili olarak değişik anlatım araçlarını kullanmaktır. Özgür yaratma eylemi olarak da tanımlanabilecek doğaçlama, kullanıldığı alana bağlı olarak biçimsel değişiklik gösterir. Dramada doğaçlama, diğer alanlardan farklı olarak dramatik kurgunun bileşenlerini kullanır. Buna göre doğaçlama yapılacak konu ne olursa olsun, bir olay örgüsü (öyküsü) oluşturulmalıdır. Olay örgüsü içinde ilişkiler ağı ortaya çıkarılmalıdır. Başka bir deyişle rol kişileri belirlenmelidir. Olay ve kişiler bir ya da birden fazla ortam (yer) kullanmalıdırlar. Yani olayın geçtiği yer ya da yerler belirgin olmalıdır. Olay örgüsünün olumlu ya da olumsuz dramatik gerilimi (çatışması) ve yeni durumlara olanak sağlayıcı yapısının olması gerekmektedir. Olay örgüsünün ne zaman oluştuğu ise özel durumlar dışında yansıtılması zorunlu değildir. Drama çalışmalarındaki doğaçlamada, süreç ile ürün iç içedir, birbirinden kolayca ayırt edilemez. Doğaçlama sürecinde ortaya çıkanlar, başkası tarafından yeniden ve aynen canlandırılmaz, yinelenemez. Bunun yanı sıra oyunun kaydından ya da raporlaştırılmasından sonra yeniden oynanabilir. O da sadece doğaçlamadan yola çıkılarak oluşturulmuş estetik bir bütün olur. Başka bir deyişle yapılandırılmış doğaçlama olur (Adıgüzel, 1993'ten aktaran Öztürk, 2007, s. 129).
- **Fotoğraf Anı-Tablo:** Fotoğraf anı ve tablo çalışmaları birbirine çok benzemektedir. Ancak değişik çalışmalara uyarlanma olanağı vardır. Örneğin, kümedekilerden bazılarının bir fotoğraf oluşturmaları istenir. Daha sonra, diğer katılımcılardan buna katkıda bulunması istenebilir. Kümedekiler fotoğrafı oluşturmaya başlarken başlangıç anı belirlenir, daha sonra diğerleri buna katkıda bulunmaya başlarlar. Bu çalışmanın başlangıcında sessizlik ve konuya yoğunlaşma çok önemlidir. Fotoğrafa birkaç kişi başlar, daha sonra sınıfın tümü katılarak genel bir fotoğraf oluşturulur. Tablo oluştururken katılımcının yerini

tam olarak koruyabilmesi için herkesin hızla hareket etmesi gereklidir. Fotoğraf tamamlandığında, çözülmeye önce öğrencilerin yüz ifadeleri vb. ayrıntıları da iyice tabloya yansıtılmaları istenir. Bu düşünceler farklı biçimlerde genişletilebilir. Ayrıca doğaçlamalar yapılırken kümelerden fotoğraf yapması istenebilir. Rollerini açıkça belirlemek için herkesin rol için belirlediği durumu alması söylenir. Daha sonra sınıftakilerden bunların kim olduğu, ne iş yaptıkları gibi konuları betimlemeleri istenir. Böylece, canlı biçimde fotoğrafın yapılmasına karar verilmiş olur. Fotoğraf oluşturulunca bir mermer ya da taş blok olarak heykel oluşturma aşamasına geçilebilir. Bunun için öğrencilerin birbirine yakın durması ve heykelin doğal bir parçası olmaları gereklidir. Müzik eşliğinde heykel tamamlanıp tam bir ifade verilince heykel çözülür. Müzik için ilk basamaklarda vurmalı çalgılar kullanılabilir. Böylece hareketlerin her aşaması kolayca kontrol edilebilir. Hareketler tamamlanınca öğretmen geriye doğru sayarak artık heykeli tamamlama süresinin dolduğunu belirtir.

- ***Gerçek An (Moment of Truth)***: Grubun drama için bir son sahneyi tasarlamasını gerektiren tekniktir. Gruptakiler sonuç sahnesi için bir odak noktası yaratmak zorundadırlar (O'Neill ve Lambert, 1984; Neelands, 1990; Somers, 1994'ten aktaran Öztürk, 2007, s. 131).
- ***Geriye Dönüş (Flash Back)***: Drama sürecinde rol kişisi ya da kişilerinin saniyeler, dakikalar, günler ya da yıllar önce olan olayları canlandırmasıdır. Bu süreç karakterlerin geçmişlerini, odaklandıkları ya da içinde buldukları durumu görmelerini sağlamaktadır. Aynı zamanda bugünle de bağlantı kurmaya yardımcı olmaktadır. Dramatik geçmiş ve şimdi kavramları arasındaki ilişki, oyun ya da doğaçlama devam ederken geçmişte yaşanmış olan sahneler, aralara serpiştirilerek pekiştirilebilir. Bir karakterin geçmişinde yaşanmış önemli bir sahne donuk imge ile ya da sahnenin değişik yerinde canlandırılabilir. Sözlü ya da sözsüz doğaçlama olarak gerçekleştirmek olasıdır.
- ***İç Ses/Kafa Sesi (Inner Voice)***: Drama çalışmasında karakterlerin karşılaştığı bir sorunun karmaşık yönlerini aydınlatmak için bu teknik kullanılabilir. Söz gelimi aralarında çatışma durumu olan iki karakter seçilir. Kümedekilerden iki kişi daha seçilir. Seçilen kişiler çatışan kişilerin iç sesi (kafa sesi) olurlar. O karakterin, sanki sesli olarak düşünüyormuş gibi çatışan düşüncelerini dile getirirler ya da tercihlerine dayalı olarak karaktere önerilerde bulunabilirler.

Öneriler, daha önceki süreçle ilişkili olmalıdır. İç ses, sahibinin sesi gibi de düşünülebilir. Bu teknikte karakterler, karşılaşılan sorunların ayırımına daha fazla varırken diğerleri duruma karakterle birlikte girerek düşüncelerini belirtip gerilimi artırıp azaltabilirler.

- ***Küçük Kümelerle Doğaçlama (Small Grup Improvisation)***: Genel katılımcı kümesi, küçük alt kümelere bölünerek ana temayla bağıntılı çalışmalar yapar ve yaptıklarını birleştirilerek bütünü oluşturur. Küçük kümeler halinde herhangi bir olaya ilişkin değişik bakış açılarını yansıtmak için doğaçlamaların planlanması ve hazırlanıp sunulmasına dayalı bir tekniktir. Doğaçlamalar yaşantı ya da duruma ilişkin bireylerin var olan birikimlerini yansıtmasını sağlar. Düşüncelerin belli biçimde düzenlenmesi, içeriğin seçilmesi, karakterlerin belirlenmesi, olay ve diyalogların oluşturulması, eylemde bulunabilme becerilerinin geliştirilmesi ve canlandırmada güvenin sağlanması önemlidir (Somers, 1994'ten aktaran Öztürk, 2007, s. 132).
- ***Mektuplar (Letters)***: Var olan dramaya yeni bir düşünce, odak ya da gerilim katmak amacıyla kümenin tümüne ya da alt kümelere öğretmen tarafından mektup verilir. Önceden hazırlanan bu mektup etkinliğin seyrini değiştirebileceği gibi, ikilem durumunda katılımcıların karar vermelerine yardımcı olabilir. Rol içinde yazma tekniği içindeki yer alabilen mektup yazma etkinliğiyle karıştırılmamalıdır.
- ***Öğretmenin Rol Alması (Teacher In Role)***: Dramatik kurguyu biçimlendirmek için çok önemli bir tekniktir. Drama çalışmalarında öğrencilerle birlikte öğretmenin de rol alması anlamına gelir. Bunun için büyük sanatçılık becerilerine sahip olmak gerekmez. Öğretmenlerden beklenen çocuklardan en iyi tepkiyi alabilmek için onları eyleme geçirebilme gücüne sahip olmaktır. Özellikle çocuklardan rol içinde yardım ve öneri isteyen birinin rolüne öğretmenin girmesi durumunda önemli kazanımlar elde edilebilir. Öğretmen aynı zamanda drama lideri olabilir, akran olabilir ya da dersin gelişimi için yararlı herhangi bir rolü oynayabilir. Öğretmen çocuklardan soru sormalarını isteyebilir. Oyunun gelişimine göre onları özel bir kümenin üyesi rolüne sokabilir ve onları cesaretlendirebilir.
- ***Rol İçinde Yazma (Writing In Role)***: Ele alınan içerik doğrultusunda katılımcıların canlandırılan roldeki kişinin ağzından rapor, mektup, kartpostal,

çağrı yazısı, mahkeme karar yazısı, toplantı duyurusu vb. yazmalarıdır. Sürmekte olan etkinliğe yön vermek, gerilimi artırmak ya da yeni bir düşünceyi devreye sokmak üzere kullanılabilir. Katılımcılar bunu ayrı ayrı yapabilecekleri gibi ikili, üçlü kümeler hâlinde ortaklaşa da yapabilmektedirler.

- **Rol Kartları:** Rol kartları, oynanacak olan rol kişilerinin ve kişilerin içinde bulunduğu koşullar hakkındaki ayrıntılı bilginin iletilmesini sağlamaktadır. Bunlar eğitimcinin bir dizi değişik rolü birden tanıtmak için süre kazanmak istediği durumlarda yararlı olabilir. Ayrıca, eğitimcinin çocukların kendi rollerinden başkasının ayrıntılarını bilmesini istemediği durumlarda kullanılır. Bu nedenle öğretmenin hazırladığı kartların, kullanılmadan önce katılımcılar tarafından görülmemelerine dikkat edilmelidir. Ortak tüm bilgilerin her iki kartta da bulunması gerekir. Kartlar doğaçlama için gerekli ipuçlarını verir. Kartın içeriği çocuklara doğaçlamaya başlamadan önce gerekli bilgiyi sağlamalıdır. Çocuklardan da kartlardaki bu bilgileri özümsemeleri istenir. Rol kartları doğaçlamalar sırasında her an başvuru bilgi kaynağı olmaktan öte, gerektiğinde yararlanılan kaynaklar olmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin sıkılmalarını ve çalışmanın amacından uzaklaşmasını önlemek için her kart aynı çalışma kümesinde bir kez kullanılmalıdır.
- **Rol Oynama (Role Play):** Rol oynama, öğrencilerin kendi adlarına söyleyemediklerini ve yapamadıklarını, girdikleri rol içinde yapmalarını kolaylaştırmaktadır. Onlara kendilerini cesaret ve güvenle anlatma olanağı vermektedir. Rol oynama, öğrencilerin olabildiğince yaratıcı olacakları güvenli bir ortamda bir role bürünmeleri anlamına gelir. Rol oynama, tiyatro ve dramayla ilgili tüm etkinliklerde temeldir. Birçok çocuk için başkasının rolüne bürünmek, doğallığında gelişen bir yetenektir. Drama dil ve devinimsel becerileri geliştirirken, aynı zamanda duygusal zorluk yaşayan çocuklar için de farklı bakış açılarına duyarlılığı geliştirir. Bu durum, drama dersinin yapısı içerisinde çok etkili olur. Role uygun olarak çocuklar geçmişe ya da geleceğe adım atabilirler. Rol içinde herhangi bir yere yolculuk edebilir, ahlaki ve zihinsel düzeylerdeki konularda düşünce üretebilirler.
- **Sorgu-Görüşme-Röportaj:** Drama çalışmalarında bilgi, tutum, davranış ve yetenekleri ortaya çıkarabilmek için farklı durumlar yaratılmasına dayalı olan tekniktir. Uygun sorular sorarak bireylerin olası tepkileri ele alıp işlemesine

yönelik işlevi vardır. Sorunları konuşma; aileler, öğretmenler, arkadaşlarla görüşme; dedektif öyküleri, mahkeme oturumları, iş görüşmeleri, sözlü sınavlar, haberler ve belgeseller bu tür çalışmalar için uygundur. Öğrenme açısından uygun soruların belirlenmesi ne tür bilgiye gerek duyulduğu, yanıtların doğru olup olmadığı, bilginin toplanması ve düzenlenmesi, gerçek yaşam durumlarında gerekli olan güven duygusunun oluşturulması, olayların benzer ve ayrı yönlerinin ele alınması gibi becerileri geliştirilebilir.

- ***Sözsüz-Sessiz Canlandırma (Pantomime):*** Çoğu kaynakta sözsüz canlandırma/oyun, çeviri sorunu nedeniyle pantomim sanatıyla karıştırılmaktadır. Çünkü pantomim bir tiyatro türüdür. Yapılması özel yetenek, eğitim ve deneyim gerektirir. Sözsüz-sessiz oynanması nedeniyle eğitimde drama çalışmalarında uygulanan sözsüz canlandırmalarla benzerlik gösterir. Drama ortamlarında pantomim diye söz edilen aslında sözsüz canlandırmadır. Sözsüz oyun da denilebilir. Bu teknik çocuklara bir yandan bedenlerini tanıma ve beden dilini etkili biçimde kullanma olanağı verirken diğer yandan belirli bir etkinliğe odaklanarak iyi birer gözlemci olmalarına yardımcı olmaktadır. Sözsüz oyun, duygu ve düşüncelerin sözcükler olmadan ifade edilmesidir. Yapılacak alıştırmalar çocukların dil becerilerini, beden ve yüz ifadelerini anlamlı biçimde kullanmalarında önemli rol oynamaktadır.
- ***Telefon Görüşmeleri (Telephone Conversations):*** Bu teknik, sadece iki kişinin sahnede telefonla görüşmesi değildir. Telefon aracılığıyla elde edilen bilgiler drama sürecinde değerlendirilmelidir. Dinleyiciler bir telefon görüşmesinde sadece bir tarafı ya da her iki tarafı da dinlerler. Öğretmen bu konuşmaları dramaya yeni bir bilgi eklemek, öyküyü geliştirmek ya da gerilimi artırmak için kullanabilir (O'Neill ve Lambert, 1984; Neelands, 1990; Somers, 1994'ten aktaran Öztürk, 2007, s. 137).
- ***Toplantı Düzenleme (Holding A Meeting):*** Drama çalışmalarına katılanlar, yeni bir bilgiyi paylaşmak, plan yapmak, ortaya çıkan sorunları çözebilmek için ortak kararlar almak ve çözüm önerileri getirmek için toplanır. Toplantı, öğretmen ya da küme içinden biri tarafından yönetilir ya da küme öğretmen olmaksızın da toplanabilir. Küme çalışmalarında yeni bir odak yaratmak amacıyla da kullanılır. Katılımcıların konuşma becerilerinin de açığa çıkması ve gelişmesi için olanak yaratır. Parlamento toplantıları, değişik kümelerin toplanması, aile toplantıları,

gösteriler, sendika toplantıları, protesto mitingleri örnek oluşturabilir. Öğretmen, toplantıları iyi biçimde yapılandırabilir, başkan olarak oturumları denetleyebilir. Aynı zamanda başkalarının bireysel gereksinim ve ilgilerini dengeleyebilir, pazarlıkları yönetebilir, olaylar oluşturabilir, drama çalışmasını başlatıp yönlendirebilir.

- ***Tüm Kümeyle Doğaçlama (Whole Grup Improvisation):*** Drama çalışmalarındaki bütün katılımcılar ve öğretmen/lider aynı anda doğaçlamanın içinde yer alırlar. Kümenin tümü herhangi bir durumla karşılaşmışlar gibi canlandırmada rol alırlar. Konuşmalar ve davranışlar genel durumla sınırlıdır. Böylece küme içinde yapılacak tartışmaları ve uygun jest ve mimikleri bulup sembolik canlandırmalar yapılabilir. Böylece küme halinde çalışırken, izlenme kaygısından uzak, rahatça çalışma söz konusu olabilir. Küme canlandırmalarının sembolik ve gerçek boyutları arasındaki geçişler yoluyla sorunların çözümü gerçekleştirilebilir.

2.4. Turizm Eğitime İlişkin Yapılmış Araştırmalar

Turizm eğitimi ile ilgili olarak birçok araştırma yapılmıştır. Bu doğrultuda, bu başlık altında turizm eğitimi ile ilgili daha önce yazılmış makalelere, lisansüstü tezlere ve bildiriye yer verilmiştir. İlgili araştırmalar incelenerek tablolar halinde yorumlanmıştır.

Turizm eğitimi ile ilgili olarak yazılmış erişilebilen makaleler incelendiğinde, konu ile ilgili araştırmaların 1995'te ele alınmaya başlandığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda Hemmington (1995), araştırmasında yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin Konaklama Yönetimi Programlarında uygulanan modüler öğretime yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Odak grup görüşmeleri ile elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan araştırma sonucunda; seçim, esneklik, bürokrasi, sosyal yönler, öğretimin ve değerlendirilmenin değişkenliği, dönemler ve istihdam temaları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin modüler öğretimin avantajlarına yönelik görüşlerinin; seçim, esneklik ve istihdam temalarında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, alanlar arasında öğretimde ve değerlendirmede farklılıklar bulunması, geniş öğretim grupları ve öğretim görevlileri ile yeterince iletişim kurulamaması gibi konularda sorunlar olduğu belirtilmiştir. Sonuç olarak, Cheltenham ve Gloucester

Yüksekokulu'ndaki Otel ve Yiyecek İçecek Bölümü öğrencilerinin Konaklama Yönetimi Programlarında modüler öğretim yaklaşımını desteklediği ifade edilmiştir.

Johns ve Teare (1995), araştırmalarında mesleki alan üzerinde önemli etkileri olan çevresel değişiklikleri inceleyerek Konaklama Yönetimi ders programının değişen ihtiyaçları karşılama için nasıl yapılandırılması gerektiğini tartışmayı amaçlamıştır. Kuramsal olarak ele alınan araştırmanın sonuçlarına göre öğrencileri sektörde meydana gelen yapısal değişikliklere ve istihdam olanaklarına tam olarak hazırlamak için bu uzmanlık alanının yeniden şekillendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak, araştırmada, ders programının uygulamalı eğitimle desteklenebileceği yollar tartışılmış ve programla ilgili olarak değişen çevreyle uyuşan yeni bir bakış açısı ortaya konmuştur.

Singh (1997), araştırmasında Hindistan'daki turizm eğitiminin mevcut durumunu tartışmayı amaçlamıştır. Araştırmada, Hindistan'da alanında uzman olan profesyonellere ve mesleki eğitime ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Hindistan'ın yeterli ve vasıflı iş gücü sorununun aşılması gerektiği ifade edilmiştir. Son olarak, Hindistan turizm endüstrisi için turizm eğitimi kapsamında verilecek dersleri tasarlama ve yürütme konusunda öneriler sunulmuştur.

Bayer (1998), araştırmasında Türk turizm sektörüne ara eleman yetiştirmeye yönelik eğitim veren Meslek Yüksekokullarındaki turizm eğitiminin mevcut durumunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada anket yoluyla veri elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre Meslek Yüksekokullarının çoğunda sektör tecrübeli öğretim elemanlarının görev yaptığı ve uygulama alanlarının bulunduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, Meslek Yüksekokullarının yalnızca birkaç tanesinde bilgisayar laboratuvarının bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, okulların büyük bir kısmında internet bağlantısı konusunda sorun yaşandığı; bilgisayar, sinevizyon ve video kullanımının oldukça düşük olduğu saptanmıştır.

Airey ve Johnson (1999), araştırmalarında İngiltere'deki turizm lisans ve lisansüstü derslerinin amaç ve içeriğini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada öncelikle turizm ile ilgili temel bilgi alanları incelenmiş, sonrasında lisans ve lisansüstü derslerin katalogları değerlendirilmiştir. Ayrıca turizm alanında eğitim veren öğretim elemanlarıyla lisans ve lisansüstü düzeyde verilen turizm dersleri ile ilgili olarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre İngiltere'de yükseköğretim düzeyindeki turizm derslerinin benzer amaç ve içeriklere sahip olduğu

anlaşılmasıdır. Ayrıca, ders amaçlarının genel olarak mesleki ve iş odaklı olduğu, çoğu dersin ortak alanları içerdiği ve alanla ilgili ortak bir temel bilgi birikimine ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Chen ve Groves (1999), araştırmalarında Turizm ve Konaklama Akademik programları arasındaki felsefi ilişkileri ve bu felsefi ilişkilerin ders programı tasarımına etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, bu tür felsefi modellemelerin, genel bir tematik yapıya sahip olan derslerin tasarımında daha iyi bir bakış açısı elde etmeye yardımcı olacağı belirtilmiştir. Araştırmada ayrıca, bir akademik kurumun program geliştirmek üzere bir felsefe seçerken sektörün türüne, bulunduğu yere, programın akademik yapısına, fakültenin gücüne, öğrenci türüne ve diğer unsurlara dayalı olarak kendi modelini seçmesi gerektiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak, tüm programların standartlaştırılmaması ve öğrenci ve öğretim üyelerinin ihtiyaçlarını karşılayan özel bir akademik programa sahip olmak için çeşitli felsefelerin benimsenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Christou (1999), araştırmasında Yunanistan'daki Konaklama İşletmeciliği eğitim sistemini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, görüşme tekniği ile veri elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre mezunların teorik bilgi ve uygulama becerileri otel ve yemek hizmetleri alanında yeterli bulunmuştur. Mezunların bilgi ve uygulama yeterlilikleri; özellikle pazarlama, insan kaynakları, organizasyon teorisi ve hukuk alanlarında yeterli bulunmamıştır. Mezunların ayrıca; zaman yönetimi, liderlik ve motivasyon, personel becerileri, takım çalışması, toplam kalite yönetimi gibi konularda yetersiz oldukları ortaya çıkmıştır. Mezunların bilgi ve becerilerini çalışma ortamında kullanma aşamasında sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Bununla birlikte, eğitim sisteminin hem öğrencilerin hem de sektörün çıkarları doğrultusunda doğru şekilde yapılandırılıp tam olarak kullanılıp kullanılmadığı konusunda belirsizlik olduğu vurgulanmıştır. Bu araştırmanın genel sonucunda, Yunanistan'daki Konaklama İşletmeciliği programından mezun olanların turizm sektörünün ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeterli olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Kiser ve Partlow (1999), araştırmalarında Amerika genelindeki 40 adet Konaklama programında deneyimsel öğrenmenin ne derece kullanıldığını belirlemeyi amaçlamıştır. Dekan, bölüm başkanları ve okul müdürlerinden anket aracılığıyla veri elde edilmiştir. Buna göre programların çoğunda deneyimsel öğrenmenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yiyecek hizmeti alanındaki deneyimsel öğrenmeye, otel ve turizm

alanından daha fazla ağırlık verildiği belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, bilgisayar simülasyonlarının kullanımı gibi diğer deneyimsel öğrenme deneyimlerine daha fazla yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, programların misyonlarıyla tutarlı deneyimsel öğrenme deneyimleri tasarlama konusunda özgür olmaları gerektiği belirlenmiştir. Son olarak, öğrencilerin kendi kariyer hedeflerine ulaşabilmesi ve sektöre yönelik ilgilerinin devamlılığının sağlanması konusunda teşvik edilebilmeleri için daha fazla seçenek sunulması gerektiği vurgulanmıştır.

Lam ve Xiao (2000), araştırmalarında Çin'deki mevcut turizm eğitimi incelemeyi amaçlamıştır. Kuramsal olarak ele alınan araştırmanın sonuçlarına göre kaliteli personel için arz ve talep arasında büyük bir boşluğun var olduğu tespit edilmiştir. Çin'deki turizm eğitiminin temel sorununun, zayıf ders programı tasarımı olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte, Turizm Eğitim Enstitüleri ve Meslek Yüksekokullarından mezun olanların, nitelik ve nicelik bakımından sektör ihtiyaçlarını ve taleplerini karşılayamayacakları belirtilmiştir. Araştırmada ayrıca, ders programı tasarımı, akademisyenler ve eğitimcilerin nitelikleri ve bilgisi ve Çin'deki turizm eğitimi uygulamalarının standartlaştırılması konularındaki eğitim reformlarına değinilmiştir.

Leslie ve Richardson (2000), araştırmalarında İngiltere'de lisans düzeyinde verilen Turizm İşletmeciliği derslerinin tasarımı ve sunumda iş birliğine dayalı eğitimin faydalarını tartışmayı amaçlamıştır. Araştırmada, öğrencilerin iş birliğine dayalı eğitimin en sık uygulanan formu olarak sektörde çalışma deneyimlerinin öncesi ve sonrasına ilişkin tutumları değerlendirilmiştir. Aynı zamanda öğretim elemanlarının ve işverenlerin de konuyla ilgili tutumları ortaya konmuştur. Anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin sektörde çalışma deneyimlerinin ders tasarımının mesleki niteliğini gösteren temel faktör olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, öğrenciler, işverenler ve turizm bölümleri için çok çeşitli potansiyel faydalar da sağladığı ortaya konmuştur.

Busby ve Fiedel (2001), araştırmalarında İngiltere'de lisans derecesinde verilen turizm derslerini incelemeyi amaçlamıştır. Derslerin mesleki odağını araştırmak, konu yönelimini ortaya çıkarmak ve Gümüş ve Brennan'ın ders-istihdam ilişkilerinin tipolojisinin geçerliliğini belirlemek amacıyla, turizmle ilgili ders başlıklarına içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ders başlıklarında mesleki konuların öne çıktığı anlaşılmıştır. Derslerin, öğrencileri sektörde istihdam edilmek üzere hazırladığı

belirtilmiştir. Derslerde ayrıca, meslek ve yönetim konularının ön plana çıktığı ve teorik bilginin uygulama ile birleştirilmesinin mesleki programlar için temel unsur olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte, derslerin sunumdan ekip çalışması ve bilgi teknolojileri becerilerine kadar çeşitli becerileri geliştirdiği, derslerde yabancı dillerin zorunlu veya isteğe bağlı birimler olarak dahil edildiği belirtilmiştir. Sıkça yer alan meslek/yönetim konularının pazarlama ve finans konuları olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak, derslerin mesleki bir bağlamda eğitim vermek ve mezunların sektörde başarılı olmasına olanak tanımak üzere tasarlandığı vurgulanmıştır.

Dale ve Robinson (2001), araştırmalarında turizm eğitiminin gelişimini incelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda; araştırmada genel, işlevsel ve ürün/pazar temelli temalı olmak üzere üç alanlı bir turizm eğitimi modeli önerilmiştir. Araştırmada ayrıca, paydaşlar için tematik turizm eğitiminin maliyet/fayda analizi ortaya koyulmuş ve uygulanması için bir eylem planı önerilmiştir.

Dopson ve Nelson (2001), araştırmalarında Güney Kaliforniya'da Otel İşletmeciliği eğitimi almış Konaklama programı mezunları için hangi becerilerin ve yeteneklerin önemli olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Otel yöneticileri, insan kaynakları uzmanları ve mezunlardan anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre otel yöneticileri yönetsel problemleri tanımlama ve çözme ve liderlik yetenekleri sergileme becerilerinin ve yeteneklerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. İnsan kaynakları uzmanları liderlik yetenekleri sergileme ve olumlu müşteri ilişkileri geliştirme becerilerinin ve yeteneklerinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Mezunlar ise liderlik yetenekleri sergileme ve maliyetleri etkili bir şekilde kontrol etme becerilerini ve yeteneklerini önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarından hareketle, liderliğin son derece önemli olduğu vurgulanmıştır.

Zhang, Lam ve Bauer (2001), araştırmalarında turizm akademisyenlerinin eğitim ihtiyaçlarına yönelik görüşlerini belirlemeyi ve Çin'deki turizm eğitimi ve öğretimi konusunda başlıca sorunları incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada anket tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Çinli akademisyenlerin niteliklerini yükselttikleri ve dünyadaki gelişmelerden daha fazla etkilendikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, karşılaşılan eğitim ve öğretim sorunlarının; turizm eğitim sisteminin ve yapısının iyileştirilmesi, daha fazla dil eğitimiyle öğretim programının geliştirilmesi, teori ve uygulama konusunda denge sağlanması, geleneksel öğretim yaklaşımından

daha yenilikçi ve etkileşimli öğretim yaklaşımına geçilmesi ve eğitimin sektörün ihtiyaçlarını karşılaması konularında toplandığı belirlenmiştir.

Baş Collins (2002), araştırmasında öğrencilerin, üniversite otoritelerinin ve sektör temsilcilerinin üniversite düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada; anket, görüşme ve doküman analizi ile veri elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin çoğunun staj programlarını; akademik bilginin birleşimi, uygulamalı deneyim ve iş ortamını tanıma fırsatı olarak gördükleri ifade edilmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin staj süresince yeterli eğitim almadıklarından şikâyet ettikleri belirtilmiştir. Stajyerlerin motivasyonunu azaltan unsurların; hiç ödeme yapılmaması, çalışanlar arası iletişim eksikliği, rahatsız edici çalışma ortamı, olumsuz tutumlar, sorumluluk eksikliği ve sınırlı fırsat yaratılması gibi unsurlar olduğu vurgulanmıştır. Üniversite otoritelerinin çoğunun staj programlarını, uygulamalı deneyim ve kariyer hedeflerini belirleme fırsatı olarak tanımladıkları anlaşılmıştır. Üniversite otoritelerinin çoğunun ayrıca, staj programlarında kontrol ve sınıflandırma sistemi ile ilgili şikâyetlerinin olmasına rağmen, staj programlarını başarılı olarak değerlendirdikleri, istenilen hedeflere ulaşıldığını ve programların öğrencilere fayda sağladığını belirttikleri ortaya koyulmuştur. Sektör temsilcilerinin ise staj programlarının; nitelikli personel seçme fırsatı yarattığını, ucuz bir iş gücüyle geçici personel ihtiyaçlarının karşılandığını, stajyer performansını artırdığını ve eğitim kurumları ile otelcilik sektörü arasında iş birliği sağladığını belirttikleri vurgulanmıştır.

Demirkol ve Pelit (2002), araştırmalarında Türkiye’de uygulanan turizm eğitim sistemi kapsamında; turizm eğitiminin yapısını, işleyişini ve belli başlı sorunlarını tartışmayı amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre mevcut turizm eğitimi yapısının Dünya Turizm Örgütü’nün öngördüğü genel ilkelere uyduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Avrupa Birliği’nin önde gelen ülkelerinin turizm eğitim sistemine göre okul türü ve sayılarının dağılımı ile ters bir yapılanmaya sahip olduğu anlaşılmıştır.

Armstrong (2003), araştırmasında rol oynama kavramını incelemiş ve bu tekniğin sürdürülebilir turizm yönetimi konusunda mesleki becerilerin öğretilmesinde etkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada gözlem, anket ve odak grup görüşmesiyle 24 öğrenciden veri toplanmıştır. Rol oynama, kurgusal olarak kıyı bir bölgede tatil yeri geliştirmeye ve farklı paydaşların ortaya çıkan sorunları tartıştığı bir ortama odaklanılarak gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan senaryoda, turizm gelişimi ve yönetimi konuları ile ilgili olarak sürdürülebilirliğin (çevre, ekonomik/ticari ve sosyo-

kültürel) farklı boyutları üzerinde durulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre rol oynama, öğrencilerin çoğunluğu için araştırma, analiz ve iletişim gibi yükseköğretim becerilerinin geliştirilmesinde etkili olmuştur. Ayrıca; özellikle mesleki becerilerin gelişimi, mesleki uygulamalar, sözlü iletişim becerileri, kişilerarası beceriler ve takım çalışması gibi konularda katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Rol oynamanın, yükseköğretimde öğrenme ve öğretme için güçlü bir araç olduğu vurgulanmıştır.

Brookes (2003), araştırmasında yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin Konaklama programlarında verilen derslerin kalitesine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Öğrenci deneyimi anketi ve görüşme tekniği aracılığıyla elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin derslere yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunun; öğretim ve öğrenme, kütüphane kaynakları ve spor ve eğlence tesislerinin kalitesi konusunda olumlu görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak, öğrencilerin çoğu, programın amaç ve hedeflerine uygun olduğunu ve konaklama sektörüne yeterince hazırlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler, üzerinde çalışılan modüllerin oldukça zor olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci değerlendirmeleri sonucunda ders programlarına yönelik politikaların, prosedürlerin ve uygulamaların yeniden düzenlenerek programın kalitesinin artırıldığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, öğrenci değerlendirmelerinin okulun kalite yönetimi ve iyileştirme sürecinde etkili ve önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır.

Dopson ve Nelson (2003), araştırmalarında Güney Kaliforniya'da Konaklama Programı ders programında hangi program içeriklerinin önemli olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Yazarlar bu araştırmayı, 2001 yılında yaptıkları araştırmanın ikinci aşaması olarak gerçekleştirmişlerdir. Otel yöneticileri, insan kaynakları uzmanları ve mezunlardan anket tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre mezunlar muhasebe ve yiyecek ve içecek yönetimi derslerinin, insan kaynakları uzmanları ise yiyecek ve içecek yönetimi ve insan kaynakları derslerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Otel yöneticileri ise herhangi bir dersi önemli olarak belirtmemekle birlikte, konuk güvenliği ve pazarlama derslerinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlardan hareketle, fakültelerin ders programlarının yeniden gözden geçirilmesi sürecinde sadece sektörün ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, yeniliği de yönlendirilen bir anlayış sergilemesi gerektiği vurgulanmıştır.

Knowles, Meira Teixeira ve Egan (2003), araştırmalarında Brezilya ve İngiltere'de lisans düzeyindeki Turizm ve Konaklama programı dersleri arasında

karşılaştırmalı bir analiz yapmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda; derslerin yapısı, oluşturulma nedeni ve odağı incelenmiştir. Araştırmada anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre İngiltere’de ve Brezilya’da yıllar itibariyle ders sayısında artış yaşandığı ifade edilmiştir. İngiltere’deki turizm/konaklama derslerinin çoğunun Yönetim bölümleri tarafından hazırlandığı ve derslerin mesleğin teknik yönlerinden uzaklaşma eğilimi gösterdiği ifade edilmiştir. Brezilya’daki derslerin ise Turizm/Konaklama bölümleri tarafından hazırlandığı ve turizm olgusunun çeşitli yönlerine ağırlık verildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, iki ülke arasındaki öğretim yöntemleri ile ilgili temel farklılığın, İngiltere’deki bilgi teknolojisi kullanımının Brezilya’ya göre daha yaygın olması yönünde ortaya çıktığı ifade edilmiştir.

Martin ve McEvoy (2003), araştırmalarında turizm ve konaklama eğitimi için geliştirilen bir Otel Operasyonel Eğitim Simülasyonu’nun [The Hotel Operational Training Simulation (HOTS)] etkililiğini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Simülasyonla öğrenme deneyiminin memnuniyetini değerlendirmek için 165 Ryerson Üniversitesi Konaklama ve Turizm İşletmeciliği programı öğrencisinden, simülasyon programının kullanıldığı bir dersi tamamladıktan sonra öğrenme deneyimlerini değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların deneyimini incelemek için kapsamlı bir öz-rapor anketi kullanılmıştır. Bu ankette, sorular üç boyutta ele alınarak; öğrenme deneyimi, alternatif öğretim yöntemi ve eleştirel ve analitik düşünme yeteneği kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Buna ek olarak, katılımcının öğrenme deneyimiyle ilgili genel tatminiyle ve katılımcının simülasyona katılım seviyesine dayanan bir başka değerlendirmeyle ilgili sorular da ele alınmıştır. Alternatif bir öğretim şekli olan simülasyon konusunda, öğrenme deneyimi çıktıları ve eleştirel ve analitik düşünme; katılımcının memnuniyetinin belirgin yordayıcıları olarak bulunmuştur. Sonuçlardan hareketle, simülasyonun etkili bir şekilde gerçekleştirildiği vurgulanmıştır. Simülasyonun; öğrencilerin finans, muhasebe, hizmet kalitesi, pazarlama ve insan kaynakları yönetimi ilkelerini ve kavramlarını turizm ve konaklama sektörü için yararlı olacak şekilde uygulamalarına yardımcı olduğu ve öğrenme deneyimi açısından etkili olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda, derslerde alternatif bir öğretim aracı olarak, eleştirel ve analitik düşünme yeteneğini test etmede de etkili olduğu bulunmuştur. Bu tür simülasyonların kullanılmasının etkili bir öğrenme ve öğretme aracı olduğu vurgulanmıştır.

Wood ve Jayawardena (2003), araştırmalarında Küba'daki konaklama ve turizm eğitim sistemini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada; 1997, 2001 ve 2002 yıllarında Küba'ya üç kez araştırma gezisi yapılarak üst düzey Kübalı politikacılarla yapılan görüşmeler aracılığıyla veri elde edilmiştir. Bu doğrultuda; turizm ve konaklama sektörü, eğitim ortamı, iş gücü ve politikalaradaki değişim tartışılmıştır.

Morgan (2004), araştırmasında İngiltere'deki Bournemouth Üniversitesi Boş Zaman ve Turizm Meslek Yüksekokullarında verilen eğitimin gelişimini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre turizm ve konaklama derslerinin ek beceriler kazandırması ve eleştirel ve analitik düşünebilmeyi sağlamasının yanı sıra, yaratıcı ve yenilikçi olması gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, iletişim becerilerinin gelişimi için derslerin anlatım ve öykü anlatımı ile desteklenmesine ve öğrenme atmosferinin yaratılabilmesi için sözsüz ipuçlarının kullanılmasına odaklanılması gerektiği belirtilmiştir. Müşteri ile empati kurmak ve yerel farklılıkları keşfetmek için merak duygusunun aşılanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için ders programlarının ve pedagojik yaklaşımların yeniden düşünülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunu gerçekleştirebilmek için mevcut yönetim birimlerine; yaratıcı düşünme ve tasarım, drama veya gösteri sanatları gibi birimlerin eklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Sigala (2004), turizm ve konaklama eğitiminde kullanılan e-öğrenme etkililiğini belirleyen faktörleri öğrencilerin bakış açısıyla incelemeyi amaçladığı araştırmasında anket tekniği ile veri toplamıştır. Sanal ğrenme ortamlarına katılan öğrencilerden elde edilen sonuçlara göre e-öğrenme etkililiğini belirleyen faktörlerin; teknoloji, ğretim elemanları ve öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle, teknolojik ve pedagojik olarak başarılı e-öğrenme ortamlarının tasarlanması ve uygulanması durumunda bu faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır.

Bailey ve Morais (2005), araştırmalarında turizm pazarlaması alanında evrimii ve yüz yüze olarak harmanlanmış öğrenme yaklaşımının kullanılmasının öğrencilerin memnuniyeti ve performansı üzerine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada anket tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin diğer öğrencilerle, ğretim elemanıya ve dersle evrimii olarak etkileşim kurmasının, öğrencilerin memnuniyetini olumlu yönde etkilediği, ancak öğrencilerin dev veya sınıf notlarını etkilemediği sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak, sınıfa ait evrimii tartışma

panolarını kullanan ve kullanmayan öğrenciler arasında ders memnuniyeti açısından bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlardan hareketle, öğretim elemanlarının derslere yönelik öğrenci memnuniyetini artırabilmeleri için çevrimiçi araçlar kullanmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Çetin (2005), araştırmasında Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun eğitim-öğretim programında yer alan zorunlu staj çalışmaları kapsamında, öğrencilerin staj süresince çalıştıkları bölümlerde eğitim-öğretim programındaki derslerden hangilerinden yararlandıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Anket tekniğinin kullanıldığı bu çalışmada, stajyerlerin, en çok bilgi işlem teknolojileri, resepsiyon-ön büro yönetimi, yiyecek-içecek yönetimi 11, yabancı dil, muhasebe, sosyal psikoloji, turizme giriş, seyahat acentacılığı ve tur operatörlüğü ile işletme yönetimi, personel yönetimi ve pazarlama derslerinden yararlandıkları tespit edilmiştir. En az yararlandıkları derslerin ise Türk vergi sistemi ve uygulamaları, fiziksel planlama ve turizm mevzuatı ve finansman derslerinin olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sınıfları, statüleri, çalıştıkları bölümleri, cinsiyetleri ve çalıştıkları otelin yıldızı ile yararlandıkları dersler arasında anlamlı bir ilişki olduğu; staj süresi ile yararlandıkları dersler arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmadığı ifade edilmiştir.

Ünlüönen ve Boylu (2005), araştırmalarında Türkiye'deki örgün turizm eğitimi kapsamında yer alan yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, alanyazın taraması ve mevcut istatistiklerin değerlendirilmesi kapsamında gerçekleştirilerek mevcut durum ortaya koyulmuştur.

Chathoth ve Sharma (2007), araştırmalarında Amerika'daki 44 adet üniversitenin Konaklama ve Turizm Yönetimi Programındaki temel ders programlarının mevcut durumunu örgütsel ekoloji yaklaşımı ile incelemeyi amaçlamıştır. Üniversitelerin internet sayfaları incelenerek veri elde edilmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle 44 adet üniversitede meslekle ilgili ve konaklama ve turizm yönetimi ile ilgili 32 adet farklı ders olduğu saptanmıştır. Hemen hemen tüm programlar tarafından çoğunlukla konaklama ve turizm yönetimine giriş dersinin verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, konaklama ve turizm temel ders programında çoğunlukla verilen diğer derslerin; hukuk, pazarlama, insan kaynakları yönetimi ve finansal yönetim dersi olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca, programlar arası ders dağılımlarında tutarsızlık olduğu vurgulanmıştır. Buradan hareketle, Konaklama ve Turizm Yönetimi Programlarındaki

eğitim programlarının misyon ve hedeflerinin yeniden tanımlanması ve tanımlanacak misyon ve hedefler doğrultusunda bir program geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Gu, Kavanaugh ve Cong (2007), araştırmalarında Çin’de turizm eğitiminde karşılaşılan sorunları ve turizm eğitiminin niteliğini incelemeyi amaçlamıştır. Turizm eğitimi veren kurum çalışanlarından anket tekniği ile elde edilen verilerden hareketle, turizm sektörünün hızla gelişmesi nedeniyle turizm programlarının sayısının da hızla artığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, programların kalitesinin geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, sektördeki maaş düzeylerinin öğrencileri cezbedecek düzeyde olmasının öğrencilerin sektörde kalıcı olmalarını sağlayabileceği vurgulanmıştır.

Munar (2007), Bologna sürecini küreselleşme kuramları kapsamında inceleyerek turizm eğitiminin geleceği üzerindeki etkilerini tartışmayı amaçlamıştır. Kuramsal olarak ele alınan araştırmanın sonuçlarına göre Bologna’nın hem Avrupa’daki turizm araştırmaları hem de burslar üzerinde önemli etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun, Avrupa yükseköğretiminin küreselleşmesini nasıl güçlendirdiğini gösterdiği belirtilmiştir. Elde edilen sonuçlardan hareketle, Bologna’nın turizm eğitiminin daha güçlü bir imaj elde etmesinde sistematik değişiklikleri kullanmak için tarihi bir fırsat olduğu vurgulanmıştır.

Emir, Arslan ve Kılıçkaya (2008), araştırmalarında Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programlarında öğrenim görmekte olan stajını tamamlamış öğrencilerin stajla ilgili görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Anket tekniği aracılığıyla elde edilen veriler ışığında, öğrencilerin, mesleki ve kişisel gelişimlerinde stajın katkılarına ilişkin yüksek oranda olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Yapılan stajın; öğrencilerin sektörü tanımaları, sektördeki güncel uygulamaları iş başında öğrenmeleri, insan ilişkilerini geliştirmeleri, yabancı dillerini geliştirmeleri, iş yaşamını tanımaları gibi pek çok konuda katkı sağladığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, staj uygulamalarında karşılaşılan çeşitli güçlükler ile yapılan yanlış uygulamaların hem işletmeleri, hem de öğrencileri güç duruma soktuğu vurgulanmıştır.

Olçay (2008), araştırmasında turizm eğitimini gerektiren nedenler ile Türkiye’de turizm sektöründe çalışanların temel ve mesleki eğitim durumlarını, Türk turizm eğitiminin genel sorunlarını incelemeyi amaçlamıştır. Mevcut araştırma sonuçlarından yararlanılarak elde edilen verilere göre Türkiye’de turizm alanında hayati bir öneme sahip eğitim konusunun öneminin yeterince kavranamamış olduğu ve gereken eğitim yatırımlarının yetersiz kaldığı saptanmıştır. Ayrıca, turizm alanında hizmet veren iş

gücünün, hizmet içi eğitimi alması gerekliliğinin yanı sıra, turizm alanına henüz adım atmamış olan öğrencilerin mesleki eğitim almış nitelikli birer iş gücü olarak sektörde yerini alması gerektiği vurgulanmıştır.

Akoğlan Kozak (2009), araştırmasında Akademik Turizm Eğitimi Konferansı sonuçlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, akademik turizm eğitiminin en güçlü yönlerinin; sektör, eğitim-öğretim, öğrenciler ve insan kaynakları boyutlarında toplandığı ifade edilmiştir. Zayıf yönlerinin ise eğitim-öğretim, yönetim, akademik yeterlilikler ve sektör boyutlarında ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Buna ek olarak, yaşanan sorunlarla ilişkili elde edilen bulgularda sorunların; sektör, öğrenciler ve insan kaynakları boyutlarında toplandığı belirtilmiştir.

Arcodia ve Dickson (2009), araştırmalarında beş adet Avrupa üniversitesi tarafından ortaklaşa düzenlenen ve uluslararası bir eğitim deneyimi olan ITHAS (The International Tourism and Hospitality Academy at Sea) eğitim gezisini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada ITHAS'ın altında yatan fikrin, öğrencilerin uluslararası ve çok kültürlü bir ortamda teorik ve pratik bir eğitime katılmalarını sağlayarak, seyahat ederken öğretme ve öğrenme yöntemlerini geliştirmek olduğu belirtilmiştir. Farklı ülkelerden gelen 100 adet üniversite öğrencisinden anket yoluyla veri elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre deneyimsel eğitimin öğrenmeyi geliştirdiği, akran yoluyla öğrenmeyi kolaylaştırdığı, farkındalığı artırdığı ve katılımcı bağlılığı sağladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, ITHAS deneyiminin, genel olarak iş birliğine dayalı öğrenmeyle öğrencilerin ilgisini çekebileceği ve öğrenme sürecinde yardımcı olabileceği öne sürülmüştür. Turizm ve Otel İşletmeciliği Yönetimi öğrencilerine, milli park sistemleri ve Hırvatistan'daki turizm endüstrisi hakkında bilgi sağladığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin bu programda geleneksel derslerde öğrendikleri teoriyi pekiştirebildiklerinden turizm sektörünü daha iyi anladıkları sonucuna varılmıştır.

Güzeller, Yıldız ve Sonuç (2009), araştırmalarında hem Türkiye'de hem de Yunanistan'da üniversite düzeyindeki turizm eğitimini karşılaştırmayı amaçlamışlardır. İki komşu ülkenin turizm eğitim sistemlerinin ve Akdeniz Bölgesi'nin rakip hedeflerinin karşılaştırılması sonucunda, turizm eğitimi için bir standardizasyonun gerektiği anlaşılmıştır. Eğitim sistemlerinin dünya çapında sürekli değişen turizm sektörüne ayak uydurmak için uluslararası ağdan faydalanması gerektiği belirtilmiştir. Turizm eğitiminin, sektörün gereksinimlerine ve uluslararası turizmin değişen tüketici eğilimlerine dayanması nedeniyle eğitim seviyesinde standardizasyona odaklanması

gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, turizm eğitimi çalışmaları için internet tabanlı veya uzaktan eğitimin yaygınlaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

Hornig, Teng ve Baum (2009), araştırmalarında Konaklama, Turizm ve Boş Zaman lisans programlarının kalitesini ölçmek için bir araç geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada, toplam kalite yönetimi ilkelerinden biri olan Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün [Context, Input, Process, Product (CIPP)] Modeli'nden yararlanılmıştır. Anket yoluyla elde edilen sonuçlara göre ders programı ve yönerge, fakülte, stratejik planlama, idari yönetim, öğrenci başarısı ve kaynaklar olmak üzere altı kalite standardı ortaya konmuştur. Bununla birlikte, elde edilen 12 boyutun (vizyon, misyon, amaçlar ve hedefler, öz gelişim, ders programı, öğretmek ve öğrenmek, kaynaklar ve yönetim, boşluklar, öğretmenlerin kalitesi, öğretmenlerin performansı, öğrencilerin ve mezunların performansı, mezunlardan alınan geribildirim, idari liderlik, öğrenci yönetimi) kalite standartlarına uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, katılımcıların; ders programının, öğretim girdilerinin ve süreçlerinin kaliteyi belirlemede önemli faktörler olarak gördükleri ifade edilmiştir. Ortaya çıkan ölçme aracının; Konaklama, Turizm ve Boş Zaman lisans programlarının kalitesini değerlendirirken yararlı bilgiler sağlayabilecek bir değerlendirme aracı olduğu vurgulanmıştır.

Ring, Dickinger ve Wöber (2009), araştırmalarında Amerika, İngiltere ve Avustralya'da bulunan 35 adet üniversitede mevcut olan 64 adet ders programını incelemeyi ve turizm sektörü içinde yer alan paydaşların görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre programların çoğunda yönetim üzerine odaklanıldığı, amaç ve kariyer fırsatları hakkında bilgi verildiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda, çoğunun sektöre hazırlanmayı ve yönetim ve mesleki liderlik becerilerini kazandırmayı hedeflediği vurgulanmıştır. Programların çoğunun turizmin disiplinler arası yönlerini ve etkilerini ele alan ders modülü sağladığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca, istatistik ve araştırma yöntemlerinin, programların dörtte üçünde yer aldığı ve programların çoğunun öğrencilerin kişisel ve sosyal becerilerini geliştirmeleri için olanak sağladığı ifade edilmiştir. Sadece üç programda, temel ders programında bir yabancı dil dersinin bulunduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, sürdürülebilirlik ve ilgili konuların programların yarısından fazlasında ihmal edildiği saptanmıştır. Turizm programlarının mezunları, öğretim üyeleri, sektör temsilcileri, devlet kurumlarının üyeleri ve turizm örgütlerinin çalışanlarından elde edilen bulgulara göre en önemli öz

niteliklerin stajyerlik ve yabancı dil becerisi olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, programlarda; staj, turizm sektörü ekonomisi, hukuk ve sektör ilişkileri, sürdürülebilir turizm politikası, planlama ve geliştirme, yaratıcılık, girişimcilik, istatistik ve araştırma yöntemleri, yabancı dil ve işletme projesi veya arazi çalışması gibi konulara odaklanılması gerektiği belirtilmiştir. Buna ek olarak, araştırmada paydaşların görüşleri arasında farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir.

Sangpikul (2009), araştırmasında Konaklama ve Turizm Programı kapsamında Tayland yükseköğretiminin mevcut durumunu incelemeyi amaçlamıştır. Kuramsal olarak ele alınan araştırmada; öğretim üyeleri, öğrenciler, ders programı geliştirme ve uluslararası birleşmeler gibi konular incelenmiştir. Ayrıca, Tayland'daki yükseköğretim kurumlarının Konaklama ve Turizm Programlarında uluslararasılaşma sürecinin nasıl benimsenmesi gerektiği tartışılmıştır. Yükseköğretimde Konaklama ve Turizm Programlarının uluslararasılaşmasının Tayland üniversitelerinin karşı karşıya olduğu zorluklara (küreselleşmenin etkisi, mezun yetenekleri, sektörün ihtiyaçları/beklentileri) yanıt vermek için en etkili eğitim gelişmelerinden biri olabileceği vurgulanmıştır.

Chang ve Hsu (2010), araştırmalarında Tayvan'daki mesleki turizm ve konaklama eğitiminin geliştirilmesi için bir taslak sunmayı amaçlamıştır. Araştırmada; akademisyen, sektör ve kamu çalışanlarından görüşme tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre eğitimin geliştirilmesi için oluşturulması gereken taslağın belirleyici unsurlarının; yönetim, hizmet ve kaynak sağlama, öğretim, insan kaynakları geliştirme ve akademik araştırma ve geliştirme gibi unsurların olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, eğitim taslağının turizm ve konaklama sektörü için insan kaynaklarını geliştirme uygulamaları, farklı sektör ve üniversitelerin araştırma geliştirme çalışmaları ve farklı kültürel bilginin yenilikçi yönetimi gibi amaçlara hizmet etmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Emir, Pelit ve Arslan (2010), araştırmalarında turizm alanında ön lisans eğitimi alan öğrencilerin, staj öncesi ve sonrası görüşlerini karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin turizm işletmelerinde yapmış oldukları stajları değerlendirmelerinden elde edilen bulgulardan hareketle; staj öncesi ve sonrası görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin çoğunun staja ilişkin görüşlerinin, stajdan döndükten sonra olumsuz yönde değiştiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin staj sonrası görüşlerinin, staj öncesi görüşlerine oranla daha olumlu olduğu

tespit edilmiştir. Olumlu görüşlerin; stajın süresi, iş bölümü ve koordinasyonlu çalışma hakkında tecrübe kazandırması ve değişik kültürlerden insanları ve yaşam biçimlerini tanıma fırsatı yaratması gibi konularda yoğunlaştığı saptanmıştır. Araştırmadan çıkan bir başka sonucun staj yapılacak işletmeyi kendileri bulan öğrencilerin staja gitmeden önceki düşüncelerinin, staj yapılacak işletmeyi okulun bulunduğu öğrencilere göre daha olumlu olduğu belirtilmiştir.

Fidgeon (2010), araştırmasında İngiltere'deki turizm eğitiminin gelişimini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada; bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ve öğrencilerin turizm sektörünün iş gücü ihtiyacını karşılamaya hazırlanabilmesi açısından İngiltere'de yükseköğretim programlarında yer alan ders içerikleri ve öğretme ve öğrenme stratejileri açısından mevcut durumları incelenmiştir.

Wang, Ayres ve Huyton (2010), araştırmalarında Avustralya'da turizm alanındaki yükseköğretim ders programlarını değerlendirmeyi ve akademisyenlerin ve sektör temsilcilerinin hangi turizm konularını önemli bulduklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada öncelikle içerik analizi ile turizm ders programında yer alan konular belirlenmiş, sonrasında anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre akademisyenlerin ve sektör temsilcilerinin ders programında yer alan konular hakkındaki görüşleri arasında önemli bir fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırma becerileri çalışması alanının hem güncel turizm ders programında hem de turizm akademisyenleri tarafından yüksek derecede önemli bulunduğu, iş becerileri çalışması alanının en önemsiz olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, sektör temsilcilerinin bu alanlarla ilgili tam tersi görüş bildirdikleri ifade edilmiştir. Sektör temsilcilerinin, muhasebe finansmanı ve ekonomi alanlarını oldukça önemli buldukları, akademisyenlerin ise bu tür temel çalışma alanlarını çok önemli bulmadıkları tespit edilmiştir. Turizm akademisyenleri ve sektör temsilcilerinin mevcut ders programında yer alan turizm işletmeciliği ve pazarlama gibi temel alanların önemi hakkındaki algılamaları arasında da fark bulunduğu belirlenmiştir. Tüm bu sonuçlardan hareketle, ders programını tasarlayanların, turizm akademisyenlerinin ve sektör temsilcilerinin daha fazla iletişim kurmaları ve iş birliği sağlamaları gerektiği vurgulanmıştır.

Afifi (2011), araştırmasında Mısır'daki turizm ile ilişkili e-öğrenmenin mevcut durumunu incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, fakültelerin internet siteleri ve akademisyenlerin görüşleri aracılığıyla veri elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Mısır hükümetinin e-öğrenme için gerekli altyapıyı kurmayı başardığı;

ancak Mısır'daki akademisyenlerin e-öğrenme konusunda yetersiz oldukları anlaşılmıştır. Uygulamayla ilgili olarak, turizm eğitiminde e-öğrenmenin Mısır'da sınırlı bir oranda uygulandığı, 27 adet Turizm Fakültesinden sadece yedi tanesinde ve çoğunlukla basit bir nitelik taşıyan e-öğrenme hizmetlerinin verildiği ifade edilmiştir. Mısırlı akademisyenlerin; e-öğrenmenin, eğitimin kalitesini artıracaklarını ve problemleri çözebileceğini ifade ettikleri belirtilmiştir.

Baltacı vd. (2012), araştırmalarında üniversitede turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetini belirlemeyi ve geleceğe yönelik bakış açılarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada, anket tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin turizm bölümünü bilinçsiz bir şekilde tercih ettikleri, üst sınıflardaki öğrencilerin gelecek kaygısının arttığı ve eğitimden duydukları memnuniyetin azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca, Seyahat Acentacılığı, Konaklama İşletmeciliği ve Turist Rehberliği Bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin Turizm İşletmeciliği Bölümü öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Hsu (2012), araştırmasında Second Life gibi simülasyona dayalı sanal dünyaların turizm sektöründe çalışacak potansiyel tur liderlerinin eğitiminde uygulanabilirliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme aracılığıyla veri toplanmıştır. Araştırma, Güney Tayvan'daki bir kamu üniversitesinde Seyahat Yönetimi Bölümü Tur Lideri Eğitimi Programında öğrenim gören sekiz katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Haftanın beş günü 30 saat süren uygulamalardan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların başarılı tur liderleri olarak öz yeterliklerinin geliştiği gözlenmiştir. Katılımcıların, Second Life yoluyla öğrenme konusundaki deneyimlerinin diğer metin tabanlı çevrimiçi ya da yüz yüze derslerden edindikleri deneyimlerden farklı olduğunu belirttikleri ve olumlu görüş bildirdikleri ortaya koyulmuştur. Ayrıca, bu programın katılımcıların grup üyeleri ile gerçek zamanlı ilişkiler geliştirmelerine olanak sağladığı; potansiyel tur rehberlerinin kişiler arası ve iletişimsel becerilerini geliştirdiği, turizm derslerinde öğrenme ve öğretme için arzu edilen bir araç olduğu, liderlik eğitimi gördükleri şehir hakkında kapsamlı ve somut bir anlayış sağladığı, eğitimsel özelliğinin yaparak öğrenme olduğu, destinasyon hakkındaki bilgileri artırdığı ve problem çözme becerilerini geliştirdiği ifade edilmiştir.

Penfold, Wei ve Ladkin (2012), araştırmalarında Çin'de Guilin Turizm Enstitüsü Otel Yönetimi Programı ders programlarının gözden geçirilmesi, yeniden tasarlanması ve yeni bir Otel Yönetimi Programının uygulanması sürecini incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmada, öğrenci ve öğretim üyelerinden anket ve görüşme tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Guilin Enstitüsünün program içeriğinin geliştirildiği ve bu gelişimin Çin’de konaklama eğitimini geliştirmenin yolunu açtığı belirtilmiştir. Araştırmada ayrıca, program ve öğretim kalitesine ilişkin olarak öğrencilerin memnuniyet düzeylerinde değişme olmadığı, öğretmenlerin memnuniyet düzeylerinde ise değişim olduğu ifade edilmiştir. Genel olarak, yeni programın kabul gördüğü ve eğitimde iyileştirmeler sağladığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin yeni işletim biçimine uyum sağlamada zorlandıkları ve yeni öğretim yaklaşımları konusunda henüz yeterli olmadıkları anlaşılmıştır. Buna ek olarak, öğrencilerin, programı mezuniyet sonrası iyi bir işte çalışabilmek için otel yönetimi konusunda yeterli olmaya yönelik bir araç olarak gördükleri belirtilmiştir.

Arman ve Şahin (2013), araştırmalarında turizm sektöründe istihdam edilen lise düzeyinde stajyer öğrencilerin, staj uygulamalarını gerçekleştirdikleri işletmelerden beklentilerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada, anket tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin staj esnasında aldıkları eğitimin mesleki gelişimlerine ve ilerlemelerine ve inisiyatif alabilmelerine katkı sağlaması yönünde beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin, staj uygulamalarının sonucunda iş disiplini kazanmayı ve sosyal çevrelerini genişletmeyi bekledikleri ifade edilmiştir. Buna ek olarak, öğrencilerin, staj uygulamalarının mesleği tanımaya ve sevmeye olanak sağlayacağı, barınma gibi temel ihtiyaçların iş yeri tarafından karşılanacağı ve teorik bilgilerini uygulama şansı yakalayacakları yönünde beklenti içinde oldukları vurgulanmıştır.

Aymankuy vd. (2013), araştırmalarında hem lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin hem de akademisyenlerin staj uygulamalarına yönelik bakış açılarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada, anket tekniği kullanılarak veri elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ve akademisyenlerin, turizm eğitimi açısından stajı önemli buldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin ve akademisyenlerin hemfikir oldukları bir diğer önemli noktanın tam zamanlı çalışan personel ile aynı hak ve olanaklara sahip olmadıkları konusudur. Bununla birlikte, işletme yöneticilerinin stajyerlerin önemini algılayamamaları nedeniyle, stajyerleri ucuz ve sezonluk iş gücü olarak gördükleri vurgulanmıştır.

Eren, Özgül ve Çullu Kaygısız (2013), araştırmalarında turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin eğitim memnuniyetlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri

anket tekniği ile elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin aldıkları turizm eğitiminden memnun oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyet ile eğitim memnuniyeti arasında herhangi bir farklılık görülmemekle birlikte; bölüm değişkenine göre danışmanlık hizmeti ve lme değerlendirme konularında eğitim memnuniyetinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Turizm İşletmeciliği Bölümünde ğrenim gören ğrencilerin Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünde ğrenim gören öğrencilere göre danışmanlık hizmetinden daha fazla memnun oldukları saptanmıştır. Ayrıca, Rehberlik ve Turizm İşletmeciliği Bölümü ğrencilerinin, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü ğrencilerine göre lme ve değerlendirme hizmetlerinden daha fazla memnun oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitim memnuniyetinde sınıf değerkenine göre fark olup olmadığı incelendiğinde; 3. ve 4. sınıf ğrencilerinin 1. sınıflara göre daha memnun oldukları tespit edilmiştir.

Kaşlı ve İlban (2013), araştırmalarında lisans ğrencilerinin stajları sırasında karşılaştıkları zorlukları ve gelecekte turizm sektöründe çalışma niyetlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre stajyerlere sadece basit çalışan hakları verildiği, stajyerlerin ucuz emek olarak görüldüğü ve işletmelerin stajyerlerin profesyonel gelişimine katkıda bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, staj süresince karşılaşılan sorunların, öğrencilerin turizmle ilgili işlere yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediği ve gelecekte bu alanda çalışma niyetini zayıflattığı belirtilmiştir.

Türkeri (2014), araştırmasında Türkiye’de ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların sorunlarını ele almayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, son 20 yılda 10’ar yıl (1992-2002-2012) ara ile gerçekleştirmiş ‘Turizm Eğitimi Konferansı’ araştırmalarının konu ile ilgili bölümleri incelenerek değerlendirme yapılmıştır. Buna göre 1992 yılında yapılan araştırmalarda yükseköğretim düzeyinde turizm eğitiminin sorunları oldukça fazla iken, 2012 yılına gelindiğinde durumun farklılaştığı tespit edilmiştir. 2012 yılındaki araştırmalarda sorunlardan ziyade eğitimin geliştirilmesi için yapılması gerekenler üzerinde durulduğu ifade edilmiştir. Tüm araştırmalar incelendiğinde, 90’lı yıllardan bu yana okul ve ğretim elemanı sayılarında artış olduğu; bununla beraber son yıllarda turizm lisansüstü programlarının yaygınlaştığı ve kongre-konferans gibi etkinliklerin yapılmasıyla ğretim elemanlarının niceliğinin ve niteliğinin artığı saptanmıştır. Ayrıca, ders programı ile sektör arasındaki uyum konusunda olumlu gelişmeler yaşandığı ifade edilmiştir. Sektöre ilişkin mevcut

araştırmalarda öğrencilerin yabancı dil bilgisi yetersizliğinin devam ettiği görölmüştür. Genel bir sorun olarak değerlendirilen sektör-okul iş birliğinin olmamasının, stajı doğrudan etkilediği anlaşılmıştır. Bununla birlikte, eğitim faaliyetlerinin uygulamaya dayandığı turizm eğitiminde yeterli araç-gereç, laboratuvar ve uygulama otellerinin temin edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Erdem ve şenol (2015), araştırmalarında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ) öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversiteye ilişkin memnuniyet algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada, lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerden anket tekniği ile veri toplanmıştır. Bu doğrultuda, katılımcıların genel olarak KTMÜ’nde eğitim almaktan çok memnun oldukları saptanmıştır. Öğrenci memnuniyetine ilişkin algılarda ise laboratuvar ve diğer etkinlik alanlarının yeterliliği ve kişisel gelişim memnuniyeti boyutlarının öne çıktığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin üniversitenin uygulama olanaklarından ve eğitim almakta oldukları bölümün kişisel gelişimlerine katkı sağlamasından memnun oldukları anlaşılmıştır. Bununla birlikte, öğrencilerin, yeniden üniversiteye başlamak durumunda olsalar yine KTMÜ’ni ve turizm bölümünü tercih etmek istedikleri ortaya çıkmıştır.

Benjamin ve Kline (2019) araştırmalarında öz yeterlik teorisi kapsamında doğaçlama atölyelerinin bireylerin güven duymalarına ve iş birlikçi öğrenme ortamlarını iyileştirmelerine nasıl yardımcı olabileceğini araştırmayı amaçlamıştır. Akademik bir konferansta düzenlenen doğaçlama atölyesine katılan lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden anket ve telefon görüşmeleri aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre doğaçlama atölyesinin, katılımcıların kendine güvenen öğretmenler, iletişimciler ve liderler olmalarına yardımcı olacak bir araç olduğu belirtilmiştir. Katılımcılar bu oyunları kendi sınıflarında kullanmaya açık olduklarını, güven duygusunun oluştuğunu ve açık fikirli olmalarına yardımcı olan öğretme tekniklerini beğendiklerini belirtmişlerdir. Doğaçlama atölye çalışmalarına, derslere ve etkinliklere katılmanın; ilişki kurmaya ve insanları empati kurarak dinlemeyi öğrenmelerine ve her türlü sorunu çözebilmeye yönelik güçlü bağlantılar kurmaya yardımcı olabileceğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin daha iyi dinleyiciler olmalarına, kültürel farklılıkları anlamalarına ve çeşitlilik konularına karşı daha empati duyarak yaklaşmalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Dorta-Afonso (2019) araştırmasında örgütsel davranış dersinde örnek olay yöntemini tasarlamayı, uygulamayı ve öğrencilerin yönetime yönelik tutumlarını

ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmada Konaklama ve Turizm Bölümünde okuyan lisans öğrencilerinden anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle, örnek olay yönteminin literatürde vurgulandığı gibi öğrenme çıktıları ve öğrenci memnuniyeti açısından diğer öğretim yöntemlerinden daha iyi bir pedagojik çözüm olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, probleme dayalı öğrenme gibi öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini kullanmaya teşvik eden diğer çalışmalarla uyum içinde olduğu, öğrencilerin ders boyunca sınıfta motive olmalarını sağladığı, örgütsel davranış bilgisini geliştirmede yararlı bir öğretim aracı olduğu, öğrencilerin eleştirel düşünme ve takım çalışması becerilerini geliştirerek gerçek yaşam problemleriyle de başa çıkmalarına katkı sağladığı belirtilmiştir.

Sezerel ve Özoğul (2019) araştırmalarında öğrencilerin uzman mantosu yaklaşımı tabanlı derslere yönelik algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümünde öğrenim gören ve drama derslerine katılan 14 öğrenciden açık uçlu sorular aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler, uzman mantosu yaklaşımının ele alınan konularla ilgili bilgi edinmede etkili bir yol olduğu konusunda hem fikirdir. Bu yaklaşım ile yaşayarak öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Yapılan etkinlikler sonunda öğrencilerin mesleki bilgilerini ve kendilerini geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu yaklaşımın problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, takım çalışması, çatışma yönetimi, zaman yönetimi ve araştırma becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin, drama derslerini eğlenceli ve keyifli buldukları, gün içinde farklı duygu durumları yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğrenciler dersin birçok zorunlu ve seçmeli dersten daha faydalı bir ders olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir.

Tüm bu incelemeler ışığında aşağıdaki tabloda, sözü geçen makalelerde ele alınan araştırma konularına yer verilmiştir.

Tablo 2.2. *Turizm eğitime ilişkin yazılmış makaleler*

<i>Yılı</i>	<i>Yazarı</i>	<i>Araştırma Konusu</i>
1995	Hemmington	Yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin Konaklama Yönetimi Programlarında uygulanan modüler öğretime yönelik tutumlarının belirlenmesi
1995	Johns ve Teare	Konaklama Yönetimi ders programının mevcut durumu
1997	Singh	Hindistan'daki turizm eğitiminin mevcut durumu
1998	Bayar	Meslek Yüksekokullarındaki turizm eğitiminin mevcut durumu

1999	Airey ve Johnson	İngiltere'deki turizm lisans ve lisansüstü derslerinin amaç ve içeriklerinin değerlendirilmesi
1999	Chen ve Groves	Turizm ve Konaklama Programları arasındaki felsefi ilişkiler ve ders programı tasarımı
1999	Christou	Yunanistan'daki konaklama işletmeciliği eğitimi
1999	Kiser ve Partlow	Amerika'daki Konaklama Programlarında deneyimsel öğrenmenin uygulanma durumu
2000	Lam ve Xiao	Çin'deki mevcut turizm eğitimi
2000	Leslie ve Richardson	İngiltere'deki lisans düzeyinde verilen turizm işletmeciliği derslerinin tasarımı ve sunumunda iş birliğine dayalı eğitimin faydalarının tartışılması
2001	Busby ve Fiedel	İngiltere'de lisans derecesinde verilen turizm dersleri
2001	Dale ve Robinson	Turizm eğitiminin gelişimi
2001	Dopson ve Nelson	Güney Kaliforniya'da otel işletmeciliği eğitimi alan Konaklama Programı mezunlarında olması beklenen beceriler
2001	Zhang, Lam ve Bauer	Çin'deki turizm eğitimi ve öğretimi konusundaki başlıca sorunlar
2002	Baş Collins	Yükseköğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2002	Demirkol ve Pelit	Türkiye'deki mevcut turizm eğitimi
2003	Armstrong	Rol oynama tekniğinin sürdürülebilir turizm yönetimi konusunda mesleki becerilerin öğretilmesinde etkili olup olmadığının belirlenmesi
2003	Brookes	Yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin Konaklama Programlarında verilen derslerin kalitesine yönelik görüşlerinin belirlenmesi
2003	Dopson ve Nelson	Güney Kaliforniya'daki Konaklama Programı ders içeriklerinin değerlendirilmesi
2003	Knowles, Meira Teixeira ve Egan	Brezilya ve İngiltere'deki Turizm ve Konaklama Programı lisans düzeyindeki derslerin karşılaştırılması
2003	Martin ve McEvoy	Turizm ve konaklama eğitimi için geliştirilen Otel Operasyonel Eğitim Simülasyonu'nun etkililiğinin değerlendirilmesi
2003	Wood ve Jayawardena	Küba'daki konaklama ve turizm eğitimi
2004	Morgan	İngiltere'deki Bournemouth Üniversitesi Boş Zaman ve Turizm Meslek Yüksekokullarında verilen eğitimin gelişimi
2004	Sigala	Turizm ve konaklama eğitiminde kullanılan e-öğrenmenin etkililiğini belirleyen faktörler
2005	Bailey ve Morais	Turizm pazarlaması alanında çevrimiçi ve yüz yüze olarak harmanlanmış öğrenme yaklaşımının kullanılmasının öğrencilerin memnuniyeti ve performansı üzerine etkisinin belirlenmesi
2005	Çetin	Öğrencilerin staj sürecinde yararlandıkları eğitim-öğretim programında yer alan derslerin belirlenmesi

2005	Ünlüöner ve Boylu	Türkiye'deki yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi
2007	Chathoth ve Sharma	Örgütsel ekoloji bakış açısıyla Amerika'daki üniversitelerin Konaklama ve Turizm Yönetimi Programlarındaki temel ders programlarının mevcut durumu
2007	Gu, Kavanaugh, ve Cong,	Çin'deki mevcut turizm eğitimi
2007	Munar	Bologna sürecinin küreselleşme kuramları kapsamında incelenmesi ve turizm eğitiminin geleceği üzerindeki etkileri
2008	Emir, Arslan ve Kılıçkaya	Yükseköğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2008	Olçay	Türkiye'deki turizm eğitimi
2009	Akoğlan Kozak	Türkiye'deki turizm eğitimi
2009	Arcodia ve Dickson	ITHAS eğitim gezisinin değerlendirilmesi
2009	Güzeller, Yıldız ve Sonuç,	Türkiye ve Yunanistan'daki üniversite düzeyindeki turizm eğitiminin karşılaştırılması
2009	Horng, Teng ve Baum	Konaklama, Turizm ve Boş Zaman lisans programlarının kalitesinin ölçülmesi
2009	Ring, Dickinger ve Wöber	Amerika, İngiltere ve Avustralya'daki üniversitelerdeki ders programlarının incelenmesi
2009	Sangpikul	Konaklama ve Turizm Programı kapsamında Tayland'daki yükseköğretiminin mevcut durumunun incelenmesi
2010	Chang ve Hsu	Tayvan'daki mesleki turizm ve konaklama eğitimi için taslak geliştirilmesi
2010	Emir, Pelit ve Arslan	Yükseköğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2010	Fidgeon	İngiltere'de yükseköğretim programlarında yer alan ders içerikleri ve öğretme ve öğrenme stratejileri açısından mevcut durumları
2010	Wang, Ayres ve Huyton	Avustralya'da turizm alanındaki yükseköğretim ders programlarının değerlendirilmesi
2011	Afifi	Mısır'daki turizm eğitimi ile ilişkili e-öğrenmenin mevcut durumu
2012	Baltacı vd.	Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış açılarının belirlenmesi
2012	Hsu	Second Life simülasyon programının tur liderlerinin eğitiminde uygulanabilirliği
2012	Penfold, Wei ve Ladkin	Çin'deki Guilin Turizm Enstitüsü Otel Yönetimi Programı ders programının incelenmesi
2013	Arman ve Şahin	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2013	Aymankuy vd.	Yükseköğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2013	Eren, Özgül ve Çullu Kaygısız	Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin eğitim memnuniyetlerinin belirlenmesi

2013	Kaşlı ve İlban	Yükseköğretim düzeyinde yapılan stajda karşılaşılan zorlukların ve sektörde çalışma niyetlerinin belirlenmesi
2014	Türkeri	Türkiye’de üniversite düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların sorunları
2015	Erdem ve Şenol	Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin eğitim memnuniyetlerinin belirlenmesi
2019	Benjamin ve Kline	Öz yeterlik teorisi kapsamında doğaçlama atölyelerinin bireylerin güven duymalarının ve iş birlikçi öğrenme ortamlarının iyileştirilmesine etkisi
2019	Dorta-Afonso	Örgütsel davranış dersinde yararlanılan örnek olay yöntemine yönelik öğrenci tutumlarının belirlenmesi
2019	Sezerel ve Özoğul	Turizm Rehberliği Bölümü öğrencilerinin uzman mantosu yaklaşımı tabanlı derslere yönelik algılarının belirlenmesi

Tablo 2.2’de 1995 yılından 2019 yılına kadar turizm eğitimi ile ilgili yazılmış erişilebilen makalelerdeki araştırma konuları sıralanmıştır. Makaleler değerlendirildiğinde, bazı çalışmalarda (Singh, 1997; Christou, 1999; Lam ve Xiao, 2000; Dale ve Robinson, 2001; Zhang, Lam ve Bauer, 2001; Demirkol ve Pelit, 2002; Wood ve Jayawardena, 2003; Gu, Kavanaugh ve Cong, 2007; Munar, 2007; Olcay, 2008; Akoğlan Kozak, 2009) turizm eğitiminin mevcut durumu üzerine kuramsal çalışmaların yapıldığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda, 1999 ve 2009 yılları arasındaki bazı makalelerde turizm eğitimi konusunun daha çok genel hatları ile ele alınarak kuramsal çalışmaların yapıldığı; sonraki yıllarda ise turizm eğitimi konusunda daha dar kapsamlı araştırmaların yapıldığı söylenebilir. İncelenen bazı makalelerde (Hemmington, 1995; Johns ve Teare, 1995; Bayer, 1998; Airey ve Johnson, 1999; Kiser ve Partlow, 1999; Leslie ve Richardson, 2000; Brookes, 2003; Dopson ve Nelson, 2003; Morgan, 2004; Sigala, 2004; Bailey ve Morais, 2005; Ünlüönen ve Boylu, 2005; Arcodia ve Dickson, 2009; Güzeller, Yıldız ve Sonuç, 2009; Horng, Teng ve Baum, 2009; Sangpikul, 2009; Chang ve Hsu, 2010; Fidgeon, 2010; Wang, Ayres ve Huyton, 2010; Türkeri, 2014; Benjamin ve Kline, 2019; Dorta-Afonso, 2019, Sezerel ve Özoğul, 2019), turizm eğitimi konusunda yükseköğretim düzeyinde görgül çalışmaların arttığı görülmüştür.

Konu ile ilgili makaleler incelendiğinde, yapılan araştırmaların (Hemmington, 1995; Johns ve Teare, 1995; Airey ve Johnson, 1999; Chen ve Groves, 1999; Busby ve Fiedel, 2001; Brookes, 2003; Dopson ve Nelson, 2003; Knowles, Meira Teixeira ve Egan, 2003; Çetin, 2005; Chathoth ve Sharma, 2007; Ring, Dickinger ve Wöber, 2009; Fidgeon, 2010; Wang, Ayres ve Huyton, 2010; Penfold, Wei ve Ladkin, 2012; Dorta-Afonso, 2019) alanla ilgili verilen dersler üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Bununla

birlikte, staj konusunun ele alındığı araştırmaların bir kısmının (Arman ve şahin, 2013) ortaöğretim düzeyinde; bir kısmının (Baş Collins, 2002; Emir, Arslan ve Kılıçkaya, 2008; Emir, Pelit ve Arslan, 2010; Aymankuy vd., 2013; Kaşlı ve İlban, 2013) ise yükseköğretim düzeyinde yapılan stajlara yönelik olduğu tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda, turizm eğitimi ile ilgili yazılmış makalelerde, verilen eğitimin daha etkili olması amacıyla örnek olay yönteminin, iş birliğine dayalı öğretim uygulamalarının, deneyimsel öğrenme uygulamalarının, çevrimiçi öğrenme uygulamalarının, simülasyon ve e-öğrenme teknolojilerinin öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanılabilirliğinin incelendiği araştırmalara (Kiser ve Partlow, 1999; Leslie ve Richardson, 2000; Martin ve McEvoy, 2003; Sigala, 2004; Bailey ve Morais, 2005; Arcodia ve Dickson, 2009; Afifi, 2011; Hsu, 2012, Dorta-Afonso, 2019) da rastlamak mümkündür. Ayrıca, turizm mezunlarında olması beklenen becerilere ilişkin bir araştırmanın (Dopson ve Nelson, 2001) da mevcut olduğu görölmüştür. Bazı makalelerde (Baltacı vd., 2012; Eren, Özgöl ve Çullu Kaygısız, 2013; Erdem ve şenol, 2015) öğrencilerin aldıkları eğitimden memnun olup olmadıklarını belirlemeye yönelik yapılan araştırmalara yer verildiği anlaşılmıştır. İncelenen makalelerde drama ile ilişkili araştırmalara da rastlanmıştır. Bu doğrultuda, rol oynama tekniğinin sürdürülebilir turizm yönetimi konusunda mesleki becerilerin öğretilmesinde etkili olup olmadığının belirlenmesine yönelik bir araştırmayı Armstrong (2003) yapmıştır. Benjamin ve Kline (2019) doğaçlama tekniğinin bireylerin güven duymalarının ve iş birlikçi öğrenme ortamlarının iyileştirilmesinde etkisine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Son olarak, Sezerel ve Özoğul'un (2019) araştırması, Turizm Rehberliği Bölümünde verilen drama dersinde bir öğretim aracı olarak yararlanılan uzman mantosu yaklaşımına yönelik öğrenci algılarının belirlenmesiyle ilgilidir.

Makalelerin yanı sıra, turizm eğitimi ile ilişkili olarak lisansüstü araştırmaların da yapılmış olduğu görölmüştür. Turizm eğitimi ile ilgili olarak yazılmış erişilebilen lisansüstü tezler incelendiğinde, konu ile ilgili araştırmaların 1995'te ele alınmaya başlandığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, Erdem (1995), araştırmasında Türkiye'deki turizm sektörünün üst ve orta kademedeki yönetim birimlerinde görev alacak kişilerin çağın gereklerine ve sektörün ihtiyaçlarına göre eğitilmesi konusunu incelemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada, Türkiye'deki lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim veren mevcut okulların ders programları incelenerek ve çeşitli araştırma sonuçları değerlendirilerek ders programı taslağı geliştirilmiştir.

Değirmencioğlu (1998), araştırmasında Turizm Bakanlığı tarafından verilen turist rehberliği eğitiminin yeterliliği hakkında rehberlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada, anket tekniği kullanılarak veri elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların çoğu, verilen eğitimin yetersiz olduğunu ve katılımcıların yarısı, rehberlik eğitiminin farklı disiplinleri de kapsaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlardan hareketle, rehberlik eğitiminin dört yıla çıkarılması ve farklı dallara ayrılması gerektiği belirtilmiştir.

Mızıkacı (2001), araştırmasında Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programını toplam kalite yönetimi ilkeleri açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır. Anket ve görüşme tekniği kullanılarak elde edilen verilerden hareketle, girdi sürecinde faaliyetlerin çoğunlukla toplam kalite yönetimi ilkelerine uygun olarak belgelendiği ve uygulandığı tespit edilmiştir. Dönüşüm süreci uygulamaları açısından değerlendirme yapıldığında, programa ve öğretime yönelik görüşlerin genellikle tarafsız olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, otel müdürlerinin mezunlardan ve programdan beklentilerinin daha çok iletişim becerileri, kişilerarası iletişim, çalışma disiplini ve iş kültürü gibi duyuşsal özelliklerin geliştirilmesine yönelik olduğu ifade edilmiştir.

Tuyluyoğlu (2003), araştırmasında Türkiye'deki mesleki turizm eğitiminin niteliğini araştırmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda; konferans, seminer, araştırma, proje ve atölye çalışmaları incelenmiş, ilgili internet siteleri taranmış ve durum analizinin yapılmasının yanı sıra, uzman kişilerin görüşlerine de başvurulmuştur. Yapılan araştırmada, turizm iş gücü arz ve talebi arasında gerek nitelik gerekse nicelik açısından uyumsuzluk olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle, mevcut turizm eğitim sisteminin, sektörün ihtiyaçlarına cevap vermediği ifade edilmiştir. Araştırmada ayrıca, mesleki sertifikasyon sistemine geçilmesinin çok yaygın bir şekilde önerildiği, mesleki sertifikasyon sisteminin eğitimde standartlaşmayı sağladığı kadar, iş gücü verimliliğini ve kalitesini artırdığı da saptanmıştır. Ayrıca, turizm eğitimi veren kurumlarda uygulamaya daha fazla önem verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Baldıran (2004), araştırmasında yükseköğretimin lisans ve yüksek lisans seviyelerinde turizm ve otel işletmeciliği eğitiminde kullanılabilecek bilgisayar destekli eğitim modeline dayalı bir yazılım geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, bilgisayarlı turizm ve otel işletmeciliği eğitimi için gerekli yazılım geliştirimin teorik dayanakları araştırılmış ve eğitim yazılımı geliştirme süreci açıklanmıştır. Ayrıca, bir

eğitim modeli 3nerilerek yazılım geliştirme s3reci bu modele uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına g3re turizm ve otel işletmeciliği eğitiminde bilgisayar bir eğitim aracı olarak kullanılabilir. Bunun için uygun eğitim yazılımlarının geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda geliştirilen Bilgisayarlı Turizm ve Otel İşletmeciliği Eğitimi (BTOİE) yazılımı 3 mod3lden oluşmaktadır. Bunlar, 3n lisans turizm eğitimi için Otel Eğitim Laboratuvarı (OTELAB), lisans eğitimi için Otel Eğitim Sim3lasyonu (OYES) ve y3ksek lisans eğitimi için ise Otel Y3netim Stratejileri Analiz Sim3lasyonu (OYSAS)'dur. Geliştirilen 3 mod3l3n birer ilk 3rnek niteliğinde olduğu ve bu yazılımların kullanılabilir bir eğitim aracı haline getirilmesi için daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

G3rkem (2004), turizm sekt3r3n3n ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe mutfak personelinin yetiştirilmesine katkıda bulunan Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde verilen yemek pişirme teknikleri ve uygulaması eğitiminin sorunlarını belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Anket aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan araştırma sonuçlarına g3re 3đretmenlerin bir kısmının g3rev yaptığı okullarda mutfak at3lyesi ve donanım yetersizliği yaşadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte, 3đretmenlerin bir kısmının sekt3r tecr3besi olmadığı, 3đretmenlerin çoğunun mezun oldukları y3ksek3đretim programları ile 3đretmenlik yaptıkları b3l3m arasında uyumsuzluk olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, uygulama mutfaklarının donanım yetersizliğinin tamamlanması ve ders konularının ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitlendirilmesi gerektiği 3ne s3r3lm3řt3r. Ayrıca, derslerde alanında uzmanlaşmış 3đretmenlerin g3revlendirilmesi, değişen teknoloji ve ihtiyaa g3re sekt3rle iş birliği kurulması ve eğitim programlarının yeniden d3zenlenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

G3er (2004), araştirmasında konaklama sekt3r3 y3neticilerinin turizm eğitim sistemi ve turizm eğitimi veren kurumlar hakkındaki d3ř3ncelerini tespit etmeyi ve turizm eğitiminden beklentilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada, anket yoluyla veri toplanmıştır. Bu doğrultuda, T3rkiye'deki turizm eğitimi kapsamlı olarak incelenmiş ve T3rkiye'deki turizm eğitim sisteminin Avrupa Birliği 3yesi 3lkelerden Fransa, İngiltere, İşpanya ve İtalya'nın eğitim sistemleri ile karşılaştırması yapılmıştır. Ayrıca, Ankara'daki d3rt ve beş yıldızlı otel y3neticilerinin T3rkiye'deki mevcut turizm eğitimi sistemi hakkındaki d3ř3nceleri ve turizm eğitiminden beklentileri anket aracılığıyla ortaya koyulmuştur. Buna g3re sekt3r y3neticilerinin, T3rkiye'deki turizm eğitimi veren kurumların sayılarını yeterli buldukları, uygulamalı eğitimin artırılması ve

uzmanlaşmaya gidilmesi gerektiğini belirttikleri ifade edilmiştir. Ek olarak, eğitim programlarının hazırlanmasında sektörün de etkin bir rol oynaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Güzel (2006), araştırmasında yükseköğretim kurumlarında verilen turizm eğitiminin öğrenci beklentilerini ne derecede karşıladığını ölçerek, bu beklentiler içerisinde hizmet kalitesi boyutlarından hangisinin öğrenci açısından daha önemli olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çalışmada, anket tekniği kullanılarak veri elde edilmiştir. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, fiziksel görünüm boyutunun öğrencilere göre en önemli kalite boyutu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, üniversitelerin hizmet kalitesi bakımından öğrencilerin beklentilerini karşılayamadıkları tespit edilmiştir. Gazi Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi'nin tüm boyutlarda beklentileri karşılayamadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, Başkent Üniversitesi'nin, sadece güvence boyutunda beklentileri karşıladığı anlaşılmıştır. Bu sonuçlara göre turizm eğitimi veren lisans programlarının en önemli hedeflerinden birinin, hizmet kalitesinin yükseltilmesi olması gerektiği belirtilmiştir.

Öncüer (2006), araştırmasında mesleki eğitim kapsamında turizm eğitiminin ve Avrupa Birliği ülkelerindeki mesleki turizm eğitiminin yapısını incelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, alanyazın incelemesinin ardından yeni bir turizm eğitim modeli önerilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türk eğitim sisteminde standart bir turizm eğitimi politikasının olmadığı ve okullarda uzmanlaşma konusunda bile birçok farklı uygulamalarla karşılaşıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca, mesleki turizm eğitiminin tüm aşamalarında yapılacak detaylı düzenlemeler, tam üyelik sürecinde sektörün her elemanını Avrupa Birliği'ne, öğrencileri de giderek artan rekabet ortamına hazırlayacağı belirtilmiştir.

Taşkın (2006), araştırmasında Anadolu Otelcilik Meslek Lisesi öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda stajın çeşitli yönlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada, anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre stajda çalışma saatlerinin çok fazla ve düzensiz olmasının öğrencileri olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir. İşletmelerdeki personelle özellikle de alaylı olarak nitelendirilen kadrolu elemanlarla ikili çatışmaların yaşandığı, öğrencilerden bazılarının iş yerlerinde uyum sorunları yaşadığı ve çalıştığı birimde yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, işletmelerde usta öğretici sorununun yaşandığı, öğrencilere bazı işletmelerde bölümler arasında yeterince rotasyon yaptırılmadığı vurgulanmıştır. Öğrencilerin ayrıca,

koordinatör öğretmenlerin kendilerini sıkça ziyaret etmediklerini, bu yüzden sorunlarını paylaşmadıklarını ve kendilerini sahipsiz hissettiklerini söyledikleri ortaya çıkmıştır.

Dağdeviren (2007), araştırmasında lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların amaçlarına uygun ders programlarına sahip olup olmadığını ve ders programlarının derse giren öğretim elemanlarının eğitimlerine göre şekillenip şekillenmediğini incelemeyi amaçlamıştır. Okulların internet sayfalarından elde edilen veriler ışığında seçmeli ders durumları incelenerek, programların öğrencileri farklı alanlarda geliştirmeye yöneltecek bir yapıda olup olmadığı değerlendirilmiştir. Dersler; bilim dallarına göre muhasebe-finans-yatırım, yönetim, ekonomi, halkla ilişkiler-pazarlama, hukuk ve özel olmak üzere altı grupta sınıflandırılarak okullar arasında karşılaştırma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ders ağırlıklarının önemli düzeyde farklı olduğu görülmekle birlikte, öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarının girdikleri derslerle genelde uyumluluk gösterdiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, öğretim elemanlarının ders programlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Okulların amaçlarının genelde benzerlik göstermesinin yanı sıra, bazı farklılıkların olmasından hareketle, turizm eğitiminde amaçlara ulaşmada sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş bir program yapısının şart olmadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, turizm eğitimi için esas üzerinde durulması gereken konu ile ilgili olarak, nelerin okutulup nelerin okutulmaması konusunda ziyade mevcut derslerin en iyi şekilde nasıl verileceğine odaklanılması gerektiği ifade edilmiştir.

F. Sarı (2007), yaptığı araştırmasında hem stajyer öğrencilerin hem de işletme yöneticilerinin bakış açısıyla Türkiye’de Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin ara eleman yetiştirme açısından ne kadar etkili olduğunu ve sektörün ihtiyaçlarına cevap verip vermediklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Ankete katılanların çoğu tarafından, okulların fiziksel yapılarının uygulama eğitimi için yeterli olduğu ifade edilmiştir. Staj döneminde öğrencilerin öğrendiklerini uygulayabildikleri ve öğretmenleri yeterli buldukları tespit edilmiştir. Ancak okullarda verilen mesleki ve teorik eğitimin yeterliliği hakkında hem öğrencilerin hem de yöneticilerin bazı tereddütleri olduğu saptanmıştır. Hem öğrencilerin hem de yöneticilerin çoğunun yabancı dil bilgisini yetersiz buldukları belirtilmiştir. Öğrenciler ayrıca, işletmelerde kendileri için gerekli öğrenme ortamlarının hazırlanmadığını, rotasyon konusunda sorunların çıktığını, ucuz iş gücü olarak kullanıldıklarını, sürekli çalışan eleman olmadıkları için değer görmediklerini öne sürmüşlerdir. Ankete katılan yöneticilerden

çoğunun stajyerlerden memnun oldukları belirtilmiştir. Yöneticilerin büyük bir kısmının eğitim süresini yeterli görmesi ile birlikte turizm eğitimi verilirken, öğrencilerin uygulama becerilerini artıracak mesleki derslere ağırlık verilmesi ve uygulama problemini ortadan kaldıracak olan işletme-okul iş birliğinin yerleşmiş olması gerektiği vurgulanmıştır. Yöneticilerin turizmde çalışan personelde kesinlikle bulunması gereken özellikleri sıralarken ilk sıraya turizm eğitimini, ikinci sıraya yabancı dil bilgisini, üçüncü sıraya teoriği uygulamaya uyarlayabilmeyi ve son sıraya deneyim sahibi olmayı koydukları saptanmıştır.

H. Sarı (2007), araştırmasında ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin staj süresince karşılaştıkları sorunları belirlemeyi ve konu ile ilgili çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda; staj öncesi bilgi verilmesi, öğrencilerin uyum sağlamaları, hizmet içi eğitim almaları, rotasyonla diğer bölümlerde çalışmaları, barınma olanakları, çalışma saatleri, alınan ücretler, personel arası ilişkiler ve okulda alınan eğitimi uygulama olanakları gibi konularda karşılaşılan sorunlar ortaya koyulmuştur. Anket aracılığıyla elde edilen bulgularda, Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının ortak çalışmaları ile staj faaliyetlerinin daha koordineli ve denetimli bir şekilde yapılmasına katkı sağlanacağı ifade edilmiştir. Gerekli düzenlemelerin yapılması ile geleceğin kalifiye personeli olarak yetişen öğrencilerin, turizm sektöründen soğumasının önleneyeceği ve turizm eğitimi olarak yetişen eğitimli personelin turizm sektöründe çalışmasının sektörün hizmet kalitesini artıracığı belirtilmiştir.

Demir (2009), araştırmasında Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde uygulanmakta olan modüler öğretim yaklaşımını geçmişte uygulanan geleneksel yaklaşım ile karşılaştırarak turizm eğitime katkılarını ve aksayan yönlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Anket yoluyla elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan araştırma sonucunda, öğretmenlerin modüler öğretime bakış açıları ile geleneksel öğretime bakış açıları arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ise modüler öğretim yaklaşımını geleneksel öğretim yaklaşımına göre daha iyi buldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, öğretmenler ve öğrenciler programların belirlenmesi aşamasında yeteri kadar sektör temsilcileri ile iş birliği yapılmadığı ve öğrenci beklentilerinin dikkate alınmadığı konusunda fikir belirtmişlerdir. Ayrıca; okulların fiziki donanımlarının ders içeriklerini uygulama konusunda yetersiz kaldığı, araç ve gereçlerin istenilen düzeyde kullanılmadığı ifade edilmiştir. Eksikliklerin giderilmesi

için bu konuda ilgili olan bütün paydaşlar arasında iş birliğinin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ek olarak, programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin yeni benimsenen modüler öğretim yaklaşımı hakkında bilgilendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Seçilmiş (2009), araştırmasında Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde uygulanan modüler öğretim programlarının etkinliğini öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada anket aracılığıyla veri elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgularda, modüler öğretim programlarında ve programların uygulanmasında bazı sorunların olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin hazırlanan programlardaki tanımlamaların, içeriklerin ve amaçların gerekli yeterlilikleri kazandıracak nitelikte olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Programın en çok eleştirilen kısmının öğretim materyali olan modül kitapçıklarının olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, çalışmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki fiziki donanımın modüler öğretimin uygulaması için yeterli olmadığı görüşünde birleştiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, modüler öğretim sisteminin daha etkin bir yapıya kavuşabilmesi için araştırma sonuçlarının kullanılarak programın yenilenmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Uzun (2009), araştırmasında Türkiye’de turizm eğitiminin yapısını, önemini, sorunlarını ve turizm istihdamına olan etkilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Antalya’daki Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde bulunan öğrenci ve öğretmenlerden anket yoluyla elde edilen verilere göre öğretmenlerin çoğu; öğretmen sayısını, meslek dersi veren öğretmenleri, uygulamalı meslek dersi veren öğretmenleri, eğitim araç ve gereçlerini, bilimsel ve sosyal etkinlikleri yetersiz; turizm okullarının öğrenci kontenjanlarını ise yeterli görmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin çoğu, eğitim-öğretim ortamındaki bazı sorunlara rağmen bugünkü şartlarda verilen turizm eğitiminin sektör beklentilerine cevap verebileceğini düşünmektedir. Turizm eğitiminin sektör beklentilerine cevap verebileceğini söyleyen öğrencilerin oranının ise öğretmenlere göre daha düşük çıktığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin çoğu, öğretmen sayısını ve okulda verilen rehberlik ve kariyer hizmetini yeterli bulduklarını belirtmiştir. Okul-öğrenci ilişkisi değerlendirildiğinde ise öğrencilerin çoğunun okul idaresi ve öğretmenlerle kolay iletişim kurabildikleri ve idari hizmetleri de yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin eğitim-öğretim ortamının yeterliliği hakkındaki memnuniyet düzeyleri öğretmenlere göre daha düşük çıkmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerin hemfikir olduğu konu, öğrenci stajlarının süresinin yeterli olduğu, ancak stajların yeteri kadar

denetlenemediğidir. Ayrıca, öğretmenlerin çoğu, mesleki tecrübe eksikliğinin turizm sektöründe öğrencilere sıkıntı yaratacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ek olarak, Antalya'daki Antalya Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde yabancı dil eğitiminin hem nicelik hem de nitelik açısından yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Aydın (2010), araştırmasında akademisyenlerin ve sektör yöneticilerinin, turizm eğitiminde ders programında yer alan derslere, kazandırılması hedeflenen yetenek ve becerilere ve eğitim koşullarının değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma kapsamında anket tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, yabancı dil ve mesleki yabancı dil en önemli dersler olarak belirlenmiştir. Ayrıca; yabancı dil, sözlü iletişim ve yazılı iletişim becerisi gibi becerilerin turizm eğitiminde kazandırılması amaçlanan önemli beceriler olduğu saptanmıştır. Akademisyenler ve yöneticiler tarafından oldukça önemli bulunana yabancı dil dersinin öğrencilere daha faydalı olacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve gerekirse ders saatlerinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Evren (2010), araştırmasında lisans düzeyindeki turizm eğitimi ders programının mezunlarca değerlendirilmesini amaçlamıştır. Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunları üzerinde yapılan bu araştırmadan anket yoluyla veri elde edilmiştir. Elde edilen verilere göre mezunların okulda verilen dersleri genel olarak hem öğrenciyken hem de mezuniyet sonrasında önemsedikleri ve okuldan memnun oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, önem ve memnuniyet seviyelerinin okulun Çukurova Üniversitesi bünyesinde İngilizce-Türkçe karma eğitim verdiği yıllarda öğrenim görmüş mezunlarda daha yüksek olduğu gibi sonuçlara da ulaşılmıştır. Ayrıca, büyük çoğunluğunun turizm sektöründe çalıştığı görülen mezunların sayısal içerikli dersleri en gereksiz; yabancı dil derslerini ise en gerekli dersler arasında gördükleri araştırmada elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu araştırma ile okulun ders programının güncellenmesine katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

Eivazi Gharamaleki (2011), araştırmasında İran ve Türkiye'deki lisans düzeyinde turizm eğitimini değerlendirerek, eğitim alan öğrencilerin programlardan tatmin düzeylerini karşılaştırmayı ve tespit edilen ihtiyaçlara uygun eğitimin sağlanmasında atılması gereken adımları ortaya koymayı amaçlamıştır. Anket, görüşme ve katılımcı gözlem aracılığıyla elde edilen verilere göre Türkiye'deki ve İran'daki turizm eğitim sisteminin genel eğitim sistemine bağlı olarak farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan Gazi Üniversitesi öğrencilerinin eğitim aldıkları

kurumdan tatmin düzeylerinin, Allame Tabatabai Üniversitesi öğrencilerinin eğitim aldıkları kurumdan tatmin düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İki ülkenin turizm eğitimi ile ilgili olarak kendilerine özgü ve ortak bazı sorunları olduğu ifade edilmiştir.

Görkem (2011), araştırmasında Ulusal Aşçılık Meslek Standardı Aşçı Yeterlik Kriterleri kapsamında, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde mutfak eğitimi alan öğrencilerin, teori ve uygulama yeterliliklerini belirlemeyi ve mutfak eğitimi yeterliğine etki eden faktörleri analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında anket tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen, öğrenci ve sektör temsilcisi değerlendirmeleri doğrultusunda öğrencilerin; kişisel bakım, işe hazırlık, makarna çeşitleri pişirme, pilav çeşitleri pişirme, salata çeşitleri hazırlama, sebze garnitürleri hazırlama, sütlü tatlılar hazırlama ve hazır ürünlerden basit tatlılar yapma konularında, diğer konulara göre daha yeterli oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin; besin gruplarının günlük porsiyon miktarlarını belirleme, besin öğelerinin kaynaklarını seçme, kritik kontrol noktalarını belirleme, uluslararası özel çorba çeşitleri hazırlama, Türk mutfağına özgü sakatat yemekleri pişirme, Türk mutfağına özgü hoşaf hazırlama, su ürünleri hazırlama-pişirme ve etleri hazırlama konularında, diğer konulara göre daha az yeterli oldukları bulunmuştur. Öğrencilerin mesleki bilgi ve beceri yeterlilik düzeylerine ilişkin öğretmen değerlendirmelerinin, öğrenci ve mutfak yöneticisi değerlendirmelerine göre daha olumlu düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, öğretmen ve mutfak yöneticisi değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğretmen ve sektör temsilcisi değerlendirmelerine göre mutfak eğitimi yeterliğini etkileyen faktörlerin de anlamlı farklılık sergilediği saptanmıştır. Bu çalışmada, araştırma bulguları doğrultusunda öneriler geliştirilmiş ve yeni bir mutfak eğitimi modeli sunulmuştur.

Olçay (2011), araştırmasında internet tabanlı öğretim yönteminin yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin başarısına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, iletişim dersinin; temel kavramlar, sözel iletişim, sözsüz iletişim, yazılı iletişim ile iş yaşamı ve iletişim gibi konuları deney grubuna internet tabanlı öğretim yöntemiyle, kontrol grubuna ise geleneksel yöntem ile sekiz hafta süreyle aktarılmıştır. Başarı testi yoluyla elde edilen bulgular ışığında, deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrası başarı düzeylerinde gelişim yaşanmadığı, geleneksel öğretim yönteminin internet tabanlı öğretim yöntemine nazaran öğrencilere daha yüksek bir başarı sağladığı

tespit edilmiştir. Bununla birlikte, deney grubu öğrencilerinin internet tabanlı öğretim yönteminin avantajlarına yönelik görüşlerinin daha çok bireysel öğrenme ve öğrenme ortamı temasında yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Deney grubu öğrencilerinin internet tabanlı öğretim yönteminin dezavantajlarına yönelik görüşlerinin ise daha çok öğrenme ortamı ile fiziksel ortam temalarında yoğunlaştığı görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu turizm eğitimindeki tüm derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilemeyeceğini ifade etmiştir. Buna ek olarak, öğrencilerin çoğu, turizm eğitiminde internet tabanlı öğretim yönteminin başarı üzerindeki etkisinin olumlu olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tolay (2011), araştırmasında Türkiye’de turizm sektöründe uygulanan her şey dahil sisteminin, Otelcilik ve Meslek Liselerinde verilen eğitim üzerine etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu okullarda görev yapan idareci ve öğretmenler ile öğrencilerin görüşlerini belirleyebilmek adına anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre eğitimcilerin, eğitim-sektör ilişkisi açısından ele alındığında, her şey dâhil sisteminin tüm yönleri ve uygulamaları konusundaki değerlendirmelerinin olumsuz yönde olduğu tespit edilmiştir. Ancak öğrenciler arasında sistemin değerlendirmesi yapıldığında, sistemin kendi eğitimlerine olumlu etkisi olduğunu düşünmelerinin yanı sıra, öğretmen ve okul idarecilerinin sistemin etkisi hakkında olumsuz düşüncelerinin de farkında oldukları belirtilmiştir. Eğitimcilerin her şey dâhil sistemi hakkındaki olumsuz görüşlerinin, kaliteli hizmet verecek personel yetiştirmede tereddütlerinin oluşmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Ancak bu olumsuz düşünceye sistemin içerisinde birebir bulunan öğrencilerin aynı oranda katılmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında her yönü ile farklı özellikleri olan turizm sektörü ve turizm eğitimi ilişkisinin farklı boyutta ele alınıp değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bil (2012), araştırmasında yaratıcı drama yöntemiyle verilen hizmet içi eğitimin klasik yöntemle verilen eğitime oranla daha etkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda araştırma, Dedeman Ankara Oteli’nde çalışan, deney ve kontrol grubundaki eşit sayıda 28 katılımcıya iletişim ve beden dili konularında eğitimler verilmiştir. Kontrol grubuna üç saat süren klasik yöntem ile iletişim ve beden dili eğitimi, deney grubuna ise 18 saat süren ve altı oturumdan oluşan yaratıcı drama yöntemiyle iletişim ve beden dili eğitimi uygulanmıştır. Her iki gruba uygulama öncesi ve sonrasında İş Tatmini Ölçeği ve görüş belirleme formları uygulanmıştır. Ayrıca, her iki gruba eğitim sonrasında açık uçlu sorular sorularak eğitim süreci analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre deney grubunu oluşturan katılımcılardan elde edilen hizmet içi eğitim ve grup içi ilişkilerin gelişimine ilişkin sonuçlarda, kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. İletişim ve beden dili gelişimi ve iş tatmini ile ilişkili olarak ise herhangi bir fark oluşmadığı saptanmıştır. Bunlara ek olarak, açık uçlu sorulara verilen cevaplarda yaratıcı drama eğitiminin etkili olduğu ifade edilmiştir. Böylece; yaratıcı drama yönteminin katılımcılarda klasik eğitim yöntemine göre kısa bir süre içinde hizmet içi eğitime karşı olumlu bir değişiklik yarattığı, grup içi ilişkilerde gelişim sağladığı, iletişim ve beden dili gelişiminde daha etkili olduğu vurgulanmıştır. Ancak verilen eğitimlerin sonunda her iki grupta da çalışanların iş tatmin düzeylerinde herhangi bir artış olmadığı ifade edilmiştir.

Çevik (2012), araştırmasında sektöre nitelikli ara eleman yetiştiren Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi eğitim programları içerisinde yer alan staj faaliyetlerinin yeterlilik düzeyleri ile stajlarını tamamlamış ve tamamlamamış öğrencilerin bu staj faaliyetlerine bakış açılarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Anket tekniği ile elde edilen veriler ışığında, staj yapmamış öğrencilerin turizm sektörüne bakış açılarının stajını tamamlamış öğrencilere oranla daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin staj algılamalarına ilişkin değerlendirmelerinde; okul, bölüm, yaş, cinsiyet ve öğrenim gördükleri okul seçiminde etkilenme durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu saptanmıştır. Staj yapılan işletmeyi bulma ve öğrencilerin staj yapılan işletme tercihlerine göre yapılan staj değerlendirmelerinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Gül (2012), yaptığı araştırma kapsamında Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın uygulama kısmında turizm rehberliği eğitimi paydaşlarından (öğrenciler, turist rehberleri, akademisyenler ve seyahat acentası yetkilileri) anket tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Bu kapsamda araştırma verilerinden elde edilen sonuca göre eğitim paydaşlarının öğretim programlarını değerlendirme (hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme boyutlarını içeren) algılarında tüm gruplar arasında farklılık gözlemlendiği ifade edilmiştir. Eğitim paydaşlarının öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendirmelerine ilişkin algıları incelendiğinde, bilgi ve beceri boyutunda yalnızca öğrenci algılarının diğer eğitim paydaşlarının değerlendirmelerinden farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda grupların değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılığın

olmadığı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında, turist rehberliği eğitimine katkı sağlaması amacıyla bir öğretim programı modeli hazırlanmıştır.

Kınay (2012), araştırmasında uygulamalı bir ders olan mesleki bilgi işlem dersinde uygulanan öğretme tekniklerinin ve öğretme ortamlarının öğrencilerin paket program (Fidelio Otel Otomasyonu Programı) kullanım başarısına etkisinin olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çalışmada, ders, kontrol gruplarına bilgisayar başında öğretmen merkezli olarak sadece anlatım yoluyla bilgisayar üzerinden anlatılmıştır. Deney gruplarına ise projeksiyon cihazı üzerinden power point sunumu ile görerek ve uygulayarak, akıllı tahta üzerinden power point sunumu ile uygulayarak ve laboratuvarında (otelde) uygulayarak ders anlatılmıştır. Başarı testi ile elde edilen verilerden hareketle yapılan analizler sonucunda mesleki bilgi işlem derslerinde öğretme teknikleri ve öğretme ortamlarının kontrol ve deney grupları arasında fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Ancak bu fark istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır. Uygulama sürecinde ek öğretim materyali kullanımı öğrencinin paket program kullanım başarısını etkilememiş de olsa, öğretim elemanının ders anlatımını kolaylaştırdığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, daha fazla konu anlatımına da olanak sağladığından daha fazla bilgi aktarımının mümkün olduğu ifade edilmiştir. Bu sonuç, aynı zamanda zamanın etkili kullanımını konusunun da önemli bir gösterge olarak kabul edilmiştir.

Türkseven (2012), araştırmasında turizm eğitimi veren okullardaki staj uygulamalarının hedeflenen sonuçlarıyla alınan sonuçlar arasındaki tutarlılığı ve staj uygulamalarının etkinliğini incelemeyi amaçlamıştır. Lisans öğrencilerinden anket aracılığıyla elde edilen verilerin değerlendirilmesi doğrultusunda bazı önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçların en önemlileri arasında; stajların yeterli etkinlikte olmayışı, staj sürelerindeki yetersizlikler ile kontrol ve denetim eksikliklerinin yer aldığı belirtilmiştir. Bu sonuçlar ışığında, okul-sektör iş birliğinin daha etkin hale getirilerek staj eğitiminde standartlaşmanın sağlanması ve iş başı eğitiminin işin gereklerine göre yeniden şekillendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bayraktaroğlu (2013), araştırmasında Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların uygulama olanaklarının mevcut durumu hakkında bilgi elde etmeyi, bu konu çerçevesinde sorunlarla karşılaşılıp karşılaşılmadığını saptamayı ve eğer varsa bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmayı amaçlamıştır. Araştırmada anket aracılığıyla elde edilen bulgulara göre üniversitelerin uygulama olanakları açısından

yatırım, strateji ve mevzuat noktalarında sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, uygulamalı derslerin yürütülmesi amacı ile bulunan uygulama birimlerinin yetersiz olduğu; okullarda uygulamalı dersler için bulunması gereken alet, donanım ve malzeme konusunda sorunların bulunduğu; okulların uygulama olanaklarını artırmak istemelerine rağmen bazı bürokratik ve finansal sorunlarla karşılaştıkları ortaya koyulmuştur. Ayrıca; uygulamalı ders saatlerinin artırılması noktasında ek ders ücretlerinden kaynaklanan sorunların bulunduğu, uygulamalı dersleri yürüten öğretim elemanlarının gerekli nitelikleri sağlayamadıkları durumlarda değiştirilemediği, öğretim elemanlarının sektörü takip etme noktasında mevzuattan kaynaklanan sorunlarla karşılaştıkları ve okullarda öğretim elemanlarının ve öğrencilerin sertifikalandırılmasına yeterli düzeyde destek olunmadığı gibi sorunların bulunduğu saptanmıştır.

Ergün (2013), araştırmasında lisans düzeyinde turizm eğitimi verilen okullardaki hizmet kalitesinin, söz konusu kurumlarda öğrenim gören öğrenci görüşleri kapsamında değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada anket tekniği aracılığıyla veri toplanmıştır. Bu doğrultuda bulgulardan yola çıkılarak elde edilen araştırma sonuçlarında, araştırmanın uygulandığı üniversitelerdeki hizmet kalitesinin öğrencilerin beklentilerini karşılayamadığı görülmüştür. Ayrıca, fakültede öğrenim gören öğrencilerin beklenti düzeylerinin, yüksekokulda öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek çıktığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, fakültede öğrenim gören öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin, yüksekokulda öğrenim gören öğrencilerden daha düşük çıktığı belirtilmiştir.

Yazıt (2013), araştırmasında turizm eğitimi alan yükseköğretim öğrencilerinin staj dönemlerinde yaşadıkları sorunları belirleyerek, turizm eğitimi alan lisans ve ön lisans öğrencilerinin staj konusundaki düşünce ve algıları arasındaki farklılıkları ortaya koymayı amaçlamıştır. Anket tekniği kullanılarak elde edilen verilerden ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında; işletme ile ilişkiler, turizme bağlılık ve işletme koşulları boyutlarında öğrencilerin eğitim düzeyine göre farklılıklar olduğu görülmüştür. Bununla birlikte staj dönemleri ile ilişkili olarak lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin, ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilere oranla aldıkları eğitimin daha iyi olması, kendilerine geleceğin yöneticileri gözüyle bakılması, motivasyonlarının daha yüksek olması gibi sebeplerden dolayı daha az sorun yaşadıkları ve sektör hakkında daha olumlu düşüncelere sahip oldukları anlaşılmıştır. Her iki

düzyeyde de turizm eğitimi alan öğrencilerin staj dönemlerinin turizm sektörüne uygun olarak plânlanmadığından şikâyet ettikleri belirtilmiştir.

Özaltaş Serçek (2014), araştırmasında İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) (2008) kapsamında hazırlanıp uygulanan ön lisans turizm eğitim programını öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerine dayanarak Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün [Context, Input, Process, Product (CIPP)] Modeli'ne göre değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, öğrencilerin bulunduğu sınıf değişkenine göre öğretim programının süreç ve ürün boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Bağlam ve girdi boyutlarında ise birinci sınıf öğrencilerin ortalamalarının ikinci sınıftakilerden yüksek olduğu ve aralarında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Programın bağlam, girdi ve ürün boyutlarında öğretim elemanları öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmekle birlikte, öğrenciler ile aralarında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Süreç boyutunda öğretim elemanları öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmiş ve öğrenciler ile aralarında anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmada ayrıca, üç üniversitede de aynı zorunlu derslerin yer aldığı; ancak mesleki derslerde farklılıklar olduğu, programda aynı derslerin yer almasına rağmen ders saatleri ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi'nde (AKTS) farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, seçmeli derslerde de farklılıkların bulunduğu belirlenmiştir.

Aktaş (2015), araştırmasında Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi programında öğrenim gören öğrencilerin işletmede staj yaparken karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır. Araştırmada anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre erkek öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlara daha olumlu baktıkları tespit edilmiştir. Buna karşılık kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre çalışma saatlerine daha olumlu baktıkları ifade edilmiştir. Araştırmada ayrıca, 12. sınıf öğrencileri, işletme çalışanlarının ve yöneticilerin staj sırasında öğrencilere davranış şekillerini 11. sınıf öğrencilerine göre daha olumlu bulmuştur. Yıldızlı otellerde staj yapan öğrencilerin staja yönelik görüşlerinin diğer işletmelerde çalışan öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Servis Bölümü öğrencileri ile Mutfak Bölümü öğrencilerinin diğer alanlarda öğrenim gören öğrencilere göre staja daha olumlu baktıkları ulaşılan bulgular arasındadır. Buna ek olarak öğrencilerin, stajlarının genelinden kısmen memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Eker (2015), araştırmasında turist rehberlerinin bakış açısı ile Türkiye’deki turist rehberliği eğitiminin mesleğin uygulanması konusunda yeterli olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda rehberlerden derinlemesine bilgi alabilmek adına görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre profesyonel turist rehberlerinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının hayati bir yeri olduğu, ancak mesleği uygulayabilmek adına teorik eğitimin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırma sonuçları diğer turizm alanlarında olduğu gibi rehberlik alanında da uygulamaya yönelmenin öneminin bir kez daha ortaya koyulduğunu göstermiştir.

Pak (2015), araştırmasında Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde mesleki turizm eğitimi kapsamında yapılan stajlarda yaşanan sorunları ve stajyerlerin seçilmiş konulardaki memnuniyet düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Anket tekniği ile elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan bulgulara göre erkeklerin çoğunun, çalışma saatlerinin düzenlenmesi konusunda memnun olmadığı, kızların çoğunun memnun olduğu ortaya çıkmıştır. Erkeklerin işletmenin sağladığı lojmanlar konusunda memnuniyetsizlik düzeyleri kızlardan daha fazla çıkmıştır. Erkekler ve kızlar karşılaştırdıklarında, kızlarda otelde staja başlarken sunulan tanıtım/oryantasyon eğitimi konusunda memnuniyet oranı daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte, kızların yöneticilerin stajyerlere olan tutumları konusunda memnuniyet oranının erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca, öğrencilerin çalışma saatlerinden yakındıkları, yasal haklarına sahip olmadıkları, öğrencilere staj yapacakları işletmeler ve çalışacakları bölüm hakkında yeterli bilgi verilmediği, okul yönetiminin stajyerleri yeterince denetlemediği, stajyerlerin işe adaptasyon konusunda sorunlarının devam ettiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Yağcı (2015), araştırmasında Amerika’da bulunan niversitelerin Rekreasyon bölümlerinin ders programlarını inceleyerek Türkiye’ye yönelik Rekreasyon Yönetimi Bölümleri için ders programı nerisi sunmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda, üç adet ders programı önerilmiş olup, önerilen bu ders programlarıyla, Rekreasyon Programlarını uygulayabilecek; yöneticilik ve liderlik açısından toplumların, alanların ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Büyükkalay (2016), araştırmasında Avrupa Dilleri ğretimi Ortak ereve Programı temelli özel amaçlı İngilizce konuşma ve dinleme becerilerine yönelik etkinlikler kullanarak turizm ve otelcilik ğrencilerinin başarılarını artırmayı

amaçlamıştır. Bu doğrultuda, araştırmanın 12 haftalık uygulama sürecinde, deney grubuna Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı temelli B1 seviyesinde turizm İngilizcesi konuşma ve dinleme becerilerine yönelik etkinlikler uygulanırken, kontrol grubu mevcut ders kitabından yararlanarak geleneksel öğretim yöntemi ile öğrenim görmüştür. Dinleme ve konuşma testleri aracılığıyla elde edilen bulgulardan hareketle, deney grubunun kontrol grubuna göre dinleme ve konuşma becerilerindeki başarısındaki artışın fazla olduğu gözlemlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonuçlar göz önüne alındığında Turizm Fakültesi İngilizce derslerinde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı temelli özel amaçlı İngilizce konuşma ve dinleme becerilerine yönelik etkinlikler kullanmanın öğrencilerin bu becerilerdeki başarı seviyelerini artırdığı ortaya koyulmuştur.

Pala (2018) araştırmasında ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin e-öğrenmeye hazır olmak için gerekli fiziksel donanımına sahip oldukları, internete en çok akıllı telefonlarından bağlandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin interneti genellikle gün boyunca kullandıkları, internetten en çok sosyal ağ siteleri ile bilgi edinmek için yararlandıkları, sosyal ağ sitelerinden de Facebook ve Instagramı kullandıkları ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sönmez (2019) araştırmasında Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm Rehberliği ve Turizm İşletmeciliği Bölümü öğrencilerinin, mobil artırılmış gerçeklik teknolojisinin turizm eğitimi içerisinde kullanımına yönelik tutumlarını ve görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, anket ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar ve tehditler olmak üzere dört tema altında yorumlanmıştır. Elde edilen sonuçlarda, yükseköğretim düzeyindeki turizm öğrencilerinin mobil artırılmış gerçeklik uygulamalarına yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve mobil artırılmış gerçeklik uygulamalarının turizm eğitimi için önemli fırsatlar sunduğu ortaya çıkmıştır.

Tüm bu incelemeler ışığında aşağıdaki tabloda, sözü geçen lisansüstü tezlerde ele alınan araştırma konularına yer verilmiştir.

Tablo 2.3. *Turizm eğitimine ilişkin yazılmış lisansüstü tezler*

Yılı	Yazarı	Araştırma Konusu
1995	Erdem	Türkiye'deki üniversite düzeyinde turizm eğitimi veren okullar için ders programı taslağının geliştirilmesi
1998	Değirmencioğlu	Turist rehberliği eğitiminin yeterliliği
2001	Mızıkacı	Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programının toplam kalite yönetimi ilkeleri açısından değerlendirilmesi
2003	Tuyluyoğlu	Türkiye'deki mesleki turizm eğitiminin niteliği
2004	Baldıran	Turizm ve otel işletmeciliği eğitiminde kullanılabilecek bilgisayar destekli eğitim modeline dayalı yazılım geliştirilmesi
2004	Görkem	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde verilen yemek pişirme teknikleri ve uygulaması eğitiminin sorunları
2004	Güçer	Türkiye'deki turizm eğitim sistemi ve turizm eğitimi veren kurumların mevcut durumu
2006	Güzel	Yükseköğretim kurumlarında verilen turizm eğitiminin hizmet kalitesi boyutları kapsamında incelenmesi
2006	Öncüler	Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerindeki mesleki turizm eğitiminin yapısı ve yeni bir turizm eğitimi modeli
2006	Taşkın	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2007	Dağdeviren	Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların ders programlarının incelenmesi
2007	F. Sarı	Türkiye'de Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak eleman yetiştirmesi bakımından yeterliliği
2007	H. Sarı	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2009	Demir	Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde uygulanmakta olan modüler öğretim yaklaşımının geçmişte uygulanan yaklaşımlarla karşılaştırılması
2009	Seçilmiş	Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde uygulanan modüler öğretim programlarının etkinliği
2009	Uzun	Türkiye'deki turizm eğitim sistemi ve turizm istihdamına olan etkileri
2010	Aydın	Lisans düzeyindeki turizm eğitimi ders programlarının ve eğitim koşullarının değerlendirilmesi
2010	Evren	Lisans düzeyindeki turizm eğitimi ders programlarının değerlendirilmesi
2011	Eivazi Gharamaleki	İran ve Türkiye'deki lisans düzeyinde turizm eğitimi ve eğitim alan öğrencilerin programlardan tatmin düzeyleri
2011	Görkem	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde mutfak eğitimi alan öğrencilerin yeterlilikleri
2011	Olçay	İnternet tabanlı öğretim yönteminin turizm eğitimi alan yükseköğretim öğrencilerinin başarısına etkisi

2011	Tolay	Türkiye’de uygulanan her şey dahil sisteminin Otelcilik ve Meslek Liselerinde verilen eğitime etkileri
2012	Bil	Otel işletmelerinde verilen hizmet içi eğitimde yaratıcı drama yönteminin etkililiği
2012	Çevik	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2012	Gül	Türkiye’deki yükseköğretim düzeyinde Turizm Rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi
2012	Kınay	Uygulamalı mesleki bilgi işlem derslerinde uygulanan öğretme teknikleri ve ortamlarının öğrencilerin paket program kullanımına etkisi
2012	Türkseven	Yükseköğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2013	Bayraktaroğlu	Türkiye’deki lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların uygulama olanaklarının değerlendirilmesi
2013	Ergün	Lisans düzeyinde turizm eğitimi verilen okullardaki hizmet kalitesinin değerlendirilmesi
2013	Yazıt	Yükseköğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2014	Özaltaş Serçek	Ön lisans turizm eğitim programının CIPP modeline göre değerlendirilmesi
2015	Aktaş	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2015	Eker	Türkiye’deki turist rehberliği eğitiminin mesleğin uygulanması konusunda yeterliliği
2015	Pak	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2015	Yağcı	Türkiye’deki Rekreasyon Yönetimi Bölümleri için ders programı önerisi
2016	Büyükkalay	Turizm İngilizcesi konuşma ve dinleme becerilerine yönelik etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi
2018	Pala	Ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi
2019	Sönmez	Mobil artırılmış gerçeklik uygulamalarına ilişkin öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin belirlenmesi

Tablo 2.3’te 1995 yılından 2016 yılına kadarki süreçte turizm eğitimi ile ilgili yazılmış erişilebilen lisansüstü tezlerdeki araştırma konularına yer verilmiştir. Lisansüstü tezler değerlendirildiğinde, bazı araştırmalarda (Tuyluyoğlu, 2003; Güçer, 2004; Öncüer, 2006; Uzun, 2009; Eivazi Gharamaleki, 2011; Bayraktaroğlu, 2013) turizm eğitiminin mevcut durumunun ele alındığı anlaşılmıştır. Ayrıca, incelenen bazı tezlerde (Erdem, 1995; Dağdeviren, 2007; Aydın, 2010; Evren, 2010; Özaltaş Serçek, 2014; Yağcı, 2015) turizm eğitimi veren okulların ders programlarının değerlendirilmesine yönelik araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Bununla birlikte,

turist rehberliği eğitiminin ele alındığı araştırmalara (Değirmencioğlu, 1998; Göl, 2012; Eker, 2015) da rastlamak mümkündür.

Lisansüstü tezler incelendiğinde, stajlara yönelik yapılan araştırmaların bir kısmının (Taşkın, 2006; H. Sarı, 2007; Çevik, 2012; Aktaş, 2015; Pak, 2015) ortaöğretim düzeyinde; bir kısmının (Türkseven, 2012; Yazıt, 2013) ise yükseköğretim düzeyinde yapılan stajlara yönelik olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte, konu ile ilgili tezlerde yükseköğretim kurumlarında sunulan eğitimin kalite boyutları açasından değerlendirilmesine yönelik araştırmaların (Mızıkacı, 2001; Güzel, 2006; Ergün, 2013) da mevcut olduğu görölmüştür. İncelenen tezlerin bazılarında (Demir, 2009; Seçilmiş, 2009), turizm eğitiminde uygulanan modöler öğretim yaklaşımı üzerine yapılan araştırmaların ele alındığı anlaşılmıştır.

Konu ile ilgili tezler değerlendirildiğinde, araştırmaların bazılarının (Görkem, 2004; F. Sarı, 2007; Demir, 2009; Seçilmiş, 2009; Görkem, 2011; Tolay, 2011) ortaöğretim düzeyinde verilen turizm eğitimi üzerinde durulduğu anlaşılmıştır. İnceleme sonucunda ayrıca, turizm eğitiminde farklı öğrenme ve öğretme araçlarının kullanılabilirliği üzerine yapılan araştırmalara (Baldıran, 2004; Olcay, 2011; Kınay, 2012; Büyükkalay, 2016; Pala, 2018; Sönmez, 2019) da yer verildiği görölmüştür. Son olarak, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturan bir yöntem olarak yaratıcı dramının uygulanabilirliği ile ilişkili olarak yapılan bir araştırmanın (Bil, 2012) da mevcut olduğu anlaşılmıştır. Bahsi geçen araştırmanın yükseköğretim kurumlarında verilen turizm eğitiminden ziyade sektör çalışanlarının hizmet içi eğitimi ile ilişkili olarak gerçekteşirildiği görölmüştür.

Lisansüstü tezlerin yanı sıra, turizm eğitimi ile ilişkili olarak bildiri formatında araştırmaların da yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Turizm eğitimi ile ilgili olarak yazılmış erişilebilen bildiriler incelendiğinde, konu ile ilgili araştırmaların 1992'de ele alınmaya başlandığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, Bir vd. (1992), araştırmalarında Turizm Eğitimi Sertifika Programı çerçevesinde sertifika alan öğrencilerin genel durumlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Turizm Eğitimi Sertifika Programı, 1989 Nisan-1990 Haziran döneminde Anadolu Üniversitesi, Devlet Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu iş birliği ile uzaktan öğretim yöntemleri ve iş başında eğitim olanakları birleştirilerek gerçekteşirilmış bir projedir. Proje iki süreçte gerçekteşirilmıştir. Uzaktan ve kendi kendine öğrenme sürecinde, kursiyerlere kendi kendine öğrenme tekniği ile hazırlanmış basılı ders malzemeleri ve televizyondan

yayınlanan ders programları aracılığıyla eğitim verilmiştir. Uygulamalı ve iş başında eğitim sürecinde ise kursiyerlerin uygulama alanında uygulama becerilerini geliştirmek üzere otelcilik ve yiyecek içecek tesislerinde iş başı eğitimi görmeleri sağlanmıştır. Turizm Eğitimi Sertifika Programı'na ilişkin sorunların genel hatları ile üç grupta toplandığı ifade edilmiştir. Bu sorunların; sektörde köklü bir eğitim anlayışının oluşmamasından, kamu kuruluşları arasında koordinasyon eksikliğinden ve kursiyerlerden kaynaklanan sorunlar olduğu belirtilmiştir. Araştırmada anket tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre sertifika sahiplerinin çoğunun televizyon programlarını ve kitapları yeterli buldukları ifade edilmiştir. Ayrıca, staj faaliyetlerinin programın en fazla aksayan yönü olduğu belirtilmiştir. Staj yerlerinin uygun olmayışı ve sektörde çalışan personelin eğitimsizliği gibi unsurların stajlardan beklenen eğitimin amacını engellemesinin yanı sıra, bir kısım öğrenciyi de sektörden soğuttuğu ifade edilmiştir. Staj sırasında öğrencilerin sorunlarını anlatacak bir yer bulamayışlarının da sorunların kısa sürede çözümlenememesine neden olduğu vurgulanmıştır. Programa katılanların çoğunun programa karşı tutumunun olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Türksoy (1992), araştırmasında turizm eğitime dinamizm kazandırma sorununu incelemeyi ve turizm eğitime bir simülasyon modeli önerisi sunmayı amaçlamıştır. Turizm politikası dersi için önerilen simülasyon uygulamasının genel hatları belirtilmiştir. Buna göre simülasyon aracılığıyla ülkedeki gözlenen turizme katılım oranının tespit edilmesi, ülkedeki sosyal ve ekonomik veriler ile katılım arasındaki korelasyonun tespit edilmesi, ülkedeki gelecekte oluşabilecek talebe ilişkin tahminlerin yapılması, bu şartları temsil eden ziyaretçi grubu akımının canlandırılması, bu grupların gelecekteki olası talep dağılımının tahmini, talebe göre politikaların saptanması ve uygulanmasının mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, özellikle dört yıllık turizm eğitimi verilen okullarda simülasyon uygulamaları ile bilgisayarlardan yararlanılarak turizm olgusunun turizm eğitimi gören öğrenciler tarafından daha iyi algılanabileceği vurgulanmıştır.

Erdoğan ve Yılmaz (2012), araştırmalarında turizm eğitiminin yükseköğretimdeki yerinin zaman içerisindeki değişimini incelemeyi amaçlamıştır. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) (2010 ve 2011) yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzları taranarak veri elde edilmiştir. Bu kapsamda, son yirmi yıl içinde gerek eğitim verilen akademik birimler gerekse bu birimlerin bölge bazında

dağılımlarında hızlı bir değişim yaşıandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, toplamda 151 Meslek Yüksekokulu ve 29'u Turizm Fakültesi/Yüksekokulu olmak üzere 55 fakültede/yüksekokulda turizm eğitiminin verildiği saptanmıştır.

Boylu ve Arslan (2013), Türkiye'de turizm eğitimindeki son rakamsal gelişmeleri değerlendirmeyi amaçladıkları araştırmalarında yıllar itibariyle turizm eğitimi alan öğrenci sayısında önemli miktarlarda artış olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, özellikle yükseköğretimde turizm eğitimi veren öğretim elemanı sayısındaki artışın, öğrenci sayısındaki artış karşısında yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Ayrıca, lisansüstü düzeyde turizm alanında eğitim alanların sayısının hızla artarken derece alanların sayısının aynı hızda artmadığı belirtilmiştir.

Özen ve Eren (2013), araştırmalarında hareket temelli işlemler teknolojisine sahip Microsoft Kinect cihazının yiyecek içecek servisi dersinde uygulamalı eğitim aracı olarak kullanılabilirliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada, Kinect cihazı kullanılarak sınıflarda yararlanılabilecek ders içeriği uygulaması geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, Kinect teknolojisinin sınıflarda eğitim aracı olarak kullanılmasının mümkün olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, bu cihazın içerik sunumlarında kolaylaştırıcı bir ara yüz sağlayacağı, oyun yoluyla öğrenmeyi kolaylaştıracağı, öğrencilerde motivasyonu artıracığı ve esnek bir öğrenme ortamı oluşturacağı belirtilmiştir. Bunlara ek olarak, birden fazla kullanıcı desteği olduğu düşünüldüğünde iş birliği ortamı oluşturulabileceği, eğlenerek öğrenme ortamları yaratabileceği ve öğrencilerin aktif olmasını sağlayabileceği ifade edilmiştir.

Çokışler ve Öter (2014), araştırmalarında Türkiye'de tur rehberlerinin eğitimiyle ilgilenen eğitim kurumlarının mevcut durumunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaçla, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) yayınladığı 2003-2013 yılları arası dönemi kapsayan istatistik veriler incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre rehberlik ruhsatnamesinin farklı kurumlardan alınabilmesinin dengesizlik yarattığı ifade edilmiştir. Programlar açılırken, bölge, kontenjan ya da dile göre bir planlama yapılmadığı ve rehber sayısının kaç olması gerektiği konusunda görüş birliğinin oluşmadığı saptanmıştır. Tur rehberliği eğitimine ülke çapında standartlar getirilmesi ve üniversite harici kurumların kurs açmalarına izin verilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Bunlara ek olarak, üniversite sayısının 2003'te 14 iken 2013'te 23'e yükseldiği; 10 yıl içinde üniversite sayısında %60'lık artış olmasına rağmen, kontenjanlarda doğrusal bir artış görülmediği ifade edilmiştir.

Doğan ve Kekeç Morkoç (2014), araştırmalarını Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı ile Ezine Meslek Yüksekokulu Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programından mezun olan ön lisans öğrencilerinin görüşleri üzerinden Meslek Yüksekokulu düzeyindeki eğitim sistemini ve kalitesini değerlendirmek amacıyla yapmışlardır. Anket tekniği ile veri toplanan bu araştırmada, mesleki eğitimin farklı program mezunları üzerinden karşılaştırmalı olarak değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre mesleki eğitimin yüksek oranda yeterli ve kaliteli bulunduğu; yabancı dil eğitimi ve uygulama yetersizliğinin ise mesleki eğitimin en zayıf yönlerini oluşturduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, uygulamaların ve iş yaşamında geçerliliği olan sertifikalar veren derslerin artırılmasının beklendiği ifade edilmiştir.

Güven ve Ceylan (2014), yaptıkları araştırmada ön lisans ve lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki ders programlarını Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliği'ne uygunluğu yönünden incelemeyi amaçlamıştır. Okulların internet sitelerinden elde edilen bulgular sonucunda, rehberlik eğitimi veren yükseköğretim kurumları arasında ders programı birliği olmadığı, yönetmelik tarafından alınması zorunlu kılınan derslerin bir kısmının okulların ders programlarında yer almadığı veya seçmeli ders olarak verildiği, derslerin isimlerinin yönetmelikte belirlenen ders isimlerinden farklı olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Türkiye'de rehberlik eğitimi veren yükseköğretim programlarının ders programları ile yönetmelik arasında ciddi anlamda farklılıklar bulunduğu vurgulanmıştır.

Hacıoğlu ve Demirbulat (2014), araştırmalarında 6326 sayılı 'Turist Rehberliği Meslek Kanunu' ile eğitim sisteminde yapılan değişiklikleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de rehberlik eğitimi konusunda üç farklı yapının olduğu ifade edilmiştir. Bunlar; Kültür ve Turizm Bakanlığı kursları, iki yıllık Meslek Yüksekokulları ve dört yıllık Turizm Yüksekokulları ile Turizm Fakülteleri bölümleridir. Bu üç eğitim sisteminden de mezun olanlara aynı haklar verilmesi konusunda 'Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nda bir açıklık getirilmediği vurgulanmıştır. Ayrıca, profesyonel turist rehberliği eğitimindeki bu üç boyutlu yapının, rehberlik eğitiminde tek bir standardın oluşmasını engellediği belirtilmiştir.

Hacıoğlu vd. (2014), yaptıkları araştırmada Kırklareli Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Harran Üniversitesi'ne bağlı olarak eğitim veren Turizm Meslek Yüksekokullarındaki öğrencilerin aldıkları eğitime bakış açılarına ve eğitimden

beklentilerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle; okulların tümünde öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunun okulları hakkında bilgi sahibi olmadan tercihte buldukları, bilgi toplayan öğrencilerin ise başvurdukları bilgi kaynağının eski mezunlar olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin okullarını tercih etmeleri öncesi ve sonrası fikirlerinin değişmediği ifade edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin okullarında aldıkları eğitimin kendilerini mesleklerine hazırlamada kısmen yeterli buldukları belirtilmiştir. Öğrencilerin meslek derslerine giren öğretim elemanlarını mesleki bilgi ve beceri konusunda yeterli gördükleri ifade edilmiştir. Öğrencilerin çoğunun, turizm sektöründeki çalışma koşulları hakkında bilgi sahibi oldukları, sektörde turizm eğitimi almış kişilerin sayısının azlığından şikâyet ettikleri ve kendilerinin bu eksiği gidereceklerini düşündükleri tespit edilmiştir.

Özdemir Güzel (2014), yaptığı araştırmasında turizm alanında doktora eğitimi alan öğrencilerin doktora ders aşamasına yönelik memnuniyetlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, açık ve kapalı uçlu sekiz adet sorudan oluşan soru formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin genel olarak turizm alanında almış oldukları doktora eğitiminden memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, doktora ders aşamasında alınan derslerin akademik açıdan bireye nitelik kazandırması, derslerin kişilerin uzmanlaşmak istedikleri alanlara yönelik olması, bu sebepten dolayı derslerin geniş bir yelpazeyi kapsamaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ders işleniş şeklinin ise seminer veya güncel akademik çalışmaların yürütülmesine (makale, bildiri gibi) yönelik olması gerektiği; ölçme ve değerlendirmenin de yürütülen bu çalışmalar üzerinden olmasının beklendiği ifade edilmiştir. Diğer bir sonuca göre doktora ders aşamasında uygulanan klasik sınav sisteminin başarıyı ölçmede etkili bir araç olmadığı belirtilmiştir. Buna ek olarak, öğrencilerin çoğunun danışmanlık ve kütüphane hizmetinden memnun oldukları tespit edilmiştir.

Özdemir vd. (2014), araştırmasında Meslek Yüksekokullarını ve bu okullardaki Turizm bölümlerini, 2013 ÖSYM yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu ile söz konusu Meslek Yüksekokullarının internet sitelerini temel alarak incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Türkiye’de Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Turizm Rehberliği, Turizm Animasyonu ve İkram Hizmetleri Programlarından en az birine sahip 160 adet Meslek Yüksekokulunda ön lisans düzeyinde turizm eğitimi verildiği sonucuna varılmıştır. Yakın gelecekte turist

ağırlama potansiyeli nispeten düşük olarak değerlendirilebilecek bölgelerde gerek turizm eğitimi veren Meslek Yüksekokullarının gerekse de turizm eğitimine yönelik öğrenci kontenjanlarının diğer bölgelere oranla az sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kitle turizmi açısından önemli destinasyonları bünyesinde barındıran Akdeniz ve Ege bölgelerinin Meslek Yüksekokulu sayısı bakımından İç Anadolu ve Karadeniz gibi nispeten düşük turistik arz potansiyeline sahip bölgelerin gerisinde kalmasının, Meslek Yüksekokullarının kuruluşu esnasında yaşanan bir planlama eksikliğinin göstergesi olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, turizm eğitimi veren Meslek Yüksekokullarının isimlendirilmelerinde kavram kargaşası yaşandığı, uygulamaya yönelik derslerin yetersiz kaldığı, ön lisans düzeyinde verilen turizm eğitimine yönelik olarak yeterli kadrolu öğretim elemanının bulunduğu şekilde sonuçlara da ulaşılmıştır.

Özekin (2014), araştırmasında stajlarını Leonardo da Vinci Programı kapsamında Avrupa Birliği ülkelerinde yapan Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin stajları sırasında edindikleri birikimleri ve kazandıkları yeterlilikleri irdelemeyi amaçlamıştır. Anket tekniği ile veri elde edilen bu çalışmada; kazanılan edinimlerin yabancı dil gelişimi, kişisel gelişim, mesleki gelişim ve vizyon gelişimi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğrencilerin genel memnuniyeti ile gelişim değişkenleri arasındaki ilişki incelendiğinde genel olarak yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte; yabancı dil gelişimi, vizyon gelişimi, kişisel gelişim ve genel memnuniyet arasındaki ilişkinin bağlantılı olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin mesleki gelişimleri ile genel memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki olmamasının, öğrencilerin benzer mesleki bilgileri Türkiye'deki eğitimleri sırasında almış olmalarından kaynakladığı ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak, öğrencilerin yabancı dil düzeylerinin Leonardo da Vinci Programlarından sonra ciddi düzeyde artış gösterdiği vurgulanmıştır.

Aslan ve Büyükkuru (2015), araştırmalarında turist rehberliğinin yasal düzenlemelerini inceleyerek, Türkiye'de bulunan mevcut turist rehberlerinin durumunu değerlendirmiş ve turist rehberliği eğitimi veren kurumları araştırmayı amaçlamıştır. Ayrıca, Türkiye'de verilen turist rehberliği eğitimi, dünyada bu eğitimi veren belli başlı ülkelerle kıyaslanmıştır. Ülkemizde turist rehberlerinin eğitiminin Kültür ve Turizm Bakanlığının sağlamış olduğu kurslarda ve 2-4 yıllık yükseköğretim kurumlarında verildiği; 2 ve 4 yıllık olarak verilen turist rehberliği eğitiminin de eşit haklar sağlanması bakımından yanlış bir uygulama olduğu belirtilmiştir. Eğitim

uygulamalarının; eğitimin süresi, adayların eğitime alınma şekli, eğitimin içeriği, eğitim zamanı gibi birçok yönden farklılık gösterdiği ifade edilmiştir. Buradan hareketle araştırmada, turist rehberliği eğitiminin standart hale getirilmesi ve tek merkez tarafından verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Turist rehberliği eğitiminde önemli diğer bir sorunun yabancı dil sorunu olduğu ve üniversitelerde artık farklı dillere ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Gümüş Dönmez ve Güney (2015), araştırmalarında Türkiye’de turizm eğitimi veren fakülte yöneticilerinin ve bölüm başkanlarının turizm eğitime yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenci kalitesinin her geçen gün düştüğü ve beklentilerin karşılanmadığı tespit edilmiştir. Turizm Fakültelerinde karşılaşılan en büyük sorunların, daha önceki yıllarda olduğu gibi yeterli yabancı dil öğrenememe, fiziki şartların yetersizliği ve öğrencilerin turizm sektöründen ziyade kamu veya diğer sektörlere yönelmesi gibi sorunlar olduğu vurgulanmıştır.

Orhan (2015), araştırmasında, turizm eğitimi veren ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin stajda yaşadıkları sorunların, lisans düzeyinde turizm eğitime devam etme niyetleri ve turizm mesleğine bakış açısı üzerinde etkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu çerçevede anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin lisans düzeyinde turizm eğitime devam etme konusunda kararsız oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaptıkları stajların iş bulma imkânlarını artıracığı konusundaki olumlu düşünceleri doğrultusunda, öğrencilerin staj dönemine olan tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin eğitim kurumlarında edindikleri teorik bilgilerin staj sürecinde yararlı olduğunu düşündükleri ve staj dönemini edindikleri teorik bilgileri uygulama imkânı olarak gördükleri saptanmıştır. Bunlara ek olarak, öğrencilerin, yapılan stajın kendilerine olan güveni artırdığı, stajın iş yaşamını tanımak açısından yararlı olduğu, stajın mezuniyet sonrası iş yaşamında başarılı olunmasına katkı sağlayacağı ve yapılan stajın iş bulma imkânını artıracığı gibi görüşlerinin de olduğu belirtilmiştir.

Sezerel, Tonus ve Koparal (2015), araştırmalarında Türkiye’de Turizm Fakültesi ve Yüksekokullarında verilen Turizm İşletmeciliği lisans programlarının içerik ve hedeflerini değerlendirerek Turizm İşletmeciliği eğitiminin kuramsal ve uygulamaya dönük boyutlarını incelemeyi amaçlamıştır. Okulların internet sitelerinden elde edilen

sonuçlara göre fakülte ve bölümlerin vizyon ve misyon, değer ve amaç ifadelerinin turizm alanına özgü olmadığı gibi, mevcut misyonla vizyona nasıl ulaşılacağı konusunda belirgin bir ipucu sunulmadığı, fakültelerin amaçları konusunda da bir belirsizlik olduğu tespit edilmiştir. Turizm İşletmeciliği eğitiminin belirli alanlarda uzmanlaşmamış olduğu; alanın akademik yönünden ziyade ağırlıklı olarak turizmin sektörel yönünün vurgulandığı belirtilmiştir. Buna ek olarak, araştırmada; bölümlerin amaç, vizyon ve misyon ifadelerinde daha çok turizm ve otel işletmelerinin beklentileri göz önünde tutularak genelde örgütler düzeyinde kaldığı ve bu nedenle de daha evrensel ve makro konulara değinildiği anlaşılmıştır. Ayrıca, sektöre değinilirken kamusal amaçlara ve kamu kuruluşlarıyla ilişkilere yönelik bilgilerin bulunmadığı saptanmıştır. Bunlara ek olarak, üniversitelerin nitelikli çalışan ve yönetici yetiştirme misyonuna sahip olmaları ile birlikte, söz konusu niteliğin belirsiz olduğu belirtilmiştir. Son olarak sektörün yapısal sorunları nedeniyle, amaçların gerçekleşmesinin olası görünmediği ifade edilmiştir.

Polat, Ulusoy ve Hacıoğlu (2016), araştırmalarında Türkiye'deki lisans düzeyindeki turizm eğitiminin güncel verilerle son durumunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre 2016 yılı Mayıs ayı itibari ile turizm eğitimi veren okul sayısının 107; öğrenci kabul eden okul sayısının 72 olduğu tespit edilmiştir. Turizm eğitimi verilen bölümler içerisinde Turizm İşletmeciliği Bölümünün hem yürütüldüğü okul sayısı hem de sahip olduğu kontenjan bakımından öne çıktığı belirtilmiştir. Bir diğer bulguya göre Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünün geçmişinin kısa olmasına rağmen, hem okul sayısı hem de kontenjan bakımından önemli rakamlara ulaşmış olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak, okulların düşük olarak belirtilebilecek bir oranda uygulama oteline sahip olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, turizm eğitimi verilen okullarda öğretim elemanı başına 63,6 öğrencinin düştüğü belirtilmiştir.

Seyitoğlu vd. (2016), araştırmalarında turizm işletmelerinde yönetici olarak çalışan ve aynı zamanda turizm alanında tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin aldıkları eğitime yönelik algılarını ve aldıkları eğitimin iş hayatlarına etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada, görüşme tekniği ile veri elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların aldıkları eğitime yönelik algılarının olumlu yönde olduğu, beklentilerinin karşılandığı ve genel olarak aldıkları eğitimden

memnun oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, alınan eğitimin hem kişisel hem de mesleki gelişime katkı sağladığı ve gerekli görülerek başka kişilere de önerildiği saptanmıştır.

Urdal ve Sü Eröz (2016), drama eğitiminin konaklama işletmelerindeki iş görenlerin sosyal yetenekleri üzerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Deney ve kontrol grupları, insan kaynakları departmanı tarafından belirlenen 20 iş görene kişisel bilgi anketi uygulanması ile oluşturulmuştur. Deney grubuna dahil olan katılımcılara iki gün süresince toplam 10 saat drama eğitimi verilmiş ve daha sonra eğitimin sosyal yetenek üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Sosyal Yetenek Ölçeği'nden yararlanılarak hazırlanan testten elde edilen bulgulardan hareketle, drama eğitimi alan katılımcıların sosyal yeteneğinin olumlu yönde arttığı belirlenmiştir.

Zencir, Çoşkun ve Günay Aktaş (2016), araştırmalarında Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğretim programlarının değerlendirilmesini ve turizm alanında lisans eğitiminin bilimsel bir yaklaşımla ele alınmasını amaçlamıştır. Anket ve görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Bu araştırmada, öğretim programları; amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme olmak üzere dört boyutta incelenmiştir. Elde edilen bulgular arasında; turizm fakültelerinin ezberci eğitimden uzak, bilinçli bireyler yetiştiren, yenilikçi öğrenmeyi sağlayan çok yönlü kurumlar olmalarının beklendiği tespit edilmiştir. Derslerde çeşitliliğin sağlanması, farklı öğretim-öğrenme tekniklerinin kullanılması, değerlendirmelerin klasik sınav sistemi dışında karma yöntemler kullanılarak yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Stajda yaşanan sıkıntıların da katılımcıların üzerinde durduğu konulardan biri olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, turizm eğitiminde yaşanan en büyük sıkıntının, yabancı dil eğitimi konusunda yoğunlaştığı da elde edilen sonuçlar arasında yer almıştır.

Çakır Keleş (2017), araştırmasında Türkiye'deki lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları alanında verilen eğitimin mevcut durumunu incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Gastronomi Bölümünün örgütlenme biçimlerine, program ve öğrenci sayılarına Yüksek Öğretim Kurumu Atlas sitesinden; öğretim üyesi sayısı ve uzmanlık alanları bilgilerine ise üniversitelerin resmi sitelerinden ulaşılmıştır. Türkiye'de lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümlerinin, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Turizm Fakülteleri ve Yüksekokullarda bulunduğu tespit edilmiştir. Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümlerinde eğitim veren öğretim üyelerinin uzmanlık alanları incelendiğinde öğretim üyelerinin bölümde çok farklı alanlarda kadrolaştığı belirtilmiştir. Sonuç olarak, Gastronomi ve Mutfak Sanatları alanına yoğun ilginin

olması ile gastronomi eğitiminde hızlı gelişmeler yaşandığı ve yaşanan bu gelişmelerin Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimini olumsuz yönde etkilediği vurgulanmıştır.

Sezerel (2017), araştırmasında kampüs rehberliği projesi kapsamında turizm alanında yaratıcı drama tabanlı eğitime yönelik olarak öğrenme sürecini, öğrenme çıktılarını ve katılımcıların görüşlerini inceleyerek, turist rehberliği alanında yaratıcı drama temelli çalışmalar için öneriler sunmayı amaçlamıştır. Araştırmada 18 öğrenciden broşürler, gazeteler, öğrenci günlükleri, mektuplar ve görüşmeler aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle öğrencilerin kampüse karşı olumlu tutum gösterdikleri, yaratıcı drama deneyiminin duyuşsal alanda etkili olduğu ve yaratıcı dramının turizm eğitiminde uygulanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Eren, R., Eren, A. ve Çelen (2018) araştırmalarında Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından seyahat işletmeciliği çalışanları için hazırlanan üç meslek tanımına göre Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren Turizm Fakültelerinin ders programlarını içerik analizi yöntemiyle incelemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle, ders programlarının çok büyük oranda ulusal yeterliliklerde bulunan eğitim içeriklerini karşıladığı tespit edilmiştir.

Tüm bu incelemeler ışığında aşağıdaki tabloda, sözü geçen bildirimlerde ele alınan araştırma konularına yer verilmiştir.

Tablo 2.4. *Turizm eğitimine ilişkin yazılmış bildiriler*

<i>Yılı</i>	<i>Yazarı</i>	<i>Araştırma Konusu</i>
1992	Bir vd.	Turizm Eğitimi Sertifika Programı çerçevesinde sertifika alan öğrencilerin genel durumlarının değerlendirilmesi
1992	Türksoy	Turizm eğitimine dinamizm kazandırma sorunu ve turizm eğitiminde bir simülasyon modeli önerisi
2012	Erdoğan ve Yılmaz	Türkiye’deki yükseköğretimde turizm eğitiminin zaman içerisindeki değişimi
2013	Boylu ve Arslan	Türkiye’deki turizm eğitiminde rakamsal gelişmelerin değerlendirilmesi
2013	Özen ve Eren	Hareket temelli işlemler teknolojisine sahip Microsoft Kinect cihazının yiyecek içecek servisi dersinde uygulamalı eğitim aracı olarak kullanılabilirliği
2014	Çokışler ve Öter	Türkiye’deki tur rehberlerinin eğitimiyle ilgilenen eğitim kurumlarının mevcut durumu
2014	Doğan ve Kekeç Morkoç	Meslek Yüksekokulu düzeyinde eğitim sisteminin değerlendirilmesi

2014	Güven ve Ceylan	Turist rehberliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki ders programlarının Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliği'ne uygunluğu yönünden incelenmesi
2014	Hacıoğlu ve Demirbulat	'Turist Rehberliği Meslek Kanunu' ile eğitim sisteminde yapılan değişikliklerin incelenmesi
2014	Hacıoğlu vd.	Turizm meslek yüksekokullarındaki eğitime yönelik görüşlerin belirlenmesi
2014	Özdemir Güzel	Turizm alanında doktora eğitimi alan öğrencilerin doktora ders aşamasına yönelik memnuniyetlerinin belirlenmesi
2014	Özdemir vd.	Meslek Yüksekokullarının ve bu okullardaki Turizm bölümlerinin nitelik ve nicelik olarak incelenmesi
2014	Özekin	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2015	Aslan ve Büyükkuru	Türkiye'deki turist rehberlerinin durumu ve turist rehberliği eğitimi veren kurumlar
2015	Gümüş Dönmez ve Güney	Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi
2015	Orhan	Ortaöğretim düzeyinde yapılan staja yönelik görüşlerin belirlenmesi
2015	Sezerel, Tonus ve Koparal	Türkiye'de Turizm Fakülteleri ve Yüksekokullarında verilen Turizm İşletmeciliği Programlarının içerik ve hedeflerinin değerlendirilmesi
2016	Polat, Ulusoy ve Hacıoğlu	Türkiye'deki lisans düzeyinde mesleki turizm eğitiminin mevcut durumu
2016	Seyitoğlu vd.	Turizm sektöründe çalışan ve aynı zamanda lisansüstü eğitimlerine devam eden öğrencilerin turizm eğitimine yönelik görüşleri
2016	Urdal ve Sü Eröz	Drama eğitiminin konaklama işletmelerindeki iş görenlerin sosyal yetenekleri üzerine etkisi
2016	Zencir, Çoşkun ve Günay Aktaş	Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğretim programlarının değerlendirilmesi
2017	Çakır Keleş	Türkiye'deki lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları alanında verilen eğitimin mevcut durumu
2017	Sezerel	Kampüs rehberliği projesi kapsamında uygulanan drama eğitiminin öğrenme sürecine, öğrenme çıktılarına ve katılımcıların görüşlerine etkisi
2018	Eren, R., Eren, A. ve Çelen	Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından seyahat işletmeciliği çalışanları için hazırlanan üç meslek tanımına göre Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren Turizm Fakültelerinin ders programlarının incelenmesi

Tablo 2.4'te 1992 yılından 2018 yılına kadar turizm eğitimi ile ilgili yazılmış erişilebilen bildirilerdeki araştırma konuları sıralanmıştır. Bildiriler incelendiğinde,

Turizm Eğitimi Sertifika Programı ile ilişkili bir araştırmaya (Bir vd. 1992) rastlamak mümkündür. Bunlara ek olarak, bazı araştırmaların (Erdoğan ve Yılmaz, 2012; Boylu ve Arslan, 2013; Doğan ve Kekeç Morkoç, 2014; Hacıoğlu vd., 2014; Özdemir vd., 2014; Gümüş Dönmez ve Güney, 2015; Polat, Ulusoy ve Hacıoğlu, 2016; Çakır Keleş, 2017) yükseköğretim düzeyinde turizm eğitiminin mevcut durumuna odaklandığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte, turist rehberlerinin eğitimi ile ilgili araştırmaların (Çokışler ve Öter, 2014; Güven ve Ceylan, 2014; Hacıoğlu ve Demirebulat, 2014; Aslan ve Büyükkuru, 2015) da yapıldığı görülmüştür. Ayrıca, turizm eğitiminde simülasyon ve hareket temelli işlemler teknolojisinin öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanılabilirliğinin incelendiği araştırmalar (Türksoy, 1992; Özen ve Eren, 2013) da mevcuttur.

Konu ile ilgili bildirimler değerlendirildiğinde, bazı araştırmaların (Özdemir Güzel, 2014; Seyitoğlu vd., 2016; Çakır Keleş, 2017) lisansüstü turizm eğitimi ile ilişkili olarak ele alındığı anlaşılmıştır. İncelenen bildirimlerin bazılarının (Özekin, 2014; Orhan, 2015) ortaöğretim düzeyinde yapılan stajlara yönelik yapıldığı görülmüştür. Ayrıca, bildirimlerin bazılarında (Güven ve Ceylan, 2014; Sezerel, Tonus ve Koparal, 2015; Zencir, Çoşkun ve Günay Aktaş, 2016; Çakır Keleş, 2017; Eren, R., Eren, A. ve Çelen, 2018) öğretim ve ders programlarının değerlendirilmesi üzerine araştırmaların ele alındığı anlaşılmıştır. Yapılan bir araştırmanın (Çakır Keleş, 2017) gastronomi ve mutfak sanatları eğitimi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, incelenen bildirimler arasında bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturan bir yöntem olarak yaratıcı dramının uygulanabilirliği ile ilişkili olarak yapılan iki araştırmanın (Urdal ve Sü Eröz, 2016; Sezerel, 2017) da mevcut olduğu görülmüştür. Urdal ve Sü Eröz'ün (2016) araştırmasında drama eğitiminin sektör çalışanlarının sosyal yetenekleri üzerine etkisini ölçmeye yönelik olarak gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Sezerel'in (2017) araştırması Turist Rehberliği Bölümü öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemine yönelik görüşlerinin belirlenmesi ve yöntemin öğrenme sürecine ve çıktılara etkisi üzerine yapılan bir araştırmadır.

Turizm eğitimi ile ilgili olarak yapılmış olan çalışmalar genel olarak değerlendirilecek olursa, konunun ele alınmaya başlandığı yıllarda çalışmalarda daha çok kuramsal bilgilerin verildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmaların çoğunlukla turizm eğitiminin yapısını ele aldıkları ve bilgi verici niteliğe sahip oldukları görülmüştür.

Turizm eğitiminin öneminin anlaşılmasıyla birlikte yıllar itibariyle daha görgül çalışmaların ele alındığı söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde turizm ve yaratıcı drama ile ilişkili olarak yapılan çalışmaların (Armstrong, 2003; Bil, 2012; Urdal ve Sü Eröz, 2016; Sezerel, 2017; Benjamin ve Kline, 2019; Sezerel ve Özoğul, 2019) oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Armstrong (2003) çalışmasında rol oynama tekniğinin sürdürülebilir turizm yönetimi konusunda mesleki becerilerin öğretilmesinde etkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bil (2012) ve Urdal ve Sü Eröz'ün (2016) çalışmaları yükseköğretim kurumlarında verilen turizm eğitiminden ziyade sektör çalışanlarının hizmet içi eğitimine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Sezerel'in (2017) çalışması yaratıcı drama yöntemine yönelik görüşlerin belirlenmesi ve yöntemin etkililiği üzerine yapılmış bir çalışmadır. Benjamin ve Kline'nın (2019) çalışması doğaçlama tekniğinin bireylerin güven duymalarının ve iş birlikçi öğrenme ortamlarının iyileştirilmesinde etkisine yönelik olarak yapılmıştır. Sezerel ve Özoğul'un (2019) çalışması ise Turizm Rehberliği Bölümü öğrencilerinin uzman mantosu yaklaşımına yönelik algılarının belirlenmesi amacını taşımaktadır. Dolayısıyla Turizm İşletmeciliği eğitiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilişkili olarak başarı odaklı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda, alanyazındaki bu boşluğun doldurulması düşüncesinden hareketle, bu araştırmada, Turizm İşletmeciliği eğitimi ve öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisinin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. İlerleyen başlıklar altında, araştırmanın yöntemine ilişkin bilgilere yer verilecektir.

3. YÖNTEM

Tez çalışmasının bu bölümünde, araştırmada kullanılan bilimsel yöntem hakkında bilgiler sunulmuştur. Bu doğrultuda; araştırma yaklaşımı ve tasarımı, alan uzmanlarının ve araştırmacının rolleri, uygulama yapılan dersin seçimi, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Son olarak, bu bölümde, deneysel müdahale süreci, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizi yer almıştır.

3.1. Araştırmanın Yaklaşımı ve Tasarımı

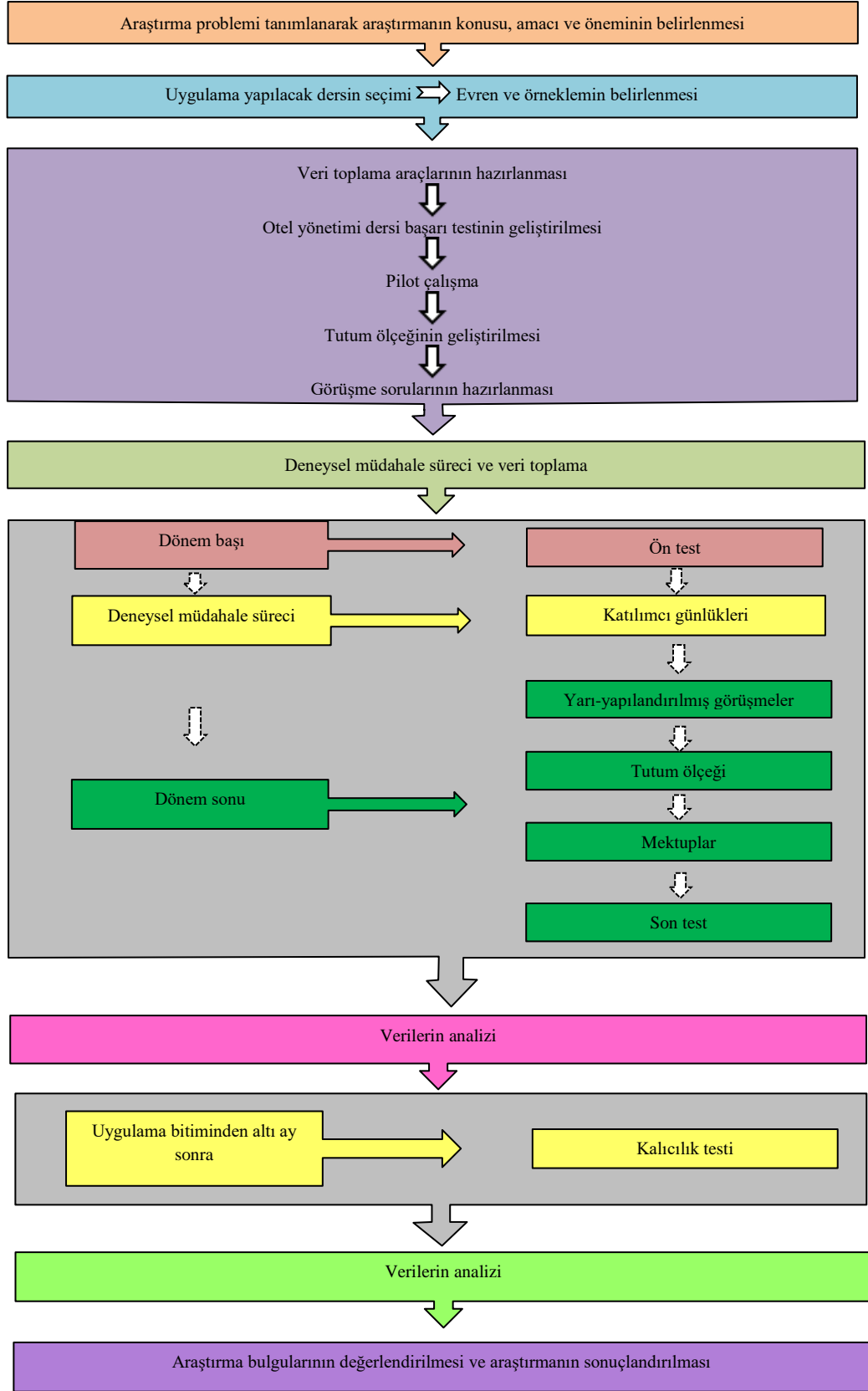
Araştırmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanıldığı için karma yöntem yaklaşımı esas alınmıştır. Karma yöntem araştırmaları, nitel ve nicel formların birleştirilmesi veya ilişkilendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2009, s. 4). Karma yöntem kullanılmasıdaki amaç araştırmada, düz anlatım yöntemi ve yaratıcı drama yöntemi ile ders alan öğrencilerin davranış, tepki ve hisleri gibi karmaşık olguların incelenmesidir. Gerçekleştirilecek araştırmada nicel verilerin yanı sıra, deney grubundan nitel veriler elde edilerek yaratıcı drama yönteminin etkisine ilişkin daha detaylı bilgiler elde edileceği düşünülmüştür.

Bu araştırmada, tamamlayıcı ve genişletme amaçlı karma yöntem yaklaşımı kullanılması uygun bulunmuştur. Çünkü bu araştırmada kullanılan tamamlayıcı karma yöntemde, nitel ve nicel veriler hem çakışmaların olduğu durumları, hem de olayları farklı açılardan ölçerek zengin ve ayrıntılı bir hale getirmek için kullanılmıştır (Greene vd., 1989; Giannakaki, 2005'ten aktaran Gökçek, 2015, s. 382). Genişletici karma yöntemde ise araştırmanın farklı bileşenleri için farklı yöntemler kullanarak çalışmanın kapsamını genişletmek amaçlanmıştır. Başka bir deyişle, birbirinden ayrı olguları incelemek için farklı araştırma yöntemleri kullanılarak araştırmanın sınırlarını genişletmek istenmiştir (Greene vd., 1989; Giannakaki, 2005'ten aktaran Gökçek, 2015, s. 383).

Bu araştırmanın nicel aşamasında, düz anlatım yöntemi ve yaratıcı drama yöntemi ile verilen otel yönetimi dersi kapsamında öğrenci başarılarının değerlendirilmesine yönelik yarı deneysel bir desen kullanılmıştır. Eğitim ile ilgili araştırmalarda araştırmacıların gerçek deneysel çalışmalar yapmaları çoğunlukla mümkün değildir. Bunun en önemli nedeni okul ve sınıf ortamlarında kişilerin gruplara yansız dağıtılmasının imkânsız olmasıdır. Okul ortamlarında sınıflar okul yönetimi tarafından

oluşturulduğu için üzerinde çalışılacak öğrencilerin deney ve kontrol gruplarına yansız olarak atanmaları olanaklı değildir. Bu durumda yapılabilecek şey daha önceden oluşturulmuş gruplardan birinin veya bir kaçının deney, birinin veya bir kaçının kontrol grubu olmasına rastgele karar verilmesidir. Bu tür bir model yarı deneysel olarak adlandırılmaktadır (Özmen, 2015, s. 60). Kullanılan yarı deneysel desen ise ön test/son test eşitlenmemiş kontrol gruplu desendir. Bu doğrultuda, her iki gruptaki öğrencilerin benzer niteliklere sahip olmalarına özen gösterilmiştir.

Araştırmanın amacı ve örneklem seçimi doğrultusunda nicel ve nitel veriler farklı zaman dilimlerinde ve sırasıyla toplanmıştır. Ayrıca, nicel ve nitel verilere eşit derecede öncelik verilmiştir. Nicel aşamada çoktan seçmeli sorulardan oluşan başarı testleri ve otel yönetimi dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Nitel aşamada yarı-yapılandırılmış görüşmeler, mektuplar ve katılımcı günlükleriyle veri toplanmıştır. Son aşamada uygulama bitiminden altı ay sonra kalıcılık testi uygulanmış, elde edilen bulgular sonuç bölümünde yorumlanmıştır. Bu yaklaşımın mantığı nicel verilerden elde edilen sonuçların araştırma sorununun genel bir resmini vermesidir. Genel olarak nitel veri toplama yoluyla, genel resmi yeniden tanımlamak, genişletmek veya açıklamak mümkün olabilmektedir. Bu yaklaşım açıklayıcı sıralı karma yöntem tasarımı olarak adlandırılmakta ve eğitimle ilişkili araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır (Creswell, 2012, s. 542; Creswell ve Clark, 2015, s. 79). Buna göre araştırma süreci şekil 3.1'deki gibidir.

Şekil 3.1. Araştırma süreci

3.2. Alan Uzmanlarının ve Araştırmacının Rollerini

3.2.1. Araştırmacı

Araştırmacı doktorasında turizm eğitimi ve yaratıcı drama konulu bir tez hazırlamak istediği için yaratıcı drama alanına dönük eğitimlere ve atölyelere katılmıştır. Öncelikle, araştırmacı Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesinde yaratıcı drama eğitmeni olan Dr. Öğr. Üyesi Hakan Sezerel'in yürütmüş olduğu drama, turizmde drama ve süreçsel drama derslerine katılmış ve süreci gözlemleyerek raporlar tutmuştur. Sonrasında yaratıcı drama alanında yetkinlik kazanmak ve eğitmenlik yapabilmek amacıyla Çağdaş Drama Derneği Eskişehir Şubesinde yaratıcı drama eğitmenliği/liderliği eğitimlerini tamamlamıştır. Bu süreçte ayrıca, alanını desteklemek ve kendini geliştirebilmek adına dernek tarafından hazırlanan atölyelere katılmıştır. Bununla birlikte, yine Çağdaş Drama Derneğinin düzenlemiş olduğu Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresinde yer alan atölyelere katılarak kendini geliştirmeyi amaçlamıştır.

Araştırmacı, yapılacak tüm çalışmaların planlanması, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesi ile raporlaştırılması süreçlerini yerine getirmiştir. Tez izleme kuruluna belirli aralıklarla yapmış olduğu çalışmaların raporlarını sunmuştur. Tez izleme komitesi üyeleri olan yaratıcı drama alan uzmanları, turizm alan uzmanları ve nitel ve nicel veri analizi alan uzmanlarıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Otel yönetimi dersine yönelik araştırmacı tarafından hazırlanan drama atölyeleri alan uzmanlarının görüşlerine sunularak öneriler doğrultusunda düzenlenmiş, geliştirilmiş ve uygulama sürecine geçilmiştir. Hazırlanan atölyeler öğrenci grubuna uygulanmış ve sonuçları yine alan uzmanlarının yer aldığı tez izleme komitesine sunulmuştur. Son olarak, araştırma süreci boyunca yapılan her çalışma raporlaştırılarak tez izleme komitesi üyelerine sunulmuş ve görüş alınmıştır.

3.2.2. Alan uzmanları

Turizm alanında görüşüne başvuru alan uzmanları Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesinde görev yapan akademisyenlerdir. Yaratıcı drama alan uzmanlarından biri Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesinde görev yapan ve aynı zamanda yaratıcı drama eğitmeni olan bir akademisyendir. Diğer bir yaratıcı drama alan uzmanı ise Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi alanında çalışan bir akademisyen olmakla birlikte, yaratıcı drama eğitmeni ve Çağdaş

Drama Derneğinin Genel Başkanıdır. Araştırma süreci boyunca görüş alınan tüm uzmanlar EK-1’de sunulmuştur.

3.3. Ders Seçimi

Öncelikle uzman görüşleri alınarak araştırmanın Turizm İşletmeciliği Bölümünde verilen otel yönetimi dersi kapsamında yürütülmesine karar verilmiştir. Turizm İşletmeciliği Bölümünün seçilmesinin nedeni, bölümde uygulamalı ders sayısının az oluşudur. Tablo 3.1’de Turizm İşletmeciliği Bölümünün program yeterliliklerine (çıktılarına) yer verilmiştir.

Tablo 3.1. *Turizm İşletmeciliği Bölümü program yeterlilikleri (Çıktıları)*

1	Ortaöğretimde kazanılan yeterlikler üzerine kurulan, en güncel bilgileri içeren ders kitapları, uygulama araç ve gereçleri ve diğer bilimsel kaynaklarla desteklenen ileri düzeyde bilgi ve kavrayışa sahip olur, bunları kullanabilir.
2	Turizm alanındaki kavramları, fikirleri ve verileri bilimsel yöntemlerle değerlendirir, karmaşık problem ve konuları belirler; analiz edebilir; tartışmalar yapabilir; kanıta ve araştırmalara dayalı öneriler geliştirebilir.
3	Uzman ya da uzman olmayan dinleyici gruplarını, turizm ile ilgili konularda bilgilendirir; onlara düşüncelerini, problemleri ve çözüm yöntemlerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü aktarabilir.
4	Türkçe yazılı ve sözlü iletişim yeterliliğine sahip olup doğru ve etkili konuşabilir; ikna gücü yüksek, bilgileri ve düşünceleri başkalarının anlayabileceği şekilde konuşarak iletebilir; yorumlama ve eleştirebilme yeteneğine sahip olabilir.
5	Eleştirel düşünebilen; alternatif çözümlerin, değerlendirmelerin ve sorunlara yaklaşım yollarının zayıf ve kuvvetli yönlerini tanımlamak için akıl yürütebilir ve farklı kaynaklardan bilgi elde edebilme ve analiz etme becerisine sahip olur ve inisiyatif kullanabilir.
6	Turizm alanındaki uygulamalarda karşılaşılabileceği öngörülemeyen karmaşık durumlarda sorumluluk alarak çözüm üretebilir.
7	Turizm ile ilgili sektörlerde sorumluluğu altında çalışanların mesleki gelişimine yönelik etkinlikleri planlayıp yönetebilir; hissedarları ve paydaşları eğitebilir.
8	Kelime anlamı, kompozisyon kuralları ve gramer dâhil olmak üzere bir yabancı dilde bilgi sahibi olup, alanındaki bilgileri izleyip yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde en az bir yabancı dil bilgisine sahip olabilir. (“European Language Portfolio Global Scale”, Level B1),
9	Turizm alanının gerektirdiği düzeyde bilgisayar yazılımı (ön büro ve materyal yönetimi, bilet satış vb.) ve donanımı bilgisine sahip olur ve bilişim teknolojilerini kullanabilir (ECDL-A“European Computer Driving Licence”, Advanced Level).
10	Takım çalışmasına yatkın, liderlik özelliklerine sahip ve diğer alanlardaki uzmanlarla iletişim

	kurabilme yeterliliğine sahip olur.
11	Turizm alanı ile ilgili sayısal ve istatistiksel araştırma becerisine ve düşünme yeteneğine sahip olabilir; alınacak kararların sonuçlarını öngörebilir ve doğru tahminlerde bulunabilir, sebep-sonuç ilişkilerini göz önünde bulundurabilir; analitik düşünce yapısına sahip olabilir ve stratejik yaklaşım geliştirebilir.
12	Öz değerlendirme yaparak sürekli gelişim için çaba harcar ve yeni bilgi ve fikirlere açık olarak, kendisini ve kurumunu geliştirmede etkin rol oynayabilir.
13	Mesleği ile ilgili mevzuatı (yasa, yönetmelik, genelge vb.), temel değer ve ilkeleri izleyerek bunlara uygun davranır; iş güvenliği, işçi sağlığı, sosyal güvenlik hakları, kalite kontrol ve yönetimi ile doğal çevrenin korunma konularında yürütücü düzeyinde yeterli bilgi ve bilince sahip olabilir.
14	Sorumluluğundaki kişiler ve özellikle toplumun alanla ilgili ilgi, istek ve ihtiyaçlarını bilir; ülkenin ve yakın çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır; bu özelliklere uygun öğretim ve öğrenme süreçlerini planlar, uygular ve yönetir.
15	Bölüm mezunları alanı ile ilgili bilgileri toplar, çözümler ve yorumlar.
16	Bölüm mezunları alanında mesleki gelişime yönelik etkinlikleri planlar.
17	Bölüm mezunları alanı ile ilgili temel değer ve ilkeleri gözetir.
18	Bölüm mezunları işletme fonksiyonlarını yürütür.
19	Bölüm mezunları disiplinler arası araştırma ve inceleme yapar.
20	Bölüm mezunları alanlarında projeler geliştirir.

Otel yönetimi dersinin seçilmesinin nedeni, bu dersin alan için gerekli bilgi ve donanımı kazandırabilecek temel mesleki bir ders olmasıdır. Turizm İşletmeciliği Bölümünde otel yönetimi dersi dördüncü yarıyıldan itibaren zorunlu ders olarak verilmektedir. Öğretim dili Türkçedir. Bu derste teorik eğitim verilmekte, ancak uygulama yapılmamaktadır. Tablo 3.2’de otel yönetimi dersinin içeriğine yer verilmiştir.

Tablo 3.2. *Otel yönetimi dersi içeriği*

Haftalar	Konular
1. Hafta	Dersin Tanıtımı ve Amacı
2. Hafta	Otellerde Yönetim ve Yönetici
3. Hafta	Yönetim Teorileri 1
4. Hafta	Yönetim Teorileri 2
5. Hafta	Planlama
6. Hafta	Örgütlenme
7. Hafta	Ara Sınav
8. Hafta	Ara Sınav

9. Hafta	Koordinasyon
10. Hafta	Yönelme
11. Hafta	Motivasyon
12. Hafta	Liderlik
13. Hafta	Kontrol
14. Hafta	Otellerde Kullanılan Yeni Uygulamalar
15. Hafta	Final Sınavı

Tabloda görüleceği üzere otel yönetimi dersi 15 haftalık bir süre kapsamında verilmektedir. Bu ders içeriğinde 10 ünite bulunmaktadır.

3.4. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Eskişehir’de bulunan Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise Eskişehir’de bulunan Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümünde verilen otel yönetimi dersini alan öğrencileri kapsamıştır. Bu çalışmada, sıralı nicel-nitel karma yöntem örnekleme kullanılmıştır. Bu teknikle yapılan birçok çalışmada nicel aşamada kullanılan son örneklem, daha sonraki nitel aşamada örneklem seçme için belirleyici olarak kullanılmaktadır (Kemper vd. 2003’den aktaran Gökçek, 2015, s. 387). Nicel aşama için Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinden otel yönetimi dersini alan ikinci sınıf öğrencileri amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Otel yönetimi dersi üst sınır 30 kişi olarak şekilde A ve B grubu olarak farklı günlerde verilmek üzere açılmış ve öğrenciler derslerde hangi yöntemin uygulanacağını bilmeden kendi ders programlarına göre ders seçimi yapmışlardır. Dersin hangi yöntemle işleneceği derslerin başlangıcında ekle-sil haftasında açıklanmış ve derse devam edip etmeme tercihi öğrenciye bırakılmıştır. Araştırmada bir kontrol (A grubu), bir de deney grubu (B grubu) kullanılmıştır. Derse devam etmeyerek devamsızlıktan kalan öğrenciler araştırmaya dahil edilmemiştir. Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan son test uygulanan deney grubu öğrenci sayısı 18, otel yönetimi dersini düz anlatım yöntemi ile alan son test uygulanan kontrol grubu öğrenci sayısı da 18’dir. Bu eşitlik tesadüfi olarak sağlanmıştır.

Nitel aşama için alt örneklem olarak otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan öğrenciler, son test olarak uygulanan başarı testinden alınan puanlara göre amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda, geçerli puan alıp dersi

başarı ile tamamlayan, otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan 18 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, bu öğrencilerden mektup yazmaları istenmiş ve yine bu öğrencilerin katılımcı günlükleri araştırma kapsamına alınmıştır.

Son testten altı ay sonra yapılan kalıcılık testi ise öğrenim hayatına devam eden ve erişilebilen öğrencilere uygulanmıştır. Bu doğrultuda bir öğrencinin öğrenim hayatına son vermesi ve diğer yedi öğrencinin Erasmus öğrenci değişimi programı ile yurt dışına çıkması nedeniyle deney grubundaki 14 öğrenciye ve kontrol grubundaki 14 öğrenciye kalıcılık testi uygulanmıştır. Bu eşitlik de yine tesadüfi olarak sağlanmıştır.

Tablo 3.3. *Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrenci sayıları*

<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Deney Grubu	14	50,0
Kontrol Grubu	14	50,0
Toplam	28	100

Tabloda görüldüğü üzere deney grubunda 14 öğrenci, kontrol grubunda ise 14 öğrenci olmak üzere araştırma kapsamına alınan toplam öğrenci sayısı 28'dir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aşaması sıralı bir biçimde gerçekleşmiştir. Öncelikle nicel veriler toplanmış, sonrasında yaratıcı drama yöntemi ile ders alan öğrencilerden yarı-yapılandırılmış görüşmeler, mektuplar ve katılımcı günlükleri aracılığıyla nitel veriler elde edilmiştir. Nicel verilerin önce toplandığı sıralı araştırmalarda bir sonraki aşamada bulguları arttırmak için istatistiksel yöntemler kullanılabilir. Yapılandırılmış bir anket veya bilgi verici görüşmelerle tekrarlı bir analitik süreçte veri toplama ve analiz etme, belirlenen ve beklenmedik temaların açıklanmasında önemli bir bilgi sağlamaktadır (Driscoll vd., 2007'den aktaran Gökçek, 2015, s. 389).

Çalışmada veri toplamak amacıyla uzman görüşleri (EK-1) doğrultusunda hazırlanmış olan çoktan seçmeli sorulardan oluşan başarı testi, otel yönetimi dersi tutum ölçeği, açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formları ve öğrencilerin yazdıkları, derse yönelik görüşlerini içeren mektuplar kullanılmıştır. Bu doğrultuda, öğrencilerin değerlendirilmesi amacıyla dört adet veri toplama aracı hazırlanmıştır. Ayrıca, deneysel

müdahale süreci içinde her dersin sonunda öğrencilerin yazmış oldukları katılımcı günlüklerinden de yararlanılmıştır.

3.5.1. Otel yönetimi dersine yönelik başarı testinin geliştirilmesi

Araştırmada kullanılan başarı testinin geliştirilmesinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir (Turgut ve Baykul, 2017, s. 215):

1. Testin hangi amaçla kullanılacağını belirlenmesi
2. Testle ölçülecek davranışların saptanması
3. Maddelerin yazılması
4. Maddelerin gözden geçirilmesi
5. Deneme formunun hazırlanması
6. Deneme uygulamasının yapılması
7. Deneme uygulaması cevap kâğıtlarının puanlanması, madde analizi ve madde seçimi
8. Nihai testin oluşturulması ve istatistiklerinin kestirilmesi

Başarı testinin geliştirilmesi aşamasında öncelikle dersin kaynak kitabı (Akoğlan Kozak vd., 2013) incelenmiştir. Bu doğrultuda dersin kaynak kitabından yararlanılarak uzman görüşleri doğrultusunda dersin amaçları ve hedefleri belirlenmiştir. Otel yönetimi dersinin amaçları ve hedefleri aşağıda verilen tabloda açıklanmıştır.

Tablo 3.4. Otel yönetimi dersinin amaçları ve hedefleri

ÜNİTELER	OTEL YÖNETİMİ DERSİNİN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ
Otellerde Yönetim ve Yönetici	<ul style="list-style-type: none">• Dersin amacı: Yönetim faaliyetinin kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none">-Yönetim kavramını tanımlar.-Yönetici kavramını tanımlar.-Yöneticileri sınıflandırır.-Yönetici yetenekleri ile yönetim basamaklarını ilişkilendirir.-Yöneticinin yönetsel rollerini açıklar.
Yönetim Teorileri	<ul style="list-style-type: none">• Dersin amacı: Yönetim sürecinin farklı teoriler itibariyle kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none">-Yönetim teorilerini (Bilimsel yönetim teorisi, kamu yönetimi teorisi, davranışsal yönetim teorisi, yönetim bilimi teorisi ve örgütsel çevre teorisi) tartışır.
Planlama	<ul style="list-style-type: none">• Dersin amacı: Otel işletmelerindeki planlama fonksiyonunun kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none">-Planlama kavramını tanımlar.-Planlama sürecini açıklar.-Plan çeşitlerini açıklar.

	-Planlama alanlarını açıklar.
Örgütleme	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin amacı: Otel işletmelerindeki örgütleme fonksiyonunun kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Örgüt kavramını tanımlar. -Örgüt modellerini açıklar. -Örgütleme sürecini açıklar. -Örgütleme türlerini açıklar. -Otel işletmelerinde bölümlendirmeyi açıklar.
Koordinasyon	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin amacı: Otel işletmelerindeki koordinasyon fonksiyonunun kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Koordinasyon kavramını tanımlar. -Koordinasyon çeşitlerini açıklar. -Koordinasyon araçlarını açıklar.
Yöneltme	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin amacı: Otel işletmelerindeki yöneltme fonksiyonunun kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Yöneltme kavramını tanımlar. -Yöneltme araçlarını (Yetki, otorite, güç, yetki devri ve ekip) açıklar.
Motivasyon	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin amacı: Motivasyon konusunun farklı teoriler itibarıyla kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Motivasyon kavramını tanımlar. -Kapsam teorilerini açıklar. -Süreç teorilerini açıklar.
Liderlik	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin amacı: Liderlik konusunun kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lider ve yönetici arasındaki farkları ayırt eder. -Liderlik güçlerinin türlerini açıklar. -Lider rollerini açıklar. -Liderlik teorilerini açıklar. -Yeni liderlik yaklaşımlarını açıklar.
Kontrol	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin amacı: Otel işletmelerindeki kontrol fonksiyonunun kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kontrol kavramını tanımlar. -Kontrol ve denetim arasındaki farkları ayırt eder. -Kontrol ilkelerini açıklar. -Kontrol çeşitlerini açıklar. -Kontrol sürecini açıklar. -Kontrol araçlarını açıklar. -Otelde kullanılan kontrol çeşitlerini açıklar.
Otellerde Kullanılan Yeni Uygulamalar	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin amacı: Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamaların kavranması. <p>Hedefler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamaları (Her şey dahil, her şey hariç, insan sermayesi ve yönetimi, yeşil işletmecilik, veri madenciliği, sanal yönetim, yetkinlik yönetimi ve dış kaynak kullanımı) açıklar.

Tabloda görüleceği üzere otel yönetimi dersinin konuları kapsamında 36 hedef belirlenmiştir. Bir sonraki aşamada dersin hedefleri, hazırlanan belirtke tablosuna yerleştirilmiştir. Soru havuzunun bilişsel davranış düzeylerinin bilgi, kavrama ve

uygulama basamaklarına göre hazırlanmasına karar verilmiştir. Hazırlanan belirtke tablosuna aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 3.5. Belirtke tablosu

Belirtke Tablosu							
Ünite	Kazanımlar	Bilişsel Davranış Düzeyleri					Toplam
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	
Otelde Yönetim ve Yönetici	Yönetim kavramını tanımlar.	1	1				2
	Yönetici kavramını tanımlar.	1		1			2
	Yöneticileri sınıflandırır.	1	1	1			3
	Yönetici yetenekleri ile yönetim basamaklarını ilişkilendirir.	1	1	1			3
	Yöneticinin yönetsel rollerini açıklar.	2	1				3
Yönetim Teorileri	Yönetim teorilerini (Bilimsel yönetim teorisi, kamu yönetimi teorisi, davranışsal yönetim teorisi, yönetim bilimi teorisi ve örgütsel çevre teorisi) tartışır.	10					10
Planlama	Planlama kavramını tanımlar.	1	1				2
	Planlama sürecini açıklar.	2					2
	Plan çeşitlerini açıklar.	3					3
	Planlama alanlarını açıklar.	3					3
Örgütleme	Örgüt kavramını tanımlar.	1		1			2
	Örgüt modellerini açıklar.	3					3
	Örgütleme sürecini açıklar.	1					1
	Örgütleme türlerini açıklar.	2		1			3
	Otel işletmelerinde bölümlendirmeyi açıklar.	1					1
Koordinasyon	Koordinasyon kavramını tanımlar.	1					1
	Koordinasyon çeşitlerini açıklar.	3					3
	Koordinasyon araçlarını açıklar.	1					1
Yönelme	Yönelme kavramını tanımlar.	1					1
	Yönelme araçlarını (Yetki, otorite, güç, yetki devri ve ekip) açıklar.	3					3
Motivasyon	Motivasyon kavramını tanımlar.	1					1
	Kapsam teorilerini açıklar.	3					3
	Süreç teorilerini açıklar.	3					3
Liderlik	Lider ve yönetici arasındaki farkları ayırt eder.		2				2
	Liderlik güçlerinin türlerini açıklar.	3					3
	Lider rollerini açıklar.	2					2
	Liderlik teorilerini açıklar.	3					3
	Yeni liderlik yaklaşımlarını açıklar.	3					3
Kontrol	Kontrol kavramını tanımlar.	2					2
	Kontrol ve denetim arasındaki farkları ayırt eder.		1				1
	Kontrol ilkelerini açıklar.	1					1
	Kontrol çeşitlerini açıklar.	1					1
	Kontrol sürecini açıklar.	2					2

	Kontrol araçlarını açıklar.	1						1
	Otellerde kullanılan kontrol çeşitlerini açıklar.	1						1
Otellerde Kullanılan Yeni Uygulamalar	Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamaları (Her şey dahil, her şey hariç, insan sermayesi ve yönetimi, yeşil işletmecilik, veri madenciliği, sanal yönetim, yetkinlik yönetimi ve dış kaynak kullanımı) açıklar.	10						10
	Toplam	78	8	5	-	-	-	91

Dersin kaynak kitabından (Akoğlan Kozak vd., 2013) yararlanılarak dersin amaçları ve hedefleri doğrultusunda 91 adet çoktan seçmeli sorunun bulunduğu soru havuzu oluşturulmuş ve kapsam ve görünüş geçerliği için uzman görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen görüşler değerlendirilerek başarı testinde yer almak üzere her bir kazanım için bir soru olmak üzere toplamda 36 adet soru yazılmasına karar verilmiştir. Ayrıca, oluşturulan başarı testine demografik ve davranışsal bilgilerin elde edilmesine yönelik soruların eklenmesi uygun görülmüş ve pilot çalışma için hazır hale getirilmiştir. Tablo 3.6’da demografik ve davranışsal bilgilerin elde edilmesine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Tablo 3.6. Demografik ve davranışsal bilgilerin elde edilmesine yönelik sorulmuş sorular

<ol style="list-style-type: none"> 1. Cinsiyetiniz: 2. Turizm sektöründe çalıştınız mı? 3. Staj yaptınız mı? 4. Daha önce yönetim konulu herhangi bir ders aldınız mı? 5. Daha önce yönetim konulu bir seminere katıldınız mı? 6. Daha önce işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okudunuz mu? 7. Otel yönetimi dersini kaç kez aldınız? 8. Daha önce yaratıcı drama yöntemi ile karşılaştınız mı?
--

Ölçme araçlarına demografik ve davranışsal bilgilerin elde edilmesine yönelik soruların eklenmesinin amacı; öğrencilerin sektör tecrübesinin bulunup bulunmamasının, yönetim konulu bir ders alıp almamalarının, yönetim konulu bir seminere katılıp katılmamalarının, yönetim veya işletmecilik ile ilgili bir bölümde okuyup okumamalarının, otel yönetimi dersini ilk kez veya daha çok kez almalarının ve son olarak daha önce yaratıcı drama yöntemi ile karşılaşmış karşılaşmamalarının derste

başarılarını, derse yönelik görüşlerini ve tutumlarını etkileyip etkilemediğinin belirlenmesinde kullanılmak istenmesidir.

3.5.2. Pilot çalışma

Belli bir amaçla kullanılacak bir testin son formuna alınacak maddeler, son formun uygulanacağı gruba çok benzeyen bir örneklem grubuna, son uygulamada bulunacak koşulların benzeri koşullar altında uygulanan çok sayıdaki maddeler arasından seçilmektedir (Tekin, 2016, s. 243). Bu doğrultuda bir önceki ders döneminde otel yönetimi dersini almış olan ve erişilebilen 38 öğrenciyle pilot çalışma yapılmış ve madde analizi yapılarak güvenilirliği hesaplanmıştır. Madde analizi, madde istatistiklerinin hesaplanması, doğrudan teste konulacak maddelerin belirlenmesi ve bu maddeler üzerinde yapılacak düzeltme çalışmalarının ne doğrultuda olacağını saptanması, teste konulması mümkün olmayan maddelerin ayıklanması amaçlarıyla yapılmaktadır. Madde analizi yapılabilmesi için çoktan seçmeli test maddelerinin doğru her cevaba 1; yanlış, boş ve birden çok cevaba da 0 puan verilerek puanlanması gerekmektedir (Turgut ve Baykul, 2014, s. 223-224). Her bir maddenin madde güçlük indeksleri ve madde ayırt edicilik indeksleri araştırmacı tarafından hesaplanmış ve EK-2’de sunulmuştur. Aşağıdaki tabloda öğrencilerin başarı testinden aldıkları puanların frekans dağılımları verilmiştir.

Tablo 3.7. 38 kişilik bir grubun 36 maddelik bir testten aldıkları puanların frekans dağılımı

<i>Gruplar</i>	<i>Puan</i>	<i>Frekans</i>
Üst Grup (19 Kişi)	23	1
	22	5
	21	3
	20	3
	19	1
	18	6
Alt Grup (19 Kişi)	17	2
	16	5
	15	3
	14	2
	13	1
	12	2
	9	2
	8	1
6	1	
Puanların dizi genişliği (en büyük puanla en küçük puan arasındaki fark): 23-6=17		

Ayırt edici, geçerliği ve güvenilirliği yüksek bir testte elde edilen dizi genişliğinin, testten elde edilmesi olanaklı en büyük dizi genişliği değerine ya da testten alınabilecek en yüksek puanın yarısına yakın olması gerektiği belirtilmektedir (Yılmaz, 2012). Testten alınabilecek en yüksek puan 36'dır. Dizi genişliği 17'dir. Dolayısıyla $36/2=18$ olduğuna göre uygulanan testin orta düzeyde ayırt edici olduğu ve programın hedeflerini gerçekleştiren öğrenci ile gerçekleştiremeyen öğrenciyi ayırabilen nitelikte bir test olduğu söylenebilir. Başarı testinin güvenilirliğini hesaplamak için Kuder-Richardson 20 formülünden yararlanılmıştır. Kuder-Richardson 20 formülü, sadece doğru cevaplandırılan maddelere puan vererek, yanlış cevaplandırılan ve boş bırakılan maddelere ise hiç puan vermeksizin puanlanan testlere uygulanmaktadır (Tekin, 2016, s. 64). Tablo 3.8 ve 3.9'da başarı testinin ve çoktan seçmeli soruların güvenilirlik istatistiklerine yer verilmiştir.

Tablo 3.8. Başarı testinin güvenilirlik istatistiği

Soru Sayısı	KR-20
36	0,75

Tablo 3.9. Çoktan seçmeli soruların güvenilirlik istatistiği

Sorular	KR-20	Sorular	KR-20
Soru 1	0,76	Soru 19	0,75
Soru 2	0,76	Soru 20	0,74
Soru 3	0,75	Soru 21	0,75
Soru 4	0,72	Soru 22	0,74
Soru 5	0,71	Soru 23	0,73
Soru 6	0,75	Soru 24	0,75
Soru 7	0,77	Soru 25	0,73
Soru 8	0,72	Soru 26	0,76
Soru 9	0,75	Soru 27	0,75
Soru 10	0,75	Soru 28	0,73
Soru 11	0,72	Soru 29	0,75
Soru 12	0,76	Soru 30	0,74
Soru 13	0,71	Soru 31	0,75
Soru 14	0,74	Soru 32	0,75
Soru 15	0,76	Soru 33	0,72
Soru 16	0,74	Soru 34	0,75
Soru 17	0,73	Soru 35	0,74
Soru 18	0,77	Soru 36	0,75

Tablo 3.8 ve 3.9’da görüldüğü üzere pilot çalışma sonucunda otel yönetimi dersi başarı testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı 0,75 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca her bir soru için bulunan KR-20 güvenilirlik katsayıları 0,71 ile 0,77 arasında değişmektedir. Başarı testinin maddeleri üzerinde yapılan madde analizi sonuçlarına göre testte bulunan 36 madde, bazı maddelerin ayırt edicilik gücü ve madde güçlük derecesi kabul edilebilir oranların altında olduğu için, uzman görüşüne dayalı olarak düzeltilmiş ve başarı testine son şekli verilmiştir (EK-3).

3.5.3. Otel yönetimi dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi

Araştırmada kullanılan diğer bir veri toplama aracı otel yönetimi dersine yönelik tutum ölçeğidir. Araştırmada, Gömleksiz ve Kan’ın (2013) geliştirmiş oldukları, geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış olan sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği otel yönetimi dersine uyarlanmıştır. Ölçek 14’ü olumlu, 15’i olumsuz tutumları ölçen toplam 29 maddeden oluşmaktadır. Hazırlanan tutum ölçeğinde uzman görüşleri doğrultusunda demografik ve davranışsal bilgilerin elde edilmesine yönelik sorulara yer verilmesine karar verilmiştir. Otel yönetimi dersine yönelik tutum ölçeği EK-4’te sunulmuştur.

Ölçekteki maddelerin puanlandırılması şu şekilde olmuştur: Kesinlikle katılıyorum seçeneği beş, katılıyorum seçeneği dört, ne katılıyorum ne katılmıyorum seçeneği üç, katılmıyorum seçeneği iki ve kesinlikle katılmıyorum seçeneği bir olarak kodlanmıştır. Olumsuz ifadelerden oluşan maddelerde ise yapılan puanlamanın tam tersi alınmıştır. Ölçekteki tüm maddeler bu doğrultuda yanıtladığında alınabilecek en düşük puan 29, en yüksek puan ise 145’tir. Puanlar arttıkça, otel yönetimi dersine yönelik tutumun olumlu yönde arttığı kabul edilmiştir.

3.5.4. Görüşme sorularının hazırlanması

Otel yönetimi dersini hem düz anlatım yöntemi hem de yaratıcı drama yöntemi ile alan öğrencilerin derste kullanılan yöntemlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik Armstrong’un (2003) çalışmasından yararlanılarak 10 adet açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmış ve uzman görüşlerine sunulmuştur. Sonrasında öneriler doğrultusunda düzenlenen sorular tekrar uzman görüşlerine sunulmuş görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşme soruları, EK-5’te sunulmuştur.

3.5.5. Mektuplar ve katılımcı günlükleri

Deney grubunda yer alan öğrencilerden “Bir arkadaşınız otel yönetimi dersi anlamayı düşünüyor. Sizden otel yönetimi dersiyle ilgili bilgi istiyor. Arkadaşınıza vereceğiniz yanıtı otel yönetimi dersi sırasında yaşadığınız deneyimlerinizi, duygularınızı ve düşüncelerinizi göz önünde bulundurarak aşağıya yazınız.” yönergesi ile mektup yazmaları istenmiştir. Ayrıca, her dersin sonunda katılımcıların yazdıkları günlükler toplanmıştır.

3.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Öncelikle veri toplama araçlarının kapsam geçerliliğinin test edilmesi ve kavramsal bir tutarsızlık oluşmaması adına alan uzmanlarıyla görüşülmüş ve veri toplama araçlarında yer alan soruların anlaşılır olup olmadığına yönelik bir ön çalışma yapılmıştır. Veri toplama araçlarında yer alan ifadelerin herkes için aynı anlamı taşıyıp taşımadığı, benzer ifadelerin bulunup bulunmadığı, ifadelerin uzunluğu ve sıralanışı, soru formlarıyla ilgili açıklamalar ve veri toplama araçlarının genel görünümü kontrol edilmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda anlama güçlüğü yaratan ifadeler düzeltilmiştir.

Araştırmanın nicel verileriyle ilgili olarak yapılan pilot çalışma sonucunda otel yönetimi dersi başarı testinin KR-20 güvenirlik katsayısının 0,75 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca her bir soru için bulunan KR-20 güvenirlik katsayıları 0,71 ile 0,77 arasında değer almaktadır. Bununla birlikte, bu çalışmada tutum ölçeğinden elde edilen verilerin güvenilirliklerini test etmek amacıyla yaygın olarak kullanılan katsayılardan biri olması nedeniyle Cronbach Alfa katsayısından yararlanılmıştır. Alfa katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür (Alpar, 2010, s. 350). Ölçekte yer alan 29 madde için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,94 olarak hesaplanmıştır. Bu da verilerin güvenilirliğinin, kabul edilebilir alt sınır olan 0,70'in (Nunnally, 1978, s. 245) üzerinde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla çalışmada kullanılan veriler, güvenilir bulunmuştur.

Bu çalışmada Creswell'in (2009) önerdiği nitel verilerin güvenirlik ve geçerlik stratejilerinden yararlanılmıştır. Creswell (2009, s. 190), Gibbs'in (2007) önerdiği bazı nitel güvenirlik stratejilerinden yararlanılması gerektiğini belirtmektedir. Bu stratejilerden araştırma sürecinde uygulananlar aşağıda açıklanmaktadır:

- *Yazılı metinlerin kontrolü:* Deşifre edilen tüm verilerin dökümlerinin kontrol edilmesidir. Araştırmacı, yazılı metne dönüştürülen katılımcı günlüklerini, mektupları ve görüşmeleri hata içermediğinden emin olmak için tekrar tekrar kontrol etmiştir.
- *Kodların kontrolü:* Kodlama sürecinde kod tanımında herhangi bir anlam kayması olmaması için tekrar tekrar okunması ve karşılaştırmalar yapılmasıdır. Yapılan kodlamalar bağımsız bir araştırmacı ile kontrol edilmiştir.
- *Ekip içi araştırma:* Elde edilen temalar, alt temalar ve kodlar tez izleme komitesi üyelerine sunulmuş ve görüş alınmıştır.
- *Bağımsız araştırmacı kontrolü:* Elde edilen temalar, alt temalar ve kodlar nitel veri analizi alanında uzman olan bağımsız bir araştırmaya sunulmuş ve görüş alınmıştır.

Diğer yandan, geçerlik, nitel araştırmanın güçlü yönlerinden biridir ve bulguların araştırmacının, katılımcının veya okurların açısından doğru olup olmadığının belirlenmesine dayanmaktadır (Oreswell ve Miller, 2000'den aktaran Creswell, 2009, s. 191). Araştırmada kullanılan Creswell'in (2009, s. 191) önerdiği bazı geçerlik stratejilerine aşağıda yer verilmiştir:

- *Üçgenleme:* Farklı veri kaynaklarından elde edilen bilgilerin doğrulunun teyit edilmesidir. Araştırma verileri katılımcı günlükleri, mektuplar ve görüşmeler yoluyla elde edilmiş ve veri kaynağı açısından üçgenleme sağlanmıştır.
- *Detaylı açıklama:* Araştırma sürecinin ve bulguların sunumunda zengin açıklamalar kullanılmasıdır. Bu araştırmada araştırma süreci ile ilgili detaylı bilgi verilmiştir. Ayrıca, araştırmada verilerden elde edilen kodlamaların ayrıntılı olmasına özen gösterilerek sonuçların daha gerçekçi ve zengin olması amaçlanmıştır.
- *Yanlılığın netleştirilmesi:* Araştırmacının öznel yargılarını yansıtmasıdır. Bu araştırmada, araştırmacı her ne kadar yaratıcı drama yöntemiyle işlediği derste öğrencilerle ders sürecinde eğlenerek ders işlemiş ve daha çok iletişim kurmuş olsa da, her iki grupta da benzer davranışları göstermeye özen göstermiştir.
- *Olumsuz veya gizli bilginin sunumu:* Araştırmacının elde ettiği bilgilerle birlikte olumsuz bilgileri de sunarak araştırmanın daha gerçekçi ve geçerli olmasının amaçlanmasıdır. Bu doğrultuda, yaratıcı drama yöntemine yönelik genel bakış açısına aykırı olumsuz görüşlere ilişkin temalara da yer verilmiştir.

- *Alanda uzun zaman geçirilmesi:* Araştırmacının, incelenen konuyu derinlemesine anlayabilmesi ve katılımcılar hakkında ayrıntılı bilgi edinmesidir. Bir araştırmacının katılımcılarla gerçek ortamlarında edindiği deneyim, daha doğru veya geçerli bulgular elde edilmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda, araştırmacı araştırma sürecinde bir eğitim-öğretim dönemi boyunca uygulama yapmıştır.
- *Akran/meslektaş değerlendirmesi:* Araştırma verilerinin araştırmadan bağımsız birinin veya alan uzmanlarının kontrol ederek katkı sağlaması ve fikir vermesidir. Verilerin analiz aşamasında; kodların, alt temaların ve temaların oluşması sürecinde elde edilenler bağımsız bir araştırmacıya okutularak görüş alınmıştır. Ayrıca elde edilen kodlar, alt temalar ve temalar nitel veri analizi alanında uzman olan bir araştırmacının görüşüne sunulmuştur.

3.7. Deneysel Müdahale Süreci ve Verilerin Toplanması

Deneysel müdahale süreci öncesinde araştırmacı, yaratıcı drama eğitmenliği kursu 1.; 2.; 3.; 4. ve 5. aşama programlarına katılmış ve eğitimini tamamlamıştır. Sonrasında uygulama aşaması için uzman görüşleri doğrultusunda dersin konuları ve öğrenme çıktıları üzerinden yaratıcı drama yöntemiyle verilecek oturumlar hazırlanmıştır (EK-6). Hazırlanmış olan 11 ünitelik ders oturumu, yaratıcı drama yöntemine uygun olarak hazırlık/ısınma, canlandırma ve değerlendirme/tartışma aşamalarından oluşmaktadır.

Uygulamaya geçmeden önce araştırma kapsamına alınan öğrencilere uygulama hakkında detaylı bilgi verilmiş ve gönüllü katılım onayları yazılı olarak alınmıştır (EK-7). Sonrasında uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanmış olan başarı testi 2017-2018 bahar dönemi ekle-sil haftası ve tanışma haftasında 07.02.2018-16.02.2018 tarihleri arasında deney (18 öğrenci) ve kontrol (18 öğrenci) grubuna ön test olarak uygulanmıştır. Daha sonra uygulama aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada, ders, kontrol grubunda düz anlatım yöntemi ile fakültenin dersliğinde işlenmiştir. Bu süreçte, derste işlenecek konular öğretim üyesinin açıklamaları ve power-point sunumları aracılığıyla öğrencilere aktarılmıştır. Deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemi uygulanmış ve derste işlenecek konular yaratıcı drama teknikleri ile üniversitenin spor salonunda, Turizm Fakültesinin seminer salonunda ve terasında öğrencilere aktarılmıştır. Ayrıca, kontrol grubunda bir ders yaratıcı drama yöntemiyle, deney grubunda da bir ders düz

anlatım yöntemiyle işlenmiş, her iki grubunda iki ders arasındaki farkı gözlemlenmeleri istenmiştir.

Deney grubuyla yürütülen derslerde, katılımcıların izni doğrultusunda fotoğraflar çekilmiştir (EK-8). Bu yolla, araştırma sürecini gözlemlemek ve hatırlamak mümkün hale gelmiştir. Deneysel müdahale sürecinde ayrıca, katılımcı günlüklerinin tutulmasıyla veri zenginliği sağlanmıştır. Uygulama sürecinde dersler aynı öğretim üyesi tarafından verilmiştir. Böylece iki grup arasında doğabilecek muhtemel akademik başarı farklılaşmasının eğitmen faktörüne bağlı olması kontrol altına alınmıştır.

Araştırma sonunda başarı testi her iki gruba da final haftasında son test olarak uygulanmıştır. Final haftasında ayrıca, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerden mektup yazmaları istenmiştir. Dersi düz anlatım yöntemi ile alan 18 öğrenciye ve dersi yaratıcı drama yöntemi ile alan 18 öğrenciye 02.05.2018-11.05.2018 tarihleri arasında tutum ölçeği uygulanmıştır. Dersi yaratıcı drama yöntemi ile alan 18 öğrenciye 02-05.2018-11.05.2018 tarihleri arasında yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Ortalama on dakika süren görüşmeler araştırmacı tarafından ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Katılımcılar tarafından anlaşılmadığı düşünülen sorularla ilgili ek bilgiler verilmiş, katılımcıların soruları anlayarak yanıtladıklarından emin olunmuştur. Bunlara ek olarak, araştırmanın bitiminden altı ay sonra (16.11.2018, 23.11.2018 ve 03.12.2018) deney ve kontrol gruplarına kalıcılık testi uygulanmıştır.

3.8. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen nicel veriler, istatistik paket programı kullanılarak [Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)] analize tabi tutulmuştur. Verilerin analizi için Mann Whitney U Testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi gibi non-parametrik testler kullanılmıştır. Parametrik olmayan testler, parametrik testler için gerekli ön koşulları sağlamayan, örnek hacminin küçük olduğu durumlarda kullanılan testlerdir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014, s. 290). Mann Whitney U Testi, iki ilişkisiz örneklemeden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmektedir. Ayrıca, bu test, bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde ve gözlemlerin birbirinden bağımsız olmasını gerektirmektedir (Büyüköztürk, 2012, s. 155). Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu test, ilişkili iki ölçüm setinde fark puanlarının yönünün yanı sıra, miktarlarını da dikkate almaktadır.

Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde olmasını ve gözlem çiftlerinin birbirinden bağımsız olmasını gerektirmektedir (Büyüköztürk, 2012, s. 162).

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile belirlenmiştir. Uygulama sonrasında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı ise yine Mann Whitney U Testiyle analiz edilmiştir. Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun tutum ölçeğinden aldıkları puanların farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yine Mann Whitney U Testi uygulanmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunu desteklemek için yarı yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla yüz yüze görüşmeler yapılarak nitel veriler elde edilmiştir. Ses kayıt cihazı ile kayıt edilerek yapılan bu görüşmelerden elde edilen verilerin özgünlüğü korunarak veriler olduğu gibi bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ayrıca, her dersin sonunda yazılan katılımcı günlüklerinden ve dönem sonunda yazılan mektuplardan da nitel veriler toplanmıştır. Görüşme, mektuplar ve katılımcı günlüklerinden elde edilen verilerinin analizi Maxqda nitel veri analizi programı ile gerçekleştirilerek veri analizinde tümevarımsal içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, değişkenler veya temalar arasındaki tutarlı kalıpları ve ilişkileri belirlemek için nitelikli bir metinsel veriyi benzer gruplara veya kavramsal kategorilere sınıflandırma işlemi olarak tanımlanmaktadır (Julien, 2008, s. 120). Tümevarımsal analiz, araştırmacıya ön bir denence (hipotez) olmadan veriyi inceleme fırsatı vermektedir. Keşfedilecek ne varsa onu keşfetme anlayışına ilişkin olan bu açıklık nitel araştırmaya özgü bir şey olarak betimlenmektedir. Bu durum araştırmacının gerçeği olduğu gibi keşfetmesine izin vermektedir (Patton, 2002'den aktaran, Best ve Kahn, 2017, s. 266). Nitel verilerin analizinde ses kayıtlarının, mektupların ve katılımcı günlüklerinin bilgisayar ortamında yazılı metne dönüştürülmesinden sonra yazılı metinler araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunmuş, analiz aşamasına geçilmiştir. Kodlama yapılırken katılımcıların gerçek isimlerinin değil; araştırmacı tarafından verilen kod isimlerin kullanılması tercih edilmiştir. Çalışmaya katılan katılımcılar K1, K2, ... , K14 şeklinde kodlanmıştır. Sonrasında elde edilen kodlamalar nitel veri analizi alanında uzman olan bir

araştırmacıya okutularak yapılan analizler yeniden ele alınmış, görüş birliğine varılarak son haline getirilmiştir. Son aşamada verilerin son şekli tez izleme komitesinin görüşlerine sunulmuş, öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin araştırmanın bitiminden altı ay sonra uygulanmış olan kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ise Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi ile belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle öğrencilerin demografik ve davranışsal özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur. Daha sonrasında başarı testinden ve tutum ölçeğinden alınan puanların karşılaştırılmasına yönelik yapılan farklılık analizlerinin bulgularına yer verilmiştir. Ayrıca; görüşmeler, mektuplar ve katılımcı günlüklerinden elde edilen nitel veri analizlerinin sonuçlarına da bu bölümde yer verilmiş ve bulgular sunulmuştur.

4.1. Öğrencilerin Demografik ve Davranışsal Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında otel yönetimi dersi başarı testinin cevap anahtarında yer alan bir adet demografik soruya ve yedi adet davranış sorusuna verilen cevapların incelenmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tablo 4.1’de görüleceği üzere, öğrencilerin 16’sı kadın, 12’si erkektir. Öğrencilerin turizm sektöründe çalışma durumuna bakıldığında, %28,6’sının sektörde çalıştığı görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin büyük bir bölümü (%78,6) staj yapmamıştır.

Tablo 4.1. Öğrencilerin demografik ve davranışsal özellikleri

Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Kadın	16 57,1
	Erkek	12 42,9
Turizm sektöründe çalıştınız mı?	Evet	8 28,6
	Hayır	20 71,4
Staj yaptınız mı?	Evet	6 21,4
	Hayır	22 78,6
Daha önce yönetim konulu herhangi bir ders aldınız mı?	Evet	12 42,9
	Hayır	16 57,1
Daha önce yönetim konulu bir seminere katıldınız mı?	Evet	1 3,6
	Hayır	27 96,4
Daha önce işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okudunuz mu?	Evet	2 7,1
	Hayır	26 92,9
Otel yönetimi dersini kaç kez aldınız?	İlk kez	27 96,4
	İkinci kez ve üstü	1 3,6
Daha önce yaratıcı drama yöntemi ile karşılaştınız mı?	Evet	0 0
	Hayır	28 100

Öğrencilerin daha önce yönetim konulu herhangi bir ders alıp almama durumları incelendiğinde, 12’sinin ders öncesinde yönetim konulu herhangi bir ders aldığı anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce yönetim konulu bir

seminere katılma durumuna bakıldığında, öğrencilerin büyük bölümünün (%96,4) ders öncesinde yönetim konulu bir seminare katılmadığı görülmektedir. Öğrencilerin daha önce işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okuyup okumadıkları incelendiğinde, çoğunun (%92,9) ders öncesinde işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okumadıkları anlaşılmıştır. Öğrencilerin otel yönetimi dersini kaçınıcı kez aldıklarına bakıldığında, çoğunun (%96,4) otel yönetimi dersini ilk kez aldıkları görülmüştür. Son olarak, daha önce yaratıcı drama yöntemi ile karşılaşp karşılaşmama durumları incelendiğinde ise öğrencilerin tamamı derslerde uygulanacak yöntemle karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin demografik ve davranışsal özelliklerinin karşılaştırılmasına ilişkin bilgiler Tablo 4.2’de sunulmuştur. Buna göre her iki grupta yer alan kadın ve erkek öğrenci sayısının birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin turizm sektöründe çalışma durumları incelendiğinde her iki grupta da sayıların eşit olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin staj yapma durumları değerlendirildiğinde her iki grupta da sayıların birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin daha önce yönetim konulu herhangi bir ders alıp almadıklarına bakıldığında, her iki grupta da sayıların eşit olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin demografik ve davranışsal özelliklerinin karşılaştırılması

Değişkenler		n	%	
Cinsiyet	<i>Deney grubu</i>	Kadın	9	64,3
		Erkek	5	35,7
	<i>Kontrol grubu</i>	Kadın	7	50
		Erkek	7	50
Turizm sektöründe çalıştınız mı?	<i>Deney grubu</i>	Evet	4	28,6
		Hayır	10	71,4
	<i>Kontrol grubu</i>	Evet	4	28,6
		Hayır	10	71,4
Staj yaptınız mı?	<i>Deney grubu</i>	Evet	2	14,3
		Hayır	12	85,7
	<i>Kontrol grubu</i>	Evet	4	28,6
		Hayır	10	71,4
Daha önce yönetim konulu herhangi bir ders aldınız mı?	<i>Deney grubu</i>	Evet	6	42,9
		Hayır	8	57,1
	<i>Kontrol grubu</i>	Evet	6	42,9
		Hayır	8	57,1
Daha önce yönetim konulu bir	<i>Deney grubu</i>	Evet	0	0

seminere katıldınız mı?	<i>Kontrol grubu</i>	Hayır	14	100
		Evet	1	7,1
	<i>Kontrol grubu</i>	Hayır	13	92,9
		Evet	0	0
Daha önce işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okudunuz mu?	<i>Deney grubu</i>	Hayır	14	100
		Evet	2	14,3
	<i>Kontrol grubu</i>	Hayır	12	85,7
		İlk kez	14	100
Otel yönetimi dersini kaç kez aldınız?	<i>Deney grubu</i>	İkinci kez ve üstü	0	0
		İlk kez	13	92,9
	<i>Kontrol grubu</i>	İkinci kez ve üstü	1	7,1
		Evet	0	0
Daha önce yaratıcı drama yöntemi ile karşılaştınız mı?	<i>Deney grubu</i>	Hayır	14	100
		Evet	0	0
	<i>Kontrol grubu</i>	Hayır	14	100
		Evet	0	0

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin daha önce yönetim konulu bir seminere katılıp katılmama durumları incelendiğinde her iki gruptaki öğrenci sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Daha önce işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okuyup okumama durumlarına bakıldığında yine her iki grupta yer alan öğrenci sayılarının birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin otel yönetimi dersini kaçınıcı kez aldıklarına yönelik verdikleri yanıtlara göre deney ve kontrol grubunda yer alan öğrenci sayılarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Son olarak, deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin hiç birinin daha önce yaratıcı drama yöntemi ile karşılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin demografik ve davranışsal özellikleri karşılaştırıldığında iki grup arasında büyük farklılıklar olmadığı ve her iki grubun özellikleri bakımından eşit sayılabilecekleri söylenebilir.

4.2. Başarı Testinden Alınan Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun ön test puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. *Deney ve kontrol gruplarının ön test sonuçları*

	<i>n</i>	\bar{x}	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>P</i>
Deney Grubu	14	12,71	11,61	162,50	57,500	0,061
Kontrol Grubu	14	17,14	17,39	243,50		

Tablo 4.3 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=57,500$; $p>.05$). Sıra ortalamaları ve sıra toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu değerler, dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun ön test puanları arasında büyük farklılıklar olmadığını göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun ön test puanlarının sıra ortalamasının (11,61), kontrol grubuna (17,39) göre daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun son test puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U Testinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4. *Deney ve kontrol gruplarının son test sonuçları*

	<i>n</i>	\bar{x}	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Deney Grubu	14	28,36	15,43	216,00	85,000	0,549
Kontrol Grubu	14	27,21	13,57	190,00		

Elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($U=85,000$; $p>.05$). Sıra ortalamaları ve sıra toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu değerlerden, dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun son test puanları arasında büyük farklılıklar olmadığı anlaşılmaktadır. Ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun son test puanlarının sıra ortalamasının (15,43), kontrol grubuna (13,57) göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan deney grubunun ön test ve son test puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara, Tablo 4.5'te yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Deney grubunun ön test ve son test sonuçları

	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Negatif Sıra	0 ^a	0,00	0,00		
Pozitif Sıra	14 ^b	7,50	105,00		
Eşit	0 ^c			-3,298	0,001*
Toplam	14				

a. son test < ön test

b. son test > ön test

c. son test = ön test

ön test \bar{x} : 12,71 son test \bar{x} : 28,36

Tablo 4.5'te görüldüğü üzere deney grubunun ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($Z=-3,298$; $p<0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, söz konusu farklılık son test lehine gerçekleşmiş ve deney grubunun son test puanları artmıştır.

Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan deney grubunun son test ve kalıcılık testi puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar Testinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 4.6'da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Deney grubunun son test ve kalıcılık testi sonuçları

	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Negatif Sıra	14 ^a	7,50	105,00		
Pozitif Sıra	0 ^b	0,00	0,00		
Eşit	0 ^c			-3,304	0,001*
Toplam	14				

a. son test < kalıcılık testi

b. son test > kalıcılık testi

c. son test = kalıcılık testi

son test \bar{x} : 28,36 kalıcılık testi \bar{x} : 17,07

Elde edilen bulgular incelendiğinde, deney grubunun son test ve kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($Z=-3,304$; $p<0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, söz konusu farklılık son test lehine gerçekleşmiş ve deney grubunun kalıcılık testi puanları azalmıştır.

Otel yönetimi dersini düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun ön test ve son test puanlarının farklılık gösterip göstermediği Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile sınanmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Kontrol grubunun ön test ve son test sonuçları

	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Negatif Sıra	0 ^a	0,00	0,00		
Pozitif Sıra	13 ^b	7,00	91,00		
Eşit	1 ^c			-3,184	0,001*
Toplam	14				

a. son test < ön test

ön test \bar{x} : 17,14 son test \bar{x} : 27,21

b. son test > ön test

c. son test = ön test

Tablo 4.7 incelendiğinde, kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir ($Z=-3,184$; $p<0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, söz konusu farklılık son test lehine gerçekleşmiş ve kontrol grubunun son test puanları artmıştır.

Otel yönetimi dersini düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun son test ve kalıcılık testi puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Kontrol grubunun son test ve kalıcılık testi sonuçları

	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Negatif Sıra	14 ^a	7,50	105,00		
Pozitif Sıra	0 ^b	0,00	0,00		
Eşit	0 ^c			-3,302	0,001*
Toplam	14				

a. son test < kalıcılık testi

son test \bar{x} : 27,21 kalıcılık testi \bar{x} : 16,79

b. son test > kalıcılık testi

c. son test = kalıcılık testi

Elde edilen bulgulara göre, kontrol grubunun son test ve kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($Z=-3,302$; $p<0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, söz konusu farklılık son test lehine gerçekleşmiş ve kontrol grubunun kalıcılık testi puanları azalmıştır.

Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun kalıcılık testi puanlarının farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U Testi ile sınanmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 4.9'da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi sonuçları

	<i>n</i>	\bar{x}	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Deney Grubu	14	17,07	18,57	260,00	41,000	0,009*
Kontrol Grubu	14	16,79	10,43	146,00		

Tablo 4.9 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=41,000$; $p<.05$). Sıra ortalamaları ve sıra toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu değerler, dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun kalıcılık testi puanları arasında büyük farklılıklar olduğunu göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun kalıcılık testi puanlarının sıra ortalamasının (18,57), kontrol grubuna (10,43) göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu araştırmada, verilerin güvenilirliklerini test etmek amacıyla yaygın olarak kullanılan katsayılardan biri olması nedeniyle Cronbach Alfa katsayısından yararlanılmıştır. Alfa katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür (Alpar, 2010, s. 350). Ölçekte yer alan 29 madde için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,94 olarak hesaplanmıştır. Bu da verilerin güvenilirliğinin, kabul edilebilen alt sınır olan 0,70'in (Nunnally, 1978, s. 245) üzerinde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla araştırmada kullanılan veriler güvenilir bulunmuştur.

Otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun tutum ölçeğinden aldıkları puanların farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 4.10'da sunulmuştur.

Tablo 4.10. Deney ve kontrol gruplarının tutum puanlarının test sonuçları

	<i>n</i>	\bar{x}	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Deney Grubu	14	117,64	19,36	271,00	30,000	0,002*
Kontrol Grubu	14	99,71	9,64	135,00		

Tablo 4.10 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=30.000$; $p<0.05$). Sıra ortalamaları ve sıra toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu değerler, dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun otel yönetimi dersine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların farklı olduğunu göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının ($\bar{x}=117,64$), kontrol grubuna ($\bar{x} =99,71$) göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

4.4. Görüşmelerden Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular

Deney grubuyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilere ilişkin yapılan tümevarımsal içerik analizi sonucunda beş temaya ulaşılmıştır. Bu araştırmada, deney grubunda yer alan öğrenci görüşleri; *beceri*, *ders süreci*, *öğrenme*, *duygu durumu* ve *öneriler* temaları altında incelenmiştir. Görüşmelerden ortaya çıkan temalara ilişkin kod matris tarayıcısına Tablo 4.11’de yer verilmiştir.

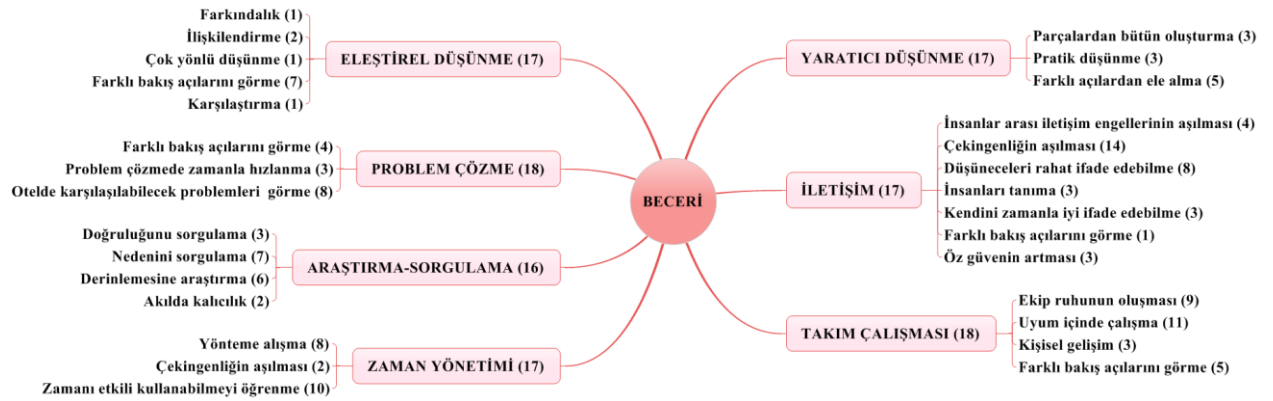
Tablo 4.11. Görüşmelerden elde edilen verilere ilişkin kod matris tarayıcısı

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	TOPLAM	
☒ Beceri																				0
☒ İletişim	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
☒ Farklı bakış açılarını görme																1				1
☒ İnsanları tanıma			1	1				1												3
☒ Öz güvenin artması							1					1			1					3
☒ Kendini zamanla iyi ifade edebilme				1		1	1													3
☒ Düşünceleri rahat ifade edebilme	1		2				1	1						2	1					8
☒ Çekingeliğin aşılması	1	1	2	1	1		1					1	1	2	1	1	1			14
☒ İnsanlar arası iletişim engellerinin aşılması	1	1			1														1	4
☒ Takım çalışması	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
☒ Farklı bakış açılarını görme										1				1		1	1	1		5
☒ Kişisel gelişim				1			1	1												3
☒ Uyum içinde çalışma			1			1		1				2	1	1	1	1	1	1		11
☒ Ekip ruhunun oluşması		1				1		1					1	1	1	1	1	1		9
☒ Zaman yönetimini	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
☒ Yönetim alışı			1	1					1	1						1	2			8
☒ Çekingeliğin aşılması			1	1																2
☒ Zamanı etkili kullanabilmeyi öğrenme	1	1					1	1			1			1	1	1	1	1		10
☒ Araştırma-sorgulama	1	1	1	1	1	2	1		1	1	1		1		2	1	1			16
☒ Akılda kalıcılık													1				1			2
☒ Nedenini sorgulama	1			1	1					1	1			1		1				7
☒ Doğruluğunu sorgulama		1				1										1				3
☒ Derinlemesine araştırma							1		2		1			1				1		6
☒ Problem çözme	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
☒ Farklı bakış açılarını görme								1	1		1								1	4
☒ Problem çözmede zamanla hızlanma				1											1			1		3
☒ Otelde karşılaşılabilecek problemleri görme	1	1		1		1		1				1	1	1						8
☒ Eleştirel düşünme	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1			1	1	17
☒ Çok yönlü düşünme												1								1
☒ Farkındalık																1				1
☒ Karşılaştırma														1						1
☒ İlişkilendirme			1							1										2
☒ Farklı bakış açılarını görme	1		1								1	1			1		1	1		7
☒ Yaratıcı düşünme	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
☒ Pratik düşünme									1				1		1					3
☒ Parçalardan bütün oluşturma		1		1		1														3
☒ Farklı açılardan ele alma	1			1			1	1								1				5
☒ Ders süreci																				0
☒ Etkileşimli bir ders		1		2																3
☒ Katkı sağlayan bir ders	1			1				1	1	1				1	1	2	1			10
☒ Öğrenci merkezlik			1		3	5					1				2		1			13
☒ Zevkli bir ders					1	4	2			1		1						2		11
☒ Derse katılma isteği		2	1																	3
☒ Farklı işlemin sevilmesi	3	1	2		2	1	1		2	2			2		4	1	1	1		23
☒ Eğlenceli bir ders	2	1				1	1	1	1		1	1	1		1	2		2		15
☒ Verimli bir ders			1			1		2	1						1					6
☒ Öğrenme																				0
☒ Öğrenmede kolaylık		2	2	2	1		1		1		1	3	1			1	1			16
☒ Çalışma hayatına hazırlama		1	1	1			1		5	3				1						13
☒ Akılda kalıcılık	1	2		2	1	1		2			1				1	2	1	2		16
☒ Eğlenerek öğrenme																1		1		2
☒ Yaşayarak öğrenme		1				1	1		1	2		1		1						8
☒ Duygu durumu																				0
☒ Güçlü hissetme	1						1													2
☒ Mutlu hissetme		1		1				1	1	1			1	1	1				1	9
☒ Rahat hissetme			1											1	2					4
☒ Öz güveni hissetme				1			1								1					3
☒ Fikirlerinin değerli olduğunu hissetme								1												1
☒ Heyecanlı hissetme											1									1
☒ Kendini önenli hissetme											1									1
☒ Öneriler																				0
☒ Yönetim teorileri ile ilgili daha detaylı bilgi verilmeli	1																			1
☒ Yönetim teorileri drama ile öğrenilmiyor	1	1									1									3
☒ Bütün dersler bu yöntemle işlenmeli			1																	1
☒ Daha fazla oyun olmalı	1																			1
Σ TOPLAM	26	29	28	26	17	28	25	21	25	21	19	19	18	22	33	27	21	21		426

Tablo 4.11 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen ifadelerin hangi yoğunlukta olduğu ve kodlamaların kaç ifadeden yola çıkılarak oluşturulduğu görülmektedir. İlerleyen başlıklar altında temalara ilişkin açıklamalara ve öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

4.4.1. Beceri teması

Deney grubunda yer alan 18 öğrenciyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre öğrenciler yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin iletişim, takım çalışması, zaman yönetimi, araştırma-sorgulama, problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda *beceri* teması; *iletişim, takım çalışması, zaman yönetimi, araştırma-sorgulama, problem çözme, eleştirel düşünme* ve *yaratıcı düşünme* alt temalarını içermektedir. Beceri temasına ilişkin alt temalar ve kodlar Şekil 4.1’de sunulmuştur.

Şekil 4.1. Beceri teması

Deney grubunda yer alan öğrencilerin çoğu (n=17) derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin iletişim becerisini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerini içeren *iletişim* alt temasına göre öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin insanlar arasındaki iletişim engellerini ortadan kaldırdığını (K1, K2, K5, K18) ve çekingen yapıya sahip olan öğrencilerin çekingenliklerini aştıklarını (K1, K2, K3, K4, K5, K7, K12, K13, K14, K15, K16, K17) belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler, yöntemin düşüncelerini daha rahat ifade edebilmeyi sağladığını (K1, K3, K7, K8, K14, K15) ve bu konuda kendilerini zamanla geliştirdiklerini (K3, K6, K7) söylemişlerdir. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı sınıf ortamlarında öğrencilerin öz güvenlerinin artmasıyla (K7, K12, K15) birlikte birbirlerini yakından tanıma fırsatına

sahip oldukları (K3, K4, K8) ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğrencilerden biri, iletişim kurma yoluyla farklı bakış açılarını görme fırsatı yakaladığını (K16) belirtmiştir. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K1: “... Onun dışında sürekli bir engel vardır yeni insanlarla tanışmanızda. İnsanların kendileri koyduğu engeller vardır. Onu aşmada bu ders yardımcı oldu. ... İlk başlarda yeni insanlar, yeni şeyler olduğu için bir utangaçlık oldu. Çekingenlik oluyordu. Ama zamanla bunu aştım. ... Fikirlerimi daha rahat sunabiliyorum.”

K3: “Dışarıda birbirimizi gördüğümüz zaman selam vermediğimiz arkadaşlarımızla bile sanki kırk yıllık dostmuşuz gibi beraber çalıştık ve bu güzel bir şeydi. ... Dışarda konuşmaya çekindiğini düşündüğüm arkadaşım bile burada benimle fikirlerini paylaşabiliyorsa bu çok önemli bir şey. ... Herkes çekinmeden fikirlerini sunabiliyordu ve bu çok güzel bir şeydi. ... Kendimi daha rahat ifade edebildiğimi, daha iyi öğrenebildiğimi düşünüyorum.”

K9: “İletişimi güçlendirdiğini, olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. ... Çünkü ben daha önce hiç çalışmamıştım. Burada bire bir deneyimleyince daha iyi oluyor. O yüzden iletişim becerileri anlamında bizi daha olumlu yaptığını ve nasıl davranmaya ittiğini görüyorum.”

K12: “Mesela ilk derste biraz çekingenlik vardı. Sonra düzeldi. Çünkü takıma uymaya başladım. Daha çok öz güvenimi artırdı.”

K15: “Bizim gruptaki gibi bir uygulamanın olması benim çok hoşuma gitti. Çünkü kendimizi ifade edebiliyoruz. ... Önceden daha çekiniyordum konuşurken ya da böyle uygulamayı yaparken. ... Biraz daha iletişimimin geliştiğini düşünüyorum. Çünkü daha rahat hareket edebiliyorum öncekine göre.”

Deney grubunda yer alan öğrencilerin tamamı (n=18) derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin takım çalışması becerisini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bireylerin iş birliğine dayalı olarak birlikte çalışabilmesini içeren *takım çalışması* alt teması incelendiğinde, öğrenciler yaratıcı drama yönteminin grup içinde ekip ruhunun yakalanmasını sağlayarak (K2, K6, K8, K13, K14, K15, K16, K17, K18) uyum içinde çalışma fırsatı yarattığını (K3, K6, K9, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18) belirtmişlerdir. Ayrıca yöntemin, grup içinde çalışırken farklı bakış açılarını görebilme olanağı yarattığını (K10, K14, K16, K17, K18) da ifade etmişlerdir. Son olarak öğrenciler takımla çalışmanın bireyin kişisel gelişimine katkı sağladığı (K4, K7, K9) konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1: “Takım çalışması yönünde artı bir katkı sağladığını düşünüyorum.”

K2: “Hepimizin bir görevi vardı ve tamamen bir ekip olduğumuzu düşünüyorum ders sayesinde.”

K3: “Dersi beraber aldığım diğer arkadaşlarımı düşünüyorum. Hemen hemen hepsiyle takım çalışması yaptık. Hepsıyla uyum içinde çalıştığımızı düşünüyorum.”

K4: “Takım çalışması benim kendimi geliştirmem açısından bana katkı sağladı.”

K6: “Ne kadar iyi anlaşırısan arkadaşlarınla, ne kadar uyum içinde olursan o kadar çabuk çözüme ulaşabilirsiniz.”

K8: “Diğer derslerde arkadaşlarımızla çok fazla sohbet etme, fikir alışverişi gibi imkanlar bulamıyoruz. Ama burada her bir arkadaşımızla drama yaptığımız için takım çalışmasını geliştirdiğini düşünüyorum. ...”

K12: “Takım olunca anlaşmak daha çok önemli. Zaman geçtikçe daha çok anlaşmaya başladım. ... Çünkü takıma uymaya başladım.”

K16: “Takım çalışmasına hep beraber bir araya geldiğimizde çok daha iyi çalışmalar ortaya koyabildiğimizi gördüm. Ama bir zıtlık olduğunda farklı düşünceler birliği, onlarında bir araya gelebildiğini gördüm aslında. ... Farklı düşünceler bir araya geldiğinde ortaya daha farklı şeyler çıkabiliyor.”

K17: “Bu dersin işlenişi bakımından bir grup halinde bir şey ortaya koymamız gerekiyor. ... Onun dışında birkaç kişiden farklı farklı görüşlerini almak kendine bir görüş oluşturuyor. Ya da sahip olduğum görüşte farklılıklar yaratabiliyor.”

Deney grubunda yer alan öğrencilerin çoğu (n=17) derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin zaman yönetimi becerisini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Zamanı etkili ve verimli kullanmayı içeren *zaman yönetimi* alt temasına göre öğrenciler, uygulama sürecinde zamanla yaratıcı drama yöntemine alıştıkları için zamanı daha iyi yönetmeye başladıklarını (K3, K4, K8, K10, K11, K15, K16) belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler başlarda çekingen davrandıkları için zamanı iyi yönetemediklerini, haftalar geçtikçe çekingenliklerini aştıktan sonra (K3, K4) zamanı daha iyi kullanmayı öğrendiklerini (K1, K2, K7, K8, K11, K13, K15, K16, K17, K18) ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K1: “Fazla vakit ayırıyorduk. Mesela doğaçlama yapacağız diyorduk. Ama 15-20 dakika düşünme süresi veriyorduk. Bu çok fazla oldu. Son zamanlarda bunun süresini baya düşürdük ve beş-altı dakika oldu. ... Zaman yönetimi gelişti.”

K3: “İlk dersler ve son dersler olarak baktığımızda ilk derslerde hem sahneye çıkmaya çekiniyorduk hem de fikirlerimizi tam olarak dile getiremiyorduk. Ama son derslerde biz buna alıştıkça, öğrenmeye başladıkça teknikler geliştirdik kendimize göre.”

K4: “Bu uygulamaları yaparken biz çok fazla vakit harcadık. Başta çok çekingen davrandık. ... O yüzden ilk başlarda zamanı iyi yönetemiyorduk, kullanamıyorduk. ... Ama daha sonrasında ders ilerledikçe kendimizi bu uygulamanın içinde bulduk. Daha verimli geçti son zamanlarda zaman açısından.”

K9: “Oteldeki yönetim açısından zamana baktığımızda da otel içindeki zamanı öğreniyorsun. Geçişleri, nasıl olduğunu, nasıl ilerlediğini, nasıl büyüdüğünü ya da nasıl

küçüldüğünü görüyoruz. Burada da çalışırken ya da o durumla karşılaştığında o zamanı yönetmeyi problem çözerken bunların hepsini görüyoruz. Bunlara da faydasının olduğunu düşünüyorum.”

K10: *“Aslında zamanı daha iyi yönetebileceğimizi öğreniyoruz bence burada. Çünkü ilk haftalarda biraz zorlanmıştık ama daha sonra biraz alışınca zamanı nasıl daha iyi yönetebileceğimizi görmüş olduk.”*

Deney grubunda yer alan öğrencilerin çoğu (n=16) derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin araştırma-sorgulama becerisini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Belirli bir konu hakkında soru sormayı ve cevapları araştırmayı, yeni bilgi üretmeyi ve tartışmayı içeren *araştırma-sorgulama* alt temasına göre öğrenciler uygulama süreci boyunca öğrendikleri bilgilerin doğruluğunu (K2, K6, K16) ve nedenlerini (K1, K4, K5, K10, K11, K14, K16) sorguladıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrendiklerini derinlemesine araştırdıklarını ifade eden öğrenciler (K7, K9, K11, K14, K17) de bulunmaktadır. Ayrıca öğrenciler, öğrendiklerini araştırıp sorguladıklarında bilgilerin daha akılda kalıcı olduğu (K13, K17) konusunda görüş bildirmişlerdir. Konuyla ilgili öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K6: *“Sonuçta herkes oraya çıkıyor. Bir şeyler yapıyor. Kısa sürede oynuyoruz. Eve gidince acaba yanlış bir şey yaptım mı? ... İnternette araştırdım. Ya acaba doğru oynadık mı?”*

K 7: *“Örgüt içinde bir konu ortaya atılıyor. Bu konuyla ilgili düşüncelerden sonra biraz daha derine inmek istiyorsun. Araştırıyorsun. Bu böyleyken böyleymiş diye. Bu şekilde de geliştiriyor. Merak duygusunu uyandırıyor en çok.”*

K9: *“Sorgulama açısından bence otel yönetimi otelin içerisini çok sorguluyor. Zaten farklı farklı yöntemlerini görüyoruz, farklı farklı işleyişlerini. Bir kere bizi direk sorgulamaya, hangisinin daha iyi olabileceğini, hangisinin içinde çalışmak istediğimizi. Bizi direk buna itiyor. Bu anlamda bence çok iyi oldu.”*

K10: *“Tabii ki sorguluyorum. Dediğim gibi ‘Burada bu oyunu neden oynadık? Acaba nasıl bağdaştırabilirdim?’ Diye araştırıp sorguluyorum kendi kendime.”*

K13: *“Elbette sorguluyorum. Çünkü sorguladığın zaman sözel derslerin çoğunda böyle sayısalarda da formül açısından gitmediğin zaman sözel mantığa döktüğüm zaman benim için daha yararlı. Çünkü daha çok akılda kalıcı oluyor.”*

K14: *“Hani o an yani nasıl yapmışlar öncesinde? Bilim adamlarının bir süreci işte, Taylor geliyor. İşte bir sonraki geliyor falan. Onların dönemini düşünerek bir sorgulama yapıyorum.”*

K16: *“Derste bazen sorguluyorum. Sizin anlattığımız bir şey olsun mesela, ‘Bu şekilde mi oluyormuş hakikaten?’ Deyip o an bir düşünüyorum. ... Mesela arkadaşlarla çoğu zaman gerçekten bunu nasıl dramaya çevirebiliriz? Böyle mi gerçekten?”*

Deney grubunda yer alan öğrencilerin tamamı (n=18) derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin problem çözme becerisini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Belirli bir problem karşısında ne yapılacağına ve nasıl yapılacağına karar verip çözüme ulaşmayı içeren *problem çözme* alt temasına göre öğrenciler yöntemin, problemleri çözerken farklı bakış açılarını görebilme fırsatı sağladığını (K7, K8, K10, K16) belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler, problem çözmeye zamanla hızlandıklarını (K3, K15, K17) ve mesleki açıdan otelde karşılaşılabilecekleri problemleri önceden görebildiklerini (K1, K2, K4, K6, K8, K12, K13, K14) ifade etmişlerdir. Öğrenciler konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

K1: “*Problem çözmeye de başarılı ve etkili bir şekilde yardımcı oldu. Mesela bir otelde en basitinden bir misafirin adıyla ilgili bir yanlış anlaşılma olduğu zaman nasıl çözüleceğine dair ufak tefek bir fikrimiz de oluştu.*”

K2: “*Zaten her zaman elimizde bir problem oldu. Bu da hayatımızda karşılaştığımız problemlerin bir kısmıydı. Biz bunların gerçeğini zaten yaşayacaktık belki ileride iş hayatımızda. Bunun da sadece bir kesitini yaşamış olduk ve en anlaşılır yoldan ve karşıımızdakini kırmadan rol gereği çözmeye çalıştık.*”

K3: “*Onu zaten pek çok kez işledik derste ve neredeyse problem yaratıp o problemi çözdük. Bu normal amfide işlenen bir derste mümkün olabilecek bir şey değildi. Çünkü orada herkes konuşmaya çekiniyor. Ama burada herkes açık açık fikrini söyleyebiliyor. Bir problem olduğu zaman nasıl çözebiliriz? Bir de ilk derslere göre son derslerde daha çabuk ve hızlı bir şekilde çözmeye başladık.*”

K4: “*Otelde karşılaşılabileceğimiz problemleri gördük, onlarla ilgili çözüm yarattık. İleride de karşılaştığımız zaman bunlar, bu ders benim aklıma gelir büyük ihtimalle. Bu sorunlara özellikle çözüm getirmemiz ilerdeki hayatımızda da kolaylıklar sağlayacaktır.*”

K6: “*Şimdi orada benim yaşadığım, yaptığım olaylar dışarıda benim başıma gelse, iş hayatında da başıma gelse daha çabuk çözüme ulaştırırım. Çünkü bildiğim, daha önceden deneyimlediğim bir olay.*”

K13: “*Aslında işlediğimiz şey biraz daha gerçekten başımıza gelebilecek olayların provası gibi oluyor.*”

K16: “*Problemlere de farklı bir bakış açısıyla yaklaşmaya başladım. ... Ama burada biraz daha problemleri gördükçe gerçekten her konuda olsun, herhangi bir konu. Onlara biraz daha yakından bakmak olabilir. İyi yaklaşmak, onu çözmeye odaklı yaklaşmak. Biraz daha etkili olmuş olabilir.*”

Deney grubunda yer alan öğrencilerin çoğu (n=17) derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin eleştirel düşünme becerisini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bir konuyu iyi ya da kötü yanlarıyla değerlendirmeyi içeren *eleştirel düşünme* alt temasına göre öğrenciler, düşünme sürecinde öğrenilen bilgilere yönelik farkındalık oluştuğunu

(K15), çok yönlü düşünebilmeyi sağladığını (K12), konular arasında karşılaştırma (K14) ve ilişkilendirme yapabildiklerini (K2, K10) belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, eleştirel düşünürken farklı bakış açılarını görme fırsatına sahip olduklarını (K1, K3, K11, K12, K15, K17, K18) da ifade etmişlerdir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

K1: “Bir olayın birçok nedeni olduğunu öğreniyoruz. Çift taraflı bakıyoruz. Mesela bir kişi resepsiyonisti canlandırırken bir kişi müşteriyi, konuğu canlandırıyor. Bu arada iki tarafında düşüncelerini ve duygularını görüp bu şekilde farklı bakış açılarıyla yaklaşabiliyoruz konuya.”

K2: “Mesela en basitinden o gün şimdi aklıma gelen tek şey bir makinenin parçası olduk. ‘Neden oluyor?’ diye sordum. Sonra baktım tamamen ortaya çıktıktan sonra cevabını kendim buldum. Demek ki biz burada ekip olmayı öğreniyormuşuz dedim. Hepimiz bir işleyişin parçasıymışız gibi düşündüm.”

K6: “Uygulamalı olduğu için verilen herhangi bir ön bilgiyi almıyoruz konu olarak. Kendimiz eleştirel düşüncemizle acaba bu ne olabilir? Neyden bahsediyoruz? ... O amaçtan dolayı ne kadar kendi düşüncelerimizi de katarak oynadığımız için eleştirel düşünmeye gayet faydalı olduğunu düşünüyorum.”

K11: “Aslında etkinliği bitirdiğimizde ya da diğerlerini dinlerken ‘Şu da şöyle olabilirdi, burada da böyle yapılabilirdi.’ diye bazen düşündüğüm oluyor.”

K12: “Eleştirel düşünebilmek iyi bir şeydir. Çünkü bir konunun bir yönünü değil de daha çok yönünü düşünmek bazı şeyleri kolaylıkla anlamamızı sağladı.”

K14: “Eleştirel düşündüğüm şöyle oluyor. Hani mesela en son derste liderlikle ilgili böyle bilim adamlarının falan diyorum, o dönemin şeyleri nasıl? Şimdi nasıl? Öyle bir eleştirel düşünmem oluyor.”

K15: “Mesela işlediğimiz konuyla ilgili belki o an farklı bir bakış açısından bakmama olanak sağladığı oluyordu tabii. Acaba bu şekliyle doğru mu? Mesela her şey dahil uygulamalarından bahsettik az önce. ... Mesela çok israf yapıldığının farkında olmayan bir arkadaşımız belki de bunun farkında değildi ama bunu görmüş olabilir.”

Son olarak deney grubunda yer alan öğrencilerin çoğu (n=17) derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Birey için yeni bir düşünce üretmeyi içeren *yaratıcı düşünme* alt temasına göre öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin pratik düşünebilmeyi (K9, K13, K15), parçalardan bütün oluşturabilmeyi (K2, K4, K6) ve konuları farklı açılardan ele alabilmeyi sağladığını (K1, K4, K7, K8, K16) belirtmişlerdir. Konuyla ilgili öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1: “Canlandırmaları yaparken değişik bir şeyler düşünmeye çalışıyoruz ve ortaya çok değişik şeyler çıkartabiliyoruz. Mesela otelde geçen bir sorun kağıdı geliyor elimize. Orada

sadece kısa bir açıklama var. Gerisi bizim yaratıcılığımıza kalıyor ve buradan çok değişik şeyler de çıkabiliyor.”

K2: “En kısa verilen bir cümleden bir el ya da bir resimden bile bir şeyler oluşturmaya çalıştık. Belki resim onu anlatmıyordu ama biz bir şeyler yarattık kafamızda. Kurguladık. ... Bir çizgi bile bize çok şey kattı. Yani her şeyi kendi kafamızda yaratmaya çalıştık. Yaratıcılığımızı geliştirdiğini düşünüyorum ben.”

K4: “Herkes bir fikir ortaya attı ve biz onları birleştirerek ortaya bir drama gösterisi sunduk. Orada yaratıcı olmak için o fikirlerden en özgününü, en orijinalini seçmeye çalıştık. Orada bir şey yaratmak için kendi özelliklerimizi kullandık.”

K8: “Belki bu dersi sadece sözlü olarak işlemiş olsaydık kafamızda çok fazla örnek canlanmayacaktı. Ama yaratıcı dramayla işlediğimiz için farklı örnekler bulabilmek için yaratıcılığımızı zorladığımızı düşünüyorum.”

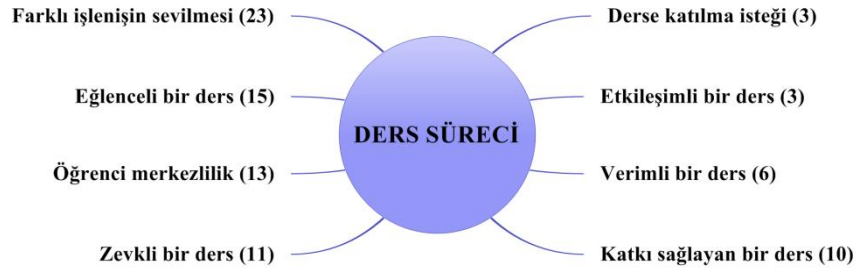
K9: “Tamamen gerçek hayattaki durum. O yüzden sizi ilkinde başaramasanız da ikincisine hazırlanmış oluyor. Pratik düşünme zekanızı hızlandırıyor ve yaratıcı düşünüp direk oradan çıkabiliyorsunuz o durumda.”

K13: “Bir kere beynimizi hızlı kullanmayı öğreniyoruz. Bu çok güzel bir şey. Aslında bunu çok erken yaşlarda alışmamız lazımdı bence. Hatta ilköğretimde ve ortaöğretimde bile bu metotla dersler işlenebilir. Daha hızlı çalışan beyinle daha çabuk bir şeyler üretebiliyoruz.”

K16: “Yaratıcı düşünmeme çok katkı sağladı aslında. Dediğim gibi farklı insanların görüşünü gördüğünde onların farklı bir açıdan baktığını gördüğünde sen de biraz daha farklı bir açıdan bakabiliyorsun.”

4.4.2. Ders süreci teması

Deney grubunda yer alan 18 öğrenciyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre öğrenciler, geleneksel olarak uygulanan düz anlatım yöntemine kıyasla derste uygulanan yaratıcı drama yöntemini farklı olması nedeniyle sevdiğini (K1, K2, K3, K5, K6, K7, K9, K10, K13, K15, K16, K17, K18) belirtmişlerdir. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı dersin öğrenciye katkı sağlayan (K1, K4, K8, K9, K10, K14, K15, K16, K17), etkileşimli (K2, K4) ve öğrenci merkezli bir ders olduğu (K3, K5, K6, K11, K15, K17) konusunda görüş bildirmişlerdir. Ayrıca, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı dersin eğlenceli (K1, K2, K6, K7, K8, K9, K12, K13, K15, K16, K18) ve zevkli bir ders olduğunu (K5, K6, K7, K10, K12, K18) ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, verimli bir ders olduğunu (K3, K6, K8, K9, K15) ve derse katılma isteği uyandıran bir yöntem kullanıldığını (K2, K3) da belirtmişlerdir. Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda oluşturulan *ders süreci* temasına ilişkin kodlar Şekil 4.2’de sunulmuştur.

Şekil 4.2. Ders süreci teması

Konuyla ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K2: “Bu ders diğer derslere göre daha interaktif geçen bir ders. ... Ama böyle olduğu zaman ister istemez kendimi dersin içinde buldum ve derse katılmak istedim. ... Onun dışında zamanla dersin eğlencesi, oyunların bizi etkisi altına alması ve daha sonra yaptıklarımızın bizim hoşumuza giden şeyler olması derste eğlendirdi, düşündürdü.”

K5: “Öğrencinin daha aktif katıldığı bir süreç işletildiği için bence daha akılda kalıcı ve öğrenciler konuları daha çok sindirebiliyor. ... Çünkü öğrenci merkezli, dersin öznesi öğrenci olduğu için daha aktif sorgulayabiliyorsun derisi, konuları. ... Öncelikle ben keyif alıyorum kendi adıma. Diğer derslerden ziyade, diğer derslerle sürekli karşılaştırıyorum çünkü diğer derslere göre tek farklı ders bu. Drama olarak işleniyor. Öğrencinin arkada oturup sus pus kaldığı derslere nazaran bu ders biraz daha farklı.”

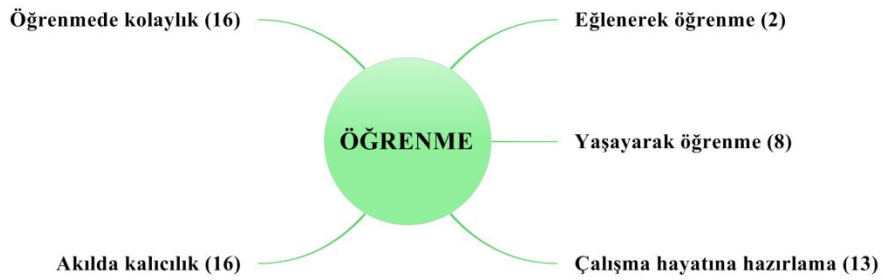
K6: “Bu zamana kadar üniversite hayatımda en çok zevk aldığım derslerden biridir. ... Çünkü öğrenciye dayalı bir ders. ... Her şey kendimize, öğrenciye dayalı olduğu için bilgileri kendimiz sentezleyip ortaya koyuyoruz. ... Arkadaşlarımızla gülüyoruz, eğleniyoruz. ... O yüzden ilk defa zevkli ve verimli bir ders geçirdim ben. ... Uygulamalı ders daha etkili oluyor. Ki bizim gibi Turizm İşletmeciliği öğrencileri insanlarla iç içe olacağız. İletişim halinde olacağız. O yüzden ezbere dayalı sistemden çıkıp, kendimizi geliştirip, insanlarla ilişkilerimizi ve iletişimimizi geliştirip, sektöre atılmamız daha mantıklı.”

K15: “Bu şekilde uygulamalı yapmamız normal ders işlenmesine göre bence daha verimli oldu... Hep böyle daha iyi olduğunu düşündüm normal ders anlatma şekline göre. Çünkü biz de katılabiliyoruz. Siz sorular soruyorsunuz. Biz bir şeyler yapıyoruz. ... Eğlendim. ... Çünkü normal ders işleme şekline göre daha hoşuma gitti benim. Daha çok katılım sağlayabildik.”

4.4.3. Öğrenme teması

Deney grubunda yer alan 18 öğrenciyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre öğrenciler, geleneksel olarak uygulanan düz anlatım yöntemine kıyasla derste uygulanan yaratıcı drama yönteminin öğrenmede kolaylık sağladığını (K2, K3,

K4, K5, K7, K9, K11, K12, K13, K16, K17) ve derste öğrenilen konuların akılda kalıcı olduğunu (K1, K2, K4, K5, K6, K8, K11, K15, K16, K17, K18) ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, derste yapılan etkinliklerin herhangi bir otel işletmesinde çalıştıkları zaman karşılaşılabilecekleri durumları içermesi nedeniyle çalışma hayatına hazırlamada katkı sağladığını (K2, K3, K4, K7, K9, K10, K14) belirtmişlerdir. Son olarak, öğrenciler uygulanan yöntem aracılığıyla yaşayarak (K2, K6, K7, K9, K10, K12, K14) ve aynı zamanda eğlenerek öğrendiklerini (K16, K18) söylemişlerdir. Bu doğrultuda öğrenme temasına ilişkin kodlar Şekil 4.3'te verilmiştir.

Şekil 4.3. Öğrenme teması

Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

K1: “Ama onun dışında liderlik olsun, yöneticilik olsun, o tip şeyleri drama yöntemiyle akılda kalıcı bir şekilde öğrenebiliyoruz. Bu açıdan drama gayet güzel oluyor, eğlenceli oluyor.”

K2: “Daha kalıcı ve anımsatıcıydı çoğu konuda. ... Konuları öğrendim. Yaşayarak öğrendim daha doğrusu. ... Bunlarla benim aklımda kalıcı oldu ders için. ... Öğrenme konusunda tamamen öğrendiğimi düşünüyorum. ... Derste öğrendiklerimizin yararı olacağı ve bir gün karşıma çıkacağını düşünüyorum.”

K4: “Ama daha sonrasında dersi etkileşimli olarak işlediğimiz zaman yani benim açımdan en azından dersi daha iyi anlamama yardımcı oldu. Görsel bir hafızayla sınavlarda başarılı olabiliyorum. Bunda bana etkisi oldu. ... Sınavda soruları gördüğüm zaman o sorulara ilişkin bizim yaptığımız canlandırmalar gözümün önüne geldi. ... Bunları görerek sınavda da en yüksek notu ben almıştım ve hiç kitap almadan ben sınava girdim.”

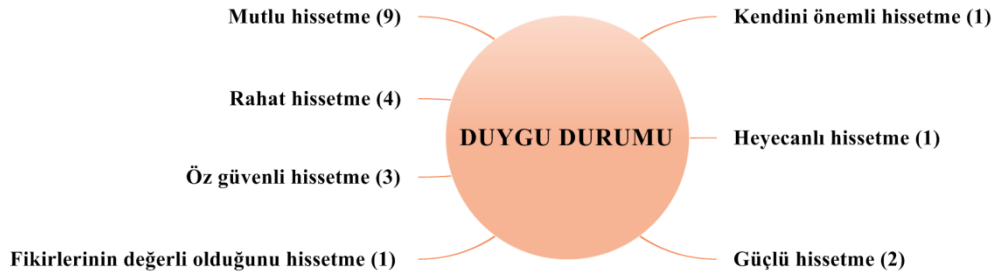
K5: “Öğrencinin daha aktif katıldığı bir süreç işletildiği için bence daha akılda kalıcı ve öğrenciler konuları daha çok sindirebiliyor. Haftalar sonra bile bir konuyu hatırlayabiliyor.”

K6: “Ama uygulamaya geldiğimizde illa aklınızda kalıyor. Çünkü kendiniz yaptınız. Rol icabı olsa da o anı yaşadınız. ... Herhangi bir sorunu ya da alınması gereken dersi, daha kalıcı oluyor.”

K16: “Eğlenerek aynı zamanda öğrenebildim. ... Aslında şöyle tam olarak normalde ezber yaptığımda bakarak ezberlemek yerine burada daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. ... Örneğin bir sınava girdiğimde burada yaptığım dramalar aklıma geldiğinde hemen kendi yaptığım dramaların, genel olarak tabii etrafımdaki insanların da çok kaldı aklımda.”

4.4.4. Duygu durumu teması

Deney grubunda yer alan 18 öğrenciyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre öğrenciler, yaratıcı drama yöntemin uygulandığı derslerde mutlu (K2, K4, K8, K9, K10, K13, K14, K15, K18), rahat (K3, K14, K15), öz güvenli (K4, K7, K15), güçlü (K1, K7) ve heyecanlı (K11) hissettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, uygulama sürecinde fikirlerinin değerli olduğunu (K8) ve kendilerini önemli hissettiklerini (K11) de ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda öğrencilerin hislerine dair belirttikleri görüşleri *duygu durumu* teması altında birleştirilmiştir. Duygu durumu temasına ilişkin kodlar Şekil 4.4’te sunulmuştur.

Şekil 4.4. Duygu durumu teması

Konuyla ilgili öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K1: “Kendimi biraz otoriter ve güçlü hissettirdi fikirlerimi kabul ettirdiğim şeylerde.”

K3: “Arkadaşlarımla daha kolay iletişim kurabildiğimi fark ettim. Bu daha rahat hissetmeme sebep oldu.”

K4: “Çekingenliğimi attım. Kendimi daha öz güvenli hissediyorum. En azından derse gelirken korkarak gelmiyorum başlarda olduğu gibi. ... Onlarla bir şeyler paylaşmaktan mutlu oluyorum. Derse de severek geliyorum zaten.”

K7: “Çok konuşkan biri değildim. Hala da öyleyim de. Hani bu şekilde biraz daha kendimi ifade etmekte güçlü hissediyorum. Biraz daha öz güven olarak kendimi tanıtmaya açılsından iyi oldu.”

K8: “Zaten ben daha öncede drama ile ilgili ilk başta duyduğumda baya dikkatimi çekmişti, mutlu etmişti beni. ... Açıkçası benim fikirlerimin de önemli olduğunu, kendi

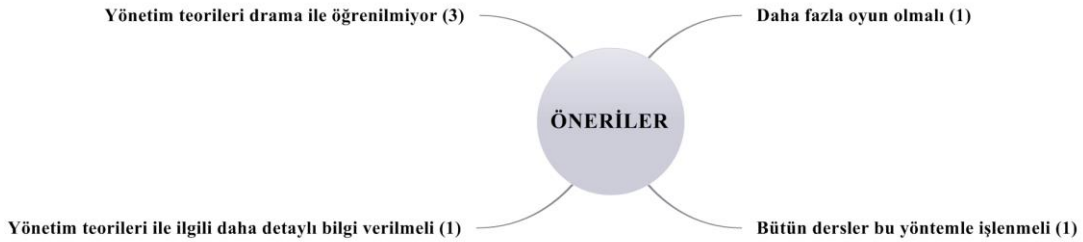
fikirlerimin de arkadaşlarım tarafından izlenmesi, dinlenmesi şey hissettirdi, benim fikirlerimin de bir değeri var. İnsanlar bunu önemsiyor.”

K9: “Beni daha mutlu ediyor. Açıkçası buraya sevinerek geliyorum.”

K11: “Aslında yaparken insanların karşısına geçip, bir şey düşünüyorsun, düşündüğünü de sergiliyorsun. Onu sergilerken heyecan, onların karşısında doğru bir şeyler yapmaya çalışıyorsun ve bu kendini biraz da olsa önemli hissettiriyor. Çünkü dersin merkezinde sen oluyorsun.”

4.4.5. Öneriler teması

Deney grubunda yer alan 18 öğrenciyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre öğrenciler, yönetim teorilerinin işlendiği dersin yaratıcı drama ile öğrenilmediğini (K1, K2, K11) ve yönetim teorileri ile ilgili daha detaylı bilgi verilmesi gerektiğini (K1) ifade etmişlerdir. Ayrıca, bütün derslerin bu yöntemle işlenmesi (K3) ve derslerin ısınma aşamalarında daha fazla oyun olması gerektiğini (K1) ifade eden görüşler de mevcuttur. Bu doğrultuda öğrencilerin bu görüşleri *öneriler* teması altında toplanmıştır. Şekil 4.5’te öneriler temasına ilişkin kodlar sunulmuştur.

Şekil 4.5. Öneriler teması

Öğrencilerin konuyla ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K1: “Bazı konuları drama yöntemiyle öğrenemiyoruz. Mesela Fayol olsun, diğer bilim insanları olsun, teoriler olsun. ... Bir çalışma kağıdı üzerinde tam detaylı bir şekilde açıklaması olduğu zaman ve sınıfta da bunu bir kaç defa tekrar ettiğimiz zaman daha rahat öğrenirdim. ... Dersin başlarında oyunlar olursa mesela geçen hafta oynadığımız oyunlar gayet güzeldi. ... Bu tip oyunlar olursa, arada sıkıştırılırsa güzel olur.”

K2: “Ama bilim insanları konusunda bana çok yararı olmadı. Öğrenemedim. Hatta sıkıcı bile geldi o ders.”

K3: “Keşke bütün dersler bu şekilde işlense. Matematik bile belki. Daha kolay öğrenebiliriz. Çünkü görsel bir şey var ortada. Daha aktiflik var.”

K11: “Hangi üniteydi hatırlayamıyorum. Ama bilim insanlarını işlediğimiz. Teorileri çok anlayamadım.”

4.5. Mektuplardan Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında deney grubunda yer alan öğrencilere verilen “Bir arkadaşımız otel yönetimi dersi anlamayı düşünüyor. Sizden otel yönetimi dersiyle ilgili bilgi istiyor. Arkadaşınıza vereceğiniz yanıtı otel yönetimi dersi sırasında yaşadığımız deneyimlerimizi, duygularımızı ve düşüncelerimizi göz önünde bulundurarak aşağıya yazınız.” yönergesi ile yazılan mektuplardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Deney grubunun yazmış oldukları mektuplardan elde edilen verilere ilişkin yapılan tümevarımsal içerik analizi sonucunda beş temaya ulaşılmıştır. Bu araştırmada, deney grubunda yer alan öğrenci görüşleri; *beceri*, *ders süreci*, *öğrenme*, *duygu durumu* ve *öneriler* temaları altında incelenmiştir. Mektuplardan ortaya çıkan temalara ilişkin kod matris tarayıcısına Tablo 4.12’de yer verilmiştir.

Tablo 4.12. Mektuplardan elde edilen verilere ilişkin kod matris tarayıcısı

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	TOPLAM
▼ Beceri																		0
▼ İletişim																		0
Empati kurabilme						1										1		2
İletişimin artması			1		1	1			2							1	1	7
Öz güvenin artması				1									1					2
Kendini ifade edebilme									1									1
Çekingenliğin aşılması		1	1		1					1								3
Dışa dönük ve sosyal bireyler					1		1							1				3
▼ Takım çalışması																		0
Planlı ve koordineli olmayı öğrenme																1		1
Ekip olmayı öğrenme		1																1
Uyum içinde çalışma															1			1
▼ Zaman yönetimi																		0
Hızlı karar verebilme									1									1
Zamanı etkili kullanabilmeyi öğrenme			1													1		2
Planlama yapabilme									1									1
Problem çözme									1		1							2
Yaratıcı düşünme	1									1								2
Eleştirel düşünme			1												1			2
▼ Ders süreci																		0
Öğrencinin kendini geliştirmesi						1				1								2
Katkı sağlayan bir ders	1	1	1	1	1													5
Faydalı bir ders	1	1		1									1			1		5
Farklı işlenişin sevilmesi	1	2	1	1	1	1			1	1		1		1	1	1	1	14
Katılımın önemi	1											1						2
Eğlenceli bir ders				1	1	1				1	1	1					1	7
Derse katılma isteği					1	1		1										2
Keyifli bir ders		1			1									1		1	1	5
Çalışma hayatına hazırlama	1					1		1	1	1	1		1			1		8
Verimli bir ders						1	1										1	3
Hocanın öğrenciyi teşvik etmesi				1	1			1										4
Öğrenci merkezlilik		1				1			1									3
▼ Öğrenme																		0
Aklıda kalıcılık	1	1	1	1	1		1				1	1				1		9
Eğlenerek öğrenme			1					1			1	1					1	5
Bilgileri içselleştirme		1				1				1					1	2		6
Etkili öğrenme												1						1
Yaşayarak öğrenme																	1	1
▼ Duygu durumu																		0
Mutlu hissetme	1																	1
Meraklı hissetme					1													1
Heyecanlı hissetme					1													1
▼ Öneriler																		0
Dersler drama ile işlenmeli	1																1	2
Ders tekrarı yapılmalı												1	1					2
Σ TOPLAM	9	10	10	8	10	10	4	3	9	6	5	7	3	4	5	9	11	123

Tablo 4.12 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin yazdıkları mektuplardan elde edilen ifadelerin hangi yoğunlukta olduğu ve kodlamaların kaç ifadeden yola çıkılarak oluşturulduğu görülmektedir. Sonraki başlıklar altında temalara ilişkin açıklamalar ve öğrenci görüşleri sunulmuştur.

4.5.1. Beceri teması

Deney grubunda yer alan 17 öğrencinin yazdığı mektuplar incelendiğinde öğrencilerin; iletişim, takım çalışması, zaman yönetimi, problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesiyle ilgili ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu doğrultuda *beceri* teması; *iletişim*, *takım çalışması*, *zaman yönetimi*, *problem çözme*, *eleştirel düşünme* ve *yaratıcı düşünme* alt temalarını içermektedir. Beceri temasına ilişkin alt temalar ve kodlar Şekil 4.6’da sunulmuştur.

Şekil 4.6. Beceri teması

Deney grubunda yer alan öğrenciler derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin iletişim becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerini içeren *iletişim* alt temasına göre öğrenciler, iletişimin artmasıyla (K3, K5, K6, K9, K16, K17) birlikte öz güvenlerinin arttığını (K4, K14), çekingenliklerini aştıklarını (K2, K3, K5), empati kurabildiklerini (K6, K16), kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini (K9) ve daha dışa dönük ve sosyal bireyler olabildiklerini (K5, K7, K14) belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K2: “İlk ders adımın baş harfiyle çekinerek yaptığım nesnenin hareketini daha sonra ‘Doğaçlamayı ben yaparım ne olacak?’ olayına döndü.”

K4: “Kendine olan güveninin artmasında etkili olduğunu düşünüyorum.”

K5: “Daha önce sınıfta gördüğüm ama tanışmadığım insanlarla kaynaşma şansı verdi. ... İçine kapanık olan ben, bu dersin de etkisiyle dışa dönük ve daha sosyal bir kişi oldum.”

K6: “Herkesin derse katılımını sağlıyor. Kendini geliştirmene, arkadaşlarınla iletişim kurmana yardımcı oluyor.”

K7: “Ayrıca bu yöntem sayesinde sınıftaki arkadaşlarla ve dersin öğretmeniyle daha rahat bir iletişim halinde olmamız derse daha hevesli gitmemi ve daha verimli geçmesini sağladı.”

K9: “Kendini ifade edebilme, insan ilişkileri, iletişimi geliştiren bir ders.”

K14: “Sosyalleşmek ve öz güvenin artması açısından etkili bir yöntem.”

Deney grubunda yer alan öğrenciler derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin takım çalışması becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Bireylerin iş birliğine dayalı olarak birlikte çalışabilmesini içeren *takım çalışması* alt teması incelendiğinde öğrenciler; uyum içinde çalışmayı (K15), planlı ve koordineli olmayı (K17) ve ekip olmayı öğrendiklerini (K2) belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K2: “İleride çalışan insanlar olarak grup içinde çalışmayı, ekip olmayı öğrenmenin en iyi yolu bu dersi drama olarak almak.”

K15: “Bundan yola çıkarak sana önereceğim bir yönetim dersini uygulamalı yapmanın çok faydalı bir yöntem olduğunu söyleyebilirim. Çünkü bir grupla anlaşmak ve gruba uymak çok önemlidir ve beceri gerektirir.”

K17: “Planlı ve koordineli olmayı öğrendiğimizi, ilk derste yaptığımız grup çalışması ve birkaç hafta sonraki dersleri kıyaslarsak iyi öğrendiğimizi söyleyebilirim.”

Deney grubunda yer alan öğrenciler derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin zaman yönetimi becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Zamanı etkili ve verimli kullanmayı içeren *zaman yönetimi* alt teması incelendiğinde öğrenciler; zamanla zamanı etkili kullanabilmeyi öğrendiklerini (K3, K16), zamanı etkili kullanabilmek için hızlı karar verebilmeyi (K9) ve planlama yapabilmeyi öğrendiklerini (K9) ifade etmişlerdir. Öğrencilerin konuyla ilişkili görüşleri aşağıda verilmiştir:

K3: “Senin insanlarla iletişimini güçlendirecek, zamanı kullanmayı, eleştirel düşünmeyi öğretecek.”

K9: “Kesinlikle zaman yönetimimizden tutun hızlı karar verme, planlama, iletişim yeteneklerimizi geliştirdiğini düşünüyorum.”

K16: “Bu dersi alıyorsan muhakkak drama yöntemi şeklinde tercih et derim. Çünkü ders esnasında hem konuyu kavlıyor, hem zaman yönetimini öğreniyor hem de keyifli bir ders işlemiş oluyorsun.”

Deney grubunda yer alan öğrenciler derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin problem çözme becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Belirli bir problem karşısında ne yapılacağına ve nasıl yapılacağına karar verip çözüme ulaşmayı içeren *problem çözme* alt temasıyla ilişkili öğrenci (K9, K11) görüşleri şu şekildedir:

K9: “Otel yönetimi dersinde oluşabilecek sorunların provasını, nasıl bir çözüm yolu izlememiz gerektiğini öğrendik.”

K11: “Herhangi bir problemi drama yoluyla çözmeye çalıştığımız için ileride iş yaşantımızda herhangi bir problemi çözmeye yeteneğimizin geliştiğini aktarırım.”

Deney grubunda yer alan öğrenciler derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Birey için yeni bir düşünce üretmeyi içeren *yaratıcı düşünme* alt temasıyla ilgili öğrenci (K1, K10) görüşleri şu şekildedir:

K1: “Dramadaki tüm etkinliklerde herkesin yer alması tüm sınıfın kendi yaratıcı düşüncelerini grupta paylaşıyor olması hem kendi hayatımı olumlu yönde etkilediğini hem de ders anlamında bana katkısının olduğunu düşünüyorum.”

K10: “Her etkinlikte yaratıcılığımızı ortaya koyduk ve daha önce öğrendiğimiz bilgileri tekrar hatırladık.”

Deney grubunda yer alan öğrenciler derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin eleştirel düşünme becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Bir konuyu iyi ya da kötü yanlarıyla değerlendirmeyi içeren *eleştirel düşünme* alt temasıyla ilgili öğrenci (K3, K15) görüşleri aşağıda verilmiştir:

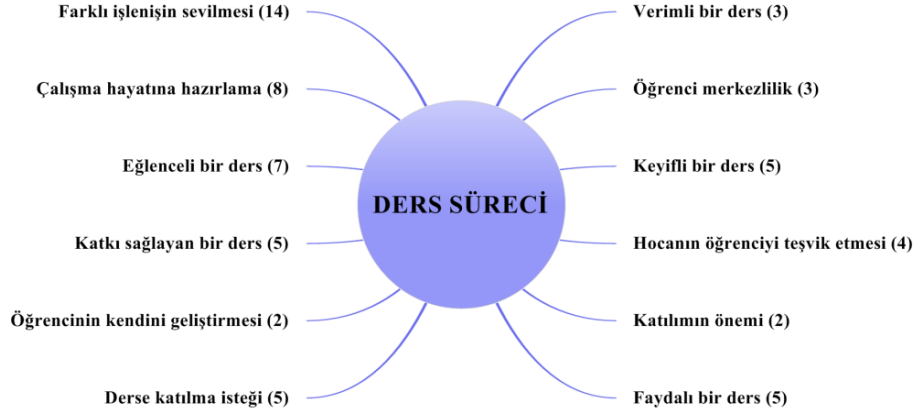
K3: “Senin insanlarla iletişimini güçlendirecek, zamanı kullanmayı, eleştirel düşünmeyi öğretecek.”

K15: “Bu yönetim dersini aldıktan sonra bana eleştirel düşünmeme de katkısı oldu.”

4.5.2. Ders süreci teması

Deney grubunda yer alan 17 öğrencinin yazdığı mektuplar incelendiğinde öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı otel yönetimi dersinin eğlenceli (K3, K4, K6, K10, K11, K12, K17) ve keyifli (K2, K5, K14, K16, K17) bir ders olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca öğrenciler dersin faydalı (K1, K2, K4, K13, K16), verimli (K6, K7, K17), öğrenciye katkı sağlayan (K1, K2, K3, K4, K5), öğrencinin kendini geliştirmesini olanaklı kılan (K6, K10) ve öğrenciyi çalışma hayatına hazırlayan (K1, K6, K8, K9, K10, K11, K13, K16) bir ders olduğunu ifade etmişlerdir. Geleneksel olarak kullanılan düz anlatım yöntemine kıyasla yaratıcı drama yönteminin uygulanmasıyla farklı işleniş yöntemini sevdiklerini (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K9, K10, K12, K14, K15, K16, K17) ve derse katılma isteği duyduklarını (K4, K5, K7, K17) ifade eden görüşler de mevcuttur. Öğrenciler, ders sürecinde dersin öğretim üyesi ve öğrenciler arasında hiyerarşiden uzak ilişkilerin kurulmasıyla birlikte öğretim üyesinin öğrenciyi teşvik ettiğini (K3, K4, K6, K8) belirtmişlerdir. Son olarak öğrenciler, dersin öğrenci merkezli olması (K2, K6, K9) nedeniyle derse katılımın

önemli olduğu (K1, K12) konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu doğrultuda ortaya çıkan *ders süreci* temasına ilişkin kodlara Şekil 4.7’de yer verilmiştir.

Şekil 4.7. Ders süreci teması

Konuyla ilgili öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K2: “Genel olarak otel yönetimi dersini değerlendirmemi istersen; her şeyden önce bir turizm öğrencisinin almasında çok fayda yaratacak. ... Dersin güzelliği de drama olmasıydı. Aslında hayatında hiç drama yapmamış ben ve benim gibi arkadaşlarım kendimize çok şey kattık. ... Dersteki ısınma çalışmaları çok keyifliydi. ... Aktif katılım kendin öğrenirsin. Yanlışlarını anlamadığın yerde o an görür düzeltirsin.”

K5: “Başta çok ön yargılı yaklaşmıştım. Ben ki içine kapanık bir insanım. Yapamam diye düşünmüştüm. Sonra ilk derse katıldım. Çok keyif aldım. İkinci derse giderken daha istekli ve keyifli gitmeye başladım derse. ... Otel yönetimi dersinin bana kattığı çok fazla şey oldu. ... Bu tarzda bir ders daha olsa kesinlikle düz anlatıma tercih ederdim.”

K6: “Herkesin derse katılımını sağlıyor. ... Kendini geliştirmene, arkadaşlarıyla iletişim kurmana yardımcı oluyor. ... Bir de ileride otelde çalışacağımız için orada karşılaşabileceğimiz sorunları, müşteri ile olan ilişkileri nasıl kuracağımız konusunda bize çok bilgi vermiş oldu. ... Dersler çok eğlenceli, etkili ve verimli geçti bence.”

K8: “Dersin hoca-öğrenci arasındaki hiyerarşik ilişkilerden uzak yatay örgütlenme yapısı ile işlenmesi eğlenerek öğrenmemizi ve olaylara durumsal bakabilmemizi sağladı.”

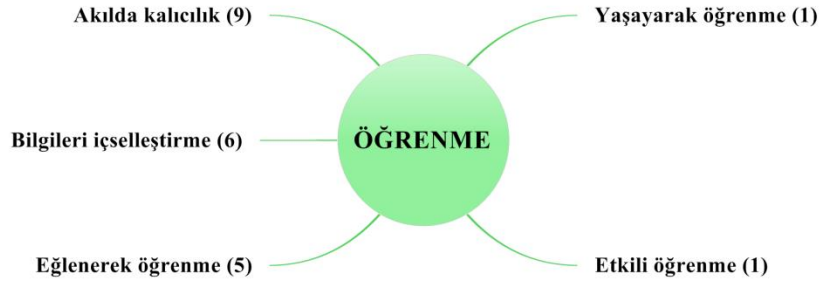
K9: “Diğer dersler gibi hocanın anlattığı öğrencinin dinleyip çıktığı verimsiz derslere kıyasla öğrenci ağırlıklı bir ders. ... Otel yönetimi dersinde hem oluşabilecek sorunların provasını, nasıl bir çözüm yolu izlememiz gerektiğini öğrendik. Sadece bir ders olarak görmeyip bizi hayata hazırlayan bir dersti.”

K12: “Ben otel yönetimi dersini drama teknikleriyle öğrendim ve arkadaşşıma kesinlikle bu dersi almasını tavsiye ederim. ... Ders eğlenceli ve bilgilendirici geçiyor, yapılan hikayelerle derste işlenenler aklımızda kalıyor ve etkili bir öğrenme biçimi ortaya çıkıyor. ... Katılım çok önemli.”

K17: “Bir şeyi isteyerek öğrenmek için drama yönteminden güzel bir yöntem olduğunu düşünmüyorum. ... Keyifli, verimli ve eğlenceli geçen bir dersti. ... Eğer dersi alırsan sabah ‘Of ya yine mi okul?’ demeyeceksin. Hemen okula gelip otel yönetimi dersine girmek isteyeceksin.”

4.5.3. Öğrenme teması

Deney grubunda yer alan 17 öğrencinin yazdığı mektuplar incelendiğinde öğrenciler; yaratıcı drama yönteminin uygulandığı otel yönetimi dersinde eğlenerek (K3, K8, K11, K12, K17) ve yaşayarak (K17) öğrendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler, yöntemin bilgilerin içselleştirilmesini sağladığını (K2, K6, K10, K15, K16), daha akılda kalıcı olduğunu (K1, K2, K3, K4, K5, K7, K11, K12, K15) ve yöntemin etkili bir öğrenme biçimi oluşturduğunu (K12) ifade etmişlerdir. Şekil 4.8’de öğrenme temasına ilişkin kodlar sunulmuştur.

Şekil 4.8. Öğrenme teması

Öğrencilerin konuyla ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K1: “Her bir konunun etkinlikleri konuyla alakalıydı ve konuyu tekrar çalıştığımda o yaptığımız etkinlikler aklıma geldi. Akılda kalıcı olmasıyla yarın öbür gün işe girdiğimde de etkisini görecekimden eminim.”

K3: “Ama drama yöntemi ile al bence. Neden diye sorarsan eğlenirken öğreniyorsun. ... Yaptığın canlandırmalar aklında elbet bir şeyler kalmasını sağlayacak.”

K6: “Bu yöntem ile bazı konular gerçekten çok iyi anlaşılıyor. Çünkü kendini bir adamın (örneğin Gantt) onun yerine koyarak yaptığı çalışmalarını anlamana yardımcı oluyor.”

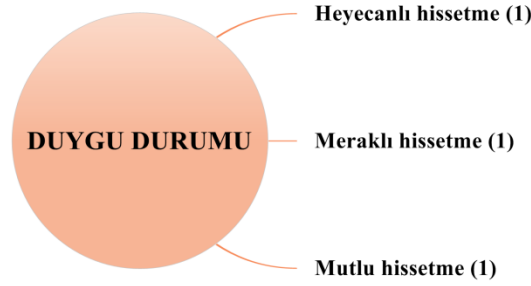
K11: “Bu yöntemlerin daha akılda kalıcı, daha eğlenceli ve daha öğretici olduğunu vurgularım.”

K12: “Ders eğlenceli ve bilgilendirici geçiyor. ... Yapılan doğaçlamalarla derste işlenenler aklımızda kalıyor ve etkili bir öğrenme biçimi ortaya çıkıyor.”

K17: “Drama olarak alırsan eğer dersi senin de benim gibi eğlenerek ve işlenen konuyu yaşayarak öğrenmek hoşuna gidecektir.”

4.5.4. Duygu durumu teması

Deney grubunda yer alan 17 öğrencinin yazdığı mektuplardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerden bazıları; yaratıcı drama yönteminin uygulandığı otel yönetimi dersinde yaşadıkları duygu durumlarıyla ilişkili olarak mutlu (K1), meraklı (K5) ve heyecanlı (K5) hissettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenci görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan *duygu durumu* temasına ilişkin kodlara Şekil 4.9’da yer verilmiştir.

Şekil 4.9. *Duygu durumu teması*

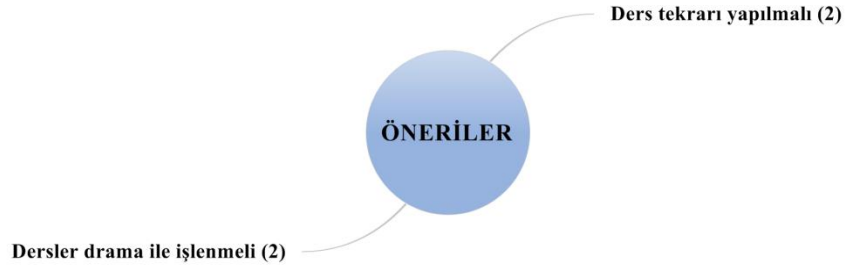
Konuyla ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K1: “Dramayla akılda kalıcı olmasından çok mutluyum.”

K5: “Her haftanın sonunda diğer hafta nasıl bir etkinlik yapacağız diye düşünerek merakla gitmeye başladım. ... Her derse heyecanla gittim.”

4.5.5. Öneriler teması

Deney grubunda yer alan 17 öğrencinin yazdığı mektuplardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerden bazıları; uygun olan derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması (K1, K17) ve bilgilerin içselleştirilebilmesi için öğrencinin ders tekrarı yapması gerektiğini (K12, K13) ifade etmişlerdir. Öğrencilerin konu ile ilgili görüşleri *öneriler teması* altında birleştirilmiştir. Öneriler temasına ilişkin kodlar Şekil 4.10’da sunulmuştur.

Şekil 4.10. Öneriler teması

Konuyla ilgili öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

K11: “Bence tüm yönetim dersleri dramayla olabilir. O yüzden otel yönetimi dersini gönül rahatlığı ile drama grubundan seçebilirsiniz.”

K12: “Öneririm ama sadece derste işlenen konuları oynamakla kalmamalı, üzerine bir de ders tekrarı yapmalı. O zaman hem akılda kalıcı hem de etkili olacaktır.”

K13: “Kitabını yanına alıp, işlenenleri takip edip, başlıkların yanına oynanan drama ile ilgili notlar almanı tavsiye ederim. Hatırlayıp öğrenmeni kolaylaştırır.”

K17: “Bu yöntemin uygun diğer derslerde de uygulanmasını çok isterim.”

4.6. Katılımcı Günlüklerinden Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında deney grubunda yer alan öğrencilerin 11 hafta süren uygulama sürecinde her dersin sonunda yazdıkları 165 adet katılımcı günlüğünden elde edilen verilere ilişkin bulgular sunulmuştur. Deney grubunun yazmış oldukları katılımcı günlüklerinden elde edilen verilere ilişkin yapılan tümevarımsal içerik analizi sonucunda beş temaya ulaşılmıştır. Bu araştırmada, deney grubunda yer alan öğrenci görüşleri; *beceri*, *ders süreci*, *öğrenme*, *duygu durumu* ve *düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler* temaları altında incelenmiştir. Katılımcı günlüklerinden ortaya çıkan temalara ilişkin kod matris tarayıcısına Tablo 4.13’te yer verilmiştir.

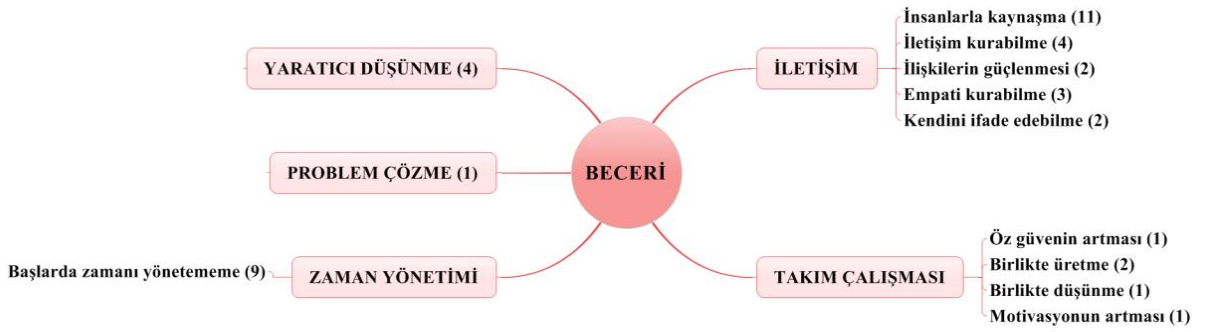
Tablo 4.13. Katılımcı günlüklerinden elde edilen verilere ilişkin kod matris tarayıcısı

Kod Sistemi	1. Hafta...	2. Hafta...	3. Hafta...	4. Hafta...	5. Hafta...	6. Hafta...	7. Hafta...	8. Hafta...	9. Hafta...	10. Hafta...	11. Hafta...	TOPLAM
▼ Beceri												0
▼ İletişim												0
İlişkilerin güçlenmesi	2											2
Empati kurabilme	1		1						1			3
İletişim kurabilme	3									1		4
İnsanlarla kaynaşma	9	1									1	11
Kendini ifade edebilme				1	1							2
▼ Takım çalışması												0
Birlikte düşünme	1											1
Birlikte üretme	1										1	2
Öz güvenin artması								1				1
Motivasyonun artması								1				1
▼ Zaman yönetimi												0
Başlarda zamanı yönetememe		6	2	1								9
Problem çözme							1					1
Yaratıcı düşünme	1		1					1			1	4
▼ Ders süreci												0
Zamanla yöntem alışma	4	2	2	1	1		8	1		3		22
Derse olan ilginin artması	1									1		2
Odaklanma	1											1
Adapte olabilme	1		1		1							3
Samimi bir ortam	2											2
Eğitici ve öğretici bir ders	1		2	2	1	2	1	1	1	1	2	14
Öğrenci merkezlik	4	2			1	1		1	1	2	1	13
Kurgularken zorlanma				13								13
Derse katılma isteği	2											2
Eğlenceli bir ders	12	7	3	3	4	2	10	6	2	2	5	56
Özgürce hareket edebilme	1											1
Farklı işlenişinin sevilmesi	14	6	9	5	9		16	12	9	10	13	103
Kişisel gelişime katkı sağlama	1											1
Etkileşimli bir ders	1	1										2
Verimli bir ders	3	3	2		5		3		1	2	3	22
Alan için gerekli bir ders	1											1
Faydalı bir ders	2				1				2			5
Zevkli bir ders	3	1			1		2			2	2	11
Çalışma hayatına hazırlama	3									1		4
Keyifli bir ders	1	3	1					1		1	1	8
Açık alanda ders işleyişinin sevilmesi							4			2		6
▼ Öğrenme												0
Konuların anlaşılması	2	7	5	6	5		6	6	5	3	3	48
Farklı bakış açıları	1					1		1				3
Akılda kalıcılık	1	4	1	3	3		4	5	3	1		25
Eğlenerek öğrenme	1						1					2
Yaşayarak öğrenme		3				1						4
Bilgilerin içselleştirilmesi									1	1		2
▼ Duygu durumu												0
Rahat hissetme	1			1								2
Mutlu hissetme	2										2	4
Heyecanlı hissetme	2											2
▼ Düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler												0
Arada düz anlatım kullanılmalı						5						5
Düz anlatım odaklanmayı zorlaştırıyor						1						1
Düz anlatımla kalıcı olmuyor						1						1
Düz anlatımla kalıcı oluyor						1						1
Σ TOPLAM	86	46	30	36	33	15	56	37	26	33	35	433

Tablo 4.13 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin yazdıkları mektuplardan elde edilen ifadelerin hangi yoğunlukta olduğu ve kodlamaların kaç ifadeden yola çıkılarak oluşturulduğu görülmektedir. Sonraki başlıklar altında temalara ilişkin açıklamalara ve öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

4.6.1. Beceri teması

Deney grubunda yer alan öğrencilerin 11 hafta süren uygulama sürecinde her dersin sonunda yazdıkları katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin iletişim, takım çalışması, zaman yönetimi, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerileriyle ilişkili ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu doğrultuda *beceri* teması, *iletişim*, *takım çalışması*, *zaman yönetimi*, *problem çözme* ve *yaratıcı düşünme* alt temalarından oluşmaktadır. Beceri temasına ilişkin alt temalar ve kodlar Şekil 4.11’de sunulmuştur.

Şekil 4.11. Beceri teması

Deney grubunda yer alan öğrenciler, derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin iletişim becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerini içeren *iletişim* alt temasına göre öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin insanlarla kaynaşma fırsatı yaratarak (K4, K5, K6, K7, K10, K11, K16, K17, K18), iletişim kurabilmeyi sağladığını (K1, K7, K8, K17) ve insanlar arası ilişkileri güçlendirdiğini (K15, K16) belirtmişlerdir. Ayrıca, yöntemin öğrencilerin kendini ifade edebilmelerine olanak sağladığını (K4, K18) ve empati kurabildiklerini (K5, K15) de söylemişlerdir. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K1: “Sürekli olarak derse katılma isteği oluştu ve arkadaşlarımızla düşünerek, iletişim halinde olarak bir şeyler üretmek muhteşimdi.” (1. Hafta 16.02.2018)

K4: “Sınıf içi kaynaşmak için yaptığımız etkinlikler gayet başarılıydı.” (1. Hafta 16.02.2018)

K7: “Dersin oldukça farklı geçtiğini ve faydalı olduğunu düşünüyorum. ... Bizler turizmde insanlarla iletişim halinde olacağımız için bu ders iletişim kurmamızda ve insanlarla ilişkimizde bizi geliştirecek gibi.” (1. Hafta 16.02.2018)

K15: “Drama sayesinde insanlarla olan ilişkilerin güçlendiğini tam anlamıyla anlayabiliyoruz. ... Benim fikrime göre bu tekniklerle insanlarla olan bağların güçlendiğini fark ettim.” (1. Hafta 16.02.2018)

K16: “Dersin birbirimizi tanımaya yönelik olarak yaptığımız oyunlarla başlaması sizi ve diğer arkadaşları biraz daha tanımamıza ve samimi bir ortam oluşturmaya olanak sağladığını düşünüyorum.” (1. Hafta 16.02.2018)

K5: “Bugün derste teorileri işledik ve ben uygulama yaparak yani o insanların yerine kendimi koyarak düşündüğüm zaman onları tanıdığımı, daha çok öğrendiğimi hissettim.” (3. Hafta 02.03.2018)

K4: “Kendimi gittikçe daha çok ifade edebildiğimi düşündüm. Bu da algılarımı daha açık hale getirdi. Yani bence derste rahat olmamızda daha iyi anlamamızı kolaylaştırıyor.” (4. Hafta 09.03.2018)

K18: “Vizeden önceki son dersimizdi ve bence herkes önceki derslere göre kendini canlandırmalarda daha rahat ifade ediyor. Dersimiz gayet verimli gidiyor.” (5. Hafta 16.03.2018)

K8: “Kendimi birinin yerine koyduğum zaman bu toplantı etkinliğinde olduğu gibi o zaman daha iyi anlayabiliyorum, kavrayabiliyorum.” (9. Hafta 27.04.2018)

K8: “Bu dersin bana kattığı çoğu şey oldu. Suskun bir insanım; konuşmamı, eleştiride bulunmamı ve bir yıldan fazladır görüp ama hiç konuşmadığım insanlar ile sohbet etmemi sağladı. Bu dersi seviyorum.” (10. Hafta 04.05.2018)

K4: “Bu hafta derste öğrendiğimiz her şeyi uygulama fırsatı bulmuş olduk. Yaptığımız gazete etkinliği dersin bizi kaynaştırdığını ve yardımlaşmaya yol açtığını, bunun da dersi daha verimli yaptığını bir kere daha göstermiş oldu.” (11. Hafta 11.05.2018)

Deney grubunda yer alan öğrenciler, derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin takım çalışması becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Bireylerin iş birliğine dayalı olarak birlikte çalışabilmesini içeren *takım çalışması* alt temasına göre öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin öz güvenin (K6) ve motivasyonun artmasını sağladığını (K6) belirtmişlerdir. Bununla birlikte, öğrencilerin grup içinde birlikte düşünerek (K1) birlikte üretebildiklerini (K1, K13) belirttikleri görüşler de mevcuttur. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1: “Arkadaşlarımızla düşünerek, iletişim halinde olarak bir şeyler üretmek muhteşemdi.” (1. Hafta 16.02.2018)

K6: “Özellikle herkesin katılması insanın kendine güvenini sağlıyor ve motivasyonunu artırıyor.” (8. Hafta 20.04.2018)

K13: “Bugün ki dersimiz her zamanki gibi verimli geçti. ... Grupça fikirler ürettik. ... Benim için güzel bir dersti.” (11. Hafta 11.05.2018)

Deney grubunda yer alan öğrenciler, derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin zaman yönetimi becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmışlardır.

Zamanı etkili ve verimli kullanmayı içeren *zaman yönetimi* alt temasına göre öğrencilerden bazıları, uygulama sürecinin ilk zamanlarında zamanı yönetemediklerini ve ilerleyen haftalarda zamanı etkili kullanmayı öğrendiklerini (K2, K3, K10, K14, K15, K16, K17, K18) belirten ifadeler kullanmışlardır. Bu konuya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K3: “*Fakat zamanı iyi yönetemedik. Bu yüzden sonlar karıştı.*” (2. Hafta 23.02.2018)

K16: “*Canlandırma kısımları bizden dolayı uzadığı için kopukluklar oldu başta. Ancak dersin sonunda kısa ve net olacak şekilde canlandırıldığında ve sizin verdiğiniz başlık ve küçük açıklamalarla bilginin zihnimde kaldığını düşünüyorum.*” (2. Hafta 23.02.2018)

K17: “*Bugün ki ders güzeldi. Fakat zamanlama konusunda sıkıntı yaşadık gibi. Yani konular daha iyi anlaşılıyor fakat gruplandırma vs. konularında zaman aşımı olmaktadır.*” (2. Hafta 23.02.2018)

K1: “*Dersin giderek daha rahat olduğunu görüyorum. Biz de size daha çok ayak uyduruyoruz. Süreyi daha verimli kullanmaya başladık.*” (3. Hafta 02.03.2018)

K10: “*Etkinlikler çok uzun sürüyordu. Bugün bunu biraz daha aştığımızı görüyorum. İleride daha da iyi olacak zaman açısından.*” (3. Hafta 02.03.2018)

K2: “*Etkinliklere gelirse bazen hazırlık aşaması çok uzuyordu, az olmamıza rağmen bile çabuk toparlanamıyorduk. Yavaş yavaş bunu aşmaya başlıyoruz.*” (4. Hafta 09.03.2018)

K10: “*Zamanı da gayet iyi kullandığımız için çok fazla yorulmadım. Bu haftaki etkinlikler hem kolay hem de anlaşılırdı.*” (10. Hafta 04.05.2018)

K12: “*Bugün fazla sayıda etkinlik olmasına rağmen kısa sürede bitti. Artık zaman kontrolünü iyi bir şekilde yapmaya başladık.*” (10. Hafta 04.05.2018)

Deney grubunda yer alan öğrencilerden biri, derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin problem çözme becerisini geliştirdiğini belirtmiştir. *Problem çözme* alt temasına göre öğrenci (K13) görüşü şu şekildedir:

K13: “*Düğümleme oyununda sorun çözmek için çabaladık. Bu bize kriz anında nasıl davranmamız gerektiği hakkında araştırma oldu. Diğer konularda ekiplerimizle sorunlar yaratarak üstesinden gelerek eğlenceli bir ders geçirdik.*” (7. Hafta 13.04.2018)

Deney grubunda yer alan öğrencilerden bazıları, derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmıştır. *Yaratıcı düşünme* alt temasına göre öğrenci (K1, K7, K8, K13) görüşleri şu şekildedir:

K1: “*Yaratıcılığımızı kullanabildiğimiz böyle bir uygulamalı ders düşüncesinden dolayı çok mutluym.*” (1. Hafta 16.02.2018)

K7: “*Onun dışında yaratıcı bir şeyler ortaya çıkmaktadır.*” (3. Hafta 02.03.2018)

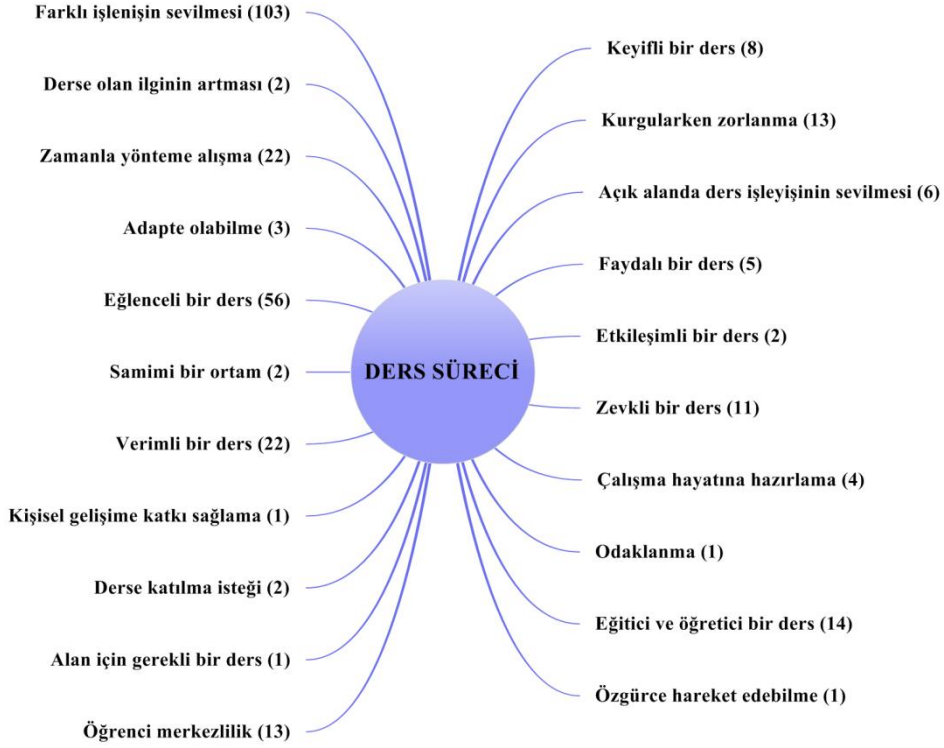
K8: “*Drama tekniği ile konular daha iyi anlaşılıyor, yaratıcı olmamızı sağlıyor. Bu hafta daha çok kişisel oyunlar oynadık ve şiirler, masallar üzerinden gittik. Bunun*

yaratıcılığımızı kaleme almak konusunda da çok büyük katkısı olduğunu düşündüm.” (3. Hafta 02.03.2018)

K13: “Başta çağrışım yoluyla nesnelere üzerinden kelimeler söyledik ve bu uygulama çok güzeldi. Canlandırmalar yaptık bunlar da çok güzeldi. Gazete hazırladık, haber yazdık, yaratıcılığımızı kullandık.” (8. Hafta 20.04.2018)

4.6.2. Ders süreci teması

Deney grubunda yer alan öğrencilerin 11 hafta süren uygulama sürecinde her dersin sonunda yazdıkları katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulara göre öğrenciler derste uygulanan yaratıcı drama yöntemini sevdiklerini (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18) bu yöntemin derse yönelik ilgiyi artırdığını (K2, K6), alışık olmadıkları bu yönteme zamanla alıştıklarını (K1, K2, K3, K4, K6, K9, K10, K11, K13, K14, K15, K17, K18) ve bu yöntemin derse katılma isteği uyandırdığını (K1, K7) belirtmişlerdir. Öğrenciler, dersin samimi bir ortamda işlenen (K4, K16), eğlenceli (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18), verimli (K3, K5, K7, K10, K12, K14, K17, K18), faydalı (K2, K5, K7, K8, K10), zevkli (K2, K4, K6, K7, K10, K12, K13, K14, K17) ve keyifli (K1, K3, K6, K9, K10, K11, K17, K18) bir ders olduğunu ifade eden görüşler sunmuşlardır. Bununla birlikte, derse adapte olabildiklerini (K3, K4, K16) ve odaklanabildiklerini (K18) söylemişler; dersin eğitici ve öğretici (K1, K2, K3, K6, K8, K10, K12, K14), alan için gerekli (K18) ve çalışma hayatına katkı sağlayan (K2, K7, K9, K16) bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler dersin; kişisel gelişime katkı sağlayan (K12), öğrenci merkezli olmasıyla (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K10, K11, K18) birlikte özgürce hareket edebildiklerini (K4), etkileşimli bir ders olduğunu (K12, K18) da ifade etmişlerdir. Öğrenciler, derslerin havaların güzel olduğu zamanlarda fakültenin terasında açık alanda işlenmesinden memnun olduklarını (K2, K4, K8, K10, K15) da belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler verilen metinlere nazaran doğaçlama çalışmalarını kurgularken bazen zorlandıklarını (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13) da ifade etmişlerdir. *Ders süreci* temasına ilişkin kodlar Şekil 4.12’de sunulmuştur.

Şekil 4.12. Ders süreci teması

Konuyla ilgili öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1: “Aktif ve eğlenceli iki ders saati geçirdik. ... Sürekli olarak derse katılma isteği oluştu.” (1. Hafta 16.02.2018)

K2: “İşlemiş olduğumuz bu derste öğrenci merkezli olması ve birebir olarak işlenmesi öğrenmemizi olumlu yönde etkilemektedir.” (1. Hafta 16.02.2018)

K3: “Bugünkü dersin verimli ve eğlenceli geçtiğini düşünüyorum.” (1. Hafta 16.02.2018)

K5: “Gayet zevkli ve eğlenceli bir dersti. ... Samimi bir ortamda daha rahat, özgür hareket edebilir, daha da kendimiz gibi olabiliriz.” (1. Hafta 16.02.2018)

K19: “Dersin amfide ya da derslikte işlenmesi yerine uygulamalı bir şekilde işlenmesi dikkatimi ve odağımı daha iyi kullanmam açısından daha iyi oldu. ... Bölümümüz gereği böyle uygulama derslerine daha çok ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. ... Onun dışında çok verimli geçtiğini düşünüyorum.” (1. Hafta 16.02.2018)

K3: “Bence eğlenceli ve bilgiyi aktarma konusunda güzel bir yöntem.” (2. Hafta 23.02.2018)

K11: “Konuyu drama şeklinde aktif bir şekilde öğrenmek daha iyi kavramamıza yardımcı oldu. ... Eğlenceli ve keyifli bir ders geçirdik.” (2. Hafta 23.02.2018)

K17: “Derse gittikçe daha çok alışmaya başladım. Yaptığımız etkinliklerle dersi daha iyi anladığımı fark ediyorum. Çünkü sınıfta oturup kitaptan okuduğum zaman çok sıkılıyorum.”

Dersin işleniş şekli benim konuları anlamam konusunda daha yardımcı oluyor.” (2. Hafta 23.02.2018)

K3: *“Zaman ilerledikçe daha çok adapte olmaya ve dersin bu şekilde işlenmesine alıştık. Öğrenmemiz kolaylaşıyor. Daha keyifli ve eğlenceli geçiyor.” (3. Hafta 02.03.2018)*

K6: *“Bu gün dersin gayet güzel geçtiğini düşünüyorum. Teoriler hakkında, yönetim teorilerinin değişimi hakkında bilgi edindik ve bunun üzerine etkinlikler yaparak eğlenceli hale getirdik. Normalde sıkıcı olabilecekken eğlenceli hale getirdik ve gayet güzeldi.” (3. Hafta 02.03.2018)*

K14: *“Keşke küçüklüğümüzden beri bütün dersleri bu şekilde öğrenseydik. Çünkü insanlar farklı şekillerde öğreniyorlar. Ama bunlardan en verimli uygulamalı olanı. ... Umarım bütün dersler zamanla bu şekilde öğretilmeye başlanır.” (3. Hafta 02.03.2018)*

K2: *“Ben, bizim öğrenmemiz açısından verimli geçtiğini düşünüyorum. Akılda kalıcı ve de eğlenceli geçtiğini düşünüyorum.” (5. Hafta 16.03.2018)*

K3: *“Dersler artık daha pratik ve hızlı bir şekilde geçti bu hafta. Birbirimize daha fazla adapte olduk. Ayrıca konuları daha fazla anladığımı fark ettim. Verimlilik artıyor.” (5. Hafta 16.03.2018)*

K9: *“Benim için farklı ve güzeldi. Öğrenci merkezli, öğrencinin derse katılım gösterdiği bir süreç işletildiği için öğrenme daha sağlıklı ve kalıcı oldu benim için.” (5. Hafta 16.03.2018)*

K3: *“Drama dersinin daha etkili olduğunu daha iyi fark ettim. Oturduğumuz yerden dinlemek her ne kadar açık alan da olsa düz anlatım odaklanmamı zorlaştırdı ve anlatılan konunun kalıcılığı pek olmuyor. Konuyu yaşamak daha iyi hatırlamamıza yardımcı oluyor.” (6. Hafta 06.04.2018)*

K5: *“Drama tekniği ile işleniş bu haftaki sözlü işlenişe göre benim açımdan daha etkili oldu. Dramada konulara herkes kendi bakış açısıyla yaklaştığı için farklı görüş açılarıyla görüyorduk.” (6. Hafta 06.04.2018)*

K2: *“Bugün kısa ve verimli bir gündü. Anlatılanların büyük çoğunluğunu anladığımı ve eğlenceli bir gün geçirdiğimi düşünüyorum. Açık havada olmanın olumlu etkisi olduğunu da düşünüyorum.” (7. Hafta 13.04.2018)*

K9: *“Artık alıştığımız için etkinliklerde daha hızlı ve etkili bir şekilde katılım sağlayabiliyoruz.” (7. Hafta 13.04.2018)*

K11: *“Bu haftaki etkinliklerimiz diğer haftalara göre daha öğretici ve eğlenceliydi. Bu hafta daha fazla şey öğrendim.” (7. Hafta 13.04.2018)*

K13: *“Açık havada rahat ferah bir şekilde ders işlemek hem daha zevkli hem de daha verimliydi. Ders konularını kısa ve öz bir şekilde canlandırarak gerekli bilgiyi aldığımızı düşünüyorum. Eğitim hayatımda zevk aldığım tek ders olabilir konu işleme açısından.” (7. Hafta 13.04.2018)*

K4: *“Bu hafta motivasyon üzerine canlandırmalar ve oyunlar yaptık. Bu canlandırmaların aslında motivasyonu tam tanımlayamadığımı, böylelikle daha iyi tanımladığımı düşünmemi*

sağladı. Bilmediklerimi öğrenmekle beraber eğlendim de. Güzel ve etkili bir ders olduğunu düşünüyorum.” (8. Hafta 20.04.2018)

K5: *“Motivasyon konusunu şiir ve masal yazarak akılda kalıcı hale getirdik. Kendi yazdığım şiir ve masalardaki yöntemleri aklımda kaldığını hissediyorum. Diğer arkadaşlarımın şiirlerinin yöntemlerini hatırlıyorum.” (8. Hafta 20.04.2018)*

K7: *“Bu haftaki ders diğer dersler içinde en eğlenceli olandı. Bir şeyler yazarak daha akılda kalıyor bence. Yazdığımız zaman konularla pekiştiriyoruz ve dersi daha iyi anlamaya yardımcı oluyor.” (8. Hafta 20.04.2018)*

K1: *“Kısa sürede akılda kalıcı bir ders işledik. Konu gayet açık ve anlaşılırdı. Etkinlikler güzel ve akılda kalıcıydı. İsimler çok akılda kalmasa da konunun gayet kalıcı olduğunu düşünüyorum. Pantomim oyunu en zevkliydi.” (9. Hafta 27.04.2018)*

K2: *“Liderlik konusundaki teorilerin sınıfta herkes tarafından içselleştirilip tartışılması yararlı oldu.” (9. Hafta 27.04.2018)*

K6: *“Dersimiz çok güzel ve anlaşılır geçti. En son yaptığımız doğaçlamada yaptığımız bir toplantı herkesin konuşup ve yorum yaptığı konuşmada çok güzel. Bu konuyu anlamış oldum.” (9. Hafta 27.04.2018)*

K3: *“Artık son iki haftanın içindeyiz ve hem derse hem birbirimize alıştık. Alışmanın dışında kimin ne yapabileceğinin de farkındayız. Dersin etkisinin yılsonuna doğru arttığını düşünüyorum. Kontrolün hem kendi yaşantımı etkileyeceğini (iyi yönde) hem de dersin bana kattıklarıyla yanımdaki insanlara da dikkat edeceğimi düşünüyorum. Yapılan etkinlikler konuyu tam anlamamı sağladığından eminim. Bu konuda sınavda hatalı yapmam.” (10. Hafta 04.05.2018)*

K5: *“Bugünkü derste kontrolün ne kadar önemli olduğunu bir daha anlamış oldum. Ekip çalışmamızla daha iyi kontrol ederek işlevinin doğru gitmesini sağlamış olduk. Ders gayet iyi geçti.” (10. Hafta 04.05.2018)*

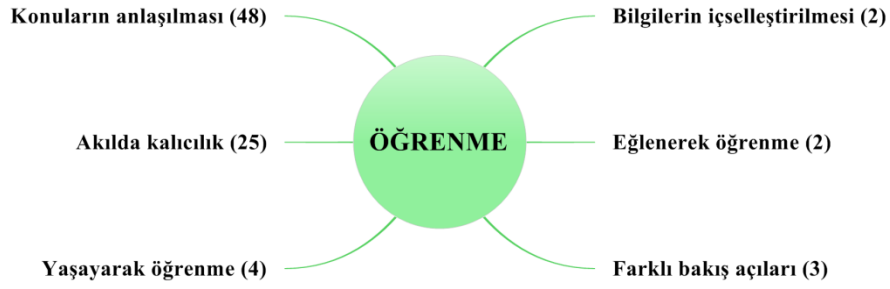
K7: *“Son dersimizi gerçekleştirdik. Son konumuzu yönetim şekillerini, etkinliklerini kısa ve öz bir şekilde işledik. Hepimiz gazete yapma işini bekledik daha çok. Takımımın ben gazetenin kapağını yaptık. Diğer ekiplerin haberlerini de öğrenerek baş sayfamızı yaptık. Uygulamalı dersin sonuna gelindiğinden hem mutlu hem hüznülyüm çünkü bu dersin bir çekirdek kadro oluşturması güzeldi. Her şey için çok teşekkür ederiz.” (11. Hafta 11.05.2018)*

K9: *“Bugün otellerdeki sistemlere dair televizyon programı yapma etkinliği çok güzeldi. Derslerimizin bitmiş olması çok üzücü umarım bunun gibi daha fazla dersimiz olur ve Tuğçe hoca ile daha çok ders işleriz.” (11. Hafta 11.05.2018)*

K11: *“Bugünkü derste işlenen konuları gayet iyi anladım. Özellikle gazete etkinliği çok eğlenceli geçti. Böyle bir ders açtığınız ve bu şekilde işlediğiniz için çok teşekkür ederim. Sizin gibi bir hocam olduğu için çok mutluyum. Sizi tanıdığıma sevindim.” (11. Hafta 11.05.2018)*

4.6.3. Öğrenme teması

Deney grubunda yer alan öğrencilerin 11 hafta süren uygulama sürecinde her dersin sonunda yazdıkları katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulara göre öğrenciler kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile konuların anlaşılabilirliğini (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18), akılda kalıcı olduğunu (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18) ve yöntemin bilgilerin içselleştirilmesini sağladığını (K2, K7) belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler, yaşayarak (K3, K4, K11, K12) ve eğlenerek (K5, K16) öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Son olarak, öğrenirken farklı bakış açılarını görebildiklerini (K6, K12, K17) ifade eden öğrenci görüşleri de mevcuttur. Konuyla ilgili öğrenci görüşleri *öğrenme* teması altında birleştirilmiş olup, öğrenme temasına ilişkin kodlar Şekil 4.13'te sunulmuştur.

Şekil 4.13. Öğrenme teması

Öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K2: “Yapılan etkinliklerin kalıcılığı uygulamalı olduğu için daha yüksek.” (1. Hafta 16.02.2018)

K5: “Eğlenirken öğrenmek hepimize katkı sağlayacaktır.” (1. Hafta 16.02.2018)

K1: “Canlandırılmasıyla daha akılda kalıcı olacağını düşünüyorum.” (2. Hafta 23.02.2018)

K4: “Akılda kalıcı ve uygulamalı yaptığımız için o anı yaşıyormuş gibi düşünmek bize küçük de olsa deneyimler kazandırıyor.” (2. Hafta 23.02.2018)

K13: “Yine gelişini ipe çektığım bir dersin sonuna geldik. Yine öğretici ve eğlendirici bir dersti.” (2. Hafta 23.02.2018)

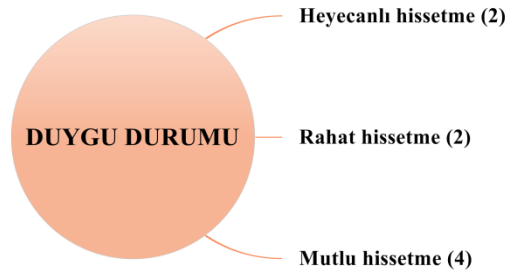
K4: “Yıllar içinde gelişmiş yönetim biçimlerini bilim adamlarını canlandırarak veya ilkelerini kavrayarak yansıtmamız konuyu anlamamızı sağladı.” (3. Hafta 02.03.2018)

K1: “Planlama konusuyla ilgili çok örnekler yapmaya çalıştık ve çoğu da yeterince anlaşılır oldu.” (4. Hafta 09.03.2018)

- K8:** “Bu şekilde daha fazla akılda kalıcı oluyor.” (4. Hafta 09.03.2018)
- K12:** “Bugünkü çalışma diğer çalışmalara göre daha fazla akılda kaldığını düşünüyorum. ... Kısa oyunlarla anahtar kelimeler kafamıza girdi diye düşünüyorum.” (4. Hafta 09.03.2018)
- K2:** “Ben, bizim öğrenmemiz açısından verimli geçtiğini düşünüyorum. Akılda kalıcı ve de eğlenceli geçtiğini düşünüyorum.” (5. Hafta 16.03.2018)
- K8:** “Yararlı bir ders oldu. Drama tekniği ile aklımızda kaldığını düşünüyorum.” (5. Hafta 16.03.2018)
- K4:** “Konuyu yaşamak daha iyi hatırlamamıza yardımcı oluyor.” (6. Hafta 06.04.2018)
- K6:** “Dramada konulara herkes kendi bakış açısıyla yaklaştığı için farklı görüş açılarıyla görüyorduk.” (6. Hafta 06.04.2018)
- K2:** “Bugün kısa ve verimli bir gündü. Anlatılanların büyük çoğunluğunu anladığımı ve eğlenceli bir gün geçirdiğimi düşünüyorum.” (7. Hafta 13.04.2018)
- K8:** “Bu haftaki etkinliklerimiz diğer haftalara göre daha öğretici ve eğlenceliydi. Bu hafta daha fazla şey öğrendim.” (7. Hafta 13.04.2018)
- K2:** “Konuların masallaştırılarak anlatılması, teorilerin daha akılda kalıcı olmasını sağladı. Olay örgüsü sayesinde bilgilerin bellekte daha aktif yer etmesini sağladı.” (8. Hafta 20.04.2018)
- K12:** “Bugünkü ders eğlenceli ve güzel geçti. Şiir yazmak ve masal yazmak biraz daha farklı açıyla bakıp öğrenmemize yardımcı oldu diye düşünüyorum.” (8. Hafta 20.04.2018)
- K1:** “Kısa sürede akılda kalıcı bir ders işledik. Konu gayet açık ve anlaşılırdı. Etkinlikler güzel ve akılda kalıcıydı.” (9. Hafta 27.04.2018)
- K7:** “Bugünkü konuları gayet iyi bir şekilde kavrayabildim. Akılda kalıcı olduğunu düşünüyorum.” (9. Hafta 27.04.2018)
- K8:** “Kendimi birinin yerine koyduğum zaman bu toplantı etkinliğinde olduğu gibi o zaman daha iyi anlayabiliyorum, kavrayabiliyorum.” (9. Hafta 27.04.2018)
- K9:** “Bugünkü ders benim için baya verimli geçti. Kontrol ve denetim arasındaki farkı gayet iyi anladım. Zamanı da gayet iyi kullandığımız için çok fazla yorulmadım. Bu haftaki etkinlikler hem kolay hem de anlaşılırdı.” (10. Hafta 04.05.2018)
- K1:** “Bugün otel yönetimi dersinde otel işletmelerinde kullanılan yeni yöntemler adlı konuyu öğrendik. Bu konular sayesinde otellerde konaklayan insanların neyi neden seçtiğini daha iyi anlamaya başladım.” (11. Hafta 11.05.2018)
- K2:** “Bugün otel yönetimi son dersini işledik. Ders her zaman ki gibi güzel geçti. Otel işletmelerindeki yeni yöntemler ile tanışmış olduk. Yaptığımız doğaçlamalar da konuyu iyi şekilde anlamamı sağladı.” (11. Hafta 11.05.2018)

4.6.4. Duygu durumu teması

Deney grubunda yer alan öğrencilerin 11 hafta süren uygulama sürecinde her dersin sonunda yazdıkları katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerden bazıları derslerde mutlu (K1, K8, K11), rahat (K4, K10) ve heyecanlı (K16, K18) hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri *duygu durumu* teması altında toplanmıştır. Duygu durumu temasına ilişkin kodlar Şekil 4.14’te sunulmuştur.

Şekil 4.14. *Duygu durumu teması*

Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1: “Yaratıcılığımızı kullanabildiğimiz böyle bir uygulamalı ders düşüncesinden dolayı çok mutluyum.” (1. Hafta 16.02.2018)

K10: “Diğer derslere nazaran kendimi daha rahat ve sakin hissettim.” (1. Hafta 16.02.2018)

K16: “Her oyun ve doğaçlamaya başlarken heyecanlandım ve bu durum derse daha çok adapte olmamı sağladı.” (1. Hafta 16.02.2018)

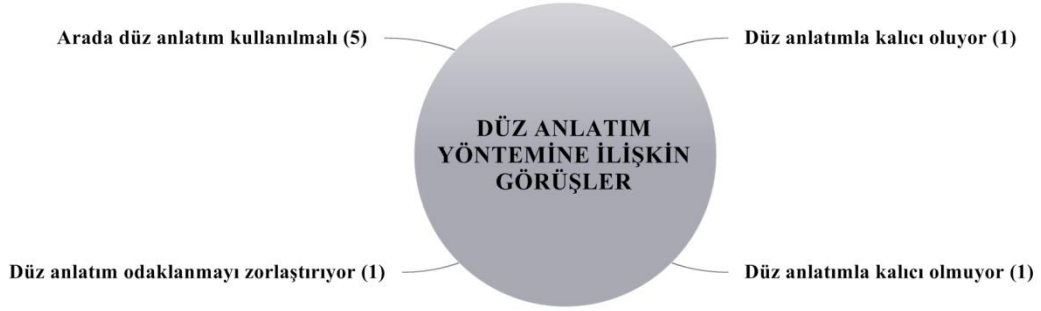
K4: “Kendimi gittikçe daha çok ifade edebildiğimi düşündüm. Bu da algılarımı daha açık hale getirdi. Yani bence derste rahat olmamızda daha iyi anlamamızı kolaylaştırıyor.” (4. Hafta 09.03.2018)

K8: “Bugün yine ders güzel ve eğlenceliydi. Bir nesnenin neler çağrıştırdığıyla ve diğer konularla ilgili aktivite yaptık. Verimli bir ders oldu diye düşünüyorum. Son olarak gazete yapma durumuyla da dersi tamamlamış olduğumuz için mutluyum.” (11. Hafta 15.05.2018)

4.6.5. Düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler teması

Deney grubunda yer alan öğrencilerin 11 hafta süren uygulama sürecinde her dersin sonunda yazdıkları katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerden bazıları otel yönetimi dersinde bazı haftalarda düz anlatım yönteminin kullanılması gerektiğini (K1, K3, K5, K7, K8) ve düz anlatım yönteminin daha kalıcı

olacağını (K8) belirten görüşler sunmuşlardır. Bununla birlikte, düz anlatım yönteminin odaklanmayı zorlaştırdığını (K4) ve düz anlatım yöntemiyle öğrenilen bilgilerin kalıcı olmadığını (K4) belirten görüşler de mevcuttur. Öğrencilerin bu görüşleri *düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler* teması altında birleştirilmiş olup, temayla ilgili kodlara Şekil 4.15’te yer verilmiştir.

Şekil 4.15. Düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler teması

Konuyla ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

K3: “Bugün dersi drama şeklinde değil, düz anlatım şeklinde işledik. Aralarda böyle anlatımın yararlı olabileceğini düşünüyorum.” (6. Hafta 06.04.2018)

K4: “Drama dersinin daha etkili olduğunu daha iyi fark ettim. Oturduğumuz yerden dinlemek her ne kadar açık alan da olsa düz anlatım odaklanmamı zorlaştırdı ve anlatılan konunun kalıcılığı pek olmuyor.” (6. Hafta 06.04.2018)

K8: “Ne yazık ki benim açımdan bu durumun daha verimli geçtiğini söylemeliyim. Aklımda daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Ama drama yönteminde de öğrendiğimi söyleyebilirim.” (6. Hafta 06.04.2018)

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu başlık altında elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Ayrıca elde edilen sonuçlar tartışılmıştır. Son olarak bu sonuçlar kapsamında getirilen öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç

5.1.1. Nicel verilere ilişkin sonuçlar

Bu araştırmanın temel amacı turizm eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini ortaya koymaktır. Başarı testinden alınan puanların karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ortalamalar dikkate alındığında ortaya çıkan değerler, dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun ön test puanları arasında büyük farklılıklar olmadığını göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun ön test puanlarının sıra ortalamasının kontrol grubuna göre yaklaşık beş puan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin uygulama süreci öncesinde hazır bulunuşluk düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ortalamalar dikkate alındığında ortaya çıkan bu değerlerden, dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun ve dersi düz anlatım yöntemi ile alan kontrol grubunun son test puanları arasında büyük farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir. Yükseköğretim düzeyinde mimarlık eğitiminde yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirliğine ilişkin yapılan ve bir eğitim-öğretim dönemi boyunca gerçekleştirilen bir çalışmada (Kılıçaslan, 2015) öğrencilerin son test puanları arasında farklılık olduğu ortaya çıkmış ve deney grubunun son test puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ancak, bu çalışmada ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun son test puanlarının sıra ortalamasının, kontrol grubuna göre yaklaşık bir puan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Final sınavı olarak uygulanan son teste ilişkin bu sonucun, her iki grupta yer alan öğrencilerin zorunlu bir ders olan otel yönetimi dersini geçmek amacıyla kaynak kitaptan final sınavına hazırlanarak girmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Hem deney grubunun hem de kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre hem deney hem de

kontrol grubunun uygulama sonrası başarı puanlarındaki artışın, öğrencilerin derse katılıp dersi dinleyerek bilgi edinmeleri ve son test olarak uygulanan final sınavı için derste kullanılan kaynak kitaptan çalışmaları neden olarak gösterilebilir.

Uygulama bitiminden altı ay sonra uygulanan kalıcılık testi sonuçlarına göre hem deney grubunun hem de kontrol grubunun son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Söz konusu farklılık son test lehine gerçekleşmiş ve hem deney grubunun hem de kontrol grubunun kalıcılık testi puanları azalmıştır. Bu sonucun, öğrenciler son test olarak uygulanan final sınavına çalışarak dersten geçmek amacıyla bilgi edinseler bile öğrenilen bilgilerin bir kısmının altı ay sonra unutulduğunun göstergesi olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun kalıcılık testi puanlarının sıra ortalamasının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre deney grubunda uygulanan yaratıcı drama yönteminin derste öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırdığı söylenebilir.

Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde, deney grubunun tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Deney grubunun tutum ölçeğinden aldıkları puanın kontrol grubuna göre daha yüksek olması, dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunun otel yönetimi dersine yönelik daha olumlu tutum sergilediği anlamına gelmektedir. Buradan hareketle, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin otel yönetimi dersine yönelik olumlu tutum geliştirmesinde etkili olduğu söylenebilir.

5.1.2. Nitel verilere ilişkin sonuçlar

Deney grubuyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilere ilişkin yapılan tümevarımsal içerik analizi sonucunda beş temaya ulaşılmış ve öğrenci görüşleri; *beceri, ders süreci, öğrenme, duygu durumu ve öneriler* temaları altında incelenmiştir.

Öğrenciler; yaratıcı drama yönteminin iletişim, takım çalışması, zaman yönetimi, araştırma-sorgulama, problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri *beceri* teması altında birleştirilmiştir. *İletişim* alt temasıyla ilişkili olarak öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin insanlar arasındaki iletişim engellerini ortadan kaldırdığını ve

çekingen yapıya sahip olan öğrencilerin çekingenliklerini aştıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler, yöntemin düşüncelerini daha rahat ifade edebilmeyi sağladığını ve bu konuda kendilerini zamanla geliştirdiklerini söylemişlerdir. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı sınıf ortamlarında öğrencilerin öz güvenlerinin artmasıyla birlikte birbirlerini yakından tanıma fırsatına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğrenciler, iletişim kurma yoluyla farklı bakış açılarını görme fırsatı yakaladıklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler yaratıcı drama yönteminin grup içinde ekip ruhunun yakalanmasını sağlayarak uyum içinde çalışma fırsatı yarattığını belirtmişlerdir. Ayrıca yöntemin, grup içinde çalışırken farklı bakış açılarını görebilme olanağı yarattığını da ifade etmişlerdir. Son olarak, öğrenciler takımla çalışmanın bireyin kişisel gelişimine katkı sağladığı konusunda görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri *takım çalışması* alt teması altında toplanmıştır.

Öğrenciler uygulama sürecinde zamanla yaratıcı drama yöntemine alıştıkları için zamanı daha iyi yönetmeye başladıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler başlarda çekingen davrandıkları için zamanı iyi yönetemediklerini, haftalar geçtikçe çekingenliklerini aştıktan sonra zamanı daha iyi kullanmayı öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri *zaman yönetimi* alt teması altında birleştirilmiştir.

Öğrenciler uygulama süreci boyunca öğrendikleri bilgilerin doğruluğunu ve nedenlerini sorguladıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrendiklerini derinlemesine araştırdıklarını ifade eden öğrenciler de bulunmaktadır. Ayrıca öğrenciler, öğrendiklerini araştırıp sorguladıklarında bilgilerin daha akılda kalıcı olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri *araştırma-sorgulama* alt teması altında toplanmıştır.

Öğrenciler yaratıcı drama yönteminin problemleri çözerken farklı bakış açılarını görebilme fırsatı sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler, problem çözmede zamanla hızlandıklarını ve mesleki açıdan otelde karşılaşılabilecekleri problemleri önceden görebildiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri *problem çözme* alt temasında birleştirilmiştir.

Eleştirel düşünme alt teması altında toplanan görüşlere göre öğrenciler, düşünme sürecinde öğrenilen bilgilere yönelik farkındalık oluştuğunu, çok yönlü düşünebildiklerini, konular arasında karşılaştırma ve ilişkilendirme yapabildiklerini

belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, eleştirel düşünürken farklı bakış açılarını görme fırsatına sahip olduklarını da ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin, yaratıcı drama yönteminin pratik düşünebilmeyi, parçalardan bütün oluşturabilmeyi ve konuları farklı açılardan ele alabilmeyi sağladığını belirttikleri görüşleri *yaratıcı düşünme* alt teması altında birleştirilmiştir.

Ders süreci teması ile ilişkili olarak öğrenciler, geleneksel olarak uygulanan düz anlatım yöntemine kıyasla derste uygulanan yaratıcı drama yöntemini farklı olması nedeniyle sevdiklerini belirtmişlerdir. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı dersin; öğrenciye katkı sağlayan, etkileşimli ve öğrenci merkezli bir ders olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Ayrıca, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı dersin eğlenceli ve zevkli bir ders olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte yöntemin; öğrenciye katkı sağlayan, verimli geçen ve derse katılma isteği uyandıran bir yöntem olduğunu da belirtmişlerdir.

Öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı derste yapılan etkinliklerin herhangi bir otel işletmesinde çalıştıkları zaman karşılaşılabilecekleri durumları içermesi nedeniyle çalışma hayatına hazırlamada katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, öğrenmede kolaylık sağladığını ve derste öğrenilen konuların akılda kalıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Son olarak, öğrenciler uygulanan yöntem aracılığıyla yaşayarak ve aynı zamanda eğlenerek öğrendiklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri *öğrenme* teması altında toplanmıştır.

Öğrencilerin hislerine dair belirttikleri görüşlerinden ortaya çıkan *duygu durumu* teması ile ilişkili olarak öğrenciler, yaratıcı drama yöntemin uygulandığı derslerde mutlu, rahat, öz güvenli, güçlü ve heyecanlı hissettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, uygulama sürecinde fikirlerinin değerli olduğunu ve kendilerini önemli hissettiklerini de ifade etmişlerdir.

Öneriler teması olarak adlandırılan öğrenci görüşlerine göre öğrenciler, yaratıcı drama yöntemin uygulandığı derslerle ilişkili olarak yönetim teorilerinin işlendiği dersin yaratıcı drama ile öğrenilmediğini ve yönetim teorileri ile ilgili daha detaylı bilgi verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, bütün derslerin bu yöntemle işlenmesi ve derslerin ısınma aşamalarında daha fazla oyun olması gerektiğini ifade eden görüşler de mevcuttur.

Deney grubunun yazmış oldukları mektuplardan elde edilen verilere ilişkin yapılan tümevarımsal içerik analizi sonucunda beş temaya ulaşılmış ve öğrenci

görüşleri; *beceri, ders süreci, öğrenme, duygu durumu ve öneriler* temaları altında incelenmiştir.

Bu doğrultuda öğrencilerin; iletişim, takım çalışması, zaman yönetimi, problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesiyle ilgili ifadeler kullandıkları görülmüş ve konuyla ilgili bu ifadeler *beceri* teması altında toplanmıştır. *İletişim* alt teması ile ilişkili olarak öğrenciler, iletişimin artmasıyla birlikte öz güvenlerinin arttığını; çekingenliklerini aştıklarını; empati kurabildiklerini; kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini ve daha dışa dönük ve sosyal bireyler olabildiklerini belirtmişlerdir. *Takım çalışması* alt temasına göre öğrenciler; uyum içinde çalışmayı, planlı ve koordineli olmayı ve ekip olmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. *Zaman yönetimi* alt teması incelendiğinde öğrenciler; zamanla zamanı etkili kullanabilmeyi öğrendiklerini, zamanı etkili kullanabilmek için hızlı karar verebilmeyi ve planlama yapabilmeyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. *Problem çözme* alt temasıyla ilişkili olarak öğrenciler, oluşabilecek sorunların provasını, nasıl bir çözüm yolu izlemelerini gerektiğini öğrendiklerini ve ileride iş hayatına yönelik problem çözme yeteneklerinin geliştiğini belirtmişlerdir. *Yaratıcı düşünme* alt temasına göre öğrenciler, yapılan etkinliklerde yaratıcılıklarını ortaya koyduklarını ve yaratıcı düşüncelerini grupla paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler ayrıca, derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin *eleştirel düşünme* becerisini geliştirdiğini söylemişlerdir.

Öğrenciler; yaratıcı drama yönteminin uygulandığı otel yönetimi dersinin eğlenceli ve keyifli bir ders olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca öğrenciler dersin faydalı, verimli, öğrenciye katkı sağlayan, öğrencinin kendini geliştirmesini olanaklı kılan ve öğrenciyi çalışma hayatına hazırlayan bir ders olduğunu ifade etmişlerdir. Geleneksel olarak kullanılan düz anlatım yöntemine kıyasla yaratıcı drama yönteminin uygulanmasıyla farklı işleniş yöntemini sevdiklerini ve derse katılma isteği duyduklarını ifade eden görüşler de mevcuttur. Öğrenciler, ders sürecinde dersin öğretim üyesi ve öğrenciler arasında hiyerarşiden uzak ilişkilerin kurulmasıyla birlikte öğretim üyesinin öğrenciyi teşvik ettiğini belirtmişlerdir. Son olarak öğrenciler, dersin öğrenci merkezli olması nedeniyle derse katılımın önemli olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri *ders süreci* teması altında birleştirilmiştir.

Öğrencilerin *öğrenme* teması altında birleştirilen görüşlerinde; öğrenciler, yöntemin bilgilerin içselleştirilmesini, daha akılda kalıcı olmasını sağladığını ve yöntemin etkili bir öğrenme biçimi oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, yaratıcı

drama yönteminin uygulandığı otel yönetimi dersinde eğlenerek ve yaşayarak öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Duygu durumu teması altında birleştirilen bazı öğrenci görüşlerinde; yaratıcı drama yönteminin uygulandığı otel yönetimi dersinde yaşadıkları duygu durumlarıyla ilişkili olarak mutlu, meraklı ve heyecanlı hissettiklerini ifade etmişlerdir. Son olarak, öğrencilerden bazıları; uygun olan derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ve bilgilerin içselleştirilebilmesi için öğrencinin ders tekrarı yapması gerektiğini ifade etmiş ve bu görüşler *öneriler* teması altında toplanmıştır.

Deney grubunun yazmış oldukları katılımcı günlüklerinden elde edilen verilere ilişkin yapılan tümevarımsal içerik analizi sonucunda beş temaya ulaşılmış ve öğrenci görüşleri; *beceri, ders süreci, öğrenme, duygu durumu ve düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler* temaları altında incelenmiştir.

Deney grubunda yer alan öğrencilerin 11 hafta süren uygulama sürecinde her dersin sonunda yazdıkları katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin iletişim, takım çalışması, zaman yönetimi, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerileriyle ilişkili ifadeler kullandıkları görülmüş ve bu görüşler *beceri* teması altında birleştirilmiştir. *İletişim* alt temasıyla ilişkili olarak öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin insanlarla kaynaşma fırsatı yaratarak iletişim kurabilmeyi sağladığını ve insanlar arası ilişkileri güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, yöntemin öğrencilerin kendini ifade edebilmelerine olanak sağladığını ve empati kurabildiklerini de ifade etmişlerdir. *Takım çalışması* alt temasına göre öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin öz güvenin ve motivasyonun artmasını sağladığını söylemişlerdir. Bununla birlikte, öğrencilerin, grup içinde birlikte düşünerek birlikte üretebildiklerini belirttikleri görüşleri de mevcuttur. *Zaman yönetimi* alt teması ilişkili olarak öğrencilerden bazıları, uygulama sürecinin ilk zamanlarında zamanı yönetemediklerini ve ilerleyen haftalarda zamanı etkili kullanmayı öğrendiklerini belirten ifadeler kullanmışlardır. *Problem çözme* alt temasına göre öğrencilerden biri oynanan oyunlarda sorun çözmek için çabaladığını, kriz anında nasıl davranması gerektiğini öğrendiğini, sorun yaratıp üstesinden geldiklerini belirtmiştir. Öğrencilerden bazıları, derslerde kullanılan yaratıcı drama yönteminin *yaratıcı düşünme* becerisini geliştirdiğini belirten ifadeler kullanmıştır. Öğrenciler, uygulamalı bir ders olmasından kaynaklı olarak yaratıcılıklarını kullanabildiklerini ve ortaya yaratıcı şeyler çıkardıklarını ifade etmişlerdir.

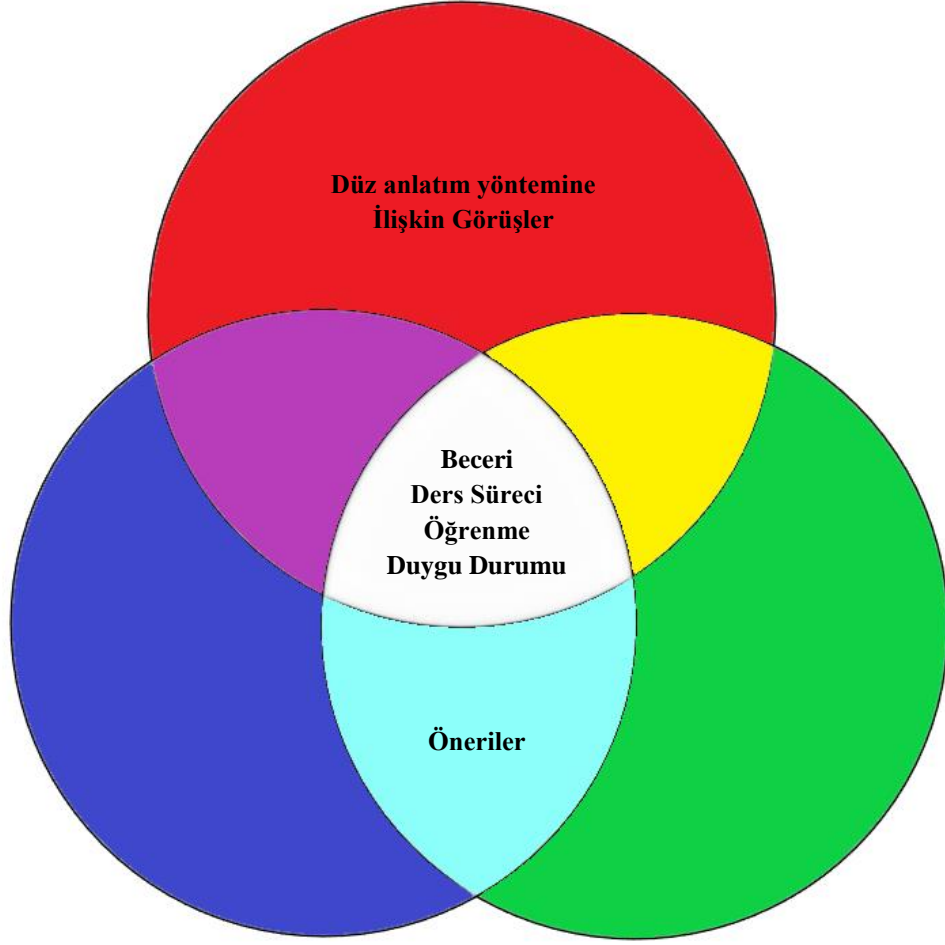
Öğrencilerin *ders süreci* teması altında toplanan görüşlerine göre öğrenciler, derste uygulanan yaratıcı drama yöntemini sevdiğini, bu yöntemin derse yönelik ilgiyi artırdığını, alışık olmadıkları bu yönteme zamanla alıştıklarını ve bu yöntemin derse katılma isteği uyandırdığını belirtmişlerdir. Öğrenciler, dersin samimi bir ortamda işlenen, eğlenceli, verimli, faydalı, zevkli ve keyifli bir ders olduğunu ifade eden görüşler sunmuşlardır. Öğrencilerin derse adapte olabilmeleri ve odaklanabilmeleri ile birlikte eğitici ve öğretici, alan için gerekli ve çalışma hayatına katkı sağlayan bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler dersin; kişisel gelişime katkı sağlayan, öğrenci merkezli olmasıyla birlikte özgürce hareket edebildikleri, etkileşimli bir ders olduğunu da ifade etmişlerdir. Öğrenciler, derslerin havalının güzel olduğu zamanlarda fakültenin terasında açık alanda işlenmesinden memnun olduklarını da belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler verilen metinlere nazaran doğaçlama çalışmalarını kurgularken bazen zorlandıklarını da söylemişlerdir.

Öğrenciler, yaşayarak ve eğlenerek öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile konuların anlaşılabilirliğini, akılda kalıcı olduğunu ve yöntemin bilgilerin içselleştirilmesini sağladığını belirtmişlerdir. Son olarak, öğrenirken farklı bakış açılarını görebildiklerini ifade eden öğrenci görüşleri de mevcuttur. Konuyla ilgili öğrenci görüşleri *öğrenme* teması altında toplanmıştır. Öğrencilerden bazıları derslerde mutlu, rahat ve heyecanlı hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri de *duygu durumu* teması altında birleştirilmiştir.

Öğrencilerin *düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler* teması altında toplanan görüşlerine göre otel yönetimi dersinde bazı haftalarda düz anlatım yönteminin kullanılması gerektiğini ve düz anlatım yönteminin daha kalıcı olacağını belirten görüşler sunmuşlardır. Bununla birlikte, düz anlatım yönteminin odaklanmayı zorlaştırdığını ve düz anlatım yöntemiyle öğrenilen bilgilerin kalıcı olmadığını belirten görüşler de mevcuttur.

Tüm bu sonuçlardan hareketle dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunda yer alan öğrencilerin yazmış oldukları katılımcı günlüklerinden, görüşmelerden ve mektuplardan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin *beceri*, *ders süreci*, *öğrenme* ve *duygu durumu* temaları ile ilişkili olarak ortak görüşlerinin bulunduğu söylenebilir (Şekil 4.16). Uygulama süreci ve sonrasında toplanan nitel veri toplama araçlarından elde edilen verilerde benzer temaların ortaya çıkmasının toplanan verilerin birbiriyle örtüştüğünün göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Katılımcı Günlükleri

Görüşmeler

Mektuplar

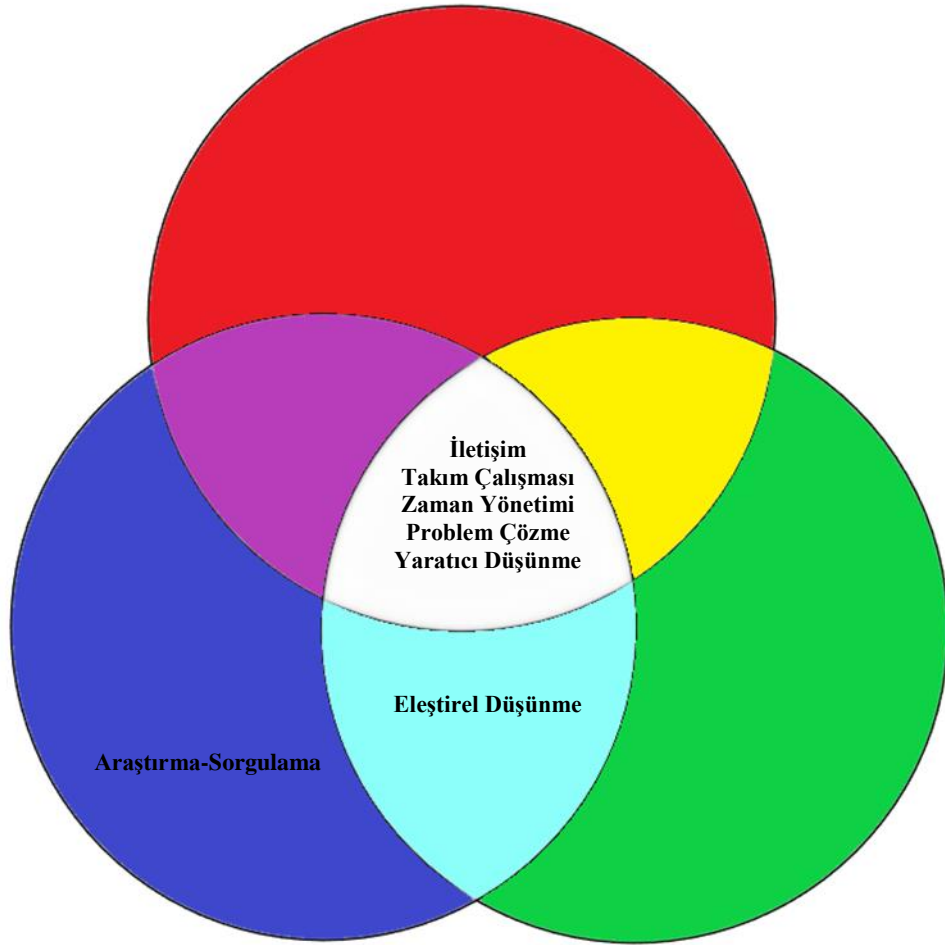
Şekil 4.16. Nitel verilerden elde edilen temalar

Deney grubunun yazmış oldukları mektuplardan ve görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre *beceri*, *ders süreci*, *öğrenme*, *duygu durumu* ve *öneriler* temalarının her iki veri toplama aracında ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, uygulama sürecinde toplanan katılımcı günlüklerinden diğer veri toplama araçlarından farklı olarak *düz anlatım yöntemine ilişkin görüşler* teması ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin düz anlatım yöntemiyle ders işlenmesine alışık olmaları ve 11 haftalık uygulama süreci içinde bir ünitenin (koordinasyon ünitesi) düz anlatım yöntemi ile işlenmesi nedeniyle öğrencilerin derste kullanılan her iki yöntemi kıyaslamaları sonucu bu görüşlerin ortaya çıktığı söylenebilir.

Dersi yaratıcı drama yöntemiyle alan deney grubunda yer alan öğrencilerin yazmış oldukları katılımcı günlüklerinden, görüşmelerden ve mektuplardan elde edilen

sonuçlara göre öğrencilerin *iletişim*, *takım çalışması*, *zaman yönetimi*, *problem çözme* ve *yaratıcı düşünme* becerileriyle ilgili olarak ortak görüşlerinin bulunduğu söylenebilir (Şekil 4.17). Uygulama süreci ve sonrasında toplanan nitel veri toplama araçlarından benzer alt temaların ortaya çıkmasının toplanan verilerin birbiriyle örtüştüğünün göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Katılımcı Günlükleri

Görüşmeler

Mektuplar

Şekil 4.17. Nitel verilerden elde edilen beceri temasına ilişkin alt temalar

Deney grubunun yazmış oldukları mektuplardan ve görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre *eleştirel düşünme* alt temasının her iki veri toplama aracında ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, uygulama sonunda yapılan görüşmelerde diğer veri toplama araçlarından farklı olarak *araştırma-sorgulama* alt teması ortaya çıkmıştır. Katılımcı günlüklerinde eleştirel düşünme ve araştırma-sorgulama becerisi ile ilgili

görüşlere rastlanmamıştır. Bunun nedeni olarak, öğrencilerin deneyimlerine ilişkin anlık dönütlerini içeren katılımcı günlüklerinde, o günün değerlendirmesinde bu becerilerin farkında olmamaları veya ders sürecinde bu becerilere ihtiyaç duymamaları söylenebilir.

5.2. Tartışma

Bu araştırmada yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin derste öğrendikleri bilgilerin kalıcılığını artırdığı ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin meslek hayatlarında ihtiyaç duyabilecekleri birçok farklı becerinin de gelişmesine yönelik katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Turizm sektöründe çalışan personelin beceri profili, hem çalışma hayatından hem eğitim ve öğretim kurumlarından hem de staj koşullarından doğrudan etkilenmektedir. Turizm sektöründeki işverenler, sektör çalışanlarının sahip oldukları ya da sahip olmayı bekledikleri becerilere yönelik beklentiler üzerinde olumsuz yönde baskı oluşturmaktadır ve bu da eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğini ve seviyesini etkilemektedir. Turizm ve konaklama sektöründe çalışan personelin kendisinde algıladığı beceri eksikliğinin yanı sıra işverenlerin çalışanlarda olması gerektiğini düşündüğü becerilerin de yetersiz olduğu belirtilmektedir (Baum, 2002, s. 347). Turizm sektöründe çalışan personelin dil becerilerinin veya geniş kültürel iletişim becerilerinin dışında önceki öğrenmeleri (deneyime dayalı öğrenme) yoluyla sosyal ve kişiler arası becerilere sahip olması daha çok önemlidir (Baum, 2002, s. 349). Bu araştırmada deney ve kontrol grubunun son test puanlarında farklılık çıkmamıştır. Çünkü öğrenciler derslerden geçmek için sınavlara hazırlanıp ezber yaparak bilgileri öğrenme alışkanlığına sahiptir. Ancak yaratıcı drama yöntemi gibi öğrenci merkezli, yaparak ve yaşayarak öğrenme olanağı sunan bir yöntemden yararlanan bir ders sürecinin beceri gelişimine katkı sağladığı söylenebilir. Öğrenciler, yaratıcı drama yöntemiyle öğrendiklerini hayata geçirerek, meslek hayatlarında ihtiyaç duyabilecekleri becerileri de kazanabilir. Çünkü duyuşsal alan olarak ifade edebileceğimiz iletişim, takım çalışması, problem çözme gibi pek çok becerinin hayata geçirilmesi bu yolla mümkün olacaktır. Bu da turizm sektörü ve turizm eğitimi açısından önemli bir sonuçtur.

Turizm ve konaklama sektöründeki becerilerin önemli özelliği, birçok farklı yeteneği gerektirmesidir. Sektörde, üst düzey küresel işletme yönetiminden, fiziksel ve

öğrenme güçlüğü çeken kişilerin alt düzeydeki işleri yapma becerisine kadar birçok farklı beceriye ihtiyaç duyulmaktadır (Baum, 1995'ten aktaran Baum, 2002, s. 349). Özellikle farklı otel departmanları arasındaki talep döngüsüne uyacak şekilde esnek rotasyon fikrinden mantıklı bir iş çözümü olarak yararlanılan küçük işletmelerde, işverenin ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir. Bu tür işler çok görevlidir, çünkü söz konusu işin seviyesi ve niteliği (yemek servisi, bar servisi, kapıcılık, temizlik) çalışanların içinde buldukları operasyonel bağlamı genişletmekten ziyade çalışanların becerilerini geliştirmek için fırsat tanımamaktadır (Baum, 1995'ten aktaran Baum, 2002, s. 352).

Literatürde turizm ve konaklama sektörü konusundaki beceriler neredeyse sadece teknik gereklilikleri açısından ele alınmıştır. Aynı zamanda sektör ile ilişkili meslekler de belirli teknik görevler için gereken beceri birikimine dayanarak inşa edilmiştir [International Labour Organization (ILO)], 1979'dan aktaran Baum, 2002, s. 353). İşin doğasındaki değişiklikler, teknolojinin etkisi ve müşteri beklentileri, otelcilik sektöründe teknik ve genel becerilerin göreceli rollerinin yeniden değerlendirmesini gerektirmiştir. Konaklama alanındaki beceri yetersizlikleri, belirli teknik becerilerden ziyade genel becerilerde görülmektedir (Baum, 2002, s. 354; Baum, 2006, s. 209). Konaklama Öğretimi Vakfı'na göre (Hospitality Training Foundation, 2000a; 2000b; 2000c'den aktaran Baum, 2002, s. 353-354) işveren talepleri genel beceriler olarak adlandırılan iletişimi, inisiyatif göstermeyi, müşteri hizmeti sunmayı ve öğrenmeye istekli olduğunu göstermeyi içermektedir ve bu becerilerin eksikliğinden söz edilmektedir. Konaklama sektöründe mesleğe özgü ve teknik becerilerin yanı sıra genel gündem, iletişim, problem çözme ve müşteri hizmetleri gibi konulara odaklanılması gerektiği belirtilmiştir.

Otelcilik eğitimi ve öğretimi, yüzyılı aşan bir sürede gelişmiş; okullar, kolejler, üniversiteler ve diğer eğitim kurumlarının yanı sıra özel girişimler aracılığıyla eğitim verilmiştir. Bu eğitim kurumlarının odak noktası, konaklama sektörü ile ilişkili olarak temel teknik becerilerin geliştirilmesidir ve bu durum pek çok ülkedeki mevcut olan programlar için geçerlidir. Bu nedenle, teknik beceriler ile genel becerileri tamamlama ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Quality Assurance Agency, 2000'den aktaran Baum, 2002, s. 355). Konaklama alanındaki programlardaki uygulamalı ve mesleki eğitimin değişen rolüyle birlikte bu sürecin ortadan kaldırılması da gündeme gelmiştir (Gillespie ve Baum, 2000'den aktaran Baum, 2002, s. 356). Turizm ve konaklama sektörü ile ilgili

çalışmalar 1980'lerin başından beri konaklama sektörünün gittikçe çok katlı eğitim ve iş modellerine doğru yöneldiğini göstermektedir (Baum, 1987'den aktaran Baum, 2002, s. 352). Turizm ve konaklama sektörü için geleneksel eğitim ve öğretim modelleri; beceri geliştirme, mesleki iş tecrübesi kazandırma veya staj konularıyla ilgili olarak öğrenmenin pekiştirilmesinde önemli sorumluluklara sahiptir (Baum, 2002, s. 357). Öğrenciler, Turizm İşletmeciliği Bölümlerindeki dersleri geleneksel olarak düz anlatım yöntemiyle almaktadırlar. Otel yönetimi gibi temel mesleki bir derste yaratıcı drama yönteminin uygulanmasıyla teknik açıdan bilgilerin öğrenilmesinin yanı sıra öğrencilerin meslek hayatlarında yararlanabilecekleri ve işverenlerin beklentilerini karşılayabilecekleri becerileri elde etme fırsatı da yakalayabileceklerdir. Tablo 5.1'de literatürde yer alan turizm sektörü çalışanlarında olması beklenen becerilere yer verilmiştir.

Tablo 5.1. *Turizm sektörü çalışanlarında olması beklenen beceriler*

Dopson ve Nelson (2001)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yönetimsel problemleri tanımlama ve çözme 2. Liderlik yetenekleri sergileme 3. Olumlu müşteri ilişkileri geliştirme 4. Maliyetleri etkili bir şekilde kontrol etme
Munar ve Montaño (2009)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alan veya disiplinde uzmanlaşma 2. Diğer alan veya disiplinlerin bilgisi 3. Analitik düşünme 4. Hızlı bir şekilde yeni bilgi edinme 5. Verimli pazarlık yapabilme 6. Baskı altında iyi performans gösterebilme 7. Yeni fırsatları tespit edebilme 8. Faaliyetleri koordine edebilme 9. Zamanı verimli bir şekilde yönetebilme 10. Takım halinde çalışabilme 11. Başkalarının yeteneklerini harekete geçirme 12. Doğru iletişim kurabilme 13. Kişinin otoritesini gösterme 14. Bilgi teknolojilerini kullanabilme 15. Yeni fikirler ve çözümler üretme 16. Kendi ve başkalarının fikirlerini sorgulama isteği 17. Kamuya açık fikirleri, ürünleri veya raporları sunma 18. Rapor, not veya belge yazma 19. Yabancı dilde yazabilme, rapor yazabilme ve konuşabilme 20. Bilgiyi uygulayabilme 21. Mesleğin temel bilgileri 22. Araştırma yapabilme 23. Bilgiyi yönetme 24. Uzman olmayan izleyicilerle iletişim kurabilme

	<p>25. Uluslararası bağlamda çalışabilme</p> <p>26. Yabancı ülke kültürü ve geleneği bilgisi</p> <p>27. Özerk çalışabilme</p> <p>28. Proje tasarlama ve yönetme</p> <p>29. Sosyal ve etik sorumluluk</p> <p>30. Örgütle bütünleşme</p> <p>31. Başarılı olma isteği</p>
<p>López-Bonilla, J. M. ve López-Bonilla, L. M. (2014)</p>	<p>A. GENEL BECERİLER</p> <p><i>Araçsal beceriler:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiz ve sentez yapabilme 2. Anadilde sözlü ve yazılı iletişim 3. Temel bilgisayar bilgisi 4. Bilgi yönetimi 5. Sorun giderme 6. Teoriyi pratikte uygulayabilme 7. Organizasyonel planlama yapabilme 8. Karar verme <p><i>Kişisel beceriler:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Takım çalışması 2. Eleştirel düşünme 3. Etik bağlılık 4. Kişiler arası ilişkiler <p><i>Sistem ile ilgili beceriler:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Özerk öğrenme 2. Yaratıcılık 3. Yeni durumlara adaptasyon 4. Liderlik 5. İnisiyatif 6. Kalite için motivasyon <p>B. ÖZEL BECERİLER</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ampirik bir problemi araştırma hedefine dönüştürme ve sonuç çıkarma 2. Bilgi ve iletişim teknolojilerini turizm sektörünün farklı alanlarında analiz etme ve kullanma 3. Turizm potansiyellerini ve bunların kötüye kullanımlarının olası analizlerini değerlendirme
<p>Baum ve Devine (2007) Baum (2007b)</p>	<p>GENEL BECERİLER</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İletişim 2. Müşteri hizmetleri 3. Kişiler arası beceriler 4. Takım çalışması 5. Etik standartların uygulanması 6. Teknik (teknoloji kullanımı) 7. Sağlık 8. Güvenlik 9. Liderlik 10. Pazarlama 11. Muhasebe
<p>Hai-yan ve Baum (2006)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. İletişim

2. Profesyonel ve etik standartlar
3. Takım çalışması
4. Liderlik
5. Ön büro ekipmanlarının kullanımı
6. Müşteri hizmetleri
7. Kişiler arası ilişkiler

Dopson ve Nelson, (2001) otel işletmeciliği eğitimi alan Konaklama Programı mezunları için yönetsel problemleri tanımlama ve çözme, liderlik yetenekleri sergileme, olumlu müşteri ilişkileri geliştirme ve maliyetleri etkili bir şekilde kontrol etme becerilerini önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Turizm ve konaklama sektöründe önemli olarak görülen beceriler genel beceriler olarak tanımlanan iletişim, müşteri hizmetleri, kişiler arası beceriler, takım çalışması ve etik standartların uygulanmasıdır. Buna karşılık, teknik (teknoloji kullanımı), sağlık, güvenlik ve liderlik, pazarlama ve muhasebe becerileri de dahil olmak üzere uygulamalı işle ilgili becerilere daha az önem atfedilmektedir (Baum ve Devine, 2007, s. 277; Baum, 2007b, s. 99). Diğer bir çalışmada da özellikle otel çalışanları için gerekli görülen beceriler arasında iletişim, profesyonel ve etik standartlar, takım çalışması, liderlik, ön büro ekipmanlarının kullanımı, müşteri hizmetleri ve kişiler arası ilişkiler en önemli beceriler arasında yer almaktadır (Hai-yan ve Baum, 2006, s. 515). İşverenler tarafından turizm mezunlarında olması gereken en önemli beceriler arasında hızla yeni bilgi edinme, takım halinde çalışabilme, zamanı verimli kullanabilme, iletişim kurabilme, uygulamada bilgiyi kullanabilme, kendini açıkça ifade edebilme, temel mesleki bilgiye sahip olabilme, bilgi teknolojilerini kullanabilme ve bilgiyi yönetebilme becerileri en önemli beceriler olarak görülürken; rapor, not veya belge yazabilme, baskı altında iyi performans gösterebilme, araştırma yeteneklerine sahip olabilme, verimli pazarlık yapabilme, yabancı dilde rapor yazabilme ve konuşabilme, uluslararası bağlamda çalışabilme ve yabancı ülkelerin kültürleri ve gelenekleri hakkında bilgi sahibi olabilme gibi becerilere daha az önem atfedilmiştir (Munar ve Montaña, 2009, s. 76). López-Bonilla, J. M. ve López-Bonilla, L. M. (2014, s. 315) tarafından ise on sekiz genel beceriden söz edilmektedir. Araçsal beceriler olarak ifade edilen beceriler şunlardır: Analiz ve sentez yeteneği, anadilde sözlü ve yazılı iletişim, temel bilgisayar bilgisi, bilgi yönetimi, sorun giderme, teoriyi pratikte uygulayabilme, organizasyonel planlama yeteneği ve karar verme. Kişisel beceriler olarak belirtilen beceriler şunlardır: Takım çalışması, eleştirel düşünme, etik

bağlılık ve kişiler arası ilişkiler. Son olarak sistem ile ilgili beceriler olarak ifade edilen beceriler şunlardır: Özerk öğrenme, yaratıcılık, yeni durumlara adaptasyon, liderlik, inisiyatif ve kalite için motivasyon. Yazarlar tarafından önerilen üç özel beceri ise şunlardır: Ampirik bir problemi araştırma hedefine dönüştürmek ve sonuç çıkarmak, bilgi ve iletişim teknolojilerini turizm sektörünün farklı alanlarında analiz etmek ve kullanmak, turizm potansiyellerini ve bunların kötüye kullanımlarının olası analizlerini değerlendirmek.

Baum (2007a, s. 74) konaklama sektörü konusundaki genel becerilerin bir araya getirilmesinin sosyal ve kültürel deneyimlerden geldiği fikrinin özellikle uluslararası konaklama sektörü bağlamında geçerli olduğunu ileri sürmektedir. Geleceğe yönelik yüksek düzeyde gelişmiş çalışan becerileri için deneyime olan talebin artmasıyla birlikte talepkâr müşterilerin bireysel tercihlerini ve zevklerini karşılayabilmek için üstün sosyal ve iletişim becerilerine sahip, sezgisel olarak adapte olmuş, duygusal aktarım yapabilen çalışanlar gerekmektedir (Solnet vd., 2016, s. 221). Dolayısıyla yaratıcı drama yönteminin derste öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmasının yanı sıra beceri gelişimine de katkı sağlamasından hareketle okul ortamlarında bu tür öğretim yöntemlerinin uygulanması önem arz etmektedir. Turizm sektöründe duyuşsal alan önemlidir ve eksikliği sektörü olumsuz yönde etkileyecektir.

Bu araştırma bulgularında ortaya çıkan ve turizm sektöründen önemli bir yeri olan iletişim becerisi, organizasyonlardaki tüm bireyler ve gruplar arasında bir bağlantı sağlamaktadır. Etkili bir şekilde kullanılan iletişim, konaklama ve turizm sektöründeki başarılı işletmeler arasında yaygın olan bir tür ekip odağı oluşturmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, hizmet işletmeleri çalışanları ve müşterileri arasında gerçekleşen kişiler arası etkileşimleri de geliştirmektedir. Bununla birlikte, takım çalışması ve gelişmiş müşteri ilişkileri, daha fazla müşteri memnuniyetine yol açmakta ve bu da kurumsal başarının kazanılmasına katkıda bulunmaktadır (Go, Monachello ve Baum, 1996, s. 25). Turizm sektöründe çalışan personelde fark yaratan şey kişiler arası etkileşimdir ve yaratıcı drama buna katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada ortaya çıkan problem çözme, planlama, zaman yönetimi, takım çalışması, iletişim, bilgiyi uygulayabilme, araştırma-sorgulama, yaratıcı düşünme, iletişim kurabilme, eleştirel düşünme gibi becerilerin literatürdeki turizm sektöründe çalışan personelde olması beklenen becerilerle ilişki olarak yapılan çalışmalarla (Haiyan ve Baum, 2006; Baum ve Devine, 2007; Baum, 2007b; Munar ve Montaño, 2009;

López-Bonilla, J. M. ve López-Bonilla, L. M., 2014) örtüştüğü görülmektedir. Bununla birlikte turizm eğitimi ve yaratıcı drama ile ilişki çalışmaları incelendiğinde bu araştırmada ortaya çıkan mesleki beceriler, sözlü iletişim becerileri, kişiler arası beceriler ve takım çalışması gibi becerilere ilişkin ortaya çıkan sonuçlar Armstrong'un (2003) rol oynama tekniği ile ilgili çalışmasında ulaştığı sonuçlarla örtüşmektedir. Buna ek olarak, kişiler arası ilişkiler ve iletişim konularında elde edilen sonuçlar Bil'in (2012) turizm sektörü çalışanlarının hizmet içi eğitimi ile ilişkili olarak gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarıyla bağdaşmaktadır. Ayrıca, empati kurabilme, ekip çalışması, sözlü iletişim becerileri, eleştirel düşünme, zaman yönetimi gibi becerilere ilişkin sonuçlar da Sezerel'in (2017) turist rehberleri ile ilgili çalışmasında elde ettiği sonuçlarla örtüşmektedir. Öz güvenli olma, fikirleri açıkça ifade edebilme, kişiler arası ilişkilerde çekinmemeye ve empati kurabilme gibi beceriler Benjamin ve Kline'nin (2019) araştırmasıyla ortaya çıkan sonuçlarla da bağdaşmaktadır. Son olarak; problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, takım çalışması, zaman yönetimi ve araştırma becerileriyle ilişkili elde edilen sonuçlarla birlikte drama derslerinin eğlenceli ve keyifli bulunması, farklı duygu durumlarının yaşanması ve faydalı bir ders olması ile ilişkili elde edilen sonuçlar da Sezerel ve Özoğul'un (2019) araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır.

Bu araştırmada görüşmeler, mektuplar ve katılımcı günlüklerinde ortaya çıkan bazı becerilerin yaratıcı dramının amaçlarıyla ve özellikleriyle (Üstündağ, 1998, s.30; Adıgüzel, 2007a, s. 26) örtüştüğü ve farklı veri toplama araçlarıyla toplanan verilerin tutarlı olduğu söylenebilir. Bu beceriler, yaratıcı düşünme; eleştirel düşünme; sosyal gelişim; birlikte çalışma alışkanlığı kazanma; kendine güven duyma ve karar verme; iletişim kurma; imgelem gücünü, duygularını ve düşüncelerini geliştirme; empati kurma; farklı olay, olgu ve durumlarla ilgili deneyim kazanma; problem çözme ve karşılaşılan problemleri yeni bir bakış açısıyla inceleme ve nasıl başa çıkılacağını gösterme; kazanılan, değiştirilen ya da düzeltilen davranışlar hakkında bireye bilgi verme; mesleki olarak öğrenilen bilgileri ve yaşanabilecek olayları daha somut olarak görmeyi sağlama becerileridir. Daha önce turizm sektöründe çalışmamış, staj yapmamış, yönetim konulu herhangi bir ders almamış ve seminere katılmamış, daha önce yönetimle ilişkili bir bölümde okumamış, dersi ilk kez almış ve en önemlisi daha önce drama ile karşılaşmamış öğrencilerin çoğunlukta olduğu bir grupta bu sonuçlara ulaşılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu tartışmalardan hareketle bu araştırmada, yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenmesi durumunda turizm ve konaklama sektöründe ihtiyaç duyulan becerilerin gelişmesine katkı sağlandığı sonucu ön plana çıkmaktadır. Çünkü turizm sektöründe çalışan personelin hem müşterilerle hem de çalışma arkadaşlarıyla iletişim kurabilmesi gerekmektedir. Gerçekleştirilmesi gereken işlerin takım çalışması içinde ekip olma bilinciyle yapılması işletme amaçlarına ulaşılmasını sağlayacaktır. Çalışanların karşılaştıkları problemleri mantık çerçevesinde en doğru kararı vererek çözmeleri önemlidir. Problem çözme aşamasında yaratıcı olabilmeleri de önem arz etmektedir. Bu becerilere ek olarak, mesleki anlamda kendini geliştirmek isteyen personelin araştırma-sorgulama becerisine de sahip olması; müşteri ve personel etkileşiminin yoğun olduğu turizm sektöründe zamanın etkili ve verimli kullanılması da önem taşımaktadır. Müşteri memnuniyetinin sağlanması beklentilerin en kısa sürede karşılanması ile mümkündür.

Bu araştırmada ortaya çıkan becerilerden bazılarının hem Turizm İşletmeciliği Bölümü program yeterlilikleriyle, hem turizm sektöründe çalışan personelde olması beklenen becerileri ele alan çalışmaların sonuçlarıyla hem de yaratıcı dramanın kazanımlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Tablo 5.2’de örtüşmelerin olduğu söz konusu becerilere yer verilmiştir.

Tablo 5.2. Yaratıcı drama kazanımları, sektör çalışanlarından beklenen beceriler ve Turizm İşletmeciliği Bölümü program yeterliliklerine göre örtüşen beceriler

<i>Örtüşen Beceriler</i>	<i>Yaratıcı Dramanın Kazanımları</i>	<i>Turizm Sektöründe Çalışan Personelde Olması Beklenen Beceriler</i>	<i>Turizm İşletmeciliği Bölümü Program Yeterlilikleri (Çıktıları)</i>
İletişim	✓	✓	✓
Eleştirel düşünme	✓	✓	✓
Araştırma-sorgulama	✓	✓	✓
Problem çözme	✓	✓	✓
Takım çalışması	✓	✓	✓
Farklı bakış açılarını görebilme	✓		✓
Zaman yönetimi	✓	✓	
Yaratıcı düşünme	✓	✓	

Araştırmada dikkati çeken diğer bir nokta farklı bakış açılarının görülmesi ile ilgilidir. Araştırma sonuçlarına göre iletişim, takım çalışması, problem çözme ve eleştirel düşünme alt temalarının içinde farklı bakış açılarını görebilme ile ilişki ifadeler

tespit edilmiştir. Farklı bakış açılarını görebilme; iletişim kurarken de, takım çalışmasında da, eleştirel düşünmede de ve problem çözerken de önemlidir. Bu nedenle farklı becerilerin altında farklı bakış açılarını görebilmenin ortaya çıkması yaratıcı drama yönteminin zenginliğini veya etkililiğini gösterebilir. Farklı bakış açılarını görebilmek önemlidir ve yaratıcı dramanın amaçlarından biri de farklı bakış açılarını (Üstündağ, 1998, s.30; Adıgüzel, 2007a, s. 26; Öztürk, 2007, s. 135) görebilmektir.

Bandura (1986), bireyin her şeyi doğrudan öğrenmesine gerek olmadığını, başkalarının deneyimlerini gözleyerek de pek çok şeyi öğrenebileceğini belirtmektedir (Demirbaş ve Yağbasan, 2005, s. 368). Bu bağlamda yaratıcı drama etkinlikleri sırasında öğrencilerin diğer öğrencileri gözlemleyerek de öğrenebildikleri söylenebilir. Her bir öğrenci diğer öğrenciler için bir model olarak birbirlerinden öğrenme yoluna gidebilirler. Bununla birlikte, bu çalışmada öğrencilerin yaşantılara dayalı olarak öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Yaşantılara dayalı öğrenme bireyde kalıcı öğrenmeyi sağlar, bunun için de etkin katılım gerekir. Sözel ağırlıklı öğretimde %10 olan hatırlama ve kalıcılık; görselde %30, yaşantılara dayalı öğretimde %90'a ulaşmaktadır. Eğitimde sözel ve bilgi depolanması ağırlıklı öğretimin yerini başta görsel olmak üzere duylara ve yaşantılara dayalı öğrenme almaktadır (Adıgüzel, 2006a, s. 32). Bu doğrultuda turizm eğitiminde de yaratıcı drama yöntemiyle yaşantılara dayalı öğrenmenin gerçekleştirilmesi öğrencilerin çalışma hayatına hazırlanması açısından önemlidir.

Düz anlatım yöntemiyle teorik olarak bilgi aktarımının sağlandığı, öğretmen merkezli ve öğrencinin ders sürecinde pasif dinleyici konumunda kaldığı Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde verilen derslerde yaratıcı drama gibi öğrenci merkezli ve öğretim üyesi ile öğrenci etkileşiminin yoğun olduğu öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Türkiye’de lisans eğitimi veren kurumların tümünde uygulamalı derslerin yürütülmesi amacı ile yapılan çalışmaların yetersiz olduğu belirtilmektedir (Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013, s. 195). Turizm eğitiminde uygulamalı derslerle (Polat Üzümcü, 2015, s. 146; Zencir, Çoşkun ve Günay Aktaş, 2016, s. 1040; Polat Üzümcü ve Alyakut, 2017, s. 81; Zencir, 2017, s.25) öğrencinin daha aktif katılım sağladığı bir öğretim süreci izlenerek drama gibi farklı öğretim yöntemleri uygulanabilir. Yaratıcı drama yöntemi ile öğrencilerin derslere yönelik olumlu tutum sergilemeleri sağlanarak sıkıcı buldukları derslere seyerek ve isteyerek girmeleri mümkün olabilir.

Görüşmelerde, katılımcı günlüklerinde ve mektuplarda öğrencilerin konuları öğrenmelerine ilişkin ifadeleri de yaratıcı drama yönteminin bilişsel alanda etkili bir yöntem olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Yaratıcı drama yöntemi öğrenmede kolaylık sağlamış ve bilgileri içselleştirme olanağı yaratacak akılda kalıcılığı artırmıştır. Bu yöntem etkili bir öğrenme biçimi oluşturmuştur. Dramada öğrenmelerin uzun sürede gerçekleştiği bilinmektedir ve bu araştırma sonucunda kalıcılığın artması da bunu destekler niteliktedir. Yaratıcı drama yöntemi sürece dayalı bir yöntemdir ve yöntemi uyguladıkça etkisi daha fazla artabilir. Her teorik konunun drama ile işlenmesi gibi bir iddia söz konusu olmayabilir. Ancak öğrencilerin bilişsel alanda kazandıklarının yanı sıra duyuşsal alanda kazandıkları da öğrencileri sosyal ve mesleki hayatlarına hazırlamayı sağlayacağı söylenebilir. Dolayısıyla, yaratıcı drama yönteminin turizm bölümlerinde verilen pek çok ders için uygulanabilecek uygun yöntemlerden biri olduğu düşünülmektedir.

İnsan ilişkilerinin odak noktası olduğu bir sektör ile ilişkili eğitimde, yaratıcı drama yönteminden yararlanılmasının kaçınılmaz olduğu ifade edilebilir. Bu çalışmada her ne kadar bilişsel alandaki başarı testiyle başarının ölçülmesine ve tutumlarının olumlu yönde olduğunun belirlenmesine yönelik sonuçlara ulaşılmasına rağmen çıkan sonuçlar genellikle derslerin eğlenceli, zevkli, etkileşime dayalı olması yönündedir. Bu öğrenciler derse severek gelmiş; eğlenerek öğrenmiş; süreç içinde mutlu, rahat ve öz güvenli hissetmiştir. Derste yapılan etkinlikler, gelecekte bir otel işletmesinde çalıştıkları zaman karşılaşılabilecekleri durumları içermesi nedeniyle dersin çalışma hayatına hazırlamada katkı sağlayacağına inanmışlardır.

5.3. Öneriler

Analiz sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda yapılan değerlendirmelerin yanı sıra, konuyla ilgili nelerin yapılması gerektiği aşağıdaki öneriler çerçevesinde özetlenebilir.

5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar topluca değerlendirildiğinde turizm alanındaki uygulayıcılara aşağıdaki konularda önerilerde bulunulabilir:

- Uygulamalı derslerin az olduğu Turizm İşletmeciliği bölümlerinde öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmak için yaratıcı drama yönteminin uygulanabileceği farklı dersler hazırlanabilir.
- Bilgilerin kalıcılığının artırılmasının yanı sıra beceri gelişiminde etkisi olduğu görülen yaratıcı drama yöntemiyle beceri gelişimi odaklı drama etkinliklerinin yer verildiği dersler hazırlanabilir.
- Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı derslerin yoğun içeriğe sahip olması nedeniyle düz anlatım yöntemiyle işlenecek ünite sayısı artırılabilir.
- Turizm öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemiyle lisans eğitimine başladıkları ilk yarıyılta karşılaşmalarıyla beceri gelişimlerine katkı sağlanabilir.
- Sektör ve üniversite iş birliğiyle sektör ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yaratıcı drama tabanlı etkinlikler ve uygulamalar tasarlanabilir.

5.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar topluca değerlendirildiğinde turizm alanında yapılacak araştırmalara yönelik aşağıdaki konularda önerilerde bulunulabilir:

- Araştırmada kalıcılığı ölçmek adına uygulama bitiminden altı ay sonra kalıcılık testi uygulanmıştır. Kalıcılık testi, altı aylık dönemlerde aynı öğrencilere birkaç defa uygulanarak sonuçlar gözlemlenebilir.
- Hizmet içi eğitim kapsamında otel işletmelerinde otel yönetimi ile ilgili yaratıcı drama yönteminin uygulandığı araştırmalar yürütülebilir.
- Yaratıcı drama dersi almış tüm turizm öğrencileriyle yaratıcı drama yönteminin beceri gelişimine etkisine ilişkin farklı ölççeklerle yeni araştırmalar yürütülebilir.
- Araştırmanın uygulama aşaması öğrencilerle yeniden tekrar edilip boylamsal araştırmalar yapılabilir.
- Araştırmanın uygulama aşamasının farklı dersler ve öğrencilerle gerçekleştirildiği araştırmalar yapılabilir.

Bu araştırma Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesinde otel yönetimi dersini alan ikinci sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın amacı gereği elde edilen sonuçların genellenmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Farklı öğrencilerle yapılacak benzer araştırmalarda farklı sonuçların ortaya çıkabilme ihtimali söz konusudur. Bahsi geçen tüm sınırlılıklara rağmen, bu araştırmanın turizm eğitim ve

öğretiminde yaratıcı drama yönteminin uygulanmasıyla ilgili çalışmalara ve araştırmaya katılan öğrencilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2006a). Yaşantılara dayalı öğrenme, yaratıcı drama ve süreçsel drama ilişkileri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (1), 31-38.
- Adıgüzel, Ö. (2006b). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (1), 17-30.
- Adıgüzel, Ö. (2007a). Dramada amaç ve özellikler. A. Öztürk (Editör), *İlköğretimde drama içinde* (s. 20-32) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. (2007b). Yaratıcı drama (Okulöncesinde drama ve ilköğretimde drama) derslerine ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (2), 7-16.
- Adıgüzel, Ö. (2016). *Eğitimde yaratıcı drama*. (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Afifi, G. M. H. (2011). E-learning as an alternative strategy for tourism higher education in Egypt. *Quality Assurance in Education*, 19 (4), 357-374.
- Airey, D. and Johnson, S. (1999). The content of tourism degree courses in the UK. *Tourism Management*, 20 (2), 229-235.
- Akoğlan Kozak, M. (2009). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 1-20.
- Akoğlan Kozak, M., Maviş, F., Güçlü Nergis, H., Çiçek, D. (2013). *Otel işletmelerinde yönetim:Fonksiyonel yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aksu, M. ve Bucak, T. (2012). Mesleki turizm eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 7-18.
- Aktaş, K. (2015). *Otelcilik ve turizm meslek lisesi öğrencilerinin beceri eğitimleri sırasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alpar, R. (2010). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlilik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Amoah, V. A. and Baum, T. (1997). Tourism education: Policy versus practice. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 9 (1), 5-12.
- Arcodia, C. and Dickson, C. (2009). ITHAS: An experiential education case study in tourism education. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 21 (1), 37-43.
- Arman, A. ve Şahin, T. (2013). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin stajlarında işletmelerden beklentileri: Mengen Aşçılar Anadolu

- Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 13-24.
- Armstrong, E. K. (2003). Applications of role-playing in tourism management teaching: An evaluation of a learning method. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 2 (1), 5-16.
- Aslan ve Büyükkuru, (2015). Türkiye’de turizm rehberliği eğitimi ve mevcut durum analizi. 1. *Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi: Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler*, Konya, 28-30 Mayıs, ss. 62-72.
- Aydın, S. (2010). *Üniversite ve sektör temsilcilerinin bakış açısıyla lisans düzeyindeki turizm eğitiminin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayikoru, M., Tribe, J. and Airey, D. (2009). Reading tourism education: Neoliberalism unveiled. *Annals of Tourism Research*, 36 (2), 191-221.
- Aymankuy, Y., Tetik, N., Girgin, G. K., Aymankuy, Ş. (2013). Lisans düzeyinde turizm eğitimindeki staj uygulamasına öğrenci ve akademisyenlerin bakışları (BTİÖYO’da uygulama). *International Journal of Human Sciences*, 10 (1), 101-128.
- Bailey, K. D. and Morais, D. B. (2005). Exploring the use of blended learning in tourism education. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 4 (4), 23-36.
- Baldıran, Ş. (2004). *Turizm ve Otel İşletmeciliği eğitimine yönelik yazılım geliştirilmesi ve bir eğitim modeli önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H., Demirel, O. N. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış açılarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 17-25.
- Baş Collins, A. (2002). Gateway to the real world, industrial training: Dilemmas and problems. *Tourism management*, 23 (1), 93-96.
- Baum, T. (2002). Skills and training for the hospitality sector: A review of issues. *Journal of Vocational Education and Training*, 54 (3), 343-364.
- Baum, T. (2006). *Human resource management for tourism, hospitality and leisure: An international perspective*. London: Thomson Learning.

- Baum, T. (2007a). The social construction of skills: A hospitality sector perspective. *European journal of vocational training*, 44 (2), 74-88.
- Baum, T. (2007b). Skills and the hospitality sector in a transition economy: The case of front office employment in Kyrgyzstan. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 12 (2), 89-102.
- Baum, T. and Devine, F. (2007). Skills and training in the hotel sector: The case of front office employment in Northern Ireland. *Tourism and Hospitality Research*, 7 (3-4), 269-280.
- Bayer, E. (1998). Türkiye meslek yüksekokulları turizm eğitimi kalitesinin geliştirilmesinde sanal yöntemlerin rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3, 145-156.
- Bayraktaroğlu, E. (2013). *Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların uygulama olanakları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Benjamin, S. and Kline, C. (2019). How to yes-and: Using improvisational games to improv(e) communication, listening, and collaboration techniques in tourism and hospitality education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 24, 130-142.
- Best, J. W. ve Kahn, J. V. (2017). Eğitimde araştırma yöntemleri (Çev: O. Köksal). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Bil, E. (2012). *Hizmet içi eğitimde yaratıcı drama yönteminin etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bir, A. A., Bozok, S., Ünlü, İ., Şahin, A. (1992). Turizm eğitiminde uzaktan eğitim teknolojisi uygulaması ve değerlemesi. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, Ankara, 9-11 Aralık, ss. 273-289.
- Boylu, Y. ve Arslan, E. (2013). Türkiye’deki turizm eğitiminde son rakamsal gelişmeler. *14. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Kayseri, 5-8 Aralık, ss. 539-556.
- Brookes, M. (2003). Evaluating the ‘student experience: An approach to managing and enhancing quality in higher education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 2 (1), 17-26.

- Busby, G. and Fiedel, D. (2001). A contemporary review of tourism degrees in the United Kingdom. *Journal of Vocational Education and Training*, 53 (4), 501-522.
- Büyükkalay, N. (2016). *The effects of ce-fr-based esp speaking and listening activities on the success of students in faculties of tourism*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (16. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chang, T. Y. and Hsu, J. M. (2010). Development framework for tourism and hospitality in higher vocational education in Taiwan. *Journal of Hospitality, Leisure, Sports & Tourism Education (Pre-2012)*, 9 (1), 101-109.
- Chathoth, P. K. and Sharma, A. (2007). Core curricular issues in hospitality and tourism education-present structure and future directions. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 19 (1), 10-19.
- Chen, K. C. and Groves, D. (1999). The importance of examining philosophical relationships between tourism and hospitality curricula. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 11 (1), 37-42.
- Christou, E. S. (1999). Hospitality management education in Greece an exploratory study. *Tourism management*, 20 (6), 683-691.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (3rd Edition). California: SAGE Publications, Inc.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. (4th Edition). Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2015). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi* (2. Baskı) (Çev: Y. Dede ve S. B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çakır Keleş, M. (2017). Türkiye’de gastronomi ve mutfak sanatları eğitimi. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Mardin, 18-22 Kasım, ss. 151-209.
- Çetin, Ş. (2005). Öğrenci stajlarında yararlanılan dersler üzerine ampirik bir değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16 (2), 153-169.

- Çevik, R. (2012). *Ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin beceri eğitimine bakış açılarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çokişler, N. ve Öter, Z. (2014). Türkiye’de turist rehberliği eğitimi veren eğitim kurumlarına yönelik bir araştırma. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-16 Kasım, ss. 196-209.
- Dağdeviren, A. (2007). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların ders programlarının fonksiyonel açıdan değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dale, C. and Robinson, N. (2001). The theming of tourism education: a three-domain approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13 (1), 30-35.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (1998). *Türkiye’de turizm rehberliği eğitime bir yaklaşım*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, H. (2009). *Otelcilik ve turizm meslek liselerinde uygulanan modüler öğretim yaklaşımının geleneksel öğretim yaklaşımı ile karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirbaş, M. ve Yağbasan, R. (2005). Sosyal öğrenme teorisine dayalı öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin bilimsel tutumlarının kalıcılığına olan etkisinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 363-382.
- Demirkol, Ş. ve Pelit, E. (2002). Türkiye’deki turizm eğitim sistemi ve Avrupa Birliği sürecinde olası gelişmeler. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 125-146.
- Doğan, M. ve Kekeç Morkoç, D. (2014). Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi almış mezunların mesleki eğitime yönelik görüşleri: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara: 13-16 Kasım, ss. 1422-1435.
- Dopson, L. R. and Nelson, A. A. (2003). Future of hotel education: Required program content areas for graduates of U. S. hospitality programs beyond the year 2000- Part two. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 15 (3), 11-17.

- Dorta-Afonso, D. (2019). Teaching organizational behavior in the bachelor of tourism through the case study method. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 25 (2), 1-7.
- Echter, C. M. (1995). Entrepreneurial training in developing countries. *Annals of Tourism Research*, 22, 119-134.
- Eivazi Gharamaleki, M. R. (2011). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm eğitimi veren kurumları değerlendirmeleri İran-Türkiye karşılaştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eker, N. (2015). *Profesyonel turist rehberleri bakış açısıyla turizm rehberliği eğitim müfredatlarının uygulama yeterliliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emir, O, Arslan, S. ve Kılıçkaya, Ş. (2008). Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programı öğrencilerinin staj uygulamaları hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, X (2), 273-291.
- Emir, O., Pelit, E. ve Arslan, S. (2010). Turizm alanında ön lisans eğitimi alan öğrencilerin staj öncesi ve sonrası görüşlerinin karşılaştırılması (Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (33), 141-165.
- Eren, R., Eren, A. ve Çelen, O. (2018). Akademik turizm eğitimi ve seyahat alanındaki mesleki yeterlilikler üzerine durum değerlendirmesi. *19. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Afyonkarahisar, 17-21 Ekim, ss. 452-461.
- Eren, D., Özgül, E. ve Çullu Kaygısız, N. (2013). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin belirlenmesi: Nevşehir Üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35 (2), 16-27.
- Erdem, S. H. (1995). *Türkiye’de üniversite düzeyinde turizm eğitimi ve optimal bir eğitim modeli önerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdem, B. ve Şenol, F. (2015). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye ilişkin memnuniyet algıları: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (5), 177-196.

- Erdinç, S. B. ve Yılmaz, G. (2012). Günümüzde turizm eğitiminin yükseköğretim içerisindeki yeri. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, Ankara, 17-19 Ekim, ss. 17-19.
- Ergün, B. (2013). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi verilen kurumlardaki hizmet kalitesine yönelik bir değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Evren, S. (2010). *Lisans düzeyi turizm eğitimi ders programının mezunlarca değerlendirilmesi: Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunları üzerinde bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fidgeon, P. R. (2010). Tourism education and curriculum design: A time for consolidation and review? *Tourism management*, 31(6), 699-723.
- Go, F. M., Monachello, M. L. and Baum, T. (1996). *Human resource management in the hospitality industry*. New York: John Wiley & Sons, Inc..
- Gökçek, T. (2015). Karma yöntem araştırması. M. Metin (Editör), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (2. Baskı) (s. 375-410). Ankara: Pegem Akademi.
- Gömleksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2013). Sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (2), 139-148.
- Görkem, O. (2004). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde yemek pişirme teknikleri ve uygulaması eğitiminin sorunlarını belirlemeye yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Görkem, O. (2011). *Ulusal aşçılık meslek standardı çerçevesinde mutfak eğitimi yeterliği: Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde bir uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gu, H., Kavanaugh, R. R. and Cong, Y. (2007). Empirical studies of tourism education in China. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 7 (1), 3-24.
- Güçer, E. (2004). *Türkiye'deki turizm eğitimi ile Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki turizm eğitiminin karşılaştırılması ve sektörün turizm eğitiminden beklentileri*.

- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gül, T. (2012). *Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gümüş Dönmez, F. ve Güney, D. (2015). Turizm Fakültesi yöneticilerinin turizm eğitimine yönelik görüşleri. *1. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi: Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler*, Konya, 28-30 Mayıs, ss. 748-759.
- Güven, Ö. Z. ve Ceylan, U. (2014). Lisans ve ön lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren okullardaki müfredatların turizm rehberliği meslek yönetmeliğine uygunluğunun incelenmesi. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-16 Kasım, ss. 186-195.
- Güzel, N. G. (2006). *Yükseköğretimde turizm eğitimi ve hizmet kalitesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güzeller, O. C., Yıldız, S. and Sonuç, N. (2009). Comparison of tourism education programs in Turkey and Greece and future challenges. *Turizam*, 13 (1), 5-16.
- Hacıoğlu, N. (1992). Yükseköğretimde mesleki turizm eğitimi geliştirme perspektifleri. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, Ankara, 9-11 Aralık, ss. 91-100.
- Hacıoğlu, N. ve Gülü Demirbulat, Ö. (2014). Türkiye'de turizm rehberliği eğitiminin ilgili mevzuat çerçevesinde kavramsal analizi. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-16 Kasım, ss. 170-185.
- Hacıoğlu, N., Ünal, A., Kan, N., Saatçi, G. (2014). Meslek Yüksekokullarında turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitime bakış açıları ve turizm eğitiminden beklentileri. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-16 Kasım, ss. 1399-1413.
- Hai-yan, K. and Baum, T. (2006). Skills and work in the hospitality sector: The case of hotel front office employees in China. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 18 (6), 509-518.
- Hemmington, N. (1995). The attitudes of students to modular hospitality management programmes. *Education + Training*, 37 (4), 32-37.
- Hornig, J. S., Teng, C. C. and Baum, T. G. (2009). Evaluating the quality of undergraduate hospitality, tourism and leisure programmes. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 8 (1). 37-54.

- Hsu, L. (2012). Web 3D simulation-based application in tourism education: A case study with Second Life. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11 (2), 113-124.
- Johns, N. and Teare, R. (1995). Change, opportunity and the new operations management curriculum. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 7 (5), 4-8.
- Julien, H. (2008). Content analysis. L. M. Given (Editor), *The sage encyclopedia of qualitative research methods. Volumes 1 & 2* in (s. 120-121). California: Sage Publications, Inc.
- Kılıçaslan, H. (2015). *Mimarlık eğitiminde yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirliği üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kaşlı, M. and İlban, M. O. (2013). The influence of problems faced during internships on interns' views of their profession and their intention to work in the tourism industry. *Eurasian Journal of Educational Research*, 52, 79-95.
- Kınay, H. (2012). *Yükseköğretim turizm eğitiminde farklı öğretim teknikleri ve öğrenme ortamlarının öğrencilerin paket programları kullanımı başarısı üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kiser, J. W. and Partlow, C. G. (1999). Experiential learning in hospitality education: An exploratory study. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 11 (2/3), 70-74.
- Knowles, T., Meira Teixeira, R. and Egan, D. (2003). Tourism and hospitality education in Brazil and the UK: A comparison. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 15 (1), 45-51.
- Köksal, O. ve Atalay, B., (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (3. Baskı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kusluvan, S. and Kusluvan, Z. (2000). Perceptions and attitudes of undergraduate tourism students towards working in the tourism industry in Turkey. *Tourism Management*, 21 (3), 251-269.
- Külahçı, M. (1992). Turizm sektöründe iş gücünün mesleki eğitimi. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, Ankara, 9-11 Aralık, ss. 105-113.

- Lam, T. and Xiao, H. (2000). Challenges and constraints of hospitality and tourism education in China. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 12 (5), 291-295.
- Landy, R. J. (1982). *Handbook of educational drama and theatre*. Connecticut: Greenwood Press.
- Leslie, D. and Richardson, A. (2000). Tourism and cooperative education in UK undergraduate courses: Are the benefits being realised? *Tourism Management*, 21(5), 489-498.
- López-Bonilla, J. M. and López-Bonilla, L. M. (2014). Holistic competence approach in tourism higher education: An exploratory study in Spain. *Current Issues in Tourism*, 17 (4), 312-326.
- Martin, D. and McEvoy, B. (2003). Business simulations: A balanced approach to tourism education. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 15 (6), 336-339.
- Maviş, F. ve Kozak, S. (1992). Meslek yüksekokullarında turizm programı ve Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik ders programı. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, Ankara, 9-11 Aralık, ss. 169-172.
- McCaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. (8th Edition). Boston: Pearson
- Mızıkacı, F. (2001). *A study on the evaluation of Tourism and Hotel Management Program at Başkent University in terms of total quality management principles*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Morgan, M. (2004). From production line to drama school: Higher education for the future of tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 16 (2), 91-99.
- Munar, A. M. (2007). Is the Bologna Process globalizing tourism education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 6 (2), 68-82.
- Munar, A. M. and Montaña, J. J. (2009). Generic competences and tourism graduates. *Journal of Hospitality, Leisure, Sports & Tourism Education (Pre-2012)*, 8 (1), 70-84.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. (2nd Edition). New York: McGraw-Hill.

- O'Neil, C. and Lambert A. (1991). *Drama structures: A practical handbook for teachers*. Portsmouth: Heinemann.
- Olçay, A. (2008). Türk turizminde eğitimin önemi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 383-390.
- Olçay, A. (2011). *Turizm eğitiminde web tabanlı öğretimin öğrenci başarısına etkisi (Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Orhan, M. (2015). Staj sorunları, mesleğe bakış açısı ve lisans eğitimine devam ilişkisi: Eskişehir Turizm Lisesi öğrencileri örneği. *1. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi: Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler*, Konya, 28-30 Mayıs, ss. 566-575.
- Öncüer, M. E. (2006). *Avrupa Birliği eğitim politikasında mesleki turizm eğitimi yaklaşımı ve Türk turizm eğitimine uygulanabilirliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özaltaş Serçek, G. (2014). *Ön lisans turizm eğitim programının CIPP modeline göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özekin, M. (2014). Leonardo Da Vinci programına katılan Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-16 Kasım, ss. 1436-1450.
- Özen, İ. A. ve Eren, D. (2013). Hareket temelli işlemler teknolojisinin turizm eğitiminde kullanımı: Microsoft Kinect ile yiyecek içecek servisi dersi uygulama örneği. *14. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Kayseri, 5-8 Aralık, ss. 521-538.
- Özdemir Güzel, S. (2014). Turizm alanında doktora eğitimi alan öğrencilerin memnuniyetlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-16 Kasım, ss. 1414-1421.
- Özdemir, S. S., Polat, E., Hacıoğlu, N., Özdemir, M. (2014). Türkiye'de ön lisans düzeyinde gerçekleştirilen turizm eğitiminin analizi. *VI. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Ankara, 5-8 Haziran, ss. 1084-1094.

- Özmen, H. (2015). Deneysel araştırma yöntemi. M. Metin (Editör). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (2. Baskı) (s. 47-76). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, A. (2007). Dramada teknikler. A. Öztürk (Editör) *İlköğretimde drama* içinde (s. 125-142). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Pak, Ö. (2015). *Türkiye’de mesleki turizm eğitimi ve zorunlu staj: Turizm Meslek Lisesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pala, K. (2018). *Mesleki turizm eğitiminde öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pearce, G. (2003). How university students studying marketing learn from educational drama. *NJ Drama Australia Journal*, 27 (1), 69-80.
- Penfold, P., Wei, L. and Ladkin, A. (2012). Developing hospitality education in China: A case study of Guilin Institute of Tourism. *Journal of China Tourism Research*, 8 (1), 61-77.
- Polat, E., Ulusoy, H. ve Hacıoğlu, N. (2016). Türkiye’de lisans düzeyinde gerçekleştirilen turizm eğitiminin analizi. *17. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, 20-Muğla, 23 Ekim, ss. 78-88.
- Polat Üzümcü, T. (2015). Otel yöneticilerinin turizm eğitimine yönelik algıları: Kocaeli ili otel yöneticileri üzerinde bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 123-150.
- Polat Üzümcü, T. ve Alyakut, Ö. (2017). Eğitimciler, sektör temsilcileri ve öğrenciler perspektifinden mesleki turizm eğitimine yönelik yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. *Journal of Anatolian Cultural Research*, 1 (2), 67-84.
- Ring, A., Dickinger, A. and Wöber, K. (2009). Designing the ideal undergraduate program in tourism: Expectations from industry and educators. *Journal of Travel Research*, 48 (1), 106-121.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 2 (7), 148-160.
- Sangpikul, A. (2009). Internationalization of hospitality and tourism higher education: A perspective from Thailand. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 9 (1-2), 2-20.

- Sarı, F. (2007). *Türkiye’deki turizm eğitiminin turizm sektöründeki istihdama etkisi ve Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarı, H. (2007). *Ortaöğretim düzeyinde mesleki turizm eğitimi alan öğrencilerin staj sürecine adaptasyonu üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Seçilmiş, C. (2009). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde uygulanan modüler öğretimin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Seyitoğlu, F., Tarcan İçigen, E. ve Çalışkan, O. (2016). Tezsiz yüksek lisans eğitimi alan turizm sektörü yöneticilerinin aldıkları eğitime yönelik algıları. *17. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Muğla, 20-23 Ekim, ss. 387-398.
- Sezerel H. (2017). Turizm Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Uygulanabilirliği Var mı? *1. Uluslararası Turizmin Geleceği: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi (Futourism 2017) Bildiriler Kitabı*, Mersin, 28-30 Eylül, ss. 848-856.
- Sezerel, H. ve Özoğul, T. (2019). Öğrenciyi merkeze almak: Turist rehberliği eğitiminde uzman mantosu yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 167-197.
- Sezerel, H., Tonus, H. Z. ve Koparal, C. (2015). Turizm İşletmeciliği: Teorik eğitim mi, talim mi? Temalar ve kurumsal baskılar. *1. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi: Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler*, Konya, 28-30 Mayıs, ss. 598-605.
- Singh, S. (1997). Developing human resources for the tourism industry with reference to India. *Tourism Management*, 18 (5), 299-306.
- Solnet, D., Baum, T., Robinson, R. N., Lockstone-Binney, L. (2016). What about the workers? Roles and skills for employees in hotels of the future. *Journal of Vacation Marketing*, 22 (3), 212-226.
- Soybalı, H. H. ve Bayraktaroğlu, E. (2013). Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların uygulama olanaklarının değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24 (2), 185-199.
- Sönmez, B. (2019). *Mobil artırılmış gerçeklik uygulamaları ve öğrenci açısından turizm eğitiminde kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek

- Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sünbül, A. M. (2010). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (5. Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Taşkın, M. (2006). *Ortaöğretim turizm eğitiminde staj ve İzmir ili Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Liselerinde bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekin, H. (2016). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (26. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Timur, A. (1992). Türkiye’de turizm eğitiminin yapısı, uygulanan politikalar ve sonuçları. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, Ankara, 9-11 Aralık, ss. 47-53.
- Toivanena, T., Komulainen K. and Ruismäkia H. (2011). Drama education and improvisation as a resource of teacher student’s creativity. *International Conference on Education and Educational Psychology (ICEEPSY 2010), Procedia Social and Behavioral Sciences*, 12, 60-69.
- Tolay, L. (2011). *Türkiye’de turizm sektöründe uygulanan her şey dâhil sistemin orta öğretim seviyesinde turizm eğitimine etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tribe, J. (2000). Balancing the vocational: The theory and practice of liberal education in tourism. *Tourism and Hospitality Research*, 2 (1), 8-25.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2014). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tuyluoğlu, T. (2003). *Türkiye’de turizm eğitiminin niteliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkeri, İ. (2014). Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitiminin özel nitelikli sorunları ve çözüm önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3 (4), 1-14.
- Türkseven, E. (2012). *Turizm eğitiminde yaşanan staj sorunları: Lisans öğrencilerinin görüşlerine yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türksoy, A. (1992). Turizm eğitimine dinamizm kazandırma sorunu ve bir çözüm önerisi. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, Ankara, 9-11 Aralık, ss. 431-433.

- Urdal, M. ve Sü Eröz, S. (2016). Drama eğitiminin konaklama işletmelerindeki iş görenlerin sosyal yetenekleri üzerindeki etkisi. *17. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Muğla, 20-23 Ekim, ss. 120-129.
- Uzun, A. R. (2009). *Türkiye’de turizmin istihdam üzerine etkileri (Turizm eğitimi üzerine bir örnek: Antalya)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünlüöner, K. ve Boylu, Y. (2005). Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (12), 11-32.
- Üstündağ, T. (1997). The advantages of using drama as a method of education in elementary schools. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 89-94.
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim*, 22 (107), 28-35.
- Wang, J., Ayres, H. and Huyton, J. (2010). Is tourism education meeting the needs of the tourism industry? An Australian case study. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 22 (1), 8-14.
- Wood, P. and Jayawardena, C. (2003). Cuba: Hero of the Caribbean? A profile of its tourism education strategy. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 15 (3), 151-155.
- Yağcı, P. (2015). *Lisans düzeyinde Rekreasyon Bölümü müfredatlarının incelenmesi ve örnek müfredat çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2014). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. (4. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yazıt, H. (2013). *Turizm İşletmeciliği eğitimi alan lisans ve ön lisans öğrencilerinin staj konusundaki düşünce ve algılamaları arasındaki farklılıkların belirlenmesi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, H. (2012). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Zencir, E. (2017). *Turizm fakültesi öğretim programlarının değerlendirilmesi: Anadolu Üniversitesi örneği proje raporu*. Proje No: 1506E542. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Zencir, E., oşkun, İ. O. ve Günay Aktaş, S. (2016). Turizm Fakültesi öğretim programlarının değerlendirilmesi araştırması: Anadolu üniversitesi örneği projesinin tanıtımı. *17. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Muğla, 20-23 Ekim, ss. 1035-1043.

Zhang, H. Q., Lam, T. and Bauer, T. (2001). Analysis of training and education needs of mainland Chinese tourism academics in the twenty-first century. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13 (6), 274-279.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.ansiklomedya.com/frederick-winslow-taylor-kimdir/> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

<http://www.muhandisendustri.com/2016/08/henri-fayolun-hayati.html> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

<https://www.ekodialog.com/Makaleler/karl-emil-maximilian-weber-hayati-eserleri.html> (25.02.2018)

<https://haber.sol.org.tr/blog/serbest-kursu/peter-dreier/lewis-hinein-radikal-fotograf-lari-100986> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

<https://dunyalilar.org/sanayi-devriminden-gunumuze-cocuk-somurusu.html/> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

<https://www.evrensel.net/haber/310957/dunyada-kadin-mucadelesi-ve-bir-tarihce> (25.02.2018)

<https://gaiadergi.com/kapitalizmde-iktisadi-acidan-kadin-emegi/> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

<https://aragem.kulturturizm.gov.tr> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

<https://esertifika.anadolu.edu.tr> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

<http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

<https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 06.06.2019)

<http://maol.meb.gov.tr/web/ciraklikEgitimi/ustalik.htm> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

<http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1690.pdf> (Erişim Tarihi: 13.03.2019)

<http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?PAGE=Liste> (Erişim Tarihi: 13.03.2019)

<https://tr.icvb.org.tr> (Erişim Tarihi: 28.06.2019)

EKLER

EK-1. Uzman Görüşleri

<p>Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi / Turizm İşletmeciliği Bölümü / Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı</p>	<ul style="list-style-type: none">Dersin kazanımları incelenmiş ve uygun bulunmuştur. Çoktan seçmeli soruların içinde senaryo yöntemi ile yazılmış sorunların da bulunması gerektiği belirtilmiştir. Hazırlanan açık uçlu sorular uygun bulunmuştur.
<p>Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü / Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Çağdaş Drama Derneği Genel Başkanı / Drama Eğitmeni</p>	<ul style="list-style-type: none">Kazanımlar yazılırken ‘tanımlayabilir, açıklayabilir’ ifadeleri yerine ‘tanımlar, açıklamalar’ şeklinde geniş zaman ifadelerinin kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Çoktan seçmeli sorular ve açık uçlu sorular uygun bulunmuştur.
<p>Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü / Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Çağdaş Drama Derneği Eskişehir Şube Temsilcisi / Drama Eğitmeni</p>	<ul style="list-style-type: none">Uzman görüşüne sunulan kazanımlar, çoktan seçmeli sorular ve açık uçlu sorular uygun bulunmuş, düzeltme verilmemiştir.
<p>Doç. Dr. Çağrı Hale ÖZEL Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi / Turizm İşletmeciliği Bölümü / Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı</p>	<ul style="list-style-type: none">Çoktan seçmeli sorularda bulunan çeldiricilerin incelenerek daha güçlü çeldiricilerin yazılması gerektiği ifade edilmiştir. Kazanımlar ve açık uçlu sorular uygun bulunmuştur.
<p>Yard. Doç. Dr. Hakan SEZEREL Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi / Turizm İşletmeciliği Bölümü / Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Drama Eğitmeni</p>	<ul style="list-style-type: none">Dersin kazanımları, çoktan seçmeli sorular ve açık uçlu sorular incelenmiş ve uygun bulunmuş, düzeltme verilmemiştir.
<p>Yard. Doç. Dr. Murat AKYILDIZ Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi / Yaygın Öğretim Bölümü / Yaygın Öğretim Anabilim Dalı</p>	<ul style="list-style-type: none">Çoktan seçmeli soruların içinde senaryo yöntemi ile yazılmış sorunların da bulunması gerektiği belirtilmiştir. Madde analizinde çıkarılması gerektiği ortaya konan maddelerin, sayısının çok olması durumunda başarı testine yeni sorular yerleştirilerek pilot uygulamanın tekrar yapılması gerektiği belirtilmiştir. Kazanımlar ve açık uçlu sorular uygun

	bulunmuştur.
<p>Araş. Gör. Yusuf KARA Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri Bölümü / Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı</p>	<ul style="list-style-type: none">• Madde havuzu oluşturulması aşamasında derse yönelik her bir kazanım için üçer soru hazırlanması gerektiği ifade edilmiştir. Oluşturulan soru havuzundan ön test ve son testte yer almak üzere her bir kazanım için en az bir soru seçilmesi gerektiği belirtilmiştir. Madde analizi için paralel testlerin tercih edilebileceği ifade edilmiştir. Dersin kazanımları ve açık uçlu sorular uygun bulunmuştur.
<p>Öğr. Gör. Dr. İnci Zeynep ÖZONAY BÖCÜK Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri Bölümü / Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kazanımlar ve açık uçlu sorular uygun bulunmuştur. Belirtke tablosu incelenerek, soruların hangi bilişsel alan düzeyinde sorulması gerektiği tartışılmış ve uygulama düzeyine yerleştirilen bazı soruların kavram düzeyine çekilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, başarı testine ek olarak otel yönetimi dersine yönelik bir tutum ölçeği hazırlanarak, araştırmadan elde edilecek verilerin zenginleştirilebileceği ifade edilmiştir.
<p>Öğr. Gör. Bülent BATMAZ Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi / İktisadi ve İdari Programlar Bölümü / İktisadi ve İdari Programlar Anabilim Dalı</p>	<ul style="list-style-type: none">• Tutum ölçeğinin ve çoktan seçmeli soruların öncesinde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik soruların yer alması gerektiği ifade edilmiştir.
<p>Prof. Dr. Ali Ersoy Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Temel Eğitim Bölümü / Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı</p>	<ul style="list-style-type: none">• Görüşmeler, mektuplar ve katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulardan ortaya çıkan temaların ve kodların bazılarının daha anlaşılır hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kontrol grubundan elde edilen görüşmeler, mektuplar ve katılımcı günlüklerinden elde edilen bulgulara yer verilmemesi, sadece drama grubundan elde edilen nitel verilere ilişkin bulguların sunulması gerektiği belirtilmiştir.

EK-2. Madde Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Tercih		A	B	C	D	E	BOŞ	Doğru Cevap Yüzdesi	
	Üst	Alt								
1 D	Üst		10	2		6		1	%31,6	P=0,29
	Alt		12			5		2	%26,3	D=0,05
2 A	Üst		10	1		8			%52,6	P=0,42
	Alt		6	3	3	5		2	%31,6	D=0,21
3 E	Üst		3	6	1	1	5	3	%26,3	P=0,16
	Alt		1	4	2	4	1	7	%5,3	D=0,21
4 E	Üst					1	18		%94,7	P=0,82
	Alt		1	2		2	13	1	%68,4	D=0,26
5 A	Üst		14		4			1	%73,7	P=0,45
	Alt		3	2	6	4		4	%15,8	D=0,58
6 D	Üst			17		1	1		%5,3	P=0,05
	Alt			14	1	1		3	%0	D=0
7 E	Üst			2		3	11	3	%57,9	P=0,50
	Alt			3	2	1	8	5	%42,1	D=0,16
8 D	Üst				1	16	1	1	%84,2	P=0,63
	Alt		1	2		8	2	6	%42,1	D=0,42
9 C	Üst		6	1	8	4			%42,1	P=0,42
	Alt		4		7	3	2	3	%36,8	D=0,05
10 E	Üst		4	2	1	8	2	2	%10,5	P=0,11
	Alt			1	4	6	2	6	%10,5	D=0
11 A	Üst		14			5			%73,7	P=0,63
	Alt		10	1		2	2	4	%52,6	D=0,21
12 B	Üst		6	13					%68,4	P=0,68
	Alt		3	13	2			1	%68,4	D=0
13 A	Üst		15	2		1	1		%78,9	P=0,53
	Alt		5	1	1	2	2	8	%26,3	D=0,53
14 D	Üst					18	1		%94,7	P=0,90
	Alt		1		1	16		1	%84,2	D=0,11
15 B	Üst		1	4	9	2	3		%21,1	P=0,21
	Alt		1	4	5		3	6	%21,1	D=0
16 C	Üst				19				%100	P=0,95
	Alt		1		17			1	%89,5	D=0,11
17 C	Üst		1	1	17				%89,5	P=0,76
	Alt		3		12	1	2	1	%63,2	D=0,26
18 E	Üst			15		2	2		%10,5	P=0,13
	Alt		1	8		4	3	3	%15,8	D=-0,05
19 B	Üst		1	9			5	4	%47,4	P=0,32
	Alt		2	3	1	1	1	11	%15,8	D=0,32
20 B	Üst		4	15					%78,9	P=0,58
	Alt		7	7		1	1	3	%36,8	D=0,42
21 D	Üst		11	3		2	3		%10,5	P=0,11
	Alt		6	1	2	2	6	2	%10,5	D=0
22 A	Üst		16				3		%84,2	P=0,71

	Alt	11	1		1	3	3	%57,9	D=-0,26
23 B	Üst	1	7		10		1	%36,8	P=0,29
	Alt	3	4		9		3	%21,1	D=0,16
24 D	Üst	1	3	1	10	4		%52,6	P=0,40
	Alt	4		3	5	3	4	%26,3	D=0,26
25 E	Üst			2		17		%89,5	P=0,82
	Alt		2	1	1	14	1	%73,7	D=0,26
26 E	Üst		9		3	7		%36,8	P=0,40
	Alt	1	5	2	3	8		%42,1	D=-0,05
27 D	Üst	1			11	4	3	%57,9	P=0,47
	Alt	1	1	2	7	1	7	%36,8	D=0,21
28 A	Üst	19						%100	P=0,82
	Alt	12	1		3	1	2	%63,2	D=0,37
29 B	Üst	1	14	1	3			%73,7	P=0,71
	Alt	2	13	1	1		2	%68,4	D=0,05
30 B	Üst	8	8		1	2		%42,1	P=0,32
	Alt	5	4		2	2	6	%21,1	D=0,21
31 A	Üst	7		1		11		%36,8	P=0,24
	Alt	2	1	2		11	3	%10,5	D=0,26
32 B	Üst	2	5	5	1	5	1	%26,3	P=0,21
	Alt	2	3	5	2	2	5	%15,8	D=0,11
33 E	Üst					17	2	%89,5	P=0,71
	Alt	3	2	1		10	3	%52,6	D=0,37
34 A	Üst	5	1	2	3	3	5	%26,3	P=0,18
	Alt	2	1		4	2	10	%10,5	D=0,16
35 B	Üst		15	1	3			%78,9	P=0,71
	Alt	1	12	3			3	%63,2	D=0,26
36 D	Üst	1	4	3	4	2	5	%21,1	P=0,16
	Alt	3	3	1	2		10	%10,5	D=0,11

P: Madde güçlük katsayısı

D: Madde ayırt edicilik katsayısı

EK-3. Otel Yönetimi Dersi Başarı Testi

1. *Ön büro müdürü olan Sinan Bey, kendi ülkesinin sınırları dışına çıkmayarak farklı bölgelerde faaliyette bulunan benzer otellerde çalışmıştır.*

Sinan'ın bu durumu hangi yönetici gruplandırması kapsamında değerlendirilebilir?

- A) Ulusal otel yöneticisi
B) Bölgesel otel yöneticisi
C) Uluslararası otel yöneticisi
D) Kültürlerarası otel yöneticisi
E) Zincir otel yöneticisi
2. Aşağıdakilerden hangisi Fayol'un öne sürdüğü yapısal ilkelerden biri değildir?
- A) İş bölümü ilkesi
B) Hiyerarşi ilkesi
C) Yetki ve sorumluluk ilkesi
D) Yönetim birliği ilkesi
E) Disiplin ilkesi
3. Çabaları karşılığında elde ettikleri ödüllerin adil dağılımının, işletmelerde motivasyonun sağlanmasında önemli bir nitelik taşıdığını savunan teori aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Adams'ın eşitlik teorisi
B) Vroom'un beklenti teorisi
C) Davranış şartlandırma teorisi
D) Lawler ve Porter'in geliştirilmiş beklenti kuramı
E) Locke'un amaç teorisi
4. *X otelinin ön büro müdürü çalışanlarının düğün törenlerine katılmaya özen göstermektedir.*

Ön büro müdürünün bu davranışı, aşağıdaki rollerin hangisi kapsamında değerlendirilebilir?

- A) Temsil rolü
B) İzleme rolü
C) Lider rolü
D) İrtibat rolü
E) Arabulucu rolü

5. I. Hedef kitlenin belirlenmesi
II. Amaçların belirlenmesi
III. Alternatiflerin karşılaştırılması
IV. Değerlendirme

Yukarıdakilerden hangisi / hangileri planlama sürecinin aşamalarındandır?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) III ve I
D) II, III ve IV
E) I ve IV

6. I. Finansal planlar
II. Mutfak planlaması
III. Fiziksel planlar
IV. Müşteri planlaması

Yukarıda verilenlerin hangisi / hangileri otel işletmelerindeki planlama alanlarındandır?

- A) III
B) III ve IV
C) IV
D) II, III ve IV
E) I, II ve III

7. *Beş yıldızlı bir otelde istihdamın sürekliliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmak için çalışanların görevleri; iş bölümü temelinde, hiyerarşik olarak gerçekleştirilmesi ve sorumlulukların paylaşılması doğrultusunda planlanmıştır.*

Yukarıda gerçekleştirilen koordineli faaliyetler aşağıdakilerden hangisi kapsamında değerlendirilebilir?

- A) Koordinasyon
B) Planlama
C) Örgütlenme
D) Yöneltilme
E) Kontrol

8. I. Sorumluluk merkezlerine göre örgütlenme
II. Müşteri ile olan ilişkiye göre örgütlenme
III. Denetim merkezine göre örgütlenme
IV. Gider ve hasılat merkezlerine göre örgütlenme
- Yukarıdakilerden hangisi / hangileri otel işletmelerinde uygulanan örgütlenme türlerindedir?
- A) III ve IV
B) Yalnız III
C) II ve III
D) I ve III
E) I, II ve IV
9. I. Personelin nerede ve nasıl çalışacağını saptanması
II. Uygun insan gücünün seçilmesi ve atanması
III. Yetki ve sorumlulukların belirlenmesi
IV. Örgüt içindeki stratejilerin belirlenmesi
- Yukarıdakilerden hangisi / hangileri örgütlenme sürecinin aşamalarındandır?
- A) I, II ve III
B) I ve IV
C) Yalnız IV
D) III ve IV
E) II ve III
10. İşletmenin amaçlarına ulaşabilmesi için tüm maddi ve manevi unsurlar arasında ahenkli bir çalışma düzeninin sağlanmasına ne ad verilir?
- A) Örgütlenme
B) Koordinasyon
C) Yöneltilme
D) Kontrol
E) Planlama
11. Aşağıdakilerden hangisi koordinasyon araçlarından biri değildir?
- A) Rakip işletmeler
B) Standartlar
C) Kurullar
D) Çeşitli araçlar
E) İletişim
12. Yöneticilerin çalışanlarına emir verme veya başka yollarla ne yapılması gerektiğini bildirmesine ne ad verilir?
- A) Örgütlenme
B) Planlama
C) Denetim
D) Yöneltilme
E) Koordinasyon
13. Aşağıdakilerden hangisi teknik ve yardımcı bir nitelik taşıyan, yöneticilerin uzmanlık isteyen konularda gerekli bilgileri edinmek amacıyla yararlandıkları yetki türüdür?
- A) Karizmatik yetki
B) Kurmay yetki
C) Fonksiyonel yetki
D) Komuta yetkisi
E) İş birliğine dayanan yetki
14. Çalışanların çaba harcama ve verimli olma arzularını yükselten ve onları harekete geçiren güce ne ad verilir?
- A) Yetki
B) Yetki devri
C) Motivasyon
D) Liderlik
E) Ekip
15. Aşağıdakilerden hangisi kontrol araçlarından biri değildir?
- A) Bütçeler
B) Muhasebe kayıtları
C) Rakip işletme çalışanları
D) Faaliyet raporları
E) Bilanço
16. Aşağıdakilerden hangisi liderin kişisel rolleri arasında yer almaz?
- A) Koruyucu rolü
B) Gösterici rolü
C) Kendini açıklayıcı rolü
D) Yardım arayıcı rolü
E) Uyumlaştırıcı rolü

17. Etkili liderin davranışlarını işe yönelik lider ve kişiye yönelik lider olmak üzere iki gruba ayıran teori aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Dönüştürücü liderlik teorisi
B) Davranışsal liderlik teorisi
C) Özellikler teorisi
D) Karizmatik liderlik teorisi
E) Durumsal liderlik teorisi
18. Aşağıdakilerden hangisi kontrol ilkelerinden biri değildir?
- A) Esnek olmalıdır
B) Katı kurallar belirlenmelidir
C) Anlaşılabilir olmalıdır
D) Objektif olmalıdır
E) Kritik noktalar belirlenmelidir
19. Kontrol sürecinin ilk aşamasında aşağıdaki işlemlerden hangisi gerçekleştirilir?
- A) Analiz
B) Karşılaştırma
C) Düzeltici önlemler alma
D) Standartların ve hedeflerin belirlenmesi
E) Performansın ölçülmesi
20. Aşağıdakilerden hangisi kontrol ile denetim arasındaki benzerliklerden biridir?
- A) Olması gereken ile olan karşılaştırılır
B) Mekanik araçlar kullanılır
C) Dış yatırımcılar için güvence sağlar
D) Bağımsızlık esastır
E) Geçmişe dönük olarak yapılır
21. Belirli bir makamın sağladığı yetkinin kullanılmasından doğan güç aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Cezalandırma gücü
B) Biçimsel güç
C) Ödüllendirme gücü
D) Uzmanlık gücü
E) Beğeniye dayanan güç
22. Örgüt içindeki faaliyetlerin planlara uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması ve gerektiğinde düzeltmelerin yapılmasından oluşan sürece ne ad verilir?
- A) Yönelme
B) Planlama
C) Örgütlenme
D) Koordinasyon
E) Kontrol
23. *Ali Bey, X otelinde genel müdürdür. Otel çalışanlarının farklı özelliklere sahip olduğunun farkındadır. Ancak, bu farklı özelliklere sahip çalışanların ortak amaca yönlendirilmesi konusunda sorumluluk almak durumundadır.*
- Ali Bey'in sorumluluklarını gerçekleştirmek üzere üstlendiği göreve ne ad verilir?
- A) Planlayıcı
B) Kontrolör
C) Denetleyici
D) Organizatör
E) Yönetici
24. Aşağıdakilerden hangisi kontrol çeşitlerinden biri değildir?
- A) Örgütsel kontrol
B) Faaliyet kontrolü
C) Finansal kontrol
D) Bireysel kontrol
E) Stratejik kontrol
25. Temel faaliyetlerin her birinin ayrı bir yönetim altında çalışan ayrı bir işletme tarafından gerçekleştirildiği örgüt modeline ne ad verilir?
- A) Dikey örgüt modeli
B) Şebeke örgüt modeli
C) Sanal örgüt modeli
D) İşlevsel örgüt modeli
E) Yatay örgüt modeli

26. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisine göre iş başarma ve kendine saygı duyma ihtiyaı aşağıdaki hangi tür ihtiyaa örnektir?
- A) Kendini gösterme ihtiyaı
B) Güvenlik ihtiyaı
C) Sosyal ihtiyaçlar
D) Biyolojik ihtiyaçlar
E) Fizyolojik ihtiyaçlar
27. Aşağıdakilerden hangisi yönetici özelliklerinden biri değildir?
- A) rgtn genellikle yüksek kademelerinde bulunurlar
B) Bir örgütün her kısmında bulunabilirler
C) Kısa vadede başarılacak hedef ve amaçlara odaklanırlar
D) Dikkatli hareket eder ve kesin olmayandan korkarlar
E) rgtn şimdiki durumunu muhafaza etmeye çalışırlar ve sürekli olarak sağlarlar
28. Aşağıdakilerden hangisi otelerde kullanılan kontrol çeşitlerinden biri değildir?
- A) Oda maliyet kontrolü
B) n büro faaliyetlerinin kontrolü
C) Yiyecek-İçecek maliyet kontrolü
D) Kat hizmetleri faaliyetlerinin kontrolü
E) Diğer işletmelerin kontrolü
29. *Ayşe Hanım, X otelinde müdürdür. Otel faaliyetlerine yönelik olarak gelecekte ulaşılmak istenen amaçların belirlenmesi kapsamında bir toplantı düzenlemiştir. Toplantıda amaçlar belirlenmiş ve belirlenen amaçlara ulaşmak için yürütülmesi gereken faaliyetler kararlaştırılmıştır.* Bu örnekteki gibi yürütülmesi gereken faaliyetlere önceden karar verilmesi durumu seçeneklerden hangisinin kapsamında değerlendirilebilir?
- A) Yöneltme
B) rgtleme
C) Kontrol
D) Koordinasyon
E) Planlama
30. Aynı pozisyonda yer alan yöneticiler arasındaki koordinasyona ne ad verilir?
- A) apraz koordinasyon
B) Yatay koordinasyon
C) Dikey koordinasyon
D) İşlevsel koordinasyon
E) Gönüllü koordinasyon
31. Aşağıdakilerden hangisi dönüştürücü liderliğin temel özelliklerinden biri değildir?
- A) Karizma
B) İzleyicilerine yönelik bireysel ilgi
C) Düşünsel uyarıcı g
D) Kişisel g
E) Teşvik yeteneği
32. *Funda hanım, elindeki kaynaklarla etkili ve verimli çalışarak önceden belirlediği amaçlara ulaşmak istemektedir.*
- Funda hanımın otelde yürüttüğü amaca tüm faaliyetlere ne ad verilmektedir?
- A) Koordinasyon
B) Denetim
C) Kontrol
D) Yönetim
E) Yöneltme
33. Bir zincir otele ait İstanbul'daki otel aşağıdaki hangi örgütleme kapsamında değerlendirilir?
- A) Destekli amaçsal rgtleme
B) İşlevsel rgtleme
C) Süreçsel rgtleme
D) Bölgesel rgtleme
E) Matriks rgtleme

34. *X otelinin ön büro müdürü bavulu karışan bir müşteriye sakinleştirmek istemektedir. Sorunu ortadan kaldırmak için müşteriye durumu izah etmiş ve beklentisini karşılamak için gerekli değişiklikleri yapmıştır.*

Ön büro müdürünün bu davranışı, aşağıdaki yeteneklerin hangisinin kapsamında değerlendirilebilir?

- A) İnsan ilişkileri ile ilgili yetenek
- B) Teknik yetenek
- C) Bilgi yayma yeteneği
- D) Uzmanlaşma yeteneği
- E) Kavramsal yetenek

35. Aşağıdakilerden hangisi müşterilerin her istediği hizmete ayrı ayrı fiyat ödediği, istemediği hizmetler için herhangi bir fiyat ödemediği bir uygulamadır?

- A) Veri madenciliği
- B) Yeşil işletmecilik
- C) Mavi bayrak uygulaması
- D) Her şey hariç uygulaması
- E) Her şey dahil uygulaması

36. İşletmenin tümünü ilgilendiren ve işletme üzerinde uzun dönemli etkileri olan plan türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Operasyonel plan
- B) Stratejik plan
- C) Sürekli plan
- D) Politika
- E) Bütçe

BAŞARILAR DİLERİM...

İkinci Bölüm

1. Adınız Soyadınız:.....
2. Sınıfınız:.....
3. Cinsiyetiniz: K () E ()
4. Yaşınız:.....
5. Mezun olduğunuz lise.....
6. Turizm sektöründe çalıştınız mı? Evet () Hayır ()
7. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi departmanda çalıştığınızı belirtiniz.....
8. Staj yaptınız mı? Evet () Hayır ()
9. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi departmanda staj yaptığınızı belirtiniz.....
10. Daha önce yönetim konulu herhangi bir ders aldınız mı? Evet () Hayır ()
11. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi dersi/dersleri aldığınızı belirtiniz.....
12. Daha önce yönetim konulu bir seminere katıldınız mı? Evet () Hayır ()
13. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi seminere katıldığınızı belirtiniz.....
14. Daha önce işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okudunuz mu?
Evet () Hayır ()
15. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi bölümde okuduğunuzu belirtiniz.....
16. Otel yönetimi dersini kaç kez aldınız?.....
17. Daha önce yaratıcı drama ile karşılaştınız mı?.....

EK-4. Otel Yönetimi Dersi Tutum Ölçeği

Sayın Katılımcı,

Öğrencilerin otel yönetimi dersi ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik bir çalışma yürütüyorum. Bu amaçla hazırladığım soru formu veri toplamak amacıyla hazırlanmış olup, vereceğiniz bilgiler başka bir amaçla kullanılmayacaktır. İlginiz ve değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederim.

Doktora Öğrencisi

Tuğçe Özoğul

Birinci Bölüm

Aşağıdaki tabloda öğrencilerin otel yönetimi dersi ile ilgili görüşlerine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifade için görüşünüzü en doğru temsil eden seçeneği işaretleyiniz. Aşağıdaki ifadelere katılım durumunuzu, **kesinlikle katılmıyorum; katılmıyorum; ne katılıyorum ne katılmıyorum; katılıyorum; kesinlikle katılıyorum** seçenekleri kapsamında ilgili alana “X” koyarak belirtiniz.

İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Otel yönetimi dersi, benim için önemli bir derstir.	()	()	()	()	()
2. Otel yönetimi dersinin bir an önce bitmesini isterim.	()	()	()	()	()
3. Gelecekte otel yönetimi dersinin öğretmeni olmak isterim.	()	()	()	()	()
4. Otel yönetimi dersine çalışmaktan nefret ederim.	()	()	()	()	()
5. Otel yönetimi dersindeki konulara merak duyarım.	()	()	()	()	()
6. Otel yönetimi dersindeki konular, ilgimi çeker.	()	()	()	()	()
7. Otel yönetimi dersine çalışmak yorucudur.	()	()	()	()	()
8. Otel yönetimi dersi yerine, başka dersleri tercih ederim.	()	()	()	()	()
9. Kendimi iyi ifade edebildiğim derslerden biri, otel yönetimi dersidir.	()	()	()	()	()
10. Ne yaparsam yapayım, otel yönetimi dersinde başarılı olamam.	()	()	()	()	()
11. Otel yönetimi dersine çalışırken sıkılmam.	()	()	()	()	()
12. Otel yönetimi dersini ilgiyle takip ederim.	()	()	()	()	()
13. Otel yönetimi dersinde kendimi gergin hissederim.	()	()	()	()	()
14. Otel yönetimi dersinin başlamasını heyecanla beklerim.	()	()	()	()	()
15. Otel yönetimi dersinde zorlanırım.	()	()	()	()	()
16. Boş zamanlarımda, otel yönetimi dersine ilişkin bir şeyler okumaktan hoşlanırım.	()	()	()	()	()
17. Otel yönetimi dersini daha uzun süre işlemek isterim.	()	()	()	()	()
18. Keşke otel yönetimi dersi hiç olmasaydı.	()	()	()	()	()
19. Otel yönetimi, kendimi yetersiz hissettiğim derslerden biridir.	()	()	()	()	()
20. Otel yönetimi dersinin işlenmesini hiç istemem.	()	()	()	()	()
21. Otel yönetimi dersini gerekli bulurum.	()	()	()	()	()
22. Otel yönetimi dersindeki konular ilgimi çeker.	()	()	()	()	()
23. Otel yönetimi dersinde öğrendiklerim, bana hiç fayda sağlamaz.	()	()	()	()	()
24. Otel yönetimi dersinde görev almaktan memnun olurum.	()	()	()	()	()
25. Otel yönetimi dersinin başlamasını hiç istemem.	()	()	()	()	()
26. Otel yönetimi dersinde, kendimi güvende hissederim.	()	()	()	()	()
27. Otel yönetimi dersi, gereksiz bir derstir.	()	()	()	()	()
28. Otel yönetimi dersinin bitmesini istemem.	()	()	()	()	()
29. Otel yönetimi dersini sevmem.	()	()	()	()	()

Lütfen arka sayfaya geçiniz.

İkinci Bölüm

1. Adınız Soyadınız:.....
2. Sınıfınız:.....
3. Cinsiyetiniz: K () E ()
4. Yaşınız:.....
5. Mezun olduğunuz lise.....
6. Turizm sektöründe çalıştınız mı? Evet () Hayır ()
7. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi departmanda çalıştığınızı belirtiniz.....
8. Staj yaptınız mı? Evet () Hayır ()
9. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi departmanda staj yaptığınızı belirtiniz.....
10. Daha önce yönetim konulu herhangi bir ders aldınız mı? Evet () Hayır ()
11. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi dersi/dersleri aldığınızı belirtiniz.....
12. Daha önce yönetim konulu bir seminere katıldınız mı? Evet () Hayır ()
13. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi seminere katıldığınızı belirtiniz.....
14. Daha önce işletme veya yönetim ve organizasyon ile ilişkili bir bölümde okudunuz mu? Evet () Hayır ()
15. Yanıtınız “Evet” ise lütfen hangi bölümde okuduğunuzu belirtiniz.....
16. Otel yönetimi dersini kaç kez aldınız?.....
17. Daha önce yaratıcı drama ile karşılaştınız mı?.....

ANKET BURADA BİTMİŞTİR. GÖSTERDİĞİNİZ SABIR VE İLĞİ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM...

EK-5. Deney Grubunun Yaratıcı Drama Yöntemiyle Aldıkları Derse Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi Amacıyla Sorulmuş Sorular

Tarih: __/__/2018 **Saat (Başlangıç/Bitiş):** ____/____

GİRİŞ

Merhaba. Ben Tuğçe Özoğul. Okulunuzda verilmekte olan otel yönetimi dersinde yaratıcı drama yönteminin etkililiği üzerine bir araştırma yapıyorum. Turizm eğitimi ve öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini ortaya koymayı ve bu konuda öneriler sunmayı amaçlayan bu araştırmanın, turizm eğitimi ve öğretiminde farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması açısından yararlı olacağını umuyorum. Bu araştırma kapsamında otel yönetimi dersini yaratıcı drama yöntemi ile alan öğrenciler ile görüşme yapıyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 15 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de sorulara vereceğiniz cevapların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

SORULAR

1. Otel yönetimi dersine yönelik duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
2. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, otel yönetimi ile ilgili konuları öğrenmenize ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
3. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, takım çalışması becerisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
4. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, eleştirel düşünme becerisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
5. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, yaratıcı düşünme becerisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
6. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, iletişim becerisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
7. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, araştırma-sorgulama becerisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
8. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, problem çözme becerisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
9. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, zaman yönetimi becerisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
10. Dersin yaratıcı drama yöntemi ile işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, duygu durumunuza etkisine ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir?

EK-6. Ders Oturumları

BİRİNCİ OTURUM

Tarih: 16.02.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Dersin Tanıtımı (Tanışma Haftası)

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Rol Oynama, Doğaçlama, Donuk İmge)

Yer: Anadolu Üniversitesi Spor Salonu

Kaynak, Araç ve Gereçler: Yaratıcı drama eğitimi ders notları, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Katılımcıların birbirlerinin isimlerini öğrenmesinin ve iletişim kurmalarının sağlanması.

Kazanımlar:

- Farklı bir ortama girdiğinde kendini tanıtır.
- Grupla iletişim kurar.

- Dersin yaratıcı drama yöntemiyle işleneceğine dair bilgi verilir. Yaratıcı dramanın tarihsel gelişimi kısaca anlatılır. Yaratıcı dramanın tanımı yapılır. Yaratıcı drama ile ilişkili kavramlar açıklanır.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Katılımcılar çember oluştururlar. Kişi, ilk önce adını ardından da adının baş harfiyle başlayan bir nesne, hayvan vb. söyler ve onun şeklini alır. Bunu yaparken çemberin ortasına gelir. Örneğin, “Tuğçe, terlik gibiyim.” der ve terlik şeklini alır. Bunu tüm katılımcılar sırayla yaparlar.

Etkinlik 2: Aynı etkinlik bu kez katılımcılar çemberden çıkmadan yapılır. Bir kişi yaptıktan sonra tüm grup onun yaptığını tekrarlar.

Etkinlik 3: Eğitmen tarafından, gönüllü olan bir katılımcıya gruptaki kişilerin isimlerini ve aldığı şekillerin hepsini sırayla söylemesi konusunda yönerge verilir. “Herkesin ismini söyleyip aldığı şekli yapabilir misin?”

Etkinlik 4: Katılımcılar çember oluştururlar. Bir kişi kendi ismini söyler ve seçtiği kişiyi göstererek ismini söylemesini ister. Bunu tüm katılımcılar yaparlar. “Ben Tuğçe. Sen?” “Ben Ayşe. Sen?” Birkaç turdan sonra bunu hızlı bir şekilde yaparlar.

Etkinlik 5: Eğitmen tarafından katılımcılara odada serbest bir şekilde yürümleri ve birbirlerini dikkatle incelemeleri konusunda yönerge verilir. Katılımcılar, eğitmenin “Hiç kimse gözlüklü bir kişinin yanında olmasın, çember ol; hiç kimse kırmızı çoraplı bir kişinin yanında olmasın, çember ol” vb. yönergeleri verdiği anda bu özelliklere sahip kişilerden uzak durmaya çalışarak çembere girmeleri ve yer değiştirilmemesi gerektiği belirtilir. Belirtilen özelliklere sahip olan kişinin sağındaki ve solundaki elenir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Oyun ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Kendi özelliğiniz söylendiğinde neler düşündünüz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Katılımcılar ikiye bölünür. Eğitimden önce, katılımcıların birbirlerine sevmedikleri ve sevmedikleri özellikleri, yapmaktan hoşlandıkları şeyleri, geleceğe yönelik hayallerini ve yakın zamanda yaşadıkları ilginç bir olayı anlatmaları konusunda yönerge verilir. Bunu yaparken birbirlerinin mimiklerine, hareketlerine ve nasıl anlattığına dikkat etmeleri gerektiği belirtilir. Kişiler birbirleriyle konuştuğuktan sonra tek tek sınıfın ortasına çıkıp eşinin kendisine anlattıklarını taklit etmeye çalışarak anlatır. Bunu tüm katılımcılar sırayla yaparlar.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Kendinizi başkasının gözünden dinlemek nasıl bir duygu? Ben bu soruları size doğrudan sorsaydım bu cevapları alır mıydım?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Katılımcılar odada rasgele yürürler. Eğitimden önce “Bir anda havanın çok soğuk olduğunu fark ettiniz. ... Dışarıdasınız ve üşüyorsunuz. ... Keşke üzerime bir şey alsaydım. ... Aniden soğuk hava. ... Bulutların arasından güneş göründü. ... Biraz ısındı ortam. ... Sanki biraz daha ısınmıyor hava. ... Meğer bulutlardan dolayımış soğuk. ... Güneş gittikçe daha fazla kendini gösterdi. ... Çok soğuktu, bir anda çok sıcak oldu. ... Yürürken çevrenizde insanların yürüdüğünü fark ediyorsunuz. ... Göz teması kurarak konuşmadan selamlaşıyorsunuz. ... Mümkün olduğunca çok insanla selamlaşın. ... Şimdi selamlaşırken bedeninizi kullanabilirsiniz. ... Şimdi bir de merhaba eklediniz. ... Karşılaştığınız kişi uzun zamandır görmediğiniz ve çok sevdiğiniz biri. ... Şimdi normal bir şekilde yürümeye devam ediyorsunuz. ... Bu kez sevmediğiniz biri ile karşılaşıyorsunuz ama merhaba demek zorundasınız. ... Kahretsin nereden çıktı karşıma? ... O kişiden uzaklaşmak için arkana bakmadan sanki aceleniz varmış gibi kaçuyorsunuz. ... Bir yere yetişmeye çalışıyorsunuz. ... Çok aceleniz var. ... Uzun zamandır gitmeyi düşündüğünüz, çok sevdiğiniz ve sevdiğinizin de orda olduğu bir yere gidiyorsunuz. ... Kaç gündür bugünü beklediniz.” yönergeleri katılımcılar yürürken belirli aralıklarla verilir. Katılımcılar da bu yönergeler doğrultusunda beden dillerini, mimiklerini ve seslerini kullanarak yürürler.

Etkinlik 3: Katılımcılar beşerli gruplar oluştururlar. Dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) donuk imge oluşturmaları istenir. Eğitimden önce bu imgenin herhangi bir konu ile ilgili olabileceği ve “Oluşturulan donuk imgede bu beş kişi bize ne anlatıyor?” (Kim? Nerede? Ne zaman? ve Olay nedir?) sorusunun cevabı olması gerektiği konusunda yönerge verilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir.

Etkinlik 4: Katılımcılar çember olarak otururlar. Eğitimden tarafından bir kişiye sınıfın ortasına zihninde bir kurguyla çıkarak heykel oluşturması konusunda yönerge verilir. Eğitimden, heykel formlarının gündelik hayatlarla ilgili olması gerektiğini ve kişilerin ortaya çıkarken ortadaki kişinin kim olduğunu, nerede olduğunu, hangi zamanda bulunduğunu ve amacının ne olduğunu düşünüp öyle ortaya çıkması gerektiğini belirtir. Bir kişi ortaya çıkıp bir heykel formu yapar. 1. kişinin heykelinden çıkarımda bulunarak gönüllü 2. kişi, 1. kişinin yanına gelip heykel formu oluşturur. Sonra aynı şekilde 3. kişi de gelip bir heykel formuna girer. Üçlü heykel oluşturulduktan sonra 3. kişiden başlayarak “Siz kimsiniz? Neredesiniz? Ne zamandasınız? Ne anlatmak istiyorsunuz?” soruları sorulur. Sonra 2. kişiye ve ardından da 1. kişiye sorulur.

Etkinlik 5: Katılımcılar beşerli grup oluştururlar. Eğitimden tarafından dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) grupların sırayla gemide, iş yerinde, alışveriş merkezinde, hamamda, otelde, restoranda ve kuaförde geçen güven ve güvensizlikle ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir. Ayrıca, eğitimden tarafından canlandırmalarda “Kim? Nerede? Ne zaman? ve Olay nedir?” sorularının cevabı olması gerektiği belirtilir.

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan drama sürecinde yaşananlar hakkındaki düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Bugünkü çalışmayla ilgili neler düşünüyorsunuz. Çalışmaların amacı ne olabilir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Yaratıcı dramının insana neler katabileceği üzerine tartışılır.
- Eğitimden, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitimden tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

İKİNCİ OTURUM

Tarih: 23.02.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Otellerde Yönetim ve Yönetici

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Spor Salonu

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Yönetim faaliyetinin kavranması.

Kazanımlar:

- Yönetim kavramını tanımlar.
- Yönetici kavramını tanımlar.
- Yöneticileri sınıflandırır.
- Yönetici yetenekleri ile yönetim basamaklarını ilişkilendirir.
- Yöneticinin yönetsel rollerini açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Katılımcılar A ve B olarak ikiye bölünür. A'lar ayna, B'lerde aynaya bakan kişi olurlar. B ne yaparsa A onun yaptığını yapar. Sonra aynı şekilde B'ler ayna olurlar. A ne yaparsa onu yaparlar. Hareketlerin çok hızlı olmaması gerekir. Bu etkinlik önce oturarak yapılır. Yeni eş seçilerek sonraki turda etkinlik ayakta yapılır.

Etkinlik 2: Katılımcılar A ve B olarak ikiye bölünür. A'lar ellerini ayna olarak kullanırlar. İstedikleri yönde hareket ettirebilirler. B'ler yüzlerini A'nın eline odaklayıp A nereye yönlendirirse aynayı takip edip o yönde hareket ederler. B'lerin görevi aynadan bağlantıyı koparmamaktır. Sonra aynı şekilde B'ler ellerini ayna olarak kullanıp A'ları yönlendirirler.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. "Ayna olan ve aynaya bakan kişiler neler hissetti? Yönetmek ve yönetilmek kavramlarını ilişkilendirecek olursak, nasıl bir ilişki kurulabilir?" gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Eğitimci katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitimci tarafından katılımcılara yönetim konusunun onlara ne ifade ettiğini düşünmeleri ve bunu resme dökmeleri konusunda yönerge verilir. Çizilen resimlerin olabildiğince somut olması gerektiği belirtilir. Resimler bittikten sonra karışık olarak beş gruba beşer resim dağıtılır. Eğitimci tarafından katılımcılara bu resimlerden en az iki hikaye yazılması konusunda yönerge verilir. Hikaye yazılırken en az üç resim kullanılmalıdır. Yazılan hikayeler okunur ve hikayeler arasından dört hikaye seçilir. Katılımcılar dört gruba ayrılır. Seçilen dört hikaye dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırılır.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir.

Etkinlik 2: Katılımcılar altı gruba ayrılır. Eğitimci her bir gruba dramatik durum metinleri dağıtır. Eğitimci tarafından dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) grup içinde tartışarak verilen metinde yer alan sorunların çözümünde nasıl bir yönetim sürecinde olunması ve bu tür olaylar karşısında nasıl bir yönetici davranışı sergilenmesi gerektiğine dair bir canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.

- 1. Grup:** Otelin yeni göreve getirilen yöneticisi Ayşe Öz'ün daha önce yöneticilik tecrübesi bulunmamaktadır. Yöneticilik konusunda yetersiz olduğu çok rahat görülebilmektedir. Yönetici de dâhil olmak üzere yeni gelen personele otelin yapısı, işleyiş düzeni ve görev tanımları ile ilgili yazılı evrak verilmemiştir. Yönetici, evrakları istemiş; ancak evrakların arşiv odasında çıkan bir yangında yandığı ve geçmiş tüm kayıtlarla birlikte kullanılamaz halde olduğu öğrenilmiştir.
- 2. Grup:** Ön büroda müşteri kayıtlarının bulunduğu sistem çökmüştür. Bu nedenle odaların müsaitlik durumları ile ilgili karışıklık yaşanmıştır ve otele giriş yapmak üzere olan misafirler ön büroda bekletilmek zorunda kalmıştır. Ön büroda bekletilen misafirler yorgun ve sinirlidir.
- 3. Grup:** Otel turistik bölgede olduğu için özellikle yaz sezonlarında yabancı turistlere hizmet vermektedir. Hizmetin eksiksiz verilmesi ve turistlerle iletişimin sağlanması amacıyla otel içinde yabancı dil eğitimi verilmiştir. Eğitim günleri ve içeriği sözlü olarak ulaşılabilen ilgili personele duyurulmuştur. Haberdar olup da eğitime katılabilen personel eğitim sonunda herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.
- 4. Grup:** Otelde yiyecek atıklarının atılması görevinde bulunan personele herhangi bir mesleki eğitimin verilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca, yiyecek atıklarını taşıyan aracın atıkların uzaklaştırılmasından sorumlu hizmetli personelin taşınmasında da kullanıldığı görülmüştür. Hizmetlilerden sorumlu müdür yardımcısının bunu bildiği halde herhangi bir yaptırımında bulunmadığı anlaşılmıştır.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yönetim süreci ve yönetici ile ilgili yaptığımız çalışma ile ilgili olarak neler düşünüyorsunuz? Sizce yönetim süreci nasıl olmalıdır? Yönetici davranışları nasıl olmalıdır? Neden yönetime ihtiyaç duyarız? Yönetim neden önemlidir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Katılımcılar dört grup oluştururlar. Her gruba doğaçlama yapılacak konular dağıtılır. Eğitimci tarafından “Şimdi elinizdeki metinleri okumanızı ve biraz düşünmenizi rica ediyorum. Yaklaşık 5 dakika düşündükten sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapacaksınız. Kimin önce başlayacağına aranızda karar verebilirsiniz.” yönergesi verilir.

Doğaçlama Konuları

1

Uluslararası otel zincirlerinden birinde çalışan genel müdür, ön büro müdürü, ön büro şefi ve ön büro personeli bir toplantı düzenlemiştir. Toplantının konusu, konuk girişlerinde konukların bekletilmesi ile ilgilidir.

2

Ulusal otel zincirlerinden birinde çalışan genel müdür, yiyecek içecek müdürü, restoran şefi ve restoranda çalışan personel bir toplantı düzenlemiştir. Toplantının konusu, kahvaltıda sunulan tek kullanımlık tüketim malzemeleri ile ilgilidir.

3

Yerel otel zincirlerinden birinde çalışan genel müdür, kat hizmetleri müdürü, kat şefi ve kat hizmetlerinde çalışan personel bir toplantı düzenlemiştir. Toplantının konusu, banyo malzemelerinde kısıtlamaya gidilmesi ile ilgilidir.

4

Bölgesel otel zincirlerinden birinde çalışan genel müdür, bar müdürü, bar şefi ve barmenler bir toplantı düzenlemiştir. Toplantının konusu, konuk hesap pusulalarının sürekli yanlış tutulması ile ilgilidir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Doğaçlama metinlerinin kullanıldığı çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Çalışanlar kimlerdi? Sizce görev tanımları nelerdir? Sorumluluk alanları nelerdir? Sizce otel işletmelerinde yönetici sınıflandırmaları nasıldır? Metinlerde yer alan yöneticiler hangi düzeyde yer almaktadır?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 4: Katılımcılar çember oluştururlar. Eğitimci, katılımcılara “Sizce bir yönetici hangi yeteneklere sahip olmalıdır?” sorusunu sorar ve tartışma başlatılır. Her katılımcı fikrini söyler. Eğitimci, “Bu söylemiş olduğunuz yönetici yeteneklerini gruplandırılacak olursak, nasıl bir gruplandırma yapabiliriz? Bu yeteneklerden hangileri teknik yetenekler, hangileri insan ilişkileri ile ilgili yetenekler ve hangileri kavramsal yetenekler grubuna girer?” sorularını sorar. Daha sonra katılımcılar yönetici yeteneklerini gruplandırır ve gruplandırılan yetenekler eğitimci tarafından not alınır. Oluşturulan gruplandırma sayısı kadar katılımcılar gruplara ayrılır. Her bir gruba, oluşturulan yönetici yeteneklerini içeren gruplama notları dağıtılır. Eğitimci tarafından katılımcılara “Şimdi bir iş görüşmesi sahnesini canlandırmanızı istiyorum. Bu canlandırma, elinizdeki kâğıtta yer alan yönetici yeteneklerinin içinde geçtiği bir canlandırma olmalıdır.” yönergesi verilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Yönetici yeteneklerine ilişkin yaptığımız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz? Canlandırmalarda hangi yetenekler ele alınmıştı? Yöneticilerin bu yeteneklere sahip olması önemli midir? Sizce hangi yönetim basamağında hangi yetenek gereklidir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 5: Katılımcılar ikili veya üçlü grup oluştururlar (Yöneticinin yönetsel rolleri kadar 10 grup oluşturulmalıdır.). Eğitimci tarafından, her bir gruba yöneticinin yönetsel rolleri ile ilgili konular dağıtılır ve dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapmaları konusunda yönerge verilir.

1. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin davetlere veya çalışanlarından birinin düşününe katılarak kişiler arası iletişimi güçlendirmesi ve yasal veya sosyal bir ortamda işletmeyi

temsil etmesi ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Temsilcilik Rolü).

2. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin personelin işe yerleştirilmesi, eğitilmesi, yönlendirilmesi ve motive edilerek çalışmaya liderlik etmesi ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Liderlik Rolü).
3. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin işletme dışında diğer insanlarla irtibat kurarak, örneğin seyahat acentasından bir yetkili ile görüşerek fiyat konusunda anlaşma sağlaması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin İrtibat Rolü).
4. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin işletme ile ilgili olarak işletme içi ve dışı kaynaklardan bilgileri toplamaya çalışması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin İzleme/Gözleme Rolü).
5. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin elde ettiği yeni bilgileri çalışanlarıyla paylaşması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Yayma/Dağıtma Rolü).
6. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin işletmenin planlarını ve politikalarını çalışanlarına kurul toplantısında anlatması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Konuşmacı Rolü).
7. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin değişen çevresel şartlara bağlı olarak işletmeyi geliştirme konusunda girişimci davranması ve yeni fikirler sunması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Girişimci Rolü).
8. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin çalışma saatleri ile ilgili olarak ortaya çıkan bir sorunu çözmeye çalışması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Sorun Çözme Rolü).
9. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin reklam giderleri için gerekli bütçeyi ayırması ve reklam çalışmaları için gerekli insan gücünü ataması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Kaynak Dağıtıcı Rolü).
10. Gruba X otelinde çalışan bir yöneticinin banyo malzemeleri ile ilgili olarak tedarikçi firmalarla anlaşma yapması ve uzlaşmayı sağlaması konusunda arabuluculuk yapması ile ilgili canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir (Yöneticinin Arabulucuk Rolü).

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Canlandırmalarda ele alınan yönetici rolleri nelerdi? Ele aldığımız bu rollerin hangileri yöneticinin bireylerarası rolleri kapsamında değerlendirilebilir? Hangileri yöneticinin iletişim sağlama rolleri kapsamında değerlendirilebilir? Hangileri yöneticinin karar verici rolleri kapsamında değerlendirilebilir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcılardan oturma ile ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yönetim ve yönetici konularına ilişkin yaptığımız çalışmalarımız ile ilgili neler düşünüyorsunuz? sorusu yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

- Katılımcıların cevapları doğrultusunda yönetim, yönetici, yönetici sınıflandırması, yönetici yetenekleri, yönetim basamakları ve yöneticinin yönetsel rolleri konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitmen, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitmen tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Tarih: 02.03.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Yönetim Teorileri

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama, rol içinde yazma, sözsüz doğaçlama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Spor Salonu

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, fotoğraflar, afişler, bant, makas, müzik, kağıt ve kalem, fular.

Amaçlar:

- Yönetim sürecinin farklı teoriler itibariyle kavranması.

Kazanımlar:

- Yönetim teorilerini (Bilimsel yönetim teorisi, kamu yönetimi teorisi, davranışsal yönetim teorisi, yönetim bilimi teorisi ve örgütsel çevre teorisi) tartışır.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Parazit Oyunu: Katılımcılar birler, ikiler ve üçler olmak üzere üç gruba ayrılır. Üçler ortada, birler solda ve ikiler de sağda dururlar. Her gruba birer cümle verilir. Eğitmen tarafından sağdaki ve soldaki gruplara verilen cümlenin karşı gruba aktarılması, cümleler aktarılırken ortadaki grubun da parazit yani gürültü yapması konusunda yönerge verilir. Ortadaki grubun cümlenin karşı tarafa aktarılmasını engellemeye çalışması gerektiği belirtilir. Gürültü durduğu anda karşı grupta cümle doğru anlaşılıyorsa grup kazanmış olur. Gruplar sırayla yer değiştirerek oyunu sürdürürler.

- Cümle: Yöneticilik tanımlanan hedeflere ulaşma, liderlik ise değişim ve dönüşüm yapabileme işidir.
- Cümle: Yönetici işleri doğru yapan, lider ise doğru işler yapan kişidir.
- Cümle: Yöneticinin görev tanımı vardır, liderin görev tanımı yoktur.
- Cümle: İyi bir yönetici, sıra dışı insanları, sıra dışı yapar hale getirir. (Peter Drucker)
- Cümle: Kendi kendimizi idare etmeyi öğreten yönetim, en iyi yönetimdir. (Goethe)
- Cümle: Başkalarını yönetecek kişinin, her şeyden evvel kendini yönetmesi gerekir. (Philip Massinger)

Etkinlik 2: Katılımcılar üç gruba ayrılır. Katılımcıların kendilerini çalışan büyük bir makinenin parçası olarak düşünceleri konusunda yönerge verilir. Gruptaki katılımcılar yavaş veya hızlı ritmik devinimlerle çalışan bir makineyi canlandırır. Herkes devinimler yaparken eğitmen; “Makinemiz yoruldu..., makinenin parçası arızalandı..., üzüldünüz..., parça tamir edildi..., çok sevindiniz..., çok sevdiğiniz birisi için çalışıyorsunuz” vb. yönergelerle makineye değişik hız ve yön verir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Çalışmayla ilgili düşünceleriniz nelerdir? Bu çalışmaların amacı ne olabilir?” gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Katılımcılardan iki gönüllü seçilir. Bu iki kişiden biri yöneten, diğeri yönetilen olur. Gruptaki diğerk kişiler ise sınıfta dağınık bir şekilde konumlanarak ve bedenlerini kullanarak çeşitli engeller oluştururlar. Eğitmen tarafından engel oluşturan katılımcılara, daha zor engeller oluşturmak isterlerse, gruptaki diğerk engel oluşturan katılımcılarla ele ele tutuşarak engeli oluşturabilecekleri söylenir. Yönetilenin gözü bağlanır. Yöneten kişi “sağa veya sola bir adım, iki adım ileri” gibi yönergelerle yönetilene engellerden geçirerek kendi tarafına yönlendirmeye çalışır. Etkinlik, yönetilenin engelleri aşp geçmesiyle sona erer. Yöneten ve yönetilen kişiler yer değiştirirler ve etkinlik tekrarlanır. Daha sonra, gönüllü olan diğerk eşlerle devam edilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yönlendirilen kişiler neler düşündü? Yönlendiren kişi neler düşündü? Engel oluşturanlar neler düşündü?” gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Eğitmen, katılımcılara EK-1’deki fotoğrafları sırasıyla gösterir. Fotoğraflarda ne anlatıldığını ve katılımcılara ne düşündürdüğünü sorar. Katılımcılar sırayla düşüncelerini paylaşırlar. Katılımcılar, düşüncelerini paylaştıktan sonra eğitmen, katılımcıları dört gruba ayırır. Her gruba bir fotoğraf verilir. Fotoğraflardan yola çıkarak dramatik bir kurgu oluşturmaları konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği hatırlatılır. Eğitmen tarafından “Canlandırmalarınız bize ne anlatıyor?” (Kim? Nerede? Ne zaman? ve Olay nedir?) sorusunun cevabı olması gerektiği belirtilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Canlandırmalarda anlatılmak istenen sizce neydi?” sorusu yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Eğitmen, sınıfta bulunan panoya farklı yönetim teorileri ve söz konusu teorileri geliştiren bilim insanları ile ilgili bilgilerin yer aldığı EK-2’de yer alan afişleri asar. Eğitmen, katılımcılara bu afişleri dikkatlice incelemeleri konusunda yönerge verir. Katılımcılara incelemeleri için 15 dakika süre verilir. Eğitmen, afişlerin altına boş kağıtlar yerleştirir ve afişlerde yer alan yönetim teorileri ile ilgili ilkelerin onlarda ne çağrıştırdığını bir kelime ile yazmaları konusunda yönerge verir. Daha sonra, yazılan tüm kelimeler gruba okunur.

Etkinlik 3: Eğitmen, katılımcıları dört gruba ayırır. Eğitmen tarafından afişlerin altında yer alan kağıtlara not edilen kelimelerden istediklerini kullanarak birer öykü yazmaları konusunda yönerge verilir. Her grubun seçtikleri bir yönetim teorisine ilişkin yazılan kelimeleri kullanmaları gerektiği belirtilir. Daha sonra gruplardan birer kişinin yazılan öyküleri tüm katılımcılara okuması konusunda yönerge verilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Afişlerde hangi yönetim teorileri yer alıyordu? Kelimeleri yazarken neler düşündünüz? Ortak kavramların varlığından söz edebilir

miyiz? Yönetim teorileri ile ilişkili olarak neler dikkatinizi çekti? Aralarındaki farklar nelerdir?’’ gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 4: Öğitmen tarafından her katılımcının sırtına afişte yer alan yönetim teorilerini ortaya koyan önemli bilim insanlarının isimlerinin yazılı olduğu birer kağıt yapıştırılır. Katılımcılara müzik eşliğinde sınıfta serbestçe yürümleri ve sınıfta bulunan herkesle konuşmaya özen göstererek, kendilerinin kim olduklarını bulmaya çalışmaları konusunda yönerge verilir. Katılımcılara, kim olduklarını doğrudan sormamaları ve söylememeleri, yönetim teorilerini karşılaştıran kelimelerden yararlanarak tahmin etmeleri gerektiği belirtilir. Müziğin bitmesiyle çalışma bitirilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Hangi bilim insanları vardı? Siz hangi bilim insanıydınız? Bulabildiniz mi? Hangi sorular soruldu? Hangi ilkelere odaklanıldı?” gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 5: Öğitmen, katılımcıları üç gruba ayırır. Her gruba aşağıda yer alan bilim insanlarının hayat hikayelerini dağıtır. Okumaları için 10 dakika süre verilir.

Frederick Winslow Taylor

Verimlilik alanında sistematik anlamda çalışan ilk kişi olarak bilinen Taylor, İşletme Yönetimi'nin de babasıdır. Taylor'ın yaptığı çalışmaların kökeni ise endüstri mühendisliği prensiplerine dayanmaktadır. Taylor, 20 Mart 1856 tarihinde, Pennsylvania'da dünyaya geldi. 1869-1870 yıllarında, Fransa ve Almanya'da eğitim aldı. Sağlık sorunları nedeniyle farklı dallar üzerinde devam etmek istediği eğitimini noktaladı ve 1874 yılında makinist çıraklığına başladı. Ancak aynı dönemde, mühendis olabilmek adına gece eğitimleri de alıyordu. 1878 yılında işçi statüsünde çalışmaya başladığı Midvale Çelik Şirketi'nde, altı yıl içinde başmühendis olmayı başardı. 1883 yılında, mühendislik diplomasını aldı.

Taylor'ın çalıştığı şirkette pek çok endüstriyel verimlilik çalışmaları yapması; sistemleri ve fabrikanın genelini tasarlaması ona ve şirkete çok şey kattı. Bu dönemde, kendi ürettiği buhar işleme makinesi, dönemin Amerika Birleşik Devletlerinde, en büyük buhar işleme makinesiydi. 1890 yılında, Taylor bu makinenin patentini de aldı. Taylor, 1890 yılında Manufacturing Investment Corporation adlı şirkette genel müdür oldu. 1893 yılına kadar şirkette çeşitli işler yapan Taylor, kontratının bitmesinin ardından, kendi yönetim sistemini çeşitli kurumlara tanıtmaya başladı. 1901 yılından itibaren Taylor, hayatının geri kalan kısmını “Bilimsel Yönetim” amacına adanmıştı. Bu bağlamda kitaplar yazıp, dersler verdi. Taylor, üretken işçilerin daha fazla kazanmasını benimsemiş, klasik yöntemlerle işçi çalıştıran patronlarca da düşman belenmişti. İşçilerin verimliliğini bu şekilde artırabileceğine inanmaktaydı. Taylor, her ne kadar makine mühendisi olsa da, birçok mühendis tarafından endüstri mühendisliğinin atası kabul edilmektedir. 21 Mart 1915 tarihinde, Philadelphia'da vefat etmiştir.

Kaynak: <https://www.ansiklomedya.com/frederick-winslow-taylor-kimdir/> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

Henri Fayol

Henri Fayol, 1841 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası İstanbul'daki Galata köprüsünün mühendisliğini yapmıştır. Henri, 1847 yılında vatani olan Fransa'ya dönmüştür ve Saint Etienne Maden Yüksekokulunu bitirmiştir. 1860 yılında Commentary Fourchambault kömür işletmesinde maden mühendisi olarak çalışmaya başlamıştır. 1888'de yönetici olmuş ve firma 1900'lerin başında Fransa'daki en iyi demir-çelik üreticisi olmuştur. Bütün meslek hayatını bu firmada geçirmiş ve edindiği tecrübelerle yönetim konusunda ilk teorik çalışmaları yapan kişilerden biri olmuştur. Madencilik ve yönetim konusunda birçok seminer vermiş, makale yayınlamıştır. 1916 yılında yayınladığı “Genel ve Endüstriyel Yönetim” adlı eseri ile yönetim konusundaki düşüncelerini ve tecrübelerini dünyaya duyurmuştur. Yönetim bilimine makro bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. Yönetimi bir süreç olarak tanımlayarak, yöneticilerin sorumlu oldukları faaliyetleri koordine etmeye yönelik fonksiyon, ilke ve kuralları sistematik bir şekilde ele almıştır. 1925 yılında Paris'te ölmüştür.

Kaynak: <http://www.muhandisendustri.com/2016/08/henri-fayolun-hayati.html> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

Max Weber

Weber, 21 Nisan 1864'te Erfurt'da doğdu. Girişimci, kültürlü, siyasetçi ve güçlü kadınların bulunduğu seçkin ve kozmopolitan bir ailede dünyaya geldi. Weber, Heidelberg, Berlin ve Göttingen üniversitelerinde hukuk, iktisat tarihi ve felsefe eğitimi aldı. 1897'de babasının ölümünden sonra bir İspanya gezisi dönüşünde rahatsızlandı ve ömrünün sonuna kadar sürecek sıkıntıları başladı. Gerginlik, pişmanlık, yorgunluk, huzursuzluk gibi duygular içten içe Weber'in çökmesine neden oluyordu. Bir zaman sonra kliniğe yattı ve izinle Roma gezisine katıldı. Bu gezide tarihe olan ilgisi patlak verdi ve bu durum Weber'in yavaş yavaş iyileşmesini sağladı.

Hastalığından dolayı yaklaşık beş yıl hiçbir şey üretmeden ve mesleğini neredeyse icra edemeden geçirdi. Yaşadığı sorunlar ve Almanya'nın içinde bulunduğu siyasi huzursuzluktan dolayı Almanya'yı terk etmeyi isterken Sombart'la birlikte en önemli sosyal bilim dergisinin editörler kuruluna girmeyi başardı. Bu olay Weber'e yeniden mücadele azmi kazandırdı. 1904 yılında üretmeye yeniden başladı.

Dünya Savaşı başladığında 50 yaşındaydı. Ona göre bu savaş her şeye rağmen büyük ve güzel bir savaştı. Yaşı ve sağlık sorunları nedeniyle bölüğünün başında yürüyememesi onu üzüyordu. Yine de, Weber'e disiplin ve iktisat subaylığı görevi verildi. Heidelberg bölgesinde dokuz hastane kurma ve yönetme görevine yüzbaşı rütbesiyle atandı. Bu pozisyonu Weber'de bürokrasiyi daha yakından tenkit etme olanağını sağlamıştı.

Weber'in düşünceleri çok ses getirdi. Weber, son zamanlarında zatürre teşhisi konulduğu hastalığı nüksedince Haziran 1920'de hayata gözlerini yummuştur.

Kaynak: <https://www.ekodialog.com/Makaleler/karl-emil-maximilian-weber-hayati-eserleri.html> (25.02.2018)

Eğitmen katılımcılara okudukları hayat hikayelerinden yola çıkarak seçtikleri bilim insanlarının ağzından mektup yazmaları konusunda yönerge verir. Yazılan mektuplarda “Bu bilim insanları ne hissetmiş olabilirler ki bu fikirler ortaya çıkmıştır?” sorusunun cevabı olması gerektiği belirtilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini gruba paylaşımları istenir. “Yazdığınız mektuplarda öne çıkan konular nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 6: Eğitmen, katılımcıları altı gruba ayırır. Her gruba aşağıdaki durumlardan birini verir:

- 1. Grup:** Ali ve arkadaşları x iş yerinde çalışmaktadır. İş yerinin çalışma ilkeleri arasında işlerin bilimsel yöntemlerle yapılabilmesi için standartlaştırılması, işlerin yürümesi için en iyi hareket ve zaman yönetimi sisteminin belirlenmesi, işçi seçimi ve eğitiminde sistematik yöntemlerin kullanılması, işçilere parça başı ücret ödenmesi ve ustabaşların belirli işlerde uzmanlaşmalarına önem verilmesi yer almaktadır. Çalışanların bir kısmı bu ilkelerin çalışanları makineleştirdiğini, psikolojik yapılarının göz ardı edildiğini ve verimli olmadığını düşünmüşlerdir. Diğerleri ise verimli çalışabilmek için bu ilkelerin benimsenmesi gerektiğine inanmaktadır. İki grup mola saatinde bu konuyu tartışıyorlar. (Taylor-Bilimsel Yönetim Teorisi)
- 2. Grup:** Ayşe ve arkadaşları x iş yerinde çalışmaktadır. İş yerinin çalışma ilkeleri arasında her kademenin bir üst tarafından denetlenmesi (hiyerarşi), yazılı kurallara uyulması, gerekli işlerde ileri derecede uzmanlaşmaya gidilmesi ve çalışanların seçiminde teknik bilgi ve yeteneği ölçen sınavlar yapılması yer almaktadır. Çalışanların bir kısmı bu ilkelerin işleri yavaşlattığını düşünmüşlerdir. Diğerleri ise verimli çalışabilmek için bu ilkelerin benimsenmesi gerektiğine inanmaktadır. İki grup mola saatinde bu konuyu tartışıyorlar. (Weber – Kamu Yönetimi Teorisi / Bürokrasi Yaklaşımı)

3. **Grup:** Cenk ve arkadaşları x iş yerinde çalışmaktadır. İş yerinin çalışma ilkeleri arasında iş bölümü ile çalışılması, tek bir yöneticinin bulunması, yetki ve sorumluluğun denk olması, yöneticinin yetki sahibi olarak merkezleşme sağlanması, hiyerarşinin bulunması, disiplin sağlanması, iyilik ve adaleti barındıran hakkaniyet duygusunun oluşması, her astın bir üstten emir alması, personelin ödüllendirilmesi ve adil ücret ödenmesi, işletme çıkarlarının üstün olması, personelin devamlılığının sağlanması, düzen sağlanması, çalışanların girişim güçlerinin artırılması ve işletmede birlik ruhunun oluşturulması yer almaktadır. Çalışanların bir kısmı bu ilkelerin işletmeye yarar sağlamadığını düşünmüşlerdir. Diğerleri ise verimli çalışabilmek için bu ilkelerin benimsenmesi gerektiğine inanmaktadır. İki grup mola saatinde bu konuyu tartışıyorlar. (Fayol – Kamu Yönetimi Teorisi / Yönetim Süreci Yaklaşımı)
4. **Grup:** Selin ve arkadaşları x iş yerinde çalışmaktadır. Verimlilik ve dinlenme sürelerinin ilişkisinin tartışıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıya katılanların yarısı dinlenme sürelerinin verimliliği etkilemediğini iddia etmiştir. Diğerleri de dinlenme sürelerinin verimliliği olumlu yönde etkileyeceğini düşünmüştür. İki grup konu ile ilgili tartışıyorlar. (Davranışsal Yönetim Teorisi)
5. **Grup:** Ahmet ve arkadaşları x iş yerinde çalışmaktadır. Örgüt etkinliğinin nasıl artırılması gerektiğine ilişkin bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıya katılanların yarısı; sayısal yöntemlerin rasyonel karar vermede ve örgüt etkinliğini artırmada faydalı olabileceğini öne sürmüştür. Diğerleri de bu yöntemin insan unsurunu arka plana attığını, karar vermede ve örgüt etkinliğini artırmada çalışanların zihinsel ve psikolojik eğilimlerinin ele alınması gerektiğini belirtmiştir. İki grup konu ile ilgili tartışıyorlar. (Yönetim Bilimi Teorisi)
6. **Grup:** Zeynep ve arkadaşları x iş yerinde çalışmaktadır. Maliyetlerin azaltılmasına ilişkin bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıya katılanların yarısı, faaliyette bulunan çevreden enerji, bilgi ve hammadde alışverişinin daha çok maliyet yarattığını öne sürmüştür. Diğerleri de faaliyette bulunan çevreden enerji, bilgi ve hammadde alışverişinin gerekli olduğunu aksi halde daha fazla maliyetli olacağını ve faaliyetlerin sürdürülebilmesinin içinde bulunan çevre koşullarına bağlı olduğunu belirtmiştir. İki grup konu ile ilgili tartışıyorlar. (Örgütsel Çevre Teorileri / Sistem Yaklaşımı – Durumsallık Yaklaşımı)

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Canlandırmalarda anlatılmak istenen sizce neydi? Ele alınan yönetim düşünceleri arasında ne gibi farklar vardır?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- “Yönetim teorilerine ilişkin yaptığımız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz? Canlandırılan durumlarda dikkatinizi çeken unsurlar nelerdir? Etkinliklerde öne sürülen yönetim düşünceleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Sizce hangi koşullarda hangi yönetim düşüncesi benimsenmelidir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

- Katılımcıların cevapları doğrultusunda bilimsel yönetim teorisi, kamu yönetimi teorisi, davranışsal yönetim teorisi, yönetim bilimi teorisi ve örgütsel çevre teorisi konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitmen, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitmen tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

EK-1

Fotoğraf 1

Kaynak: <https://gaiadergi.com/kapitalizmde-iktisadi-acidan-kadin-emegi/> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

Fotoğraf 2

Kaynak: <https://www.evrensel.net/haber/310957/dunyada-kadin-mucadelesi-ve-bir-tarihce> (25.02.2018)

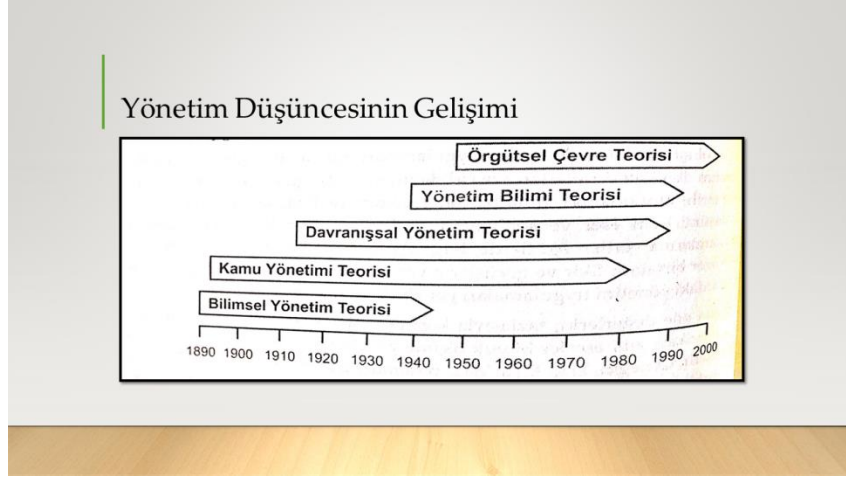
Fotoğraf 3

Kaynak: <https://dunyalilar.org/sanayi-devriminden-gunumuze-cocuk-somurusu.html/> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

Fotoğraf 4

Kaynak: <https://haber.sol.org.tr/blog/serbest-kursu/peter-dreier/lewis-hinein-radikal-fotograf-lari-100986> (Erişim Tarihi: 25.02.2018)

Afiş 1

1-Bilimsel Yönetim Teorisi (1890-1940)

- **Frederick Winslow Taylor**
- Standartlaştırma
- Hareket ve zaman etüdü
- Sistematik seçim ve eğitim
- Parça başı ücret (ekonomik insan)
- Fonksiyonel ustabaşılık

Bilimsel ilkeleri

Her aşama yönetici tarafından denetlenmeli
Her iş için standart zamanlar saptanmalı
Plan ve programlar yapılmalı
Uzmanlaşmaya önem verilmeli
Uygun kişiler seçilip eğitilmeli
Farklılaştırılmış parça başı ücret ödenmeli

Afiş 2

1-Bilimsel Yönetim Teorisi (1890-1940)

- **Frank ve Lillian Gilbreth**
- Gereksiz iş ve hareketlerin elimine edilmesi
- Bilinçli ve rasyonel bir akışın sağlanması
- **Henry Gantt**
- Psikoloji ve moral kavramları
- Bonus ödeme sistemi
- GANTT şemaları (denetim aracı)
- **Harrington Emerson** (Verimliliğin 12 İlkesi kitabının yazarı)
- Yazılı iş emirleri
- Disiplin
- Düzenli kayıt tutma
- İş tanımları
- Verimli işçilerin ödüllendirilmesi

Afiş 3

2-Kamu Yönetimi Teorisi (1890-1980)

Bürokrasi modeli. Uzmanlaşma, hiyerarşi ve kuralların önemi.

• Max Weber

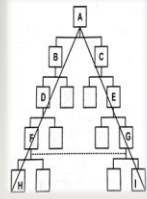
- İleri derecede uzmanlaşma
- Hiyerarşik yapı içinde yetki ve sorumlulukların net belirlenmesi
- Yazılı ilke ve kurallarla, yöntemlerle iş yapma
- Görevlerin biçimsel ve kişisel olarak gerçekleştirilmemesi
- Çalışanlar teknik yeteneklerine göre çalıştırılmalı
- Yetkiyi üçe ayırır:
 - Geleneksel
 - Karizmatik
 - Ussal (kişisel değil)

Afiş 4

2-Kamu Yönetimi Teorisi (1890-1980)

Henri Fayol (14 ilkeye bağlı)

A) Yapısal ilkeler

- İşbölümü olmalı
- Yönetim birliği olmalı (Taylor'ın fonksiyonel ustabaşılık ilkesine tezat)
- Merkezleşme
- Hiyerarşi olmalı ama Fayol Köprüsü de olmalı

B) Süreçle ilgili ilkeler

- Disiplin
- Hakkaniyet
- Kumanda birliği
- Ödüllendirme ve mantıklı ücretler
- İşletmenin genel çıkarlarının üstünlüğü

C) Sonuçla ilgili ilkeler

- Personelin devamlılığı ve denge
- Düzen: Herşey için bir yer ve herşey kendi yerinde
- Girişim ruhu artırılmalı
- Birlik ruhu

Afiş 5

2-Kamu Yönetimi Teorisi (1890-1980)

• Fayol'ün Yönetim Fonksiyonları

- Planlama
- Örgütlenme
- Yönelme
- Koordinasyon
- Denetim

• Lyndall F. Urwick

- Organizasyonlardaki 8 ilkeden bazıları amaç, yetki ve sorumluluk, hiyerarşi ve uzmanlaşma

• James D. Mooney

- 1. ilke: Koordinasyon
- 2. ilke: Hiyerarşi
- 3. ilke: Fonksiyonel

• Luther Gulick

- Fayol'ün fonksiyonlarını genişletti (POSTCORB)

Afiş 6

3-Davranışsal Yönetim Teorisi (1920-1990)

Klasik organizasyon eleştirildi, sosyal ve psikolojik ilişkilerin geliştirildiği organizasyon önerildi

Mary Parker Follet

- Emirler kişisel olmamalı
- Astarların görüş ve düşüncelerini serbestçe bildirme hakkı olmalı
- Beceri ve yetenekler iyi koordine edilmeli
- Birinin emrinde çalışmak yerine biriyle çalışmak duygusu

Elton Mayo

- Verimlilik ve dinlenme süresi arasındaki ilişki
- Dinlenme süresinde verimlilik artarken işten çıkma oranı da düştü
- Hawthorne Araştırmaları: İnsanın ve çalışma gruplarının (sosyal grupların) önemini anlatır

Chester Barnard

- Yetkinin kabulü teorisi
- Kayıtsızlık bölgesi

Afiş 7

3-Davranışsal Yönetim Teorisi (1920-1990)

Douglas McGregor X Kuramı ve Y Kuramı

X Kuramı

- Bireyler çalışmayı sevmezler ve fırsatını bulduklarında çalışmaktan kaçarlar
- Bireylerin çalışması isteniyorsa bireyler korkutulmalı, yönlendirilmeli ve gerektiğinde tehdit edilmelidir
- Normal bir kişi sorumluluktan kaçar, güven arar ve en fazla kazanç getirecek işi seçer. Amacı yükselmek değildir
- İnsanların çoğu yaratıcı değildir ve değişikliklere karşı dirençlidirler
- Kişiler kendilerini düşünür, örgütün amaçlarının onlar için önemi yoktur

Afiş 8

3-Davranışsal Yönetim Teorisi (1920-1990)

Douglas McGregor X Kuramı ve Y Kuramı

Y kuramı

- Kişilerin çalışarak fiziksel ve zihinsel çaba harcamaları oyun oynama, dinlenme ihtiyaçları kadar doğaldır
- Kişi işe girmekle önceden belirlemiş olduğu amaçlara ulaşmak için kendi kendini yönlendirecek ve kontrol edecektir
- Kişinin amaçlarına yönelmesi ödül sayesinde başarı ihtiyacının tatmin edilmesiyle sağlanır
- Normal bir insan öğrenmek ve sorumluluklarının elde etmek ister
- Yaratıcılık, yenilik bulma gibi özellikler toplumdaki kişilere geniş bir biçimde yayılmıştır

Afiş 9

3-Davranışsal Yönetim Teorisi (1920-1990)

Davranışsal yaklaşımı benimseyen oteller??

- Daha demokratik, daha katılımcı, biçimsel olmayan haberleşme ile daha hızlı bilgi akışı sağlar.
- Sorumlulukla orantılı yetki devredilir.
- Ödüllendirme ve cezalandırmaya çok önem verilmez.

Afiş 10

4-Yönetim Bilimi Teorileri (1940-1990)

Yöneticilere yardımcı olacak niceliksel teknikleri öneren çağdaş yönetim yaklaşımı

- *Kantitatif teknikler*
- *Yöneylem araştırması*
- *Yönetim bilgi sistemi*

Afiş 11

5- Örgütsel Çevre Teorileri (1950-2000)

Örgüt dışında kalan ve onu etkileyen unsurları da dikkate alır.

Açık sistem teorisi

- Açık ve kapalı sistemler
- Sistem yaklaşımı, sinerji
- Sistem teorisine göre işletme

Durumsal yaklaşımı

- Dış çevre koşulları önemlidir
- Önceki teorileri tümüyle dışlamaz
- Şartlara göre en iyi yönetim biçimi değişebilir

Afiş 12

5- Örgütsel Çevre Teorileri (1950-2000)

Örgüt dışında kalan ve onu etkileyen unsurları da dikkate alır.

Mekanik-Organik yaklaşım (Burns ve Stalker)

Mekanik Örgüt Yapılarının Özellikleri

- Uzmanlaşma esastır.
- Haklar ve yükümlülükler kesin olarak tanımlanmıştır.
- Hiyerarşik kontrol, yetki ve iletişim yapısı esastır.
- İlişkiler ve faaliyetler üst yönetim tarafından belirlenmiştir.
- Ast - Üst ilişkileri dikeydir.
- İletişim dikey kanallı formel hiyerarşi boyunca akar.
- Görevler açık ve kesin olarak tanımlanmıştır.
- Katı bir yetki yapısı ve çok sayıda kurala dayalı merkezi kontrol esastır.

Afiş 13

5- Örgütsel Çevre Teorileri (1950-2000)

Örgüt dışında kalan ve onu etkileyen unsurları da dikkate alır.

Mekanik-Organik yaklaşım (Burns ve Stalker)

Organik Örgüt Yapılarının Özellikleri

- Uzmanlaşma değil çok fonksiyonluluk esastır.
- Karar vermede alt kademelerin söz hakkı vardır.
- Emir-komuta zincirine sıkı sıkıya bağlılık söz konusu değildir.
- Haberleşme danışmaya yöneliktir.
- Mekanik yapıya göre hiyerarşik yapıdan uzaklaşır.
- Yatay iletişim hakimdir.
- Bilgi tüm organizasyonel kademelere yayılır.
- Çalışanların katılımı ve bağlılık esastır.

Afiş 14

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Tarih: 09.03.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Planlama

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Spor Salonu

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Otel işletmelerindeki planlama fonksiyonunun kavranması.

Kazanımlar:

- Planlama kavramını tanımlar.
- Planlama sürecini açıklar.
- Plan çeşitlerini açıklar.
- Planlama alanlarını açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Katılımcılar çember oluştururlar. Tüm katılımcılara bedenleri ile alfabedeki büyük ya da küçük tüm harfleri çizmeye çalışmaları konusunda yönerge verilir.

Etkinlik 2: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Gruplara bedenleri ile verilen sözcükleri yazmaları konusunda yönerge verilir. Gruplar bedenleri ile plan, planlama, amaç, hedef, misyon, vizyon sözcüklerini yazarlar.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Planlama kavramı sizin için neyi ifade ediyor? Planlama kavramını nasıl tanımlarsınız? Neden planlama yaparız? Plan nasıl olmalıdır?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Katılımcılar çember oluştururlar. Eğitmen tarafından katılımcılara sırayla herkesin otel işletmelerinde planlama faaliyetlerine ilişkin tek bir kelime söyleyerek anlamlı bir hikaye oluşturmaya çalışmaları konusunda yönerge verilir. Oluşturulacak hikayede dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir. Eğitmen söylenen kelimeleri yazar. Üç tur döndükten sonra ortaya çıkan hikaye okunur (Hikaye örüntüsünün olması gerekir. Zaman, mekan, kişi ve çatışma olmalıdır.).

Etkinlik 4: Katılımcılar çember oluştururlar. Eğitmen tarafından katılımcılara sırayla herkesin otel işletmelerinde planlama faaliyetlerine ilişkin tek bir cümle söyleyerek anlamlı bir hikaye oluşturmaya çalışmaları konusunda yönerge verilir. Oluşturulacak hikayede dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir. Eğitmen söylenen cümleleri yazar. İki tur döndükten sonra ortaya çıkan hikaye okunur (Hikaye örüntüsünün olması gerekir. Zaman, mekan, kişi ve çatışma olmalıdır.).

Etkinlik 5: Katılımcılar çember oluştururlar. Eğitimci çemberdeki bir kişiye kağıt ve kalem verir. Eğitimci tarafından katılımcılara sırayla herkesin otel işletmelerinde planlama faaliyetlerine ilişkin olarak kağıda tek cümle yazmaları konusunda yönerge verilir. Sırayla herkes tek bir cümle yazar. Ancak herkes bir öncekinin cümlesini okuduktan sonra kağıdı katlar ve görünmesini engeller. Böylece herkes sadece bir önceki cümleyi okumuş olur. Daha önce yazılmış cümleler görünmez. Bir tur döndükten sonra ortaya çıkan hikaye okunur.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Hikaye oluşturma açısından kelime kelime mi, yoksa cümle cümle mi gitmek daha kolaydı? Oluşturduğunuz hikayede planlama faaliyetleri ile ilgili olarak neler ortaya çıktı?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Eğitimci tahtaya planlama faaliyeti ile ilgili 5N 1K olarak bilinen şu soruları yazar:

1. Ne yapılacaktır?
2. Ne zaman yapılacaktır?
3. Nasıl yapılacaktır?
4. Ne kullanılacaktır?
5. Neden yapılacaktır?
6. Kim yapacaktır?

Katılımcılar tahtaya sıralanan soruları planlama faaliyetleri açısından tartışır. Katılımcılar, düşüncelerini paylaştıktan sonra eğitimci, katılımcıları dört gruba ayırır. Katılımcılara tahtada yer alan soruların cevaplarını içeren ve bir otel işletmesinde geçen planlama faaliyeti ile ilgili olarak canlandırma yapmaları konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Planlama sizce önemli midir? Otel işletmeleri açısından değerlendirecek olursak planlama faaliyetleri neden önemlidir? Sizce planlamanın avantajları ve dezavantajları nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Katılımcılar altı gruba ayrılır. Eğitimci, katılımcılara planlama sürecinde yer alan aşamaların yazılı olduğu kağıtlar dağıtır.

Planlama sürecinde yer alan aşamalar:

1. Misyon ve vizyon belirleme
2. Amaçların belirlenmesi
3. İşletmenin iç ve dış koşullarının belirlenmesi
4. Alternatiflerin belirlenmesi
5. Alternatiflerin karşılaştırılması
6. Alternatifler arasından seçim yapılması
7. Uygulama
8. Değerlendirme

Eğitmen tarafından katılımcılara otel işletmelerinin planlama alanları (Finansal planlar, fiziksel planlar, mutfak planlaması, menü planlaması, insan kaynakları planlaması ve malzeme planlaması) ile ilgili olarak ve planlama sürecinin aşamalarının ele alındığı bir canlandırma yapmaları konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiğı belirtilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Otel işletmelerinde yer alan planlama alanları nelerdir? Canlandırmalarda planlama sürecinin aşamaları doğru olarak ele alınmış mıydı? Bu aşamalardan herhangi birini uygulamazsak bir problem teşkil eder mi?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Katılımcılar altı gruba ayrılır. Eğitmen her bir gruba otel işletmelerinde kullanılan plan çeşitleri ile ilgili dramatik durum metinleri dağıtır. Eğitmen tarafından dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) metinde yer alan sorunların çözümü ile ilgili tartışma yapılması konusunda yönerge verilir.

1. Grup: Eylül ayında otelin stratejik planının hazırlanmasına yönelik toplantı yapılmıştır. Yapılan bu toplantıda öncelikli olarak yönetim kurulunun otel ile ilgili aldığı ortak kararlar görüşülmüştür. Stratejik plan için genel müdür tarafından hazırlanan formlar yönetim kuruluna dağıtılarak otel faaliyetleri ile ilgili olarak SWOT analizinin (İşletme ile ilgili olarak fırsatlar, tehditler, güçlü yanlar ve zayıf yanlar) çıkarılması ve bu analiz sonucunda neler yapılması gerektiğine karar verilmiştir. Stratejik amaçlar doğrultusunda iş bölümü yapılmıştır. Kasım ayı itibarıyla ekip planları ve çalışmaları bir araya getirilerek tekrar görüşülmüştür. Yapılacaklar doğrultusunda 5 yıllık stratejik planla ilgili olarak bazı problemler ortaya çıkmıştır. Toplantı ve kongre hizmetinin verilebilmesi için 5 yıl içinde ek bir bina yapılması gerektiğı ve bunun içinde yeterli parasal kaynağın olmadığı tespit edilmiştir. (Stratejik Planlar)

2. Grup: Bir önceki yönetici tarafından otelde yatak kapasitesinin artırılmasına yönelik bir çalışma başlatılmıştır. Yatak kapasitesinin bir yıl içerisinde %25 artırılması hedeflenmiş, yıl sonunda bu sayının ancak %5’i gerçekleştirilebilmiştir. Yatak kapasitesinin %25 artacağı düşünüldüğünden ek personel alınması gerektiğine karar verilmiştir. Hedeflenen kapasite gerçekleşmeden personelin temini kadroda fazlalık oluşturmuş, bu da diğer çalışanların motivasyonunda olumsuz etkiler meydana getirmiştir. (Taktiksel Planlar)

3. Grup: X otelinin A şehrinde kurulması planlanmıştır. Otelin, A sahil şehri olmasına rağmen etrafının dağlık oluşu nedeniyle ender düz alanlardan birine yapılmış olan havaalanının yanına inşa edilmesi planlanmıştır. Ancak uçakların iniş ve kalkışlarında çıkaracağı gürültü ve titreşim sebebiyle otel personelinde ve misafirlerinde rahatsızlık yaratabileceğı düşünülmüştür. Otelin yatırımı ile ilgili olan bu operasyonel planın program, bütçe ve projesinde değişiklik yapılması gerekmektedir. (Operasyonel – Tek Kullanımlık Planlar)

4. Grup: B şehrinde Y oteli 2000 yılında kurulmuştur. Şehrin turistik bir yer olması sebebiyle özellikle yaz aylarında yoğunluk yaşanmaktadır. Otel şehrin dışında olduğu ve personel lojmanı bulunmadığı için çalışan personel otele ancak servislerle gelebilmektedir. Bu da istemeden de olsa gecikmelere ve planlanan çalışmaların aksamasına sebep olmaktadır. Bu nedenle sık sık

išten çıkan personelin yerine yeni personel alımı gerçekleştirilmektedir. Personel alımı ile ilgili olan bu operasyonel planın politika, yöntem ve kurallarında değişiklik yapılması gerekmektedir. (Operasyonel-Sürekli Planlar)

DEğERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. ‘‘Plan eşitleri ile ilgili yaptığımız çalışma ile ilgili olarak neler düşünüyorsunuz? Ele alınan plan eşitleri arasındaki farklar nelerdir?’’ gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- ‘‘Planlama konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Durumlarda ele alınan planlama süreci, planlama eşitleri ve planlama alanları ile ilgili neler düşünüyorsunuz?’’ gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda planlama kavramı, planlama süreci, plan eşitleri ve otel işletmelerindeki planlama alanları konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitmen, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitmen tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

BEŞİNCİ OTURUM

Tarih: 16.03.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Örgütlenme

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Seminer Salonu

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Otel işletmelerindeki örgütlenme fonksiyonunun kavranması.

Kazanımlar:

- Örgüt kavramını tanımlar.
- Örgüt modellerini açıklar.
- Örgütlenme sürecini açıklar.
- Örgütlenme türlerini açıklar.
- Otel işletmelerinde bölümlendirmeyi açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Katılımcılar çember oluştururlar. Eğitimden tarafından katılımcılara örgüt ve örgütlenme kavramını bir şemsiye gibi düşünerek bu kavramın içine giren, onunla bütünlük oluşturan tek kelime bulmaları ve buldukları kelimeleri tahtaya yazmaları konusunda yönerge verilir. Katılımcılar sırayla buldukları kelimeleri tahtaya yazarlar.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Örgüt ve örgütlenme kavramı sizin için neyi ifade ediyor? Bu kavramları nasıl tanımlarsınız?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Eğitimden, katılımcılara sırayla tahtaya çıkıp otel işletmelerinde örgütlenme kavramını ifade eden bir şey (canlı ve cansız varlıklar) çizmelerini ister. Her katılımcının bir önceki çizilen şeyi tamamlayacak şekilde yeni bir şey çizmesi gerektiği belirtilir. Geometrik şekil çizmek, rakam yazmak, derinlik algısı oluşturmaya çalışmak yasaktır. Herkes önceki çizilenlerden sorumludur. Anlamsız şeyler olmamalıdır. Herkes çizdikten sonra tek tek çizilen şeylerin ne olduğu sorulur.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Çizimlerle ilgili olarak ne söyleyebilirsiniz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Eğitmen, katılımcıları dört gruba ayırır. Her gruba tahtadaki çizilenlerden yola çıkarak bir hikaye yazılmaları konusunda yönerge verilir. Hikaye yazılırken dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir. Hikayede tahtada yer alan her çizimin bulunması gerektiği söylenir. Daha sonra gruplara bu hikayelerden yola çıkarak canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Her gruba doğaçlama yapılacak örgüt modelleri ile ilgili konular dağıtılır. Eğitmen tarafından “Şimdi elinizdeki metinleri okumanızı ve biraz düşünmenizi rica ediyorum. Yaklaşık 5 dakika düşündükten sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapacaksınız. Kimin önce başlayacağına aranızda karar verebilirsiniz.” yönergesi verilir.

- 1. Grup:** Bir grup çalışan örgütsel kademelerin yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya doğru zincirleme yükselen hiyerarşik bir örgüt yapısına sahip olan bir işletmede çalışmaktadır. (Dikey Örgüt Modeli)
- 2. Grup:** Bir grup çalışan katı hiyerarşinin olmadığı, emirlerin bir üst yöneticiden değil, yapılacak işlerin gereklerine göre uzman kişilerle yürütüldüğü bir işletmede çalışmaktadır. (Yatay Örgüt Modeli)
- 3. Grup:** Bir grup çalışan satın alma, üretim, pazarlama gibi temel faaliyetlerin bu konularda uzman olan ayrı bir işletme tarafından gerçekleştirildiği bir işletmede çalışmaktadır. (Şebeke Örgüt Modeli)
- 4. Grup:** Bir grup çalışan çalışanların belli bir yerde toplanmadığı, değişik mekânlardaki işletmelerin bir ürün veya hizmet üretiminin belirli safhalarında yer aldığı, bilgisayar olanakları ile sürekli haberleşme içinde bulunan ve sanki tek bir organizasyon gibi müşterilerine mal ve hizmet sunan bir örgütte çalışmaktadır. (Sanal Örgüt Modeli)

Etkinlik 3: Eğitmen tahtaya örgütleme sürecinin aşamalarını yazar:

1. Yapılacak işlerin belirlenmesi ve gruplandırılması
2. Uygun insanların o işe atanması
3. Yetki ve sorumlulukların belirlenmesi
4. Personelin nerede ve nasıl çalışacağıının saptanması

Katılımcılar tahtaya sıralanan aşamaları örgütleme süreci açısından tartışır. Katılımcılar, düşüncelerini paylaştıktan sonra eğitmen, katılımcılara “örgütleme kaç türde yapılabilir?” sorusunu sorar ve tartışma başlatılır. Her katılımcı fikrini söyler. Katılımcılar beş gruba ayrılır. Eğitmen, katılımcılara örgütleme türleri ile ilgili doğaçlama konularını dağıtır. Katılımcılara tahtada yer alan soruların cevaplarını içeren ve örgütleme türleri ile ilgili olarak bir canlandırma yapmaları konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

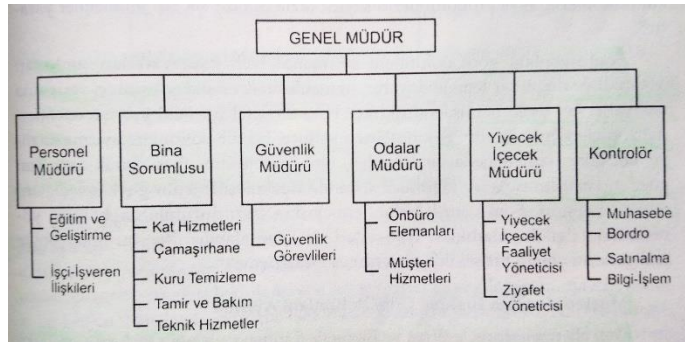
- Grup:** Üretilen her ürün veya hizmet için ayrı ayrı bölümlerin kurulmasının öne çıktığı örgütlenme türü (kat hizmetleri bölümü, ön büro bölümü gibi). (amaçsal örgütlenme)
- Grup:** Temel işlevlerin esas alınarak suretiyle uzmanlaşmanın öne çıktığı örgütlenme türü (yiyecek içecek bölümü, konaklama bölümü gibi). (işlevsel örgütlenme)
- Grup:** Üretim alanlarının bir bütün olarak ele alınması sonucu ortaya çıkan örgütlenme türü (temizlik süreci, yiyecek süreci, satın alma süreci gibi). (süreçsel örgütlenme)
- Grup:** Fiziki olarak dağılmış işletmelerde uygun olan örgütlenme türü (zincir otel işletmelerinde olduğu gibi). (bölgesel örgütlenme)
- Grup:** Örgüt yapısı içinde örgüt ile ilgili birkaç projenin gerçekleştirilmesi amacı ile kurulan örgütlenme türü (kalite çalışmaları sırasında oluşturulan ekipler gibi). (matriks örgütlenme)

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Örgütlenme faaliyetleri sizce önemli midir? Otel işletmeleri açısından değerlendirecek olursak örgütlenme faaliyetleri neden önemlidir? Canlandırmalarda örgütlenme sürecinin aşamaları doğru olarak ele alınmış mıydı? Bu aşamalardan herhangi birini uygulamazsak bir problem teşkil eder mi?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

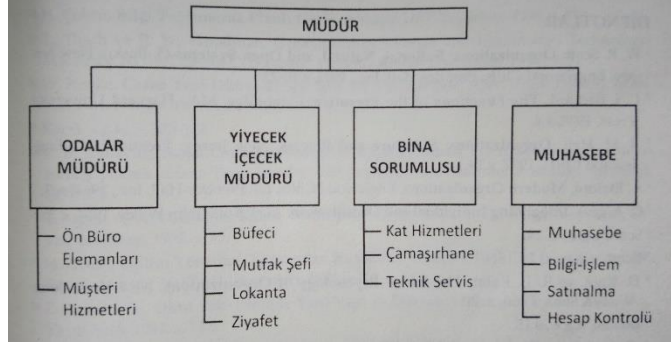
Etkinlik 4: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Eğitmen her bir gruba içinde otel işletmelerinde kullanılan bölümlendirme şemalarının da bulunduğu otel işletmelerinde bölümlere ayırma ile ilgili dramatik durum metinlerini dağıtır. Eğitmen tarafından dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) metinde yer alan sorunların çözümü ile ilgili tartışma yapılması konusunda yönerge verilir.

- Grup:** X otelinde geleneksel örgüt şemasına göre otel faaliyetleri belirlenmiştir. Her bir personele de bu tür bir şema ile yetkileri ve sorumlulukları bildirilmiştir. Yıl sonu toplantısında öncelikli olarak bu konu görüşülmüştür. Çeşitli yönetim kademesindeki personele verilen unvanların az olduğu ve bu organizasyon şemasının tüm otel faaliyetleri için en iyisi olup olmadığı konusunda fikir ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Toplantıda, şemaya göre orta büyüklükteki bir otelde gerekli olan orta ve alt düzey yöneticilerinin ve yetki ilişkilerinin gösterilmesinde eksiklikler olduğu konusunda görüş bildirilmiştir. (Geleneksel örgüt şeması)

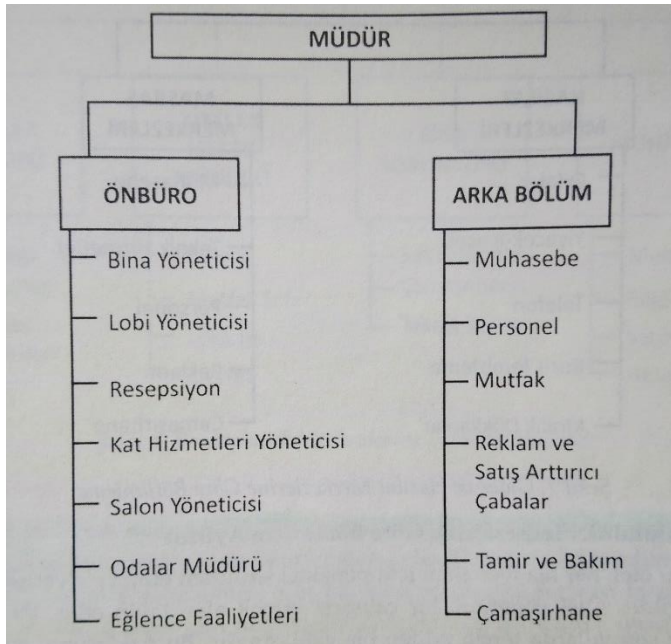

- Grup:** X otelinde faaliyet ve hizmetlerin nitelik ve türlerine göre fonksiyonel bir bölümlendirme yapılmıştır. Odalar, yiyecek içecek, güvenlik gibi çeşitli fonksiyonel bölümler işletmenin başarısı için temel noktalar olarak analiz edilmiştir. Yıl sonu toplantısında öncelikli olarak bu konu görüşülmüştür. Bu tip bölümlendirmenin

avantajlarının olmasının yanı sıra mevcut bölümlerin veya alt bölümlerin sayıca fazla olmasının sık sık problem yarattığı konusunda görüş bildirilmiştir. Ayrıca bölümler arasında düzenin güçlüğüle sağlandığı konusunda da görüş bildirenler olmuştur. (Fonksiyonlara göre bölümlere ayırma)

3. **Grup:** X otelinde faaliyet ve hizmetler müşteriyle olan ilişkiye göre iki grupta toplanmıştır. Yiyecek içecek hizmetleri ve resepsiyon hizmetleri otelin ön bölümü olarak; muhasebe ve yiyecek içecek hazırlama gibi yerler ise otelin arka bölümü olarak adlandırılmıştır. Yıl sonu toplantısında öncelikli olarak bu konu görüşülmüştür. Otelin ön bölümünde çalışanların arka bölümde çalışanlarla yeterince iş birliği yapmadığı konusunda şikâyetler mevcuttur. Arka bölümde çalışanların işleri aksatmasının ön bölümü olumsuz yönde etkilediği konusunda görüş bildirilmiştir. (Müşteriyle olan ilişkiye göre bölümlere ayırma)

4. **Grup:** X otelindeki faaliyetler gider ve hasılat bölümlerine göre ayrılmıştır. Yıl sonu toplantısında gider ve hasılat bölümlerinin faaliyet raporları incelenmiştir. İnceleme sonucunda hasılat yaratan yiyecek içecek bölümü ve oda satış bölümünde ulaşılması beklenen rakamlara ulaşılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle dengeyi sağlayabilmek adına teknik servis ve otel güvenliği gibi gider yaratan bölümlerde kısıtlamaya gidilmesi gerektiği konusunda görüş bildirilmiştir. (Gider ve hasılat merkezlerine göre bölümlere ayırma)

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Otel işletmelerinde bölümlendirme ile ilgili yaptığımız çalışma ile ilgili olarak neler düşünüyorsunuz? Ele alınan bölümlendirme çeşitleri arasındaki farklar nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- “Örgütlenme konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Durumlarda ele alınan örgüt kavramı, örgüt modelleri, örgütlenme süreci, örgütlenme türleri ve otel işletmelerinde bölümlendirmeye ilgili neler düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda örgüt kavramı, örgüt modelleri, örgütlenme süreci, örgütlenme türleri ve otel işletmelerinde bölümlendirme konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitimci, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitimci tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

ALTINCI OTURUM

Tarih: 06.04.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Koordinasyon

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Terası

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Otel işletmelerindeki koordinasyon fonksiyonunun kavranması.

Kazanımlar:

- Koordinasyon kavramını tanımlar.
- Koordinasyon çeşitlerini açıklar.
- Koordinasyon araçlarını açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Zombi Oyunu: Herkes birbirini görecektir şekilde çemberde durur. Bir kişi zombi olarak seçilir. Zombi olan kişi zombi sesleri çıkararak çember içinde gezer. Zombi çemberde bir kişiyi gözüne kestirir ve yavaş adımlarla ona doğru ilerler. Zombinin yakaladığı kişi elenir. Zombinin gözüne kestirdiği kişi, elenmemek için konuşmadan göz teması kurarak seçtiği kişiden yardım ister. Kurbanın göz teması kurduğu kişi de çemberden başka bir isim söyleyerek zombiyi o isme yöneltir. Kurban göz teması kuramazsa veya göz teması kurduğu kişi yardım isteğini anlayamazsa kurban yakalanır ve elenir. Oyun bu şekilde devam eder. Oyun, birkaç zombi seçildikten sonra değiştirilir. Bu kez, zombinin yediği kişi zombi olur.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Eğitimci her bir gruba içinde otel işletmelerinde yaşanan koordinasyon sorunlarının yer aldığı dramatik durum metinlerini dağıtır. Eğitimci tarafından dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) metinde yer alan sorunların çözümü ile ilgili tartışma yapılması konusunda yönerge verilir.

1. **Grup:** Ön büro bölümü, çıkış yapılan odaları kat hizmetleri bölümüne bildirerek odaların temizlenmesini istemiştir. Kat hizmetleri bölümü de bildirilen odaları temizlemiştir. Kat hizmetleri bölümü, vardiya bitiminde oda durum raporu hazırlayıp ön büro bölümüne bildirmiştir. Otele giriş yapan müşterilerin şikayeti üzerine ön büro tarafından temiz kabul edilip satılan odaların ikisinin temiz olmadığı anlaşılmıştır.

2. **Grup:** Bir otel işletmesinde konaklayan bir misafir erken çıkış yapmak istemiştir. Bunun üzerine ön büro bölümü, yiyecek-içecek bölümünü arayarak, oda servisi için adisyon açılıp açılmadığını sormuştur. Yiyecek içecek bölümü de çıkış yapacak olan misafirin oda servisini kullanmadığını bildirmiştir. Bunun üzerine misafir, oda servisini kullandığını ve yediği yiyecekleri belirtmiştir. Yiyecek içecek bölümünün adisyon açmadığı ortaya çıkmıştır.
3. **Grup:** Yiyecek içecek bölümü, kat hizmetleri bölümüne masa örtülerinin ve servis personeline ait üniformaların temizlenmesi gerektiği konusunda rapor vermiştir. Ancak kat hizmetleri bölümü çamaşırhane görevlilerine bu konuda eksik bilgi vererek yalnızca masa örtülerinin temizlenmesi gerektiğini bildirmiştir. Servis personeline ait üniformaların temizlenmemesi personelin kirli üniformalarla servis yapmasına neden olmuştur.
4. **Grup:** Ön büro bölümü, klimaları bozuk olan odaları teknik servis bölümüne bildirek tamir edilmelerini istemiştir. Teknik servis bölümü de bildirilen odalardaki klimaları tamir etmiş ancak bir oda unutulmuştur. Misafirin şikayetlerinin devam etmesi üzerine bir odanın klimasının tamir edilmediği anlaşılmıştır.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Her gruba doğaçlama yapılacak koordinasyon çeşitleri ile ilgili konular dağıtılır. Eğitmen tarafından “Şimdi elinizdeki metinleri okumanızı ve biraz düşünmenizi rica ediyorum. Yaklaşık 5 dakika düşündükten sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapacaksınız. Kimin önce başlayacağına aranızda karar verebilirsiniz.” yönergesi verilir.

1. **Grup:** Bir otel işletmesinde genel müdüre bağlı olarak beş tane bölüm müdürü ve bu bölüm müdürlerine bağlı olarak çalışan ikişer şef bulunmaktadır. İletişimin yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya doğru zincirleme yükselen hiyerarşik bir şekilde gerçekleştiği bu örgüt yapısında koordinasyon sorunları yaşanmaktadır. (Dikey Koordinasyon)
2. **Grup:** Bir otel işletmesinde beş tane bölüm müdürü bulunmaktadır. İletişimin yatay olarak gerçekleştirildiği bu örgüt yapısında bölümler arasında koordinasyon sorunları yaşanmaktadır. (Yatay Koordinasyon)
3. **Grup:** Bir otel işletmesinde işletme ile ilgili bir projenin gerçekleştirilmesi amacı ile kurulan bir matriks örgüt yapısında bölüm müdürleri ve proje müdürü bulunmaktadır. İletişimin çapraz bir şekilde işlerin gereklerine göre ilgililerce sağlandığı bu örgüt yapısında koordinasyon sorunları yaşanmaktadır. (Çapraz koordinasyon)
4. **Grup:** Bir otel işletmesinde çalışanların gönüllü olarak işlerin uyumlu hale getirilmesi için birbirlerine danışarak fikir alışverişinde buldukları ve biçimsel ve resmi olmayan bir iletişim ağıyla faaliyetlerini gerçekleştirdikleri bir örgüt yapısında koordinasyon sorunları yaşanmaktadır. (Gönüllü koordinasyon)

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız koordinasyon çeşitleri nelerdir? Koordinasyon çeşitlerinin arasındaki farklar nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Her gruba doğaçlama yapılacak koordinasyon araçları ile ilgili dramatik durum metinleri dağıtılır. Eğitmen tarafından “Şimdi elinizdeki metinleri okumanızı ve biraz düşünmenizi rica ediyorum. Yaklaşık 5 dakika düşündükten sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapacaksınız. Kimin önce başlayacağına aranızda karar verebilirsiniz.” yönergesi verilir.

- 1. Grup:** Bir otel işletmesinde oteldeki tüm bölümlerin ihtiyaç duyduğu araç-gereç ve malzemeleri zamanında tedarik etmekten sorumlu satın alma bölümünün istenilen malzemeleri zamanında tedarik edemediği ve istenilen araç-gereçlerin ise eksik tedarik edildiği konusunda problem yaşanmaktadır. Otel işletmesinin bünyesinde kurulan kurul veya komitede bu problemler tartışılmaktadır.
- 2. Grup:** Bir otel işletmesinde otelde bulunan VIP odalardaki müşteri ikramlarının zamanında hazırlanmadığı, kontrol edilmediği ve diğer bölümlere bilgi verilmediği anlaşılmıştır. Bu konu konuşulmak üzere bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda bir grup çalışan işletmede çeşitli bölümler arasında meydana gelen bu tür koordinasyon sorunlarını çözmek amacıyla aracı bir yöneticinin görevlendirilmesi gerektiği konusunda görüş bildirmiştir. Diğer bir grup ise koordinasyon sorunlarını çözebilmek amacıyla özel bir kuruluştan danışmanlık hizmetinin alınması gerektiği konusunda fikir belirtmişlerdir.
- 3. Grup:** Bir otel işletmesinde Ulusal Turizm Kongre’si düzenlenecektir. Kongre ile ilgili planlanan faaliyetlerin tüm bölümlere bildirilmesinde aksaklıklar yaşanmıştır. Bu konu konuşulmak üzere bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda bir grup çalışan işletmede çeşitli bölümler arasında meydana gelen bu tür koordinasyon sorunlarını çözmek amacıyla yazılı kuralların standart e-postalar aracılığıyla bildirilmesi konusunda öneri sunmuştur. Diğer bir grup ise koordinasyon sorunlarını çözebilmek amacıyla yazılı kuralların değil esnetilebilecek planların hazırlanması gerektiği konusunda görüş bildirmiştir.
- 4. Grup:** Bir otel işletmesinde düğün organizasyonu düzenlenecektir. Organizasyon ile ilgili yapılacaklar düzenlenen bir toplantıda satın alma müdürü tarafından sözel olarak duyurulmuştur. Ancak konu ile ilgili aksaklıklar yaşanmıştır. Bu konu konuşulmak üzere bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda bir grup çalışan işletmede çeşitli bölümler arasında meydana gelen bu tür koordinasyon sorunlarını çözmek amacıyla örgüt içi iletişimde yazılı kısa mesajların (memorandum) kullanılması gerektiği konusunda öneri sunmuştur. Diğer bir grup ise koordinasyon sorunlarını çözebilmek amacıyla internet olanaklarından yararlanılması gerektiği konusunda görüş bildirmiştir.

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız koordinasyon araçları nelerdir? Koordinasyonu sağlamada bu araçlar sizce önemli midir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- “Koordinasyon konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Durumlarda ele alınan koordinasyon kavramı, koordinasyon çeşitleri ve koordinasyon araçları ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda koordinasyon kavramı, koordinasyon çeşitleri ve koordinasyon araçları konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitimci, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitimci tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

YEDİNCİ OTURUM

Tarih: 13.04.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Yönelme

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Terası

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Otel işletmelerindeki yönelme fonksiyonunun kavranması.

Kazanımlar:

- Yönelme kavramını tanımlar.
- Yönelme araçlarını (Yetki, otorite, güç, yetki devri ve ekip) açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

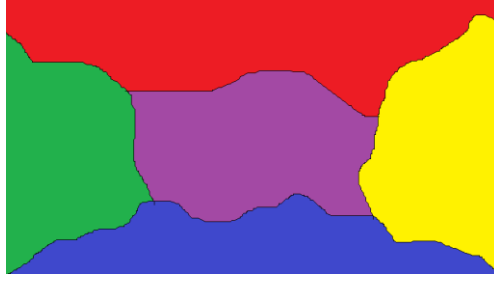
Etkinlik 1: Katılımcılar gruplara ayrılır. Birler, ikiler, üçler ve dörtler birer grup oluştururlar. Gruptakiler eğitmenin yönergesi doğrultusunda rastgele el ele tutuşarak düğüm oluştururlar ve daha sonra bu düğümü çözmeye çalışırlar. Elleri bırakmak yasaktır. Etkinlik birkaç kez tekrarlanır.

Etkinlik 2: Katılımcılar iki gruba ayrılır. Grupların içinden birer gönüllü sınıfın dışına çıkar. Gruplar düğüm oluştururlar. Sonra gönüllüler gelir ve düğümü çözmeye çalışırlar. Sınırsız yönelme hakkı vardır. Elleri bırakmak yasaktır. Düğümü çözmek için 6 dakika süre verilir. Birkaç gönüllü sırayla çözmeye çalıştıktan sonra etkinlik sona erer.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir? Oyunda düğümün çözülmesi için gönüllülere yönelme hakkı verildi. Bu doğrultuda yönelme kavramını nasıl tanımlarsınız? Otel işletmeleri açısından yönelme fonksiyonunu nasıl değerlendirirsiniz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 1: Katılımcılar beş gruba ayrılır. Yönelme araçlarının isimlerinin yer aldığı beş parçalı bir yapbozun birer parçası gruplara verilir. Her yapboz parçasının arkasında yönelme araçlarından birinin ismi yazılıdır. Yapbozun birer parçası ile birlikte yönelme araçlarının tanımlarından her biri gruplara verilir. Daha sonra katılımcılara ellerindeki tanımın ne olduğunu düşünmeleri konusunda yönerge verilir ve ellerindeki tanımlarla yapbozun arkasındaki yönelme aracının uyuşup uyuşmadığını bulmak için karşılaştırmaları konusunda yönerge verilir. Tanımla kavram uyuşuyor ise yapboz parçasını yapbozdaki yerine koymaları istenir. Tanımla kavram uyuşmuyor ise diğer grupların elindeki yapboz parçaları incelenir. Yapboz tamamlandıktan sonra hangi parçanın hangi tanımla eşleştiği gruplar tarafından söylenir.

Yetki: Başkalarını yönetecek kararları alma sorumluluğudur.

Yetki devri: Üst kademedeki bulunan bir yöneticinin yetkilerinden bazılarını kendi adına kullanmaları için astlarına vermesidir.

Ekip: İnsanların ortak bir amaca ulaşmak için birbirini etkileyen ve eşgüdümlü bir biçimde bir araya gelerek oluşturdukları birimdir.

Güç: Bir kimsenin başkalarını kendi istediği yönde davranışa yönlendirebilme yeteneğidir.

Otorite: Yönetici konumundaki kişilerin örgütün hedeflerine ulaşması amacıyla astlarının davranışlarını etkilemeye ilişkin kararlar verme ve davranışlarına yön verme hakkıdır.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir? Otorite ve yetki arasındaki fark nedir? Otorite ve güç arasındaki fark nedir? Yetki devrinin faydaları nelerdir? Ekip oluşturmada en önemli unsur nedir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Katılımcılar üç gruba ayrılır. Her gruba doğaçlama yapılacak yetki türleri ile ilgili konular dağıtılır. Eğitmen tarafından “Şimdi elinizdeki metinleri okumanızı ve biraz düşünmenizi rica ediyorum. Yaklaşık 5 dakika düşündükten sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapacaksınız. Kimin önce başlayacağına aranızda karar verebilirsiniz.” yönergesi verilir.

- 1. Grup:** Bir otel işletmesinde ön büro bölümünde örgüt ilişkileri yukarıdan aşağıya doğru düz bir hat izlemektedir. Ön büro müdürü kendi bölümünün faaliyetlerinden üst yönetime karşı sorumludur. Bölüm içinde astlar da üstlerinden aldıkları emirleri yerine getirmek zorundadır. Ancak astlardan bazıları üstlerinden aldıkları emirleri yerine getirmemiştir. (Komuta Yetkisi)
- 2. Grup:** Bir otel işletmesinde otelin genel müdürü otelde kullanılan bilgi teknolojilerine ilişkin donanımın değiştirilmesi konusunda otelin bilgi işlem sorumlusu ile görüşmüştür. Genel müdür, bilgi işlem sorumlusuna yetki vererek otelde bilgisayar kullanan çalışanlarla görüşmesini ve otel için en uygun donanımları listeleyip kendisine sunmasını istemiştir. Ancak bilgi işlem sorumlusu yetkisini yanlış kullanarak genel müdüre danışmadan satın alma bölümüne alınması gerektiğini düşündüğü donanımları satın alıma girişiminde bulunmuştur. (Kürmay Yetki)

- 3. Grup:** Bir otel işletmesinde otelin genel müdürü otelde kullanılan bilgi teknolojilerine ilişkin donanımın değiştirilmesi konusunda otelin bilgi işlem sorumlusu ile görüşmüştür. Genel müdür, bilgi işlem sorumlusuna yetki vererek otelde bilgisayar kullanan çalışanlarla görüşmesini ve otel için en uygun donanımları listeleyip kimin hangi bilgisayarı ya da donanımı alması gerektiğini belirlemesini istemiştir. Ancak bilgi işlem sorumlusu yetkisini yanlış kullanarak çalışanlarla görüşmeden satın alma bölümüne alınması gerektiğini düşündüğü donanımları satın aldırma girişiminde bulunmuştur. (Fonksiyonel Yetki)

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız yetki türleri nelerdir? Yetki türlerinin arasındaki farklar nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Katılımcılar yedi gruba ayrılır. Her gruba doğaçlama yapılacak ekip türleri ile ilgili konular dağıtılır. Eğitmen tarafından “Şimdi elinizdeki metinleri okumanızı ve biraz düşünmenizi rica ediyorum. Yaklaşık 5 dakika düşündükten sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapacaksınız. Kimin önce başlayacağına aranızda karar verebilirsiniz.” yönergesi verilir.

- 1. Grup:** Bir otel işletmesinde satış ve pazarlama bölümü yöneticisi ve astlarının oluşturduğu dikey ekiplerle ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.
- 2. Grup:** Bir otel işletmesinde farklı bölümlerde çalışan fakat aynı hiyerarşik düzeyde yer alan bölüm çalışanlarının oluşturduğu yatay ekiplerle ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.
- 3. Grup:** Bir otel işletmesinde kullanılacak olan konaklama yönetimi bilgi sisteminin geliştirilmesinde bilgisayar mühendisleri, grafik tasarımcıları, iletişim uzmanları ve otel çalışanlarının bir araya gelmeleri ile oluşturdukları özel amaca dayalı ekiplerle ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.
- 4. Grup:** Bir otel işletmesinin yeni satın aldığı bir konaklama yönetimi yazılımının detaylarını ve özelliklerini öğrenip bölüm çalışanlarına aktarmak üzere her bölümden birer çalışanın yer almasıyla oluşturulan fonksiyonlararası ekiplerle ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.
- 5. Grup:** Bir otel işletmesinde konukların eğlence amaçlı aktivitelerinin hazırlanması görev sürecinin tamamından sorumlu olan ve başlarında doğrudan bir yönetici olmadan çalışan animasyon bölümü çalışanlarının oluşturdukları kendi kendini yöneten ekiplerle ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.
- 6. Grup:** Farklı coğrafi konumlarda bulunan zincir otel işletmelerinin hizmet sunumuna ilişkin standart uygulamaları eş zamanlı geliştirmek amacıyla her bir işletmeyi temsil eden üyelerden oluşan sanal ekiplerle ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.
- 7. Grup:** Dünyanın farklı ülkelerinde yer alan zincir otel işletmelerinin hizmet sunumuna ilişkin standart uygulamaları eş zamanlı geliştirmek amacıyla her bir işletmeyi temsil eden farklı milletlerden üyelerin oluşturduğu küresel ekiplerle ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız ekip türleri nelerdir? Sizce hangi tür ekip otel işletmeleri için daha uygun olabilir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- “Yönelme konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Durumlarda ele alınan yönelme kavramı ve yönelme araçları (Yetki, otorite, güç, yetki devri ve ekip) ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda yönelme kavramı ve yönelme araçları (Yetki, otorite, güç, yetki devri ve ekip) konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitmen, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitmen tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

SEKİZİNCİ OTURUM

Tarih: 20.04.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Motivasyon

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı Drama Yöntemi (Doğaçlama, rol oynama, rol içinde yazma, anlatı tekniği, yaratıcı yazma)

Yer: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Terası

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Motivasyon konusunun farklı teoriler itibariyle kavranması.

Kazanımlar:

- Motivasyon kavramını tanımlar.
- Kapsam teorilerini açıklar.
- Süreç teorilerini açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Bili Bili Bop Oyunu: Katılımcılar çember oluştururlar. Bir kişi ebe olur. Çemberin ortasında dolaşarak gruptan seçtiği kişiye “bili bili bop” der. Seçilen kişi de ebe ile aynı anda sadece “bop” demelidir. Geç veya erken “bop” diyen veya ebe ile “bili bili bop” diyen ebe olur.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir? Oyunda kazanmak ve kaybetmek var. Kazanma amacı bize ne sağlar?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Katılımcılara “Final haftası yaklaşıyor. Ders çalışmaya nasıl motive olursun?” sorusu yöneltilerek canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir. Katılımcılar sırayla sahneye çıkıp canlandırmalarını sergiler.

Etkinlik 3: Katılımcılara “Otelde çalışanının mesaiye kalmasını istiyorsun. Çalışanını bunun için nasıl motive edersin?” sorusu yöneltilerek canlandırma yapımları konusunda yönerge verilir. Katılımcılar sırayla sahneye çıkıp canlandırmalarını sergiler.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir? Motivasyon kavramını nasıl tanımlarsınız? Sizce motivasyonu artıran ve azaltan unsurlar nelerdir? Otel işletmelerinde yöneticilerin çalışanların motivasyonlarını artırmak adına yapması beklenen çalışmalar nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Her bir gruba kapsam teorileri ile ilgili açıklamaların bulunduğu metinler dağıtılır. Eğitimden tarafından bu metinlerden yola çıkarak bir kahramanın ağzından şiir yazmaları konusunda yönerge verilir. Daha sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yazılan şiirlerin canlandırılması gerektiği belirtilir.

1. Grup:

Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi

Bu teoriye göre, insanın her davranışı belli bir ihtiyacı gidermeye yöneliktir ve hiyerarşik olarak sıralanan bu ihtiyaçlardan biri tatmin edilmeden diğerleri insanı yönlendiremez. Teoriye göre insan ihtiyaçları beşe ayrılır ve şöyle sıralanır:

1. Biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlar: Temel yaşam ihtiyaçları, hava, yiyecek, içecek, uyku vs.

2. Güvenlik ihtiyacı: Tehlikelerden korunma, can ve iş güvenliği vs.

3. Sosyal ihtiyaçlar: Aile, bir gruba ait olma, benimseme, sevmeye-sevilme, arkadaşlık kurma vs.

4. Kendini gösterme ihtiyacı: İş başarma, kendine saygı duyma, tanınma, statü sahibi olma vs.

5. Kendini tamamlama ihtiyacı: Kişisel gelişme ve tamamlama.

Buna göre kişi, en alt düzeydeki ihtiyacı tatmin etmeye çalışacaktır ve ihtiyaçlarını sırasını takip ederek tatmin etme yolunu izleyecektir. Örneğin aç bir insanı sosyal ihtiyaçlarını tatmin etmeye çalışarak motive etmek mümkün olmayacaktır. Herhangi bir seviyedeki ihtiyaç karşılanmadan farklı seviyedeki bir ihtiyacın düşünülmesi mümkün değildir. Karşılanan ihtiyaçların motive edici özellikleri azalır ve tatmini kesilen ihtiyaçlara yeniden ihtiyaç duyulabilir.

2. Grup:

Clayton Alderfer'in ERG Teorisi

Alderfer, insan ihtiyaçlarını başlıca üç gruba ayırmıştır. Var olma (Existence), Beraber olma (Relatedness) ve Gelişme (Growth). Bu teoriye, sayılan ihtiyaçların İngilizce karşılıklarının baş harflerine atf yapılarak ERG Teorisi denmiştir.

1.Var olma ihtiyacı: Yaşamak için gerekli temel ihtiyaçları kapsar. Bunlar, Maslow'un fizyolojik ihtiyaçlar (Temel yaşam ihtiyaçları, hava, yiyecek, içecek, uyku vs.) ve güvenlik ihtiyaçları (Tehlikelerden korunma, can ve iş güvenliği vs.) dediği ihtiyaçlardır.

2.Beraber olma ihtiyacı: İnsanın başkaları ile birlikte olma ve sosyal ilişkiler kurma ihtiyaçlarını kapsar. Bunlar da Maslow'un sosyal ihtiyaçlar (Aile, bir gruba ait olma, benimseme, sevmeye-sevilme, arkadaşlık kurma vs.) ve kendini gösterme ihtiyacı (İş başarma, kendine saygı duyma, tanınma, statü sahibi olma vs.) dediği ihtiyaçlara benzer.

3.Gelişme ihtiyacı: Maslow'un teorisindeki kendini tamamlama (Kişisel gelişme ve tamamlama) ihtiyacını karşılamaktadır. İnsanın işinde yaratıcı olma imkânına sahip olması ve kendini geliştirmesiyle ilgilidir.

Alderfer'e göre insan belli bir seviyedeki ihtiyacı karşılanmazsa alt seviyedeki ihtiyaçlarına dönecektir. Maslow'un ortaya attığı doyumdan sonra bir üst basamağa geçilir fikrinin oluşturduğu doyum-ilerleme kavramına Alderfer, doyumsuzluk sonucu ortaya çıkan hüsrana-gerileme kavramını da eklemiştir. Örneğin; gelişme ihtiyacı karşılanmayan bir kimse hüsrana uğrar ve bunun sonucunda beraber olma ihtiyacında artış olur. Eğer beraber olma ihtiyacı karşılanırsa tekrar gelişme ihtiyacı duyar.

3. Grup:

Frederick Herzberg'in Çift Faktör Kuramı

Herzberg, iş yerlerinde çalışanların işten ayrılmalarına yol açan ve motivasyon yaratmayan faktörlerin bulunduğunu ve motive edici faktörlerin ise çalışanları mutlu kılan, işe bağlıklarını artıran ve özendirici faktörler olduğunu belirtmiştir. Bu faktörlere hijyen faktörleri ve motive edici faktörler isimlerini vermiştir.

Motive edici faktörler: Başarma duygusu yaratma, tanınma, kendini gerçekleştirme, statü sahibi olabilme, terfi etme imkanları vs. Bunların sağlanması halinde çalışan tatmini ve motivasyonunun gelişeceğini savunmaktadır. Bu faktörler, çalışanı iş yerine daha çok bağlayan, başarı hissi veren faktörler oldukları için insanı motive ederler. Hiç olmamaları veya eksik olmaları kişinin motive edilememesi sonucunu doğurur.

Hijyen faktörleri: Yönetim ve işletme politikaları, çalışma koşulları, yönetici ve diğer çalışanlarla ilişkilerin durumu, ücret düzeyleri vs. Bunların motivasyon sağlamadığını, aksine çalışanların bu ihtiyaçlarının tatmin edilmediği durumların insanlarda kaçınma güdüsüne hitap ettiği ve çalışanlarda tatminsizliğe yol açarak işten ayrılmalarına neden olduğunu belirtmiştir. Bunlar çalışanı motive edemeseler de motive olabilmeleri için gerekli ortamın oluşmasına katkı sağlarlar. Tek başlarına motive edici özellikleri yoktur. Motivasyon, ancak motive edici faktörlerle beraber sağlanabilir.

4. Grup:

David C. McClelland'ın Başarı İhtiyacı Teorisi

McClelland tarafından geliştirilen bu teori başarıya, güç ve ilişki kurma ihtiyaçları üzerinde durmuş ve bu ihtiyaçların kişilerarası ilişkilerde, başarılı olmada, hayat tarzının seçiminde ve iş performansı üzerinde etkilerinin bulunduğu belirtilmiştir.

1. Başarma ihtiyacı: Bu ihtiyaç, ilişki kurma ve güç ihtiyacından daha etkilidir. Başarısız olma korkusunu yenmiş ve başarılı olma isteği baskın olan bireyler kendilerine ulaşılması güç ve çalışma gerektiren hedefler koyarlar, kişisel güven ve sorumluluk sahibidirler. Başarılı olmak için her türlü yetenek ve bilgiyi elde etmeye ve kullanmaya isteklidirler. Bu kişiler için gerçekleştirilmesi zor hedeflerin belirlenmesi, ilerlemeleri konusunda geri bildirim verilmesi ve başarılarının ödüllendirilmesi motivasyonlarını artıracaktır.

2. Güç ihtiyacı: Bu ihtiyacın baskın olduğu birey, güç ve otorite kaynaklarını genişletme, başkalarını etkileme ve gücünü koruma davranışlarını sergilemektedir. Bu kişiler için terfilerde ve yetki dağılımlarında daha fazla güç ve yetkiye sahip olacak şekilde konumlandırılması motivasyonlarını artıracaktır.

3. İlişki kurma ihtiyacı: Bu ihtiyacın baskın olduğu kişilerin davranışları, arkadaş edinmek, iyi ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri geliştirmek üzerine şekillenmektedir. Bu kişiler için parti, kutlama, piknik gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, katı bir hiyerarşik yapıdan ziyade takım çalışmasına izin veren bir örgüt yapısının kurulması motivasyonlarını artıracaktır.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini gruba paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız kapsam teorileri nelerdir? Örgüt motivasyonu açısından bu teorileri nasıl değerlendirirsiniz?” gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Katılımcılar beş gruba ayrılır. Her bir gruba süreç teorileri ile ilgili açıklamaların bulunduğu metinler dağıtılır. Eğitmen tarafından bu metinlerden yola çıkarak masal yazılması konusunda yönerge verilir. Daha sonra dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yazılan masalların canlandırılması gerektiği belirtilir. Canlandırmalarda bir anlatıcının yer alması gerektiği ifade edilir ve anlatıcı tekniği ile ilgili bilgi verilir.

1. Grup:

Davranış Şartlandırma Teorisi

Şartlandırma kavramı, klasik şartlandırma ve sonuçsal şartlandırma olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Klasik şartlandırma: Pavlov'un köpekler üzerinde yaptığı deneylerle geliştirilen şartlandırma türünde davranışlar, belirli uyarıcılar tarafından harekete geçirilmektedir.

Sonuçsal şartlandırma: B. F. Skinner tarafından geliştirilmiş ve davranışların karşılaşılan sonuçlar tarafından şartlandırıldığı varsayımına dayanmaktadır.

Kişiler, davranışları karşılığında kendisi tarafından memnun edici olarak değerlendirilen sonuçlarla karşılaştığında

aynı davranışı tekrar sergilemektedir. Kişiler, davranışları sonucunda üzücü olarak nitelendirdikleri sonuçlarla karşılaştıklarında ise bu sonucu yaratan davranışı sergilemekten kaçınılmaktadırlar. Ödüllendirme ve cezalandırma, sonuçsal şartlandırmanın iki önemli unsurudur.

2. Grup:

Victor H. Vroom'un Beklenti Teorisi

Vroom'un beklenti teorisi üç kavram üzerine kuruludur. Bu kavramlar valens (kişinin ödülü arzulama derecesi), beklenti (ulaşılacak istenen sonuç) ve araçsallıktır.

Valens (Ödülü arzulama derecesi): Bir kişinin belirli bir çaba sarf ederek elde edeceği ödülü arzulama derecesidir. Valens'in değeri +1 ile -1 arasında değişmektedir. Kişi, bir sonucu elde etmeyi etmemeye tercih ediyorsa arzulama derecesi negatif, tersi durumdaysa arzulama derecesi pozitif olmaktadır. Kişi, amaca karşı ilgisiz ise arzulama derecesi sıfır olmaktadır. Kişilerin belirli bir çaba sarf ederek elde etmeyi umdukları sonuçlara ve ödüllere verdikleri değer, ilgili ödülün bireyin belirli bir ihtiyacını (terfi) karşılaması ile ilgilidir.

Beklenti: Kişinin belirli bir çaba sarf ettiğinde bu çaba karşılığında belirli bir ödüle sahip olacağı inancı ile ilgilidir. Beklenti, 0 ile +1 arasında değişen bir değerle ifade edilir. Kişi, çaba ile ödül arasında bir ilişki görmezse beklenti 0 değer alır. Kişi, çaba sonucunda ödüle ulaşacağına inanıyorsa beklenti +1 değerinde olacaktır. Bu değerler, kişinin kendi özelliklerine göre öznel değerlendirmeleri ile belirlenmektedir.

Araçsallık: Kişinin performansının belirli çıktılar sağlayacağına yönelik algısını ifade eder. Hem birinci derecede (maaş artışı) hem de ikinci derecede (yüksek statü) çıktılarla ilgilidir. Birinci derecedeki sonuçlar ikinci derece sonuçların elde edilmesinde araç konumundadır. Araçsallık +1 ile -1 arasında değer alır. Değerin +1 olması durumunda, ikinci sonucun elde edilmesi için birinci sonucun gerekli ve yeterli olduğuna inanılır. -1 olması durumunda ise ikinci sonucun elde edilmesi için birinci sonucun gerçekleşmemiş olmasının önemli olduğuna inanılır.

Valens ve beklenti değerlerinin çarpımı motivasyonu ortaya koymaktadır.

3. Grup:

Edward Lawler ve Lyman Porter'in Geliştirilmiş Beklenti Teorisi

Vroom'un beklenti teorisine eklemeler yapılmıştır. Ortak noktaları, insanın motivasyonunun valens (ödülü arzulama derecesi) ve beklentilerinden etkilendiğidir. Farkı ise ödüllendirme adaleti ve rol çatışmalarında görülür. Kişi kendini başkalarıyla kıyasladığında kendisine verilen ödülün başarısına uygun olmadığını anlarsa motivasyonu düşecektir. Bir örgütte görev tanımları yapılmamış, yetki ve sorumluluklar belirlenmemişse rol çatışmaları yaşanacak ve yine motivasyon azalacaktır.

Lawler ve Porter, yüksek çabanın her zaman yüksek bir performansa ulaştırmayacağını ifade ederler. Buna göre, çabanın istenen performansı sağlaması için kişinin yeterli bilgi ve yeteneğe sahip olması gerekir.

Gösterilen çaba kişinin yetenek, bilgi ve rol algılarının da etkisi ile belirli bir performansla sonuçlanır. Bu performans sonucunda kişi, bazı içsel ve dışsal ödüller elde eder ve gelecek eylemler için de beklenti oluşturur. Kişiler algıladıkları ödül ile başkalarıyla kıyaslama yaptıklarında adalet algılıyorlarsa tatmin olacak ve motivasyonları da artacaktır.

4. Grup:

Stacy Adams'ın Eşitlik Teorisi

Bu teori, çaba karşılığında elde edilen ödüllerin adil dağılımının işletmelerde motivasyonun sağlanmasında önemli bir nitelik taşıdığını savunmaktadır.

Çalışanlar işletmelere sağladıkları girdiler karşılığında ücret, terfi, takdir, statü ve başarı elde etmek isterler. Çalışanlar hem elde ettikleri sonuçları kendi beklentileriyle kıyaslarlar hem de kendilerini başkalarıyla da kıyaslarlar. Eşitlik algısı motivasyonu artırırken, eşitsizlik algısı motivasyonu azaltmaktadır.

5. Grup:

Edwin Locke'un Amaç Teorisi

Bu teoriye göre kişilerin belirlediği amaçlar, motivasyon derecelerini belirlemektedir. Ulaşılması çok güç amaçlar belirleyen bir kişi, ulaşılması kolay amaçlar belirleyen bir kişiye göre daha yüksek performans göstermekte ve daha fazla motive olmaktadır.

İnsanlar çevrelerini algılayıp yorumlar ve bu yolla çevrelerini tanımlar. Daha sonra da bu algıları, kendi değer yargıları ile değerlendirip kendilerine birtakım amaçlar belirlerler. Gelecekteki eylemlerini belirlemek üzere saptadıkları bu amaçlarla da başarı elde etmeye çalışırlar. Dolayısıyla motive olurlar.

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız süreç teorileri nelerdir? Örgüt motivasyonu açısından bu teorileri nasıl değerlendirirsiniz? Kapsam ve süreç teorileri arasındaki farklar nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- “Motivasyon konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Etkinliklerde ele alınan motivasyon kavramı, kapsam ve süreç teorileri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda motivasyon kavramı, kapsam ve süreç teorileri konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitimci, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitimci tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair ve yaratıcı drama ile ilgili düşüncelerini ifade ettikleri kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

DOKUZUNCU OTURUM

Tarih: 27.04.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Liderlik

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı Drama Yöntemi (Doğaçlama, rol oynama, sözsüz doğaçlama, öğretmenin rol alması, toplantı düzenleme)

Yer: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Terası

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Liderlik konusunun kavranması.

Kazanımlar:

- Lider ve yönetici arasındaki farkları ayırt eder.
- Liderlik güçlerinin türlerini açıklar.
- Lider rollerini açıklar.
- Liderlik teorilerini açıklar.
- Yeni liderlik yaklaşımlarını açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Lideri takip et oyunu: Katılımcılar arka arkaya dizilirler. En başa bir lider seçilir. Lider ne yaparsa onu takip eden katılımcılar da aynı hareketi yaparlar. Eğitimci belirli aralıklarla lideri değiştirir. Oyun tüm katılımcılar lider olana kadar devam eder.

Etkinlik 2: Lideri bul oyunu: Katılımcılar çember oluştururlar. Bir kişi ebe olur ve sınıftan dışarı çıkarılır. Katılımcılar aralarında bir lider seçerler. Lider ses çıkarmadan bazı hareketler yapar. Diğerleri de onu takip eder. Daha sonra ebe sınıfa çağırılır. Ebe liderin kim olduğunu bulmaya çalışır. Bulabilmek için üç tahmin hakkı vardır. Lider ebeye yakalanmadan belirli aralıklarla hareketleri değiştirmeye çalışır. Grup da liderin kim olduğunu belli etmeden hareketleri tekrarlamaya çalışır. Birkaç gönüllü ebe ve lider olur. Bu şekilde oyun birkaç tur oynanır.

Ara Değerlendirme

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşmaları istenir. “Yapılan çalışma ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu çalışmanın amacı ne olabilir? Liderlik kavramını nasıl tanımlarsınız?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Eğitimci tahtaya lider ve yönetici arasındaki farkları yazar.

Lider	Yönetici
Her kademede olabilir	Yüksek kademelerde olur
Başarı için insanlara dayanır	Başarı için sisteme dayanır

Kendi tasarladıkları hedeflerle örgütü daha iyi duruma götürür	Örgütün belirlediği hedeflere ulaşmak için çabalar
İnsanlara güvenir	Denetime güvenir
Doğru işi yapar	İşi doğru yapar
Sonuçlar için çalışır ve yenilik getirir	Kuralları izler ve uygular
Değişim ve gelişim için uğraşır	Mevcut durumu korumaya çalışır ve süreklilik sağlar
Risk alır	Kesin olmayandan korkar
Uzun vadede neyi başarabileceğini hayal eder	Kısa vadede başarılacak hedef ve amaçlara odaklanır

Eğitmen, katılımcıları beş gruba ayırır. Her bir gruba otel işletmelerinde yaşanan sorunlarla ilgili örnekler dağıtılır. Katılımcılara sorunların çözümünde bir lider gibi mi davranılmalıdır? Yoksa bir yönetici gibi mi davranılmalıdır?’’ soruları yöneltilecek dramatik kurgunun bileşenlerinden yararlanarak (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir.

SORUN 1: Bir otel işletmesinde yiyecek içecek gelirlerinin %50 artırılması planlanmış ancak herhangi bir artış olmamıştır.

SORUN 2: Bir otel işletmesinde ön bürodan yiyecek içecek bölümüne açık büfenin kaç kişilik hazırlanacağı ile ilgili zamanında bilgi gelmemesi sebebiyle açık büfenin hazırlanmasında gecikmeler yaşanmaktadır.

SORUN 3: Bir otel işletmesinde ön büronun kat hizmetlerine eksik bilgi içeren bir rapor sunması nedeniyle müşteri girişlerinde aksamalar ortaya çıkmıştır.

SORUN 4: Bir otel işletmesinde maliyetlerin kontrol altına alınmasına karar verilmiş ancak animasyon bölümü sık sık personel alım talebinde bulunmuştur.

SORUN 5: Bir otel işletmesinde tüm personelin maaşlarına zam yapılmıştır ancak personelin çoğunun motivasyonlarında bir artış gözlenmemiştir.

Etkinlik 2: Katılımcılar canlandırmalarını sergiledikten sonra lider ve yönetici farkları ile ilgili slogan yazmaları konusunda yönerge verilir. Her gruptan bir kişi sloganı okur.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. ‘‘Otel işletmeleri açısından yönetim faaliyetlerinin başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesinde öne çıkan lider ve yönetici davranışları nelerdir? Otel işletmelerindeki örgüt yapısı açısından lider ve yöneticileri nasıl değerlendirirsiniz?’’ gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Katılımcılar beş gruba ayrılır. Her bir gruba liderlikle ilgili güç türlerinin tanımlarının yer aldığı kağıtlar dağıtılır. Eğitmen tarafından bu tanımlardan yola çıkarak sözsüz doğaçlama yapılması konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

- 1. Grup:** Biçimsel güç: Belirli bir makamın sağladığı yetkinin kullanılmasından doğar.
- 2. Grup:** Ödüllendirme gücü: Kullanımı ve kontrolü liderin yeteneğine bağlı olan, liderin takipçilerine sağladığı ödüllere dayanan güçtür.

3. **Grup:** Cezalandırma gücü: Kullanımı ve kontrolü liderin yeteneğine bağlı olan, liderin takipçilerine verdiği cezalara dayanan güçtür.
4. **Grup:** Uzmanlık gücü: Liderin sahip olduğu özel bilgi, beceri veya yeteneğe bağlı olarak ortaya çıkan güçtür.
5. **Grup:** Beğeniye dayanan güç: Liderin diğerlerinin gözünde çekici yapan, kişisel bir özelliktir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız güç türleri nelerdir? Otel işletmelerindeki örgüt yapısı açısından güç türlerini nasıl değerlendirirsiniz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 4:

<i>Grup Görevi Roller</i>	<i>Grup Oluşturma ve Koruma Roller</i>	<i>Kişisel Roller</i>
Başlatıcı Bilgi arayıcı Fikir arayıcı Bilgi verici Fikir verici Genişletici Uyumlaştırıcı Yöneltici Değerleyici Kaydedici Enerji verici	Cesaretlendirici Uyumlaştırıcı Uzlaştırıcı Standart koyucu Grup gözlemcisi Grup yorumcusu İzleyici	Kışkırtıcı Koruyucu Tanınma arayıcı Kendini açıklayıcı Gösterici Egemen olma Yardım arayıcı Özel ilgi bekleyici

Eğitmen, sırayla tüm katılımcıların kulağına yukarıdaki tabloda yer alan lider rollerini fısıldar. İlk katılımcı sahneye çıkar ve rolünü canlandırır. Bir süre sonra lider, başka birinin kulağına rolünü fısıldar. Sahneye çıkan diğer kişi önceki çıkan kişinin rolünü bir anlamda tamamlamaya çalışarak doğaçlama yapar. Sahneye üçüncü kişiler çıkarken ilk çıkanlar sahneden ayrılır. Sahnede hep iki kişi kalmalıdır. Tüm katılımcılar sırayla doğaçlama yaptıktan sonra çalışma sona erer.

Etkinlik 5: Katılımcılar on üç gruba ayrılır. Her bir gruba liderlik teorileri ile ilgili açıklamaların bulunduğu metinler dağıtılır. Eğitmen tarafından bu metinlerden yola çıkarak liderlik teorilerini öne süren bilim insanları ve asistanları olarak toplantı düzenlenmesi ve düzenlenen bu toplantıda liderlik teorilerinin tartışılması konusunda yönerge verilir. Eğitmen başkan rolüne girerek toplantıyı başlatır.

1. Grup:

<i>Özellikler Teorisi</i>
Liderlik konusunda yapılan ilk araştırmalar, liderliğin doğuştan gelen, sonradan geliştirilemeyen özelliklere bağlı olduğunu savunmuştur. Bu yaklaşıma göre, liderleri diğerlerinden ayıran bazı özellikler bulunmaktadır. Kişilerin doğuştan getirdiği ve onları lider olmayan kişilerden ayıran özellikler olduğu savunulmaktadır. Bu teori göre, liderlik daha sonradan öğrenilemeyecek bir yetenektir. Liderlik özelliklerini; zeka, kişilik ve yeteneklere göre sınıflandırmak mümkündür.

2. Grup:

<i>Davranışsal Liderlik Teorileri 1</i>
Özellikler teorisinin, liderlik kavramını açıklamada yetersiz kalışı, bilim insanlarını yeni arayışlara itmiştir. Liderliğin anlaşılması için bilim adamları liderlerin davranışlarını incelemeye başlamıştır. <ul style="list-style-type: none"> • Ohio Eyalet Üniversitesinde Ralph Melvin Stogdill başkanlığında başlatılan araştırmalarda <u>yapıyı harekete geçirme</u> ve <u>bireyi önemseme</u> olmak üzere iki farklı davranış biçimi ortaya çıkarılmıştır. Bu iki

davranış biçimi, birbirinden bağımsız iki değişken olarak ele alınıp bir matrise yerleştirildiğinde dört farklı liderlik davranışı ortaya çıkmaktadır. Matrisin ikinci bölümdeki liderin gerek yapıyı harekete geçirme gerekse bireyi önemseme derecesi yüksektir. Üçüncü bölümdeki liderin her iki düzeyde düşük davranışlar gösterdiği görülmektedir. Birinci ve dördüncü bölümde ise liderin bir boyuta önem verirken diğer boyuta önem vermediği görülmektedir.

3. Grup:

Davranışsal Liderlik Teorileri 2

Özellikler teorisinin, liderlik kavramını açıklamada yetersiz kalışı, bilim insanlarını yeni arayışlara itmiştir. Liderliğin anlaşılması için bilim adamları liderlerin davranışlarını incelemeye başlamıştır.

- **Rensis Likert** yapılan çalışmalarda etkili liderin davranışlarını iki gruba ayırmıştır; işe yönelik davranışlar ve çalışana yönelik davranışlar. Bu çalışmaya göre işe yönelik lider, grup üyelerinin önceden belirlenen ilke ve yöntemlere göre çalışıp çalışmadıklarını yakından kontrol eden, büyük ölçüde cezalandırma ve mevkiye dayanan resmi otoritesini kullanan davranışlar göstermektedir. Kişiyeye yönelik lider, yetki devrini esas alan, grup üyelerinin tatminini artıracak çalışma koşullarının geliştirilmesinde çalışan ve çalışanların kişisel gelişim ve ilerlemeleri ile yakından ilgilenen davranışlar sergilemektedir.

4. Grup:

Davranışsal Liderlik Teorileri 3

Özellikler teorisinin, liderlik kavramını açıklamada yetersiz kalışı, bilim insanlarını yeni arayışlara itmiştir. Liderliğin anlaşılması için bilim adamları liderlerin davranışlarını incelemeye başlamıştır.

- **Rober R. Blake** ve **Jane Mouton** tarafından geliştirilen model, Ohio Eyalet Üniversitesi liderlik modelinin, yönetim ızgarası adı verilen ızgaraya uyarlanarak geliştirilmiş halidir. Bu modelde, aynı boyutlar farklı isimler verilerek kullanılmış ve oluşturduğu matrisin yatay ve düşey eksenlerine yerleştirilmiştir. Yatay eksen, işe yönelik davranışlar, düşey eksen insana yönelik davranışlar yer almaktadır. Her iki eksen, dokuz eşit parçaya bölünerek ölçeklendirilmiş ve beş lider tipi belirlenmiştir.

1.1. Ölçeğindeki Lider (Etkin Olmayan Lider): Tüm yetkilerinden vazgeçmiş bir liderdir ve tam bir felakettir. Ne işe ne de çalışana önem vermektedir. Böyle bir liderle çalışmak, moral düşüklüğü ve başarısızlıkla sonuçlanmaktadır.

1.9. Ölçeğindeki Lider (Kulüp Lideri): Her şeye izin veren, tamamıyla çalışana yönelik bir liderdir. İşe hiç önem vermez, çalışanlar onunla olmaktan mutludur. Her zaman çalışanın yanındadır.

5.5. Ölçeğindeki Lider (Orta Yol Lideri): İnsan ilişkileri ile üretim arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Göreve orta seviyede önem verdiği gibi, çalışanların da ihmal edilmeyeceğini bilmektedir.

9.1. Ölçeğindeki Lider (Görev Adamı): Tam olarak işe yöneliktir. Çalışanları önemsemez ve sadece işle ilgilenir. Otoritedir. Bu liderle çalışma morali bozar ve verimi düşürür.

9.9. Ölçeğindeki Lider (Takım Lideri): Her iki alana da son derece özen göstermektedir. Katılımın amaçları gerçekleştirmedeki önemini bilir. En ideal lider tipi olarak kabul edilmektedir.

5. Grup:

Davranışsal Liderlik Teorileri 4

Özellikler teorisinin, liderlik kavramını açıklamada yetersiz kalışı, bilim insanlarını yeni arayışlara itmiştir. Liderliğin anlaşılması için bilim adamları liderlerin davranışlarını incelemeye başlamıştır.

- **Douglas McGregor**'a göre liderin davranışları çalışanların algılamasına göre şekillenmektedir. Çalışanlar iki gruba ayrılmış ve X ve Y olarak sınıflandırılan çalışanlara zıt karakterler yüklenmiştir.

X Teorisi şu varsayımları içermektedir:

- Ortalama bir insan çalışmaktan hoşlanmaz, mümkün olduğu kadar az çalışmaya gayret eder.

- Ortalama bir insan sorumluluk yüklenmek istemez, yönetilmeyi tercih eder, hırs sahibi değildir, yarından emin olmak ister.
- Ortalama bir insan bencildir, örgüt amaçlarına karşı kayıtsızdır.
- Ortalama bir insan değişikliklere karşı direnir.
- Ortalama bir insan saftır, çok zeki değildir. Onları zorlamalı, yakından kontrol etmeli ve amaçları gerçekleştirmeleri için cezalandırılmalıdır.

Y Teorisi şu varsayımları içermektedir.

- Kişi için iş, oyun ve dinlenme kadar doğaldır.
- Kişi doğuştan tembel değildir. Onu bu hale getiren tecrübeleridir.
- Kişi belirlediği amaç doğrultusunda kendi kendini kontrol ederek çalışır.
- Her insanın potansiyeli vardır. Uygun şartlar altında kişi bunları geliştirir ve daha fazla sorumluluk yüklemeyi öğrenir.

McGregor'a göre lider, çalışanlarda X grubunun özellikleri olduğuna inanıyorsa davranışları da buna göre daha otokratik olacaktır. Liderler çalışanlarda Y grubunun özellikleri olduğuna inanıyorsa davranışları buna göre daha demokratik olacaktır.

6. Grup:

Davranışsal Liderlik Teorileri 5

Özellikler teorisinin, liderlik kavramını açıklamada yetersiz kalışı, bilim insanlarını yeni arayışlara itmiştir. Liderliğin anlaşılması için bilim adamları liderlerin davranışlarını incelemeye başlamıştır.

- **Rensis Likert**'in **Sistem Modeline** göre insanlara liderlik etmenin en iyi yolu, onları karar sürecine katmaktır ve bunun için de etkili iletişim sistemi kurularak, astların kişisel ve grupsal ihtiyaç, değer, amaç ve beklentilerini destekleyecek bir ortam yaratılmalıdır. Geliştirilen modelde liderin davranışları dört grupta toplanmaktadır.

Sistem 1. Sömürgeci-Otoriter Lider: Üretim merkezlidir, takipçilerine güvenmez. Karar sürecine katılmalarına izin vermez, onların fikirlerini ve düşüncelerini nadiren kullanır. Karar tepe yönetime aittir. Aşağıya doğru iletişim kullanır. İş yaptırmak için sürekli olarak ceza, tehdit ve korkuyu kullanmaktadır.

Sistem 2. Sevecen-Otoriter Lider: Takipçilerine güven ortamı sağlar. Bazen fikirlerini alır, ödül ve ceza kullanır. Takipçilerinin fikirlerini alır ancak kararları kendisi verir. Pek sık olmasa da yukarıya doğru iletişime olanak sağlar.

Sistem 3. Danışmacı Liderlik: Takipçilerine rahat ve sıcak bir ortam sağlamaktadır. Onların fikirlerinden yararlanmaya çalışır. Nadiren de olsa ceza kullanmakla beraber, ödüllere ağırlık verir. Takipçilerine kısmen güvenir. Aşağı ve yukarı doğru iletişime olanak sağlar. Genel kararlar üst yönetimce, nispeten daha düşük seviyeli kararlar takipçiler tarafından alınmaktadır.

Sistem 4. Katılımcı-Grup Lideri: Tüm grup üyelerini karar sürecine dahil etmektedir. Takipçilerine güvenir ve güven ortamı sağlar. Hem yukarı hem aşağı hem de iş arkadaşları arasında iletişime izin verir.

7. Grup:

Durumsal Liderlik Teorileri 1

Liderliği içinde bulunan şartların etkilediğini ve şekillendirdiğini öne süren yaklaşımlar durumsallık teorileri olarak kabul edilmiştir. Bu teoriler, önceki özellikler ve davranışsal teorilerin iddia ettiği gibi tek bir ideal ve en uygun liderlik tarzı vardır görüşünün aksine liderlik davranışının durumdan duruma ve koşullara göre değişebileceğini savunmaktadır.

- **Fred Fiedler**, **göreve yönelik liderlik** ve **ilişkiye yönelik liderlik** davranışları olmak üzere iki liderlik davranışı kabul etmektedir. İlişkiye yönelik liderler için çalışanlarla iyi ilişkiler geliştirmek öncelikli olup, işin başarılması ikinci plandadır. Bu liderlere göre çalışanlar iyi ilişkilerle motive edildiğinde işe yönelmeleri kendiliğinden gelişecektir. İşe yönelik liderler ise önce işin yapılmasına önem verir, ilişkiler ikinci plandadır. Fiedler, liderin davranışlarını ve grubun performansı belirleyen üç temel değişken olduğunu saptamıştır. Bunlar, lider-takipçi ilişkileri, görevin yapısı ve liderin gücüdür. Modelde, lider-

üye ilişkileri iyi-kötü, işin yapısı yapılanmış-yapılanmamış, liderin sahip olduğu güç fazla-az olarak belirtilmiştir. Bu üç durum karşısında liderin içinde bulunduğu en olumlu ve en olumsuz durumlar tespit edilebilmektedir.

8. Grup:

Durumsal Liderlik Teorileri 2

Liderliği içinde bulunan şartların etkilediğini ve şekillendirdiğini öne süren yaklaşımlar durumsallık teorileri olarak kabul edilmiştir. Bu teoriler, önceki özellikler ve davranışsal teorilerin iddia ettiği gibi tek bir ideal ve en uygun liderlik tarzı vardır görüşünün aksine liderlik davranışının durumdan duruma ve koşullara göre değişebileceğini savunmaktadır.

- **Robert House ve Martin Evans** tarafından geliştirilen **Yol-Amaç Teorisinde** çalışanların motive olmaları ve işten tatmin olmaları liderin davranışlarına bağlıdır.

Direktif Veren Lider: Ödüllere ulaşmak için amaçları belirler.

Katılımcı Lider: Takipçilerin önerilerini dinler.

Başarıya Yönelik Lider: Ulaşılması güç ama imkansız olmayan amaçların belirlenmesini destekler.

Destekleyici Lider: İş başarabilmek için takipçilerin kendilerine güvenmelerini sağlar.

9. Grup:

Durumsal Liderlik Teorileri 3

Liderliği içinde bulunan şartların etkilediğini ve şekillendirdiğini öne süren yaklaşımlar durumsallık teorileri olarak kabul edilmiştir. Bu teoriler, önceki özellikler ve davranışsal teorilerin iddia ettiği gibi tek bir ideal ve en uygun liderlik tarzı vardır görüşünün aksine liderlik davranışının durumdan duruma ve koşullara göre değişebileceğini savunmaktadır.

- **Paul Hersey ve Kenneth H. Blanchard**'ın lider davranışlarını **görev** ve **ilişki** boyutunda alan liderlik teorisine göre bir kişinin kullanması gereken liderlik tarzı, liderin etkilemeye çalıştığı kişilerin belirli bir görevi başarmaya hazır olma seviyesine (olgunluğa) bağlı olarak değişmektedir. Takipçilerde bulunması arzu edilen olgunluğu ise **iş olgunluğu** ve **psikolojik olgunluk** olarak ikiye ayırmıştır. İş olgunluğuna sahip takipçiler, iş ile ilgili genel ve teknik bilgilere sahiptirler. Psikolojik olgunluğa sahip takipçiler ise kendilerine güveni tam olan kişilerden oluşmaktadır. Bu iki boyutun birleşiminden dört farklı liderlik davranışı ortaya çıkmaktadır.

Söyleme-Emir Verme: Lider görev ile ilgili olarak yapılacakları belirler, emir verir, kılavuzluk eder ve yöneltir.

Satma-İkna Etme: Lider kararını alır, bildirir, netleştirir ve kararın kabulüne takipçileri ikna eder.

Katılım Sağlama: Lider takipçileri karara katılmak için cesaretlendirir, iş birliği yapar ve ekip oluşturur.

Temsil Etme-Yetkilendirme: Lider takipçilerine güvenir, yetki verir, onları gözler, izler ve kendilerini gerçekleştirmelerini sağlar.

10. Grup:

Durumsal Liderlik Teorileri 4

Liderliği içinde bulunan şartların etkilediğini ve şekillendirdiğini öne süren yaklaşımlar durumsallık teorileri olarak kabul edilmiştir. Bu teoriler, önceki özellikler ve davranışsal teorilerin iddia ettiği gibi tek bir ideal ve en uygun liderlik tarzı vardır görüşünün aksine liderlik davranışının durumdan duruma ve koşullara göre değişebileceğini savunmaktadır.

- **Victor Vroom, Phillip Yetton ve Arthur Jago**'nun **Normatif Liderlik Teorisine** göre faaliyetlerin görev yapılarının gereklerine göre değiştirildiği, lider davranışının da görev yapısına uyarlanması gerektiği öne sürülmektedir. Teoriye göre liderlik davranışı beş başlık altında değerlendirilmektedir.

Otoriter 1: Lider kararı kendisi verir.

Otoriter 2: Lider astlarından bilgi ister, fakat kararı kendisi verir. Astlar, kararla ilgili bilgilendirilmeyebilir.

Danışmacı 1: Lider, durumu bireysel olarak astlarıyla paylaşır ve onların bilgi ve değerlendirmelerini ister ancak kararı kendisi alır.

Danışmacı 2: Lider, astları ile durumu grup olarak tartışır fakat kararı kendisi alır.

Grup Kararı 1: Lider, takipçileri grup olarak toplar ve durumu tartışır ve karar grup kararı olarak alınır.

11. Grup:

Durumsal Liderlik Teorileri 5

Liderliği içinde bulunan şartların etkilediğini ve şekillendirdiğini öne süren yaklaşımlar durumsallık teorileri olarak kabul edilmiştir. Bu teoriler, önceki özellikler ve davranışsal teorilerin iddia ettiği gibi tek bir ideal ve en uygun liderlik tarzı vardır görüşünün aksine liderlik davranışının durumdan duruma ve koşullara göre değişebileceğini savunmaktadır.

- **George B. Graen** tarafından geliştirilen **Lider-Üye Değişim Teorisine** göre liderler takipçilerini iç ve dış olmak üzere iki gruba ayırmaktadır. Buna göre liderler, kendilerine yakın hissettikleri bir grup takipçi ile daha yakın ilişkiler kurarak **ic grup** oluşturmaktadır. Liderin daha az ilişki kurduğu diğer grup ise **dış grup** olarak adlandırılmaktadır. Buna göre, iç grup olarak ifade edilen gruba liderin davranışları daha önce geliştirilen teorilerde yer alan demokratik, katılımcı ve insana yönelik olarak gerçekleşmekteyken dış gruba otoriter davranılarak göreve yönelik ilişkiler kurulmaktadır.

12. Grup:

Durumsal Liderlik Teorileri 6

Liderliği içinde bulunan şartların etkilediğini ve şekillendirdiğini öne süren yaklaşımlar durumsallık teorileri olarak kabul edilmiştir. Bu teoriler, önceki özellikler ve davranışsal teorilerin iddia ettiği gibi tek bir ideal ve en uygun liderlik tarzı vardır görüşünün aksine liderlik davranışının durumdan duruma ve koşullara göre değişebileceğini savunmaktadır.

- **Robert Tannenbaum ve Warren H. Schmidt** tarafından geliştirilmiş olan **Liderlik Doğrusu Teorisine** göre yedi farklı liderlik tarzı önerilmektedir. Buna göre bir uçta **otoriter liderlik** diğer ucunda **demokratik liderlik** olan bir doğrunun üzerinde, yedi farklı liderlik davranışı bulunmaktadır. İki uçta yer alan liderler, iş odaklı lider ve ast odaklı lider olarak adlandırılmaktadır.

13. Grup:

Yeni Liderlik Yaklaşımları

Son yirmi yıl incelendiğinde liderlik kavramının açıklanmasında geleneksel teorilerin yanı sıra bazı yeni yaklaşımlar da ileri sürülmektedir.

- **Karizmatik Liderlik:** Liderin örgütün vizyonunu takipçilere iletmede, liderin yeteneği üzerinde durur. Bu liderlerin belirli kişilik özellikleri ve davranış biçimleri vardır. Enerjik, coşkulu, risk alan, cezadan çok ödülü kullanan liderlerdir.
- **Dönüştürücü Liderlik:** Değişimi sağlayan ve kurumsallaştıran liderlerdir. Karizma, teşvik yeteneği, izleyicilerine yönelik bireysel ilgi ve düşünsel uyarıcı güç olmak üzere dört temel özelliği bulunmaktadır.
- **Koçluk:** Yakın liderlik ile ilişkilidir. Takipçiler liderin astları değil, ekip arkadaşları ya da iş ortaklarıdır.
- **Hizmetkar Liderlik:** Destek veren, yetki ile güçlendiren, fedakarlık yapan, kendini adayın liderlerdir.
- **Rekreasyonel Liderlik:** Rekreatif aktiviteler sırasında bireylere başarıya ulaşmaları için yardım eden, yapılan rekreasyonun katılımcıların hayatında bir değişim yaratmasını bekleyen liderlerdir.

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Ele aldığımız liderlik teorileri nelerdir? Aralarındaki farklar nelerdir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- “Liderlik konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Etkinliklerde ele alınan liderlik kavramı, lider ve yönetici arasındaki farklar, liderlik güçlerinin türleri, lider rolleri, liderlik teorileri ve yeni liderlik yaklaşımları ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda liderlik kavramı, lider ve yönetici arasındaki farklar, liderlik güçlerinin türleri, lider rolleri, liderlik teorileri ve yeni liderlik yaklaşımları konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitmen, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitmen tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

ONUNCU OTURUM

Tarih: 04.05.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Kontrol

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Seminer Salonu

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, kağıt ve kalem.

Amaçlar:

- Otel işletmelerindeki kontrol fonksiyonunun kavranması.

Kazanımlar:

- Kontrol kavramını tanımlar.
- Kontrol ve denetim arasındaki farkları ayırt eder.
- Kontrol ilkelerini açıklar.
- Kontrol çeşitlerini açıklar.
- Kontrol sürecini açıklar.
- Kontrol araçlarını açıklar.
- Otellerde kullanılan kontrol çeşitlerini açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Katılımcılar üçerli grup oluştururlar. Her gruptan bir kişi heykel, bir kişi çamur bir kişi de heykeltıraş olur. Heykeltıraşlar gözlerini kapatır. İki grubun da heykelleri birbirlerine durmaları gereken pozisyonu gösterir ve heykel olurlar. Heykeltıraş da gözleri kapalı bir şekilde heykel formunu elleri ile kontrol ederek çamura aynı şekli vermeye çalışır. İki heykeltıraş da çamura şekil verdikten sonra gözlerini açar. Hangi grubun çamuru heykeline daha çok benziyorsa o grup kazanır. Kazanan grup başka bir grupla bu oyunu tekrarlar.

Etkinlik 2: Katılımcılar dört gruba ayrılır. Katılımcılara “Günlük yaşamınızda uyanıktan itibaren planladığınız etkinlikleri nasıl kontrol edersiniz? Planlarınızın gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol etmek için nasıl bir yol izlersiniz?” sorusu yöneltilerek konuyla ilgili canlandırma yapmaları konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Kontrol kavramı sizin için neyi ifade ediyor? Neden kontrol ederiz? Planladığımız faaliyetleri kontrol etmeksek nelerle karşılaşabiliriz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Katılımcılara daha önce kontrol veya denetim faaliyetleri ile karşılaşmış ve karşılaşmadıkları sorular ve tartışma başlatılır.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Eğitmen tahtaya kontrol ve denetim arasındaki farkları yazar:

<i>Kontrol</i>	<i>Denetim</i>
SürekliDir	Bir defa yapılır
İş devam ederken de yapılır	İş bittiğinde yapılır
Mekanik araçlar kullanılabilir	Uzman kişiler tarafından yapılır
İşletmeden bağımsız olma koşulu aranmaz	Bağımsızlık esastır
Yönetim için güvence sağlar	Dış yatırımcılar için güvence sağlar

Katılımcılar iki gruba ayrılır. Birinci gruba bir otel işletmesinde geçen otel restoranının Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından denetlenmesi ile ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir. İkinci gruba ise bir otel işletmesinde geçen yönetici veya çalışanlar tarafından otel restoranı ile ilgili günlük rutin kontrollerin yapılması ile ilgili canlandırma yapılması konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Kontrol ve denetim arasındaki farklar anlaşıldı mı? Sizce kontrol ve denetimin arasında benzer taraflar var mıdır?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 2: Eğitmen tahtaya kontrol ilkelerini yazar:

Kontrol İlkeleri:

- ✓ Anlaşılabilir olmalıdır.
- ✓ Esnek olmalıdır.
- ✓ Ekonomik olmalıdır.
- ✓ Objektif olmalıdır.
- ✓ Geri bildirim sağlamalıdır.
- ✓ Kritik noktalar belirlenmelidir.
- ✓ Düzeltici faaliyeti göstermelidir.
- ✓ Beşeri faktörleri dikkate almalıdır.

Katılımcılar tahtaya sıralanan ilkeleri kontrol faaliyetleri açısından tartışır. Katılımcılar, düşüncelerini paylaştıktan sonra eğitmen, katılımcıları dört gruba ayırır. Katılımcılara tahtada yer alan kontrol ilkelerini içeren ve bir otel işletmesinde gerçekleşen kontrol çeşitleri ile ilgili olarak bir canlandırma yapmaları konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

1. **Grup:** Pazarlama konularına ilişkin alınan kararların ve belirlenen politikaların gerçekleşen faaliyet sonuçlarıyla uyumlu olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan faaliyet kontrolünde aksaklık yaşanmıştır. Bu doğrultuda, otel bünyesinde açılan yeni restoranın hedef pazar istatistikleri incelendiğinde hedeflenen müşteri kitlesine ulaşılmadığı tespit edilmiştir.

2. **Grup:** İşletme amaçlarının uygulamaya ilişkin örgütsel faaliyetlerle uyumlaştırılmasına yönelik yapılan örgütsel kontrolde aksaklık yaşanmıştır. Bu doğrultuda, örgüt içinde yetki ve sorumlulukların yerine getirilmediği tespit edilmiştir.
3. **Grup:** İşletmenin verimliliğini ve faaliyetlerin etkili olarak uygulanmasını sağlamak için kullanılan finansal ölçülere dayalı olarak gerçekleştirilen finansal kontrolde aksaklık yaşanmıştır. Aşırı borçlanma sonucunda ortaya çıkan yüksek finansman giderlerinin, işletmenin zarar etmesine neden olduğu tespit edilmiştir.
4. **Grup:** Stratejik yönetim süreçlerinin düzgün olarak çalıştığını izlemek için oluşturulan stratejik kontrolde aksaklık yaşanmıştır. Hizmet kalitesinin artırılması amacıyla personele eğitim verilmesi planlanmış ancak çoğu personelin eğitime katılmadığı tespit edilmiştir.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupta paylaşımları istenir. “Otellerde kullanılan kontrol çeşitleri nelerdir? Ele aldığımız kontrol çeşitlerinin otel işletmeleri açısından önemi nedir?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 3: Eğitmen, katılımcıları beş gruba ayırır. Katılımcılara kontrol sürecinde yer alan aşamaların yazılı olduğu kağıtları dağıtır.

Kontrol sürecinde yer alan aşamalar:

1. Standartlar ve hedeflerin belirlenmesi
2. Performansın ölçülmesi
3. Analiz ve karşılaştırma
4. Düzeltici önlem alma

Eğitmen tarafından katılımcılara otel işletmelerinde kullanılan başlıca kontrol araçlarından (Faaliyet raporları, muhasebe kayıtları, bütçeler, bilanço, gelir tablosu, oranlar) yararlanarak otellerde maliyet ve faaliyet kontrollerinin gerçekleştirilmesine yönelik kontrol sürecinin aşamalarının da ele alındığı bir canlandırma yapmaları konusunda yönerge verilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

1. **Grup:** Bir otel işletmesinin restoranında sadece Türk mutfağına ilişkin yemekler sunulmaktadır. Yıl sonu toplantısında, restoranda Türk mutfağından ziyade Dünya mutfaklarına da yer verilmesi gerektiğine karar verilmiştir. Ancak sunulması düşünülen yemeklerin maliyet kontrolleri aşamasında aksaklıklar yaşanması nedeniyle istenilen kârlılık düzeyine ulaşamamıştır.
2. **Grup:** Bir otel işletmesinde mevcut odaların yenilenmesine ilişkin bir toplantı düzenlenmiştir. Yapılacak faaliyetler planlanarak satın alma bölümüne rapor sunulmuştur. Ancak yenileme bütçesinde yer alan materyal, bakım ve donanım ve personel maliyetlerinin kontrolleri aşamasında aksaklıklar yaşanması nedeniyle yenileme faaliyetleri oteli zarara uğratmıştır.
3. **Grup:** Bir otel işletmesinde müşteri harcamalarının ve oda durumlarının kontrolünün yapılarak ilgili günün kapatılmasına ilişkin yapılan gece kontrolünün yapılmadığı tespit edilmiştir. Ertesi sabah bir önceki günde gerçekleşen rezervasyon, müşteri girişleri, müşteri

harcamaları, hesapların oda hesaplarına aktarımı, çıkış işlemleri, gün sonu doğrulaması gibi parasal ve parasal olmayan tüm işlemlerin doğruluğu sağlanamamıştır.

4. **Grup:** Bir otel işletmesinde kat hizmetleri bölümüne personel alımı yapılmıştır. Her alanın iş yükü tahsisinin yapıldığı çalışma ana planına eğitim verilmeden yeni alınan personel de dahil edilmiştir. Ancak genel alanlar iş takip çizelgesi ve kalite kontrol formu incelendiğinde yeni personelin odalardaki buklet malzemelerini yenilemediği tespit edilmiştir.
5. **Grup:** Bir otel işletmesinde ziyafet organizasyonu düzenlenmiştir. Ziyafet organizasyonu için hazırlanacak soğuk ve sıcak kanepelerin belirlenen davetli sayısına yetmeyeceği ortaya çıkmıştır. Yiyecek içecek faaliyetleri kapsamında yer alan satın alma, teslim alma, depolama, dağıtım, üretim ve satış aşamaları incelenmiş kanep malzemelerinin teslim alma aşamasında kontrol edilmediği tespit edilmiştir.

DEĞERLENDİRME

- Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşımları istenir. “Kontrol sürecinde yer alan aşamalar nelerdir? Otel işletmelerinde gerçekleştirilen maliyet ve faaliyet kontrolleri nelerdir? Kontrol araçlarının faydaları nelerdir? Maliyet ve faaliyet kontrollerinin aksaması otel işletmeleri açısından başka hangi sorunları ortaya çıkarır?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- “Kontrol konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Etkinliklerde ele alınan kontrol kavramı, kontrol ve denetim arasındaki farklar, kontrol ilkeleri, kontrol çeşitleri, kontrol süreci, kontrol araçları ve otellerde kullanılan kontrol çeşitleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda kontrol kavramı, kontrol ve denetim arasındaki farklar, kontrol ilkeleri, kontrol çeşitleri, kontrol süreci, kontrol araçları ve otellerde kullanılan kontrol çeşitleri konularında eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitmen, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitmen tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair ve yaratıcı drama ile ilgili düşüncelerini ifade ettikleri kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

ON BİRİNCİ OTURUM

Tarih: 11.05.2018

Dersin Adı: Otel Yönetimi

Konunun Adı: Otel İşletmelerinde Kullanılan Yeni Uygulamalar, Gazete Hazırlama Etkinliği

Süre: 3 Ders Saati

Katılımcılar: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü 2. Sınıf Öğrencileri

Yöntem: Yaratıcı drama yöntemi (Doğaçlama, rol oynama)

Yer: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Terası

Kaynak, Araç ve Gereçler: Otel İşletmelerinde Yönetim kitabı, A2 boyutunda dört adet renkli fon kartonu, pastel boyalar, kuru boyalar, makaslar, yapıştırıcılar, eski gazete ve dergi sayfaları, kağıt ve kalemler.

Amaçlar:

- Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamaların kavranması.

Kazanımlar:

- Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamaları (Her şey dahil, her şey hariç, insan sermayesi ve yönetimi, yeşil işletmecilik, veri madenciliği, sanal yönetim, yetkinlik yönetimi ve dış kaynak kullanımı) açıklar.

HAZIRLIK/ISINMA

Etkinlik 1: Katılımcılar çember oluştururlar. Ortaya bir makas konur. Katılımcılar sırayla makasın onlarda ne çağrıştırdığını söylerler. Çağrışımın tek kelime ile ifade edilmesi gerektiği belirtilir.

Etkinlik 2: Katılımcılar çemberdeyken bu kez ortaya bir kalem konur. Katılımcılar sırayla kalemin onlarda ne çağrıştırdığını söylerler. Çağrışımın tek kelime ile ifade edilmesi gerektiği belirtilir.

Etkinlik 3: Katılımcılar çemberdeyken eğitmen, yenilik kelimesinin ne çağrıştırdığını sorar. Katılımcıların her biri sağındaki katılımcının söylediği kelimenin çağrıştırdıklarından yola çıkarak bir kelime söyler.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini grupla paylaşmaları istenir. “Söylediğiniz kelimeleri iki başlık altında toplarsak nasıl adlandırırız? Kelimelere anlam yüklerken nelere dikkat ettiniz? Yenilik kelimesinden yola çıkacak olursak sizce otel işletmelerinin yönetiminde ne tür yenilikler yapılıyor? Siz olsaydınız otel yönetimi için ne tür yeni uygulamalar getirirdiniz?” gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

Etkinlik 4: Eğitmen, sınıfta bulunan panoya otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamalara ilişkin bilgi afişleri asar. Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamaların isimlerinin yazılı olduğu kağıtları da sınıfın ortasında karışık bir şekilde yere bırakır. Eğitmen, katılımcılara yeni uygulamalara ilişkin bilgileri dikkatlice incelemeleri, yerde duran yeni uygulama isimleriyle eşleştirmeleri ve eşleştirdiğini düşündükleri uygulamaları bilgilerin yer aldığı afişlerin altına yapıştırmaları konusunda yönerge verir. Daha sonra, hangi uygulamanın hangi isimle eşleştiği konusunda tartışma başlatılır.

Otel İşletmelerinde Kullanılan Yeni Uygulamalar:

- ✓ Her şey dahil sistemi
- ✓ Her şey hariç sistemi
- ✓ İnsan sermayesi ve yönetimi
- ✓ Yeşil işletmecilik
- ✓ Veri madenciliği
- ✓ Sanal yönetim
- ✓ Yetkinlik yönetimi
- ✓ Dış kaynak kullanımı

Bu sistemi tercih eden müşteriler otele girdikten sonra hemen hemen hiçbir harcama yapmaz.

Müşteri istediği hizmeti satın alır, istemediği hizmetler için ödeme yapmaz.

Bir işletmenin en önemli zenginliği o işletmede çalışan nitelikli insanlar ve müşteri ile olan ilişkilerine dayanarak geliştirdiği yeni bilgi ve değerlerdir.

İşletmeler gelecek nesillere yaşanılabilir bir dünya bırakmaktan sorumludur.

Geniş veri yığınları içinde yararlı olma potansiyeline sahip, aralarında bilinmedik ilişkiler olabilecek verilerin keşfedilmesidir.

Çalışanlar belirli bir yerde toplanmaz. Farklı üretim aşamalarında yer alırlar. Bilgisayar olanakları ile sürekli iletişim halinde bulunurlar.

Çalışanlarda işlerini yapma yeterliliği oluşturmaya ve ölçmeye dönük kolektif bir süreçtir.

Kaynakların dışarıya transferi ve ikincil önemdeki işlerin işletme dışına kaydırılmasıdır.

Ara Değerlendirme

Katılımcılardan etkinlikle ilgili düşüncelerini gruba paylaşmaları istenir. “Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamalar nelerdir? Eşleştirme yaparken nelere dikkat ettiniz?” gibi sorular yöneltilecek katılımcılar dinlenir.

CANLANDIRMA

Etkinlik 1: Katılımcılar sekiz gruba ayrılır. Katılımcılara otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamalara ilişkin bilgilerin yer aldığı metinler dağıtılır. Her bir gruba verilen metinlerden yola çıkarak bir televizyon programı hazırlamaları ve canlandırmaları konusunda yönerge verilir. Bu televizyon programında bir sunucu, alan uzmanı ve konuyla ilgili röportaj yapılan insanların yer alması gerektiği ifade edilir. Canlandırmalarda dramatik kurgunun bileşenlerinden (odak, rol, mekan, zaman, dramatik gerilim gibi) yararlanılması gerektiği belirtilir.

1. Grup:

Her Şey Dahil Sistemi

Bu sistemin ana fikri, tatil süresince para ile ilgili olan işlemleri en aza indirmek; tatil süresince para ile ilgili kararları almamak; para harcamasının yaratabileceği sıkıntı, stres veya problemleri ortadan kaldırmaktır. Bu sayede her şey dahil sistemini tercih eden müşteriler otele girdikten sonra hiçbir harcama yapmaz. Otelin hemen hemen her hizmetini ücretsiz olarak alabilir. Bunun yanı sıra ücretli olan hizmetler de mevcuttur. Ücretli hizmetler ekstraya girer ve check out (otelden ayrılış) sırasında ödenmek üzere faturalandırılır. Her şey dahil sistemi; doluluk oranlarını artırma, maliyetleri düşürme, geliri artırma, tur operatörleri ödemeleri sayesinde finansal planlamayı kolaylaştırma, toplu alımlar, personel maliyetini azaltma, sezonu uzatma vb. nedenlerle tercih edilmektedir.

2. Grup:

Her Şey Hariç Sistemi

Bu sistem ile müşteri istediği hizmetleri satın almakta, istemediği hizmetler için herhangi bir fiyat ödememektedir. Hizmetlerin tek tek fiyatlandırıldığı ve müşterinin önüne seçenekler halinde sunulduğu bir sistemdir. Müşteri ne kadar su, enerji, diğer malzeme ve hizmet tüketirse o kadar ödemektedir. Bu sistem israfı azaltır, yerel halkla kaynaşmayı sağlar.

3. Grup:

İnsan Sermayesi ve Yönetimi

İnsan sermayesi çalışan ve müşteri sermayesinden oluşmaktadır. Bir işletmenin en önemli zenginliği o işletmede çalışan bilgili, nitelikli, tecrübeli ve işine bağlılığı yüksek olan insanlardır. Nitelikli çalışan sayısı arttıkça rekabet üstünlüğü sağlanmaktadır. Müşteri sermayesi ise işletmelerin hizmetlerini satın alan müşteriler, rakipler, tedarikçiler, her türlü kurum ve kuruluşla kısaca tüm çevresel faktörler ile olan ilişkilerine dayanarak geliştirdiği bilgi ve değerlerdir. Müşteri sermayesi, çevre ile iyi iletişim kurulmasını ve bu yolla elde edilen bilgiyi etkin olarak kullanılmasını ifade etmektedir.

4. Grup:

Yeşil İşletmecilik

İşletmeler çevreciliği felsefe haline getirmekten ve gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmaktan sorumludur. Bu amaçla yeşil işletmecilik ya da çevreye duyarlı yönetim anlayışları ortaya çıkmıştır. Yeşil işletmecilik kapsamında eko otel, çam simgesi, yeşil yıldız, mavi bayrak (plaj ve marinalar için), beyaz yıldız gibi çevreye önem verildiğini gösteren bazı uygulamalar benimsenmeye başlanmıştır.

5. Grup:

Veri Madenciliği

Geniş veri yığınları içinde yararlı olma potansiyeline sahip, aralarında bilinmedik ilişkiler olabilecek verilerin keşfedilerek, kullanılabilir bir biçime getirilmesine yönelik geliştirilmiş yöntemler topluluğudur. Geleceğin tahmin edilmesinde kullanılır. Otel işletmelerinde iş hareketliliği, müşteri bilgileri, personel bilgileri gibi alanlarda kullanılmaktadır.

6. Grup:

Sanal Yönetim

Çalışanların belirli bir yerde toplanmadığı, farklı üretim aşamalarında yer aldıkları ve bilgisayar olanakları ile sürekli iletişim halinde bulunan ve sanki tek bir organizasyon gibi müşterilerine ürün ve hizmet sunan organizasyonlarıdır. Yalın, esnek, hiyerarşik basamakları olmayan, basık, katılımcı, iş birliği, rekabet üstünlüğü sağlayan bir yönetim şeklidir.

7. Grup:

Yetkinlik Yönetimi

Yetkinlik çalışanların işlerini yapma yeterliliği olarak tanımlanırken yetkinlik yönetimi bu yeterliliği oluşturmaya ve ölçmeye dönük kolektif bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Yetkin bir çalışan, farklı üretim yeteneklerinin nasıl koordine edilebileceğini ve değişen teknolojiye uyumun ve bütünleşmenin nasıl sağlanabileceğini bilir. Yetkinlik yönetimi çalışanları yaratıcı düşünmeye, profesyonelleştirmeye, dayanışmaya, inisiyatif almaya teşvik etmekte, çalışanlara kendi kendini geliştirme konusunda cesaret vermekte, terfi durumunu ve kariyer gelişimini daha kolay yapılandırmaktadır. Yetkinlikler; kavramsal, duygusal zeka ve sosyal zeka yetkinliği olmak üzere üç farklı düzeyde ele alınmaktadır.

8. Grup:

Dış Kaynak Kullanımı

Kaynakların dışarıya transferi ve ikincil önemdeki işlerin işletme dışına kaydırılması olarak tanımlanan dış kaynak kullanımı maliyetleri düşürme, verimliliği artırma, müşteri tatmini sağlama, yeni ilişkiler kurarak veya geliştirerek faaliyette bulunma ve sonuç olarak asgari ölçüde emek ve maliyet ile azami ölçüde iş yapabilmeyi ifade etmektedir. Otel işletmelerinde dış kaynak kullanımı yiyecek içecek, çamaşırhane, bakım ve onarım işleri, güvenlik, yazılım ve bilgi sistemleri, animasyon faaliyetleri gibi alanlarda gerçekleştirilmektedir.

DEĞERLENDİRME

- “Otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamalar konusuna ilişkin yaptığımız çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Etkinliklerde ele alınan otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamalar içinde yer alan her şey dahil, her şey hariç, insan sermayesi ve yönetimi, yeşil işletmecilik, veri madenciliği, sanal yönetim, yetkinlik yönetimi ve dış kaynak kullanımı ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Bu etkinliklerde ele almadığımız ve sizin bildiğiniz başka uygulamalar da var mıdır?” gibi sorular yöneltilerek katılımcılar dinlenir.
- Katılımcıların cevapları doğrultusunda otel işletmelerinde kullanılan yeni uygulamalar içinde yer alan her şey dahil, her şey hariç, insan sermayesi ve yönetimi, yeşil işletmecilik, veri madenciliği, sanal yönetim, yetkinlik yönetimi ve dış kaynak kullanımı ile ilgili konularda eksik kalan bilgiler tamamlanır.
- Eğitmen, katılımcılara birer tane kağıt dağıtır. Eğitmen tarafından katılımcılara sevdikleri birine bugünle ilgili neler düşündüklerine dair ve yaratıcı drama ile ilgili düşüncelerini ifade ettikleri kısa bir mektup yazmaları konusunda yönerge verilir. Mektuplar, katılımcılardan toplanır. Gönüllüler yazdıkları mektupları okurlar.

GAZETE ETKİNLİĞİ

- Katılımcılar dört gruba ayrılır. Eğitmen, katılımcılara ders süreci ile ilgili gazete hazırlamaları konusunda yönerge verir. Kura çekilir. Bir grup kapak sayfasını, bir grup haber sayfasını, bir grup magazin sayfasını ve bir grup da köşe yazarları sayfasını hazırlar. 30 dakika gazeteyi kurgulamak için, 30 dakika da gazeteyi hazırlamak için süre verilir. Herkes birbiriyle koordineli şekilde çalışır. Gazete sayfaları hazırlandıktan sonra gruplara gösterilir ve içeriğinde neler olduğu anlatılır.

- Ders süreci genel olarak değerlendirilir. Katılımcılar süreç boyunca neler düşündüklerini anlatırlar. Teşekkürle bitirilir.

EK-7. Gönüllü katılım formu

Bu çalışma, Turizm İşletmeciliği eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisini ortaya koyma amacını taşımaktadır. Çalışma, Tuğçe Özoğul tarafından yürütülmektedir. Araştırma sonuçları ile Turizm İşletmeciliği Bölümlerinde uygulamalı ders sayısının artmasını ve verilen derslerde farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmasını teşvik etmesi açısından turizm eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda; çoktan seçmeli testler, tutum ölçeği, yüz yüze görüşmeler, mektuplar ve katılımcı günlükleri ile sizden veriler toplanacaktır.
- Araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı araştırmacıya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: TUĞÇE ÖZOĞUL

Cep Tel: 0541 538 32 61

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla katıldım. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-8. Uygulama Sürecinde Çekilmiş Fotoğraflar

1. OTURUM: TANIŞMA

Fotoğraf 1. Donuk imge

Fotoğraf 2. Üçlü heykel oluşturma

Fotoğraf 3. Doğaçlama - rol oynama

Fotoğraf 4. doğaçlama - rol oynama

2. OTURUM: YÖNETİM VE YÖNETİCİ

Fotoğraf 5. Resim çizme

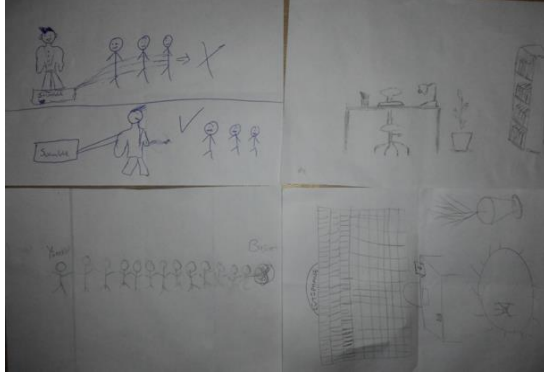
Fotoğraf 6. Resimlerle hikaye yazma

Fotoğraf 7. Doğaçlama - rol oynama

Fotoğraf 8. İkili doğaçlama - rol oynama

Fotoğraf 9. Yönetim konulu resimler

3. OTURUM: YÖNETİM TEORİLERİ

Fotoğraf 10. Parazit oyunu

Fotoğraf 11. Makine etkinliği

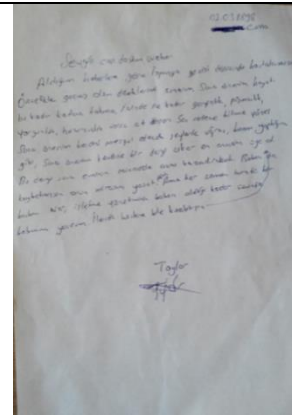
Fotoğraf 12. Yöneten ve yönetilen etkinliği

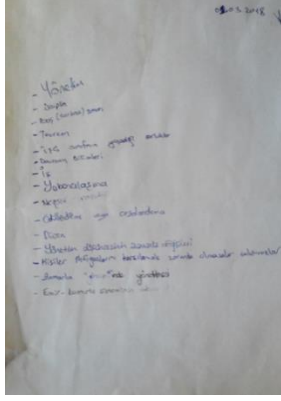
Fotoğraf 13. Doğaçlama - rol oynama

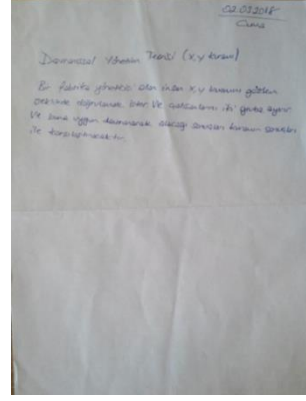
Fotoğraf 14. Doğaçlama - rol oynama

Fotoğraf 15. Rol içinde yazma

Fotoğraf 16. Çağrışım etkinliği

Fotoğraf 17. Öykü yazma etkinliği

4. OTURUM: PLANLAMA

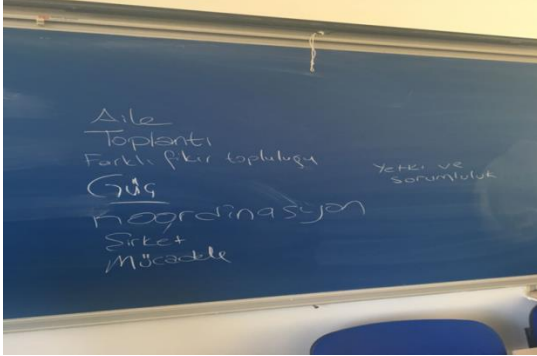

Fotoğraf 18. Bedeni kullanarak kelime yazma etkinliği

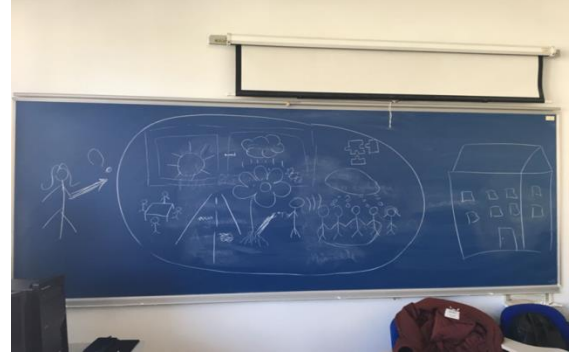

Fotoğraf 19. Doğaçlama - rol oynama

5. OTURUM: ÖRGÜTLEME

Fotoğraf 20. Zihinsel ısınma etkinliği

Fotoğraf 21. İmge çalışması

Fotoğraf 22. Doğaçlama - rol oynama

6. OTURUM: KOORDİNASYON

Düz anlatım yöntemi ile işlendiği için fotoğraf çekilmedi.

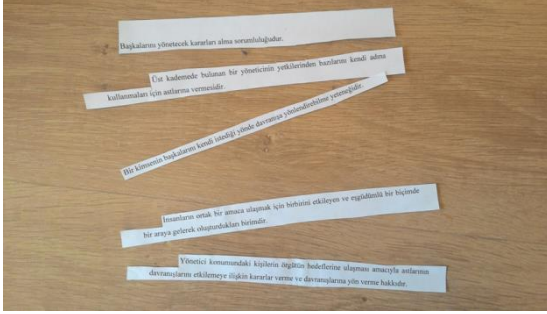
7. OTURUM: YÖNELTME

Fotoğraf 23. Düğüm etkinliği

Fotoğraf 24. Yapboz etkinliği

Fotoğraf 25. Yapboz etkinliği

Fotoğraf 26. Doğaçlama - rol oynama

8. OTURUM: MOTİVASYON

Fotoğraf 27. Bireysel doğaçlama

Fotoğraf 28. Şiir yazma etkinliği

Fotoğraf 29. Masal yazma etkinliği

9. OTURUM: LİDERLİK

Fotoğraf 30. Lideri takip et oyunu

Fotoğraf 31. Doğaçlama - rol oynama

Fotoğraf 32. Sözsüz doğaçlama

10. OTURUM: KONTROL

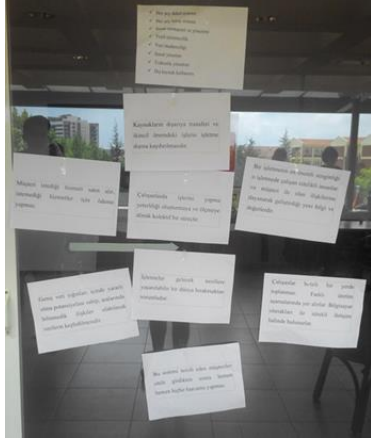

Fotoğraf 33. Doğaçlama - rol oynama

Fotoğraf 34. Doğaçlama - rol oynama

11. OTURUM: YENİ UYGULAMALAR

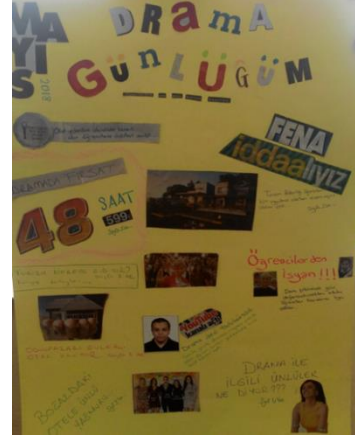
Fotoğraf 35. Eşleştirme etkinliği

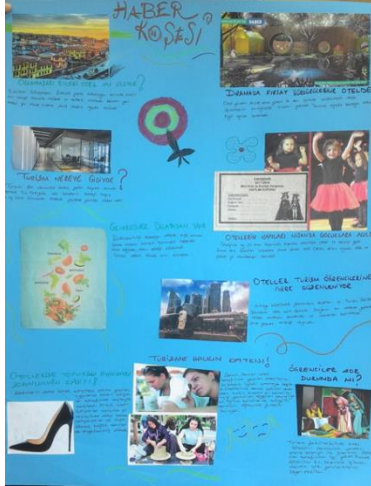
Fotoğraf 36. İkili doğaçlama - rol oynama

Fotoğraf 37. Gazete hazırlama etkinliği

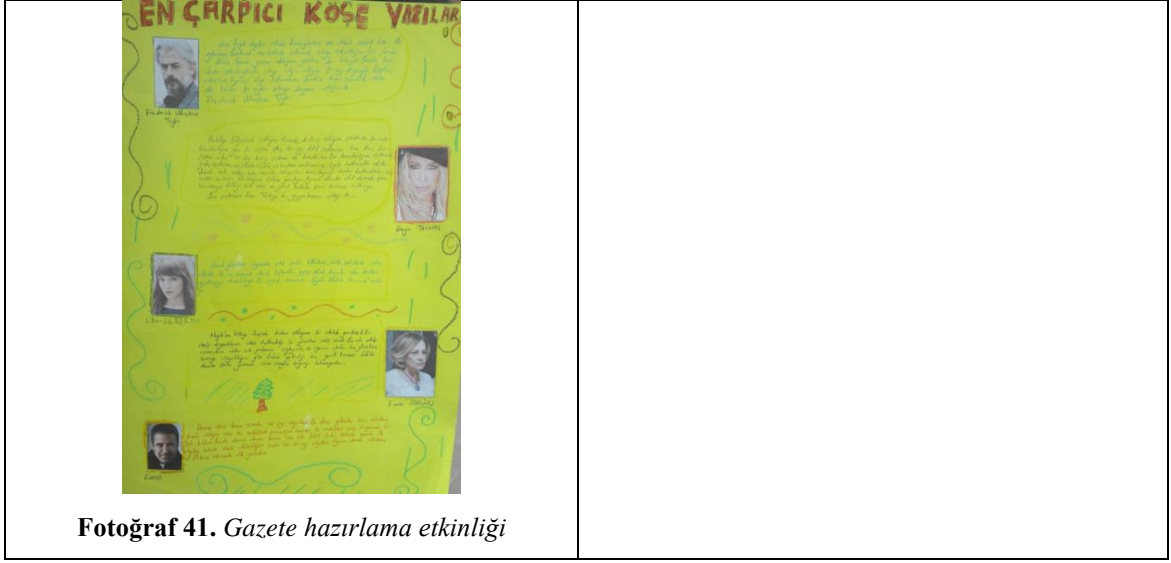
Fotoğraf 38. Gazete hazırlama etkinliği

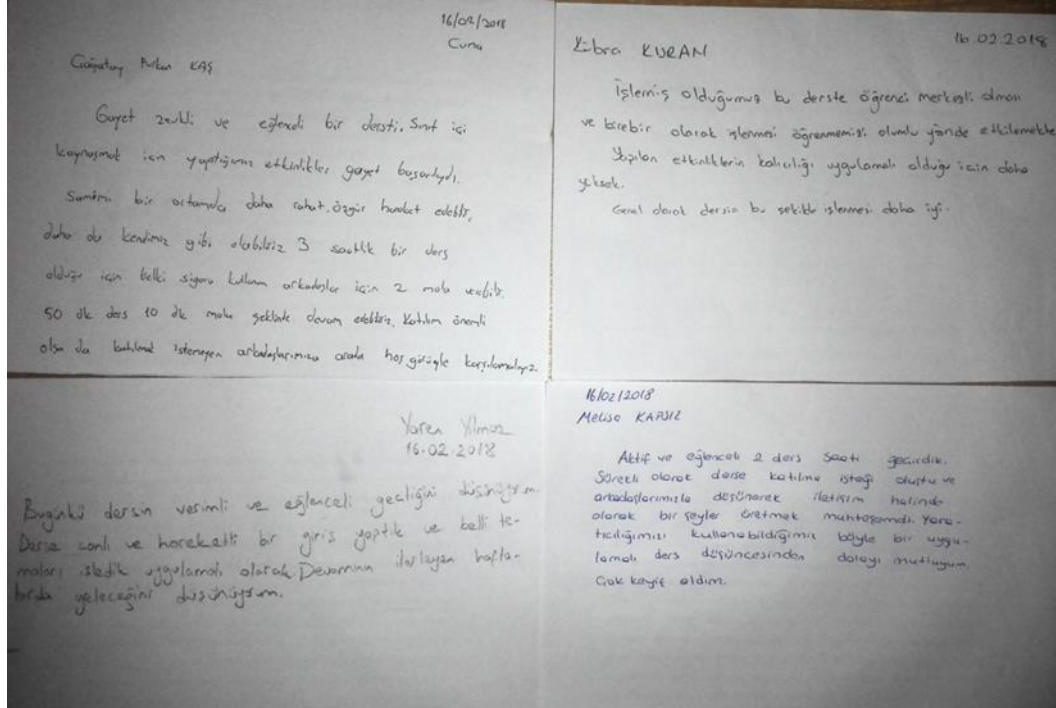
Fotoğraf 39. Gazete hazırlama etkinliği

Fotoğraf 40. Gazete hazırlama etkinliği

Fotoğraf 41. Gazete hazırlama etkinliği

Fotoğraf 42. Katılımcı günlükleri örnekleri (Drama grubu)

Drama

Yönetim ve Yönetici

23.02.2018

Bugün dersi spor salonunda işledik. Ses çok fazla yankı yapıyordu. Bu nedenle öğrencileri dinlemede biraz zorlandım. Onların da dikkati dağıldı ve arkadaşlarını dinlememeye başladı. Sürekli uyarmak zorunda kaldım. Ayrıca alan büyük olduğu için doğaçlamalarda çok geniş alanı kullandılar. Yine toparlamak zorunda kaldım. Bu durumlar bize çok zaman kaybettirdi ve dersin süresi uzadı. Doğaçlamalara gelince beklediğimden daha başarılıydılar. Sorun yaratmada ve çözmeye sanki sektör tecrübeleri varmış gibi hareket ettiler. Bu benim motivasyonumu artırdı. İlk derse göre iletişimimiz biraz daha arttı.

I

Fotoğraf 43. Araştırmacı günlüğü örneği (Drama grubu)